

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

DÜNDEN BUGÜNE TÜRK ŞİİRİ

CİLT IV

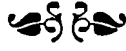
YENİ ŞİİR 1940 1960

HAZIRLAYANLAR: ASIM BEZİRCİ - KEMAL ÖZER

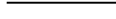

EVRENSEL
BASIM
YAYIN

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

DÜNDEN BUGÜNE
TÜRK ŞİİRİ
IV

YENİ ŞİİR [1940-1960]

Doğa Basın Yayın
Dağıtım Ticaret Limited Şirketi
Tarlabaşı Bulvarı
Kamer Hatun Mah.
Alhatun Sk. No: 27
Beyoğlu / İstanbul
Tel: 0212 361 09 07 (pbx)
Faks: 0212 361 09 04
web: www.evrenselbasim.com
e.posta: bilgi@evrenselbasim.com

Evrensel Basım Yayın – 208

DÜNDEN BUGÜNE
TÜRK ŞİİRİ - IV
YENİ ŞİİR [1940-1960]

Asım Bezirci
Kemal Özer

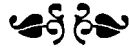
Tasarım
Savaş Çekiç

Genişletilmiş İkinci Basım
Ağustos 2002
Üçüncü Basım: Mayıs 2003

ISBN 975-6525-16-9 (TK)
ISBN 975-6525-20-7 (C. 4)

© Evrensel Basım Yayın, 2002

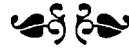
Baskı
ASPAŞ

DÜNDEN BUGÜNE
TÜRK ŞİİRİ
IV

YENİ ŞİİR [1940-1960]

Birinci Cilt
HALK ŞİİRİ

İkinci Cilt
DİVAN ŞİİRİ

Üçüncü Cilt
YENİ ŞİİR [1900-1940]

Dördüncü Cilt
YENİ ŞİİR [1940-1960]

Beşinci Cilt
YENİ ŞİİR [1960-2000]

İÇİNDEKİLER

1940'TAN SONRA (1940-1950)	
GARİPÇİLER	23
Melih Cevdet Anday	25
Alaturka	27
Rahatı Kaçan Ağaç	27
Anı	28
Yanyana	29
Tohum	29
Kolları Bağlı Odysseus'tan	30
Sokağa Çıkıyorum	30
Defne Ormanı	31
Salyangoz	32
Karacaoğlan'ın Bir Şiiri Üzerine Çeşitlemeler	32
Gelinlik Kızın Ölümü	33
Orhan Veli Kanık	35
Oaristys	36
Masal	36
Son Türkü	37
Ağacım	37
Montör Sabri	38
Tereyağı	38
Bedava	38
Yalnızlık Şiiri	39
Denizi Özleyenler İçin	39
Gün Olur	40
İstanbul'u Dinliyorum	40
Hürriyete Doğru	41
Ayrılış	42
Dalga	42
Oktay Rifat	44
Ekmek ve Yıldızlar	45
Uçaklar	45
Kadeh	45
Karıma	45
Anış	46
Telefon	46
Uludağ Sokak Satıcıları	47
Sarmaş Dolaş	48
Son Söz	49
Elleri Var Özgürlüğün	49

Bir Kız Çocuğu İçin	51
Biz ve Onlar	52
Gemide	52
Vidalar	53
1940'TAN SONRA (1940 - 1950)	
TOPLUMCULAR	55
Niyazi Akıncıoğlu	57
Yollar	58
Dilek	58
Nağme	58
Dünyaya Dair	60
İçlenme	62
Bir Cünün Bilançosu	62
Sır	62
Bursa	63
Edirne	65
Hasan Basri Alp	67
Mahsul	68
İstida	68
Biricik Hemşerim	69
Enver Gökçe	70
Memleketimin Şarkıları	71
Kardeşlik Acıları	72
Köylülerime	74
Görüş Günü	74
Kırtım Kırt	74
Başım Gözüm Üstüne	77
And Olsun Şart Olsun	78
Fethi Giray	79
Sulha Selâm	80
Seyahatten Dönüş	80
Doğduğum Kasaba	81
Gurbet	81
Özleyiş	82
Gece Yarısı	83
Rıfat Ilgaz	84
Şiirde	85
Cenaze	85
Alışım	86
Kitaplar	86
Yaz Geliyor	87

Leylaklarını Anlatıyorum	88
Utancımı Anlatıyorum	88
İsteklerimi Anlatıyorum	89
Güvercinim Uyur mu	90
Kaç Para Eder	91
Kulağımız Kirişte	91
Sularda Güneş Olmak	93
C a h i t İ r g a t	94
Rüzgârlar Boyu	95
Bulut	95
Dert mi Ararsın	95
Sokak	96
Rüzgârlarım Konuşuyor	96
İnsan Gibi	97
Sen Ölmüşsün	97
Ağaç	98
Ağaç Söyler	98
A t t i l â İ l h a n	99
Beraber Yaşamak	100
Uzun Hava	101
Mustafa Kemal	102
Yağmur Kaçağı	103
Bir Kırmızı Bir Yeşil	104
Üçüncü Şahsın Şiiri	104
Pia	105
Deprem Bekçisi	106
Belâ Çiçeği	106
Yasak Sevişmek	107
Müjgân'a Aşk Şarkıları	107
Elde Var Hüzün	108
Yağmurda Sis Düdükleri	109
A . K a d i r	110
Bir İnsan	112
Buluşursak	112
Cibali	113
Hoş Geldin Halil İbrahim	113
Çile	114
Bir Bir	115
Bir Kayısı Ağacı	115
Sar Sıcak Sıcak	118
Bu Su Çoğala Çoğala	119
Deme	119
Birinci Oğluma Ninni	120

Ceyhun Atuf Kansu	121
Çocukluk Aşkı	122
Üşüyen Yıldız	123
Denize Doğru	124
Küçük Kahveler	124
Değişik Türkü	125
Haziran Gecesi	125
Yitik Aile	126
Kar Havası	127
Ara Treni	128
Bekleyen Kadının Günü	128
Bir Haziran Sabahına Çağrı	129
Bağımsızlık Gülü	130
Mehmed Kemal	131
Hal	132
Kuş ve Çocuk	132
Bahar Bir Bezirgân Olmuş	133
Öğretmen	133
Özlemler	134
Elektrik Direğinin Gölgesi	134
Pervane	135
Sabri Soran	136
Güzellik	137
Gemiye	137
Ağaç	138
Ümit ve Sevgi	138
İnsanoğlu'na	138
Bir Adım Daha	139
Ümitlerimiz	139
Suat Taşer	140
Türkülerin İki Gözü İki Çeşme	141
Seferberlik Türküsü	142
Yaşadığım Şehir	142
Pencere Güzeli	143
Böyle mi Olacaktı	144
Düşün	144
Mutluluğun Gözleri	145
İyi Kız	146
Hayret Bey Nasıl Öldüğünü Anlatıyor	147
Ömer Faruk Toprak	148
Mutluluk	149
Hürriyet	149

Ateşe Dönük	150
Karşı Karşıya	151
Cezayir	152
Salıncak	152
Ay Işığı	153
Doğaya Bakan Çocuk	154
Uzakta Bir Nehir	155
Nevzat Üstün	156
Çınar Ağacı	157
Şeytan	157
Geliyorsun ya	157
Bırakın Şu Unutmaya	159
Tanıdıklarım	160
Teklif	160
Savaş	160
1940'TAN SONRA (1940 - 1950)	
ÖBÜR ŞAİRLER	161
Sabahattin Kudret Aksal	163
Yeni Gelen Güne Türkü	164
İnsan Sesi	164
Giden	164
Ağrı Ağacı	165
Karanfiller	165
Okul Dışı	166
Anı	166
Kızlar	167
Muzaffer Arabul	168
Haydi Kalk	169
Bahar	169
İnsana Saygı	169
Gece İşçisi	170
Ertelenmiş Şarkılar	170
Kaldır Başını	171
Orhon Murat Arıburnu	172
Havvanın Kızı	173
Şifre	173
Lâle	173
Kasap	174
Candarma	174
Zampok Eyin Pi	174
Mahkûmlar	175

Işıkli Seveda	175
Kar Çiçeği	176
Acı Lokma	177
Ö z d e m i r A s a f	178
Mi	179
Altro	179
Masa	179
Şarkım	179
Sanki	180
Tentation	180
Kalan	181
Lavinia	181
S e l â h a t t i n B a t u	182
Geceler	183
Rüzgârlı Su	183
Güneyde Bahar	184
Sultanahmet'te Öğle	185
İ l h a n B e r k	186
Sonnet	187
Aşk	187
Sonnet	187
Siz	188
Kıyı	189
"Ne Böyle Sevdalar Gördüm Ne Böyle Ayrılıklar"	189
Sonnet	190
Sonnet	190
Türkiye Şarkısı	191
Acının Duvar Yazıları	193
S a l â h B i r s e l	194
Güzin'in Sonraki Yılları	195
Şiirler Şiiri	196
Soğukkuyu Tramvay Caddesi	196
Hacivatın Karısı	197
Hacivatın Evi	197
Emirgân	198
Atlı Ases	198
N e c a t i C u m a l ı	199
Kızılçullu Yolu	201
Günaydın	201
Karabatak	201
Son	202
Yaz Geceleri	203

Akdeniz	204
Uzak Haziran	204
Sularda	205
Kısmeti Kapalı Gençlik	205
Güneş Saati	206
Kar Aydınlığında	207
Güneş Delisi	208
İlhan Demiraslan	209
Yolculuk Şiiri	210
Elişi	210
Duvara Çizdiğim İnsanlar	211
Tan Yerinin Elleri	211
Baki Süha Ediboğlu	212
Yağmur	213
Mezarlık	213
Parktakiler	213
Tuzlu Su	214
Haziran	214
Fahri Erdiñç	215
Ayrılık Olmasaydı	216
Kelebek	216
Yalta'da Gördüğüm Düş	217
Asfalt Ressamları	218
Lâdes	219
Paydos Vakitleri	220
Bekir Sıtkı Erdoğan	221
Kışlada Bahar	222
Bin Birinci Gece	223
Bedri Rahmi Eyüboğlu	224
Can Eriği	225
Sitem	225
Paramparça	226
Karadut	226
Çakıl	226
Hele Bir Başlasın	227
Feyzi Halıcı	228
Günaydınım	229
Niyeydi	229
Bir Halı Dokunmaktadır	230
İstanbul Caddesi II	231

Cahit Külebi	232
Hikâye	233
Özgürlük	234
Sivas Yollarında	234
İstanbul	235
Kadınlar	236
İstanbul'daki	236
Bir Umut	237
Tereke	237
Tokat'a Doğru	238
Zerdali Ağacı	238
Harp İçinde	240
Atatürk'e Ağıt	240
Behçet Necatigil	242
Barbaros Meydanı	243
Çocuklar	244
Kır Şarkısı	244
Değişen Dünya	245
Keyif	246
Kördüğüm	247
Giz	247
Travers	248
Solgun Bir Gül Dokununca	249
Ring	250
Çıkar Çıkmaz/da	250
Söyleriz	251
Rüştü Onur	252
Memnuniyet	253
Denize Serenad	253
Hülâsa	254
İsimsiz	254
Endişe	255
Nedamet	255
Bahar	255
Şinasi Özdenoğlu	256
Teselli	257
Güzelsin	257
Yağmur	258
Özgürlük Çiçeği	259
Şükrü Enis Regü	260
Yağmur	261
Bu Sabah	261

Üzüntü	262
Harb İçinde	262
Hasan Şimşek	263
Sürgün	264
Yalnızlık Dedigin	264
Güneş Yüzümde	265
Dağarcık	265
Sabahattin Teoman	266
Odam	267
Işığın Çapraz Geldiği Saat	267
Gün	267
Muzaffer Tayyip Uslu	268
Gece	269
Günaydın	269
Arkadaşlık	270
Kan	271
Halim Yağcıoğlu	272
Yol Boyunca	273
Bir Türkünün Getirdiği Gemi	274
 1950'DEN SONRA	 275
Ahmed Arif	277
Anadolu	278
Akşam Erken İner Mahpusaneye	279
Adiloş Bebe'nin Ninnisi	280
Unutamadığım	281
Karanfil Sokağı	282
Merhaba	284
Ay Karanlık	284
İçerde	285
Tevfik Akdağ	286
Semira'ya Gece Yarılarında Sonra Yazılmış Delice Mektuplardan	287
Çıplak ve Sevinçle	287
Akıl	288
Sevgi Yoksa Ben de Yokum	289
Yaşamak Acı Bir Oynusa	290
Günoğulları	291
Gülten Akin	292
Kestim Kara Saçlarımı	293

Yağmur	293
Pazar	294
Kar Kar	294
Kadın Olanın Türküsü	295
Avcı Osman Türküsü	296
Sardunya	297
İlkyaz	297
Yapraklar	299
Bir İncekara Küçük Oğlana İlâhi	299
Yüksek Evde Oturanın Türküsü	300
O Bahçe O Kadınla	301
Sabri Altınel	302
Karlar	303
İpissiz	304
Bir Şey Söyleyin	305
Güz Geliyor	305
Yaşam Var	307
Çözülüyor Yaşamın Gizi	308
Ey İyiliğin Açık Yüzü	308
Biliyorum	309
Yaşama Sevinci	309
Bileceğiz	310
Talip Apaydın	311
Aşk İklimi	312
Bahara Doğru	312
İzmir Ovasına Şiir	313
Bozkırın Çağırışı III	313
Ece Ayhan	314
Fayton	315
Kötü İlgilerin Gidişi	315
Çapalı Karşı	315
Bakışsız Bir Kedi Kara	316
Mısrâyım	316
Ortodoksluklar XV	317
Meçhul Öğrenci Anıtı	317
Yalınayak Şiirdir	318
Halil İbrahim Bahar	319
Baskın	320
Oyunbozan	320
Gibi	321
Aşılama	321

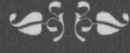
Mehmet Başaran	322
Mavi Çocuklar	323
Kafdağı Konuşur	323
Kocakent	324
Bensiz	325
İlânı Aşk	325
Oy Yaşamak	326
Çağırılmamış İşçi	326
Yanlış Okul	327
Gül Olmak	328
Böceklerle Dost Alıçlarla Komşu	328
Işık'ın Sesi	330
Kanıtlama	331
Sabahattin Batur	332
Tükendiğimiz Yerde Çoğalmak	333
İlkçağa	334
Albeniz	334
Edip Cansever	335
Dipsiz Testi	336
Masa da Masaymış Ha...	336
Yerçekimli Karanfil	337
İnfilâk	337
Phoenix	338
Umutsuzlar Parkı	338
Kar Yangını	339
Eski Bir Takvim İçin Şiirler	340
Gökanlam	340
Mendilimde Kan Sesleri	342
Ölü mü Denir	344
Arif Damar	346
Analar	347
Gitme Kal	347
Ölçü	348
Büyük Hüner	349
Arkadan Vuran	350
Troya	353
Yazgımız	354
Ben	355
Yaşam Adına	355
Tuz	355
Metin Eloğlu	356
Eloğlu	357

Çingirak	357
Düdüklü Tencere	359
Çilingir Sofrası	359
Çılgar	360
Uyan	360
Odun	361
Yitikçi	362
Çıt	362
Değerleme	362
Çoban	363
Huy	363
Yılmaz Gruda	364
Tüten Adam	365
Kara Şapkalı Haydut	366
Çağrı	367
"Genel Evetler"e/Karşı Dörtlük'ler	369
Mehmet Karabulut	370
Karasu Kenarında	371
Yalnız Değiliz	372
Sen	372
Yalnız Kadın	373
Aşıyorsa Günüm	373
Sezai Karakoç	374
Kara Yılan	375
Balkon	375
Yapı Aralıkları	376
Kapalı Çarşı	376
Hasan Hüseyin	378
Kocabebek	379
Tablo	380
Karıma Altıncı Evlilik Yıldönümü Armağanı	381
Acıyı Bal Eyledik	383
Acılara Tutunmak	384
Kağnı Yarası	385
Hüzünlü Karanfiller	386
Telefon Defteri	387
Baba Olmak	388
Benim Şiirim	389
Şükran Kurdakul	390
Korkulu Yalnızlık	391
Hasan Tahsin	391
Uykuya Çağrı	393

Ben Seni Arıyorum	393
Armağan	394
Nasıl Olsa	394
Sevgi Ormanı	395
Benden Sor	395
Orası	395
Ökselerin Yöresinde	396
Anam	396
Kapıların Önünde	396
Ü mit Ya ş a r O ğ u z c a n	397
Oyun	398
Kan Denizi	398
Beni Unutma	398
Bu Ş e h r i n S o k a k l a r ı	399
Biraz Gelir misiniz?	400
De ğ i l	400
A h m e t O k t a y	401
İ ş	402
Sığınak	402
Sırada	403
Filinta	404
Ö ğ l e P a y d o s u	406
Ö ğ r e n i m	407
Yenik Güne Ezgiler	408
K e m a l Ö z e r	409
Seni Anmakla Artıyorum	411
A ğ t	411
Deniz Orakçısı	412
Bir Gün Konuşmak İçin	412
Bir Yol Ayrımındasın	413
Haliç	414
Sonra Bir Gün	415
Dilsiz Öfke	417
Yan Yana İki Ülke..	418
Her Çocuk Görülmelidir	418
Ç o ğ u l A n a	419
Bir Yürüyüşün Sonunda Şarkı	419
A l i P ü s k ü l l ü o ğ l u	420
Yeni Bir Gün	421
Güneyde	421
Kanayan Yaranın Şiiri	422
Dünden Bugüne Türk Şiiri	423

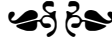
Tahsin Saraç	424
Gök Gök Olalı Tanık	425
Ak Avrupa ya da Isırgan Uygarlık	425
Dudakların, Gül Şenliği	426
Bir Senleme	426
Karşıyakanın Üç Gülü	427
Halkım, Muştular Sana	428
Cemal Süreya	429
Güzelleme	430
Dalga	430
Sizin Hiç Babanız Öldü mü?	431
Ülke	431
Sevda Sözleri	433
Taşırın Damla	435
Yarımada	436
Onlar İçin Minibüs Şarkısı	437
İki Şey	439
Düello	441
Ülkü Tamer	442
O Eski Bir Güvercindi	443
Virgöl Sinemada	443
Hançer	444
Düello	445
Sıragöller	446
Bakış	447
Çocuk ve Şehir	448
Yaz	449
Yenidoğan	450
Bir Mektup	452
Oğuz Tansel	454
Mayku	455
Ayrılık	455
Şundan Bundan	456
Gurbetçiler	457
Bilinç Işığı	457
Berin Taşan	458
Aç Kapıyı Ben Geldim	459
Şiran'dan Haber	460
Karabasan	461
Gözlerine Doğru	461
Memleketimde Çocuklar	462
Memleketin Hali	462

Kumru, Yıldızlar, Akan Su	463
Mavi Bir Kapak Üstünde Yirmi Dokuz Yıl	464
Mayısın Yirmi İkisinde	465
Tanık	466
T u r g u t U y a r	468
Geyikli Gece	469
Çok Üşümek	471
Yılgın	471
Sessiz Akan Sulara Gazel	472
Obras Completas	472
İçeri Giren'e	473
Büyüyüp Giden Hüzne Gazel	473
Yanık Tarlalar'a	474
Acının Tarihi	475
Acının Coğrafyası	476
Gülün Kanından	477
Sonsuz ve Öbürü	478
A l i Y ü c e	479
Dede	480
Egemenliğim Koynumda	481
Telefon	482
Ortadoğulu Çocuk	483
Çiçekleme	484
C a n Y ü c e l	486
Sevgi Duvarı	487
Vatandaş	487
Yengeçvâri	488
Sarhoşluğun Baharı	488
Voli	488
Poyrazdan	488
Bi Sen Eksiktin Ayışığı	489
Ya'u	489
Mare Nostrum	490
El Tutuşa Tutuşa	490
Hayır Dua	490
İğneli	491
N i h a t Z i y a l a n	492
Aile	493
Bağrıyanık	493
Oradayım	494
Vurul Kalbim	495

1940'TAN SONRA

GARİPÇİLER

MELİH CEVDET ANDAY

1915'te Çanakkale'nin bir köyünde doğdu. İstanbul'da başladığı ortaöğrenimini Ankara'da Gazi Lisesi'nde (1936) bitirmesinin ardından, önce Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde, sonra Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde bir süre okuduysa da yükseköğrenimini sürdüremedi. Devlet Demir Yolları'nda memurluk ederken, bu kurumun sağladığı olanakla sosyoloji öğrenimi görmek üzere Belçika'ya gitti (1938). İkinci Dünya Savaşı çıktığı için yurda döndü.

Millî Eğitim Bakanlığı'nın Neşriyat Müdürlüğü'nde, Ankara Kitaplığı'nda çalıştı. İstanbul'a yerleştikten sonra Akşam gazetesinde basın dünyasına girdi. Doğan Kardeş Yayınları'nda, Tercüman, Büyük Gazete, Yeni Tanin ve İkdam gibi gazetelerde sekreterlik, köşe yazarlığı, sayfa yöneticiliği yaptı. Geçimini kimi zamanlar buralarda takma adlarla denemeler ve romanlar yayınlarak sağladı. 1960'tan sonra Cumhuriyet gazetesinde yazmaya başladı. Bu arada, İstanbul Belediye Konservatuarı Tiyatro Bölümü'nde, LCC Özel Tiyatro Okulu'nda öğretmenlik, TRT Yönetim Kurulu üyeliği (1964-69), Paris'te Unesco Genel Merkezi'nde kültür danışmanlığı (1979-80) görevlerinde bulundu. 28 Kasım 2002'de İstanbul'da öldü.

Şiirin yanı sıra roman, oyun, deneme türlerinde çok sayıda ürün verdi, çeşitli yazarlardan çeviriler yaptı. *Mikado'nun Çöpleri* oyunuyla 1967-68 İlhan İskender Armağanı'nı, 1971'de Ankara Sanat Sevenler Derneği Armağanı'nı, *Gizli Emir* romanıyla 1970'da TRT Sanat Ödülleri Yarışması Başarı Ödülü'nü, *Buz Sarayı* çevirisiyle 1973'te Türk Dil Kurumu Çeviri Ödülü'nü, *Teknenin Ölümü* kitabıyla 1976'da Yeditepe Şiir Armağanı'nı, *Sözcükler* kitabıyla 1978'de Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü'nü, *Ölümsüzlük Ardında Gilgamiş* kitabıyla 1981'de İş Bankası Şiir Büyük Ödülü'nü, *Ölümsüzler* oyunuyla 1984'te Enka Sanat Ödülü mansiyonunu kazandı.

İlk şiirlerinde hece ölçüsüyle duygusal temaların işlendiği göze çarpar. İki arkadaşıyla ortaklaşa çıkardığı *Garip* kitabında, hem duygusal hem toplumcu şiire karşı yeni bir anlayışın ilk adımı yer alır. 1950'lerde yazdıklarında ise, yalın bir söyleyiş içinde, toplumsal temaların ince bir alayla ele alındığı görülür. *Kolları Bağlı Odysseus* kitabıyla (1962) bir

daha değişir, eski özelliklerine karşıt bir yöneliş gösterir. Kimilerince açık/anlaşılır şiirden, toplumcu tutumdan bir uzaklaşma olarak nitelenirken, kimilerince bu yönelimin bir düşünce değişikliğinden değil, şiirin işlevine güncellik yerine tarihsellik kazandırma isteğinden kaynaklandığı (A. Oktay) savunulmuş, o tarihten günümüze değin yazdıkları “soran, arayan bir düşünür kişiliği”nin (Ş. Kurdakul) ürünleri sayılmıştır.

YAPITLARI

Şiir: *Garip* (O. Veli ve O. Rifat’la, 1941), *Rahatı Kaçan Ağaç* (1946), *Telgrafhane* (1952), *Yanyana* (1956), *Kolları Bağlı Odysseus* (1962), *Teknenin Ölümü* (1975), *Sözcükler* (1978), *Ölümsüzlük Ardında Gılgamış* (1981), *Tanıdık Dünya* (1984), *Güneşte* (1989), *Yağmurun Altında* (1995). Deneme: *Doğu-Batı* (1961), *Konuşarak* (1964), *Gelişen Komedi* (1965), *Yeni Tanrılar* (1974), *Sosyalist Bir Dünya* (1975), *Dilimiz Üstüne Konuşmalar* (1975), *Maddecilik ve Ülkücülük* (1977), *Yasak* (1978), *Paris Yazıları* (1982), *Açıklığa Doğru* (1984), *Sevişmenin Gündüklüğü ve Yüceliği* (1990), *Yiten Söz* (1992), *Aldanma ki* (1992), *İmge Ormanları* (1994), *Geleceği Yaşamak* (1994), *Geçmişin Geleceği* (1999), *Çok Sesli Toplum* (2001). Roman: *Aylaklar* (1965), *Gizli Emir* (1970), *İsa’nın Güncesi* (1974), *Raziye* (1975), *Yağmurlu Sokak* (1991), *Meryem Gibi* (1991), *Birbirimizi Anlayamayız* (1992). Oyun: *İçerdekiler* (1965), *Mikado’nun Çöpleri* (1967), *Dört Oyun* (1972). Gezi: *Sovyet Rusya, Azerbaycan, Özbekistan, Bulgaristan, Macaristan* (1965). Anı: *Akan Zaman Duran Zaman* (1984).

A L A T U R K A

Çık benim şair tabiatım, çık orta yere
 Fakir güzelinden söyle
 Hasret ateşinden çal
 Çal, söyle benim derdimi sevdalı sesinle.

Hep bilinen şarkılar gibi olsun
 Hani, dili biçareden
 Sun da içsin yar elinden
 Yani bilinen şarkılardan olsun.

Yeni sözler arama nafile
 Derdim yeni olsa anlarım
 Gel, hazırından söyle bu akşam
 Üzme yetişir, üzme firakınla harabım.

Sonunda ah çekeriz derinden
 Kim anlayacak sahiden olduğunu
 Sen söyle yalnız
 Zülfündedir bahtı siyahım bestesini
 Dede'den.

R A H A T I K A Ç A N A Ğ A Ç

Tanıdığım bir ağaç var
 Etlik bağlarına yakın
 Saadetin adını bile duymamış
 Tanrının işine bakın.

Geceyi gündüzü biliyor
 Dört mevsimi, rüzgârı, karı
 Ay ışığına bayılıyor
 Ama kötülemiyor karanlığı.

Ona bir kitap vereceğim
 Rahatını kaçırmak için
 Bir öğrenegörsün aşkı
 Ağacı o vakit seyredin.

A N I

Bir çift güvercin havalansa
Yanık yanık koksa karanfil
Değil bu anılacak şey değil
Apansız geliyor aklıma

Nerdeyse gün doğacaktı
Herkes gibi kalkacaktınız
Belki daha uykunuz da vardı
Geceniz geliyor aklıma

Sevdiğim çiçek adları gibi
Sevdiğim sokak adları gibi
Bütün sevdiklerimin adları gibi
Adınız geliyor aklıma

Rahat döşeklerin utanması bundan
Öpüşürken o dalgınlık bundan
Tel örgünün deliğinde buluşan
Parmaklarınız geliyor aklıma

Nice aşklar arkadaşlıklar gördüm
Kahramanlıklar okudum tarihte
Çağımıza yakışan vakur sade
Davranışınız geliyor aklıma

Bir çift güvercin havalansa
Yanık yanık koksa karanfil
Değil, unutulur şey değil
Çaresiz geliyor aklıma

Y A N Y A N A

Bu güröl güröl otların yanı başında
 Ağacın gölgesine değdi degecek
 Tam şeftalinin kokusu başlarken
 Öpüşmeye kıl kadar bitişik
 Akarsuyun burnunun dibinde

Bu zulüm, bu haksızlık, bu işkence

T O H U M

Dört nala haberci ilkyazdan
 Aşağıdan inceden beyazdan
 Dumanı tüten sıcak tohum
 Dolan kara toprağı dolan
 Ulaş yeryüzüne ak tohum

Hey gücüne kurban olduğum
 Dağ taş dinlemezim hey aman
 Göster o gül yüzünü göster
 Önce yeşil yeşil bak tohum
 Sonra sarı sarı gülüver

Donansın donansın daneler
 Kız oğlan kız, alaca kına
 Tarlalar sebil tek bedava
 Ver güzelim ver yiğitim ver
 Pir aşkına fakir aşkına

Anladım farkı neden sonra
 Tohumdan başka şeymiş bitki
 Bu küçük deli fişekteki
 Ne ki? Ağaç mı allı pullu
 Yoksa ayrık mı, başak mı ki?

Kim bilecek... Kapalı kutu
 Ama bulut, yağmur bulutu
 Gelir kararır neredeyse
 Tohum altta nefes nefese
 Kulağı gök gürültüsünde.

KOLLARI BAĞLI ODYSSEUS'tan

I

4.

Ey çocukluk, mutluluk simyacısı!
 Alevini bul getir yanmış bakırın
 Batı bulutundaki alı indir yere
 Ne oldu tomurcuğun içindeki ısı
 Kırmızı yıldızla mı damladı altın
 Saydam sapın özündeki ambere?
 Bul getir korkusuz büyücü, gizci başı!

8.

Unutamam o güz ikindisini
 Her yanda alı al bir mutluluk
 Terli bir at gibi gülümseyiverdi
 Düşle gerçek arası dörtlü
 Bir koşudan sanki çoğala çoğala
 Gelip yitivermişti çarçabuk
 Beyaz kulelerle bayraklar ortasında

SOKAĞA ÇIKIYORUM

Sokağa bir diyalog gibi çıkıyorum
 Umurunda değilim gecenin. Gece
 Yarınki gecedir ve tanrıdır
 Tanrının umurunda değilim.
 Kimileyin seviyorum (Sevmek kuşların
 Bir an boş bıraktıkları ağaçtır)
 Ve yalnızlığın kırmızı yapraklara
 Çalan büyüsünü duyuyorum. Ey cesaret
 Hep dolu tut bardağımı. Sevgi ve umut
 Birdir, yalnızlık ve cesaret bir.

DEFNE ORMANI

Köle sahipleri ekmek kaygusu çekmedikleri
 İçin felsefe yapıyorlardı, çünkü
 Ekmeklerini köleler veriyordu onlara;
 Köleler ekmek kaygusu çekmedikleri için
 Felsefe yapmıyorlardı, çünkü ekmeklerini
 Köle sahipleri veriyordu onlara.
 Ve yıkıldı gitti Likya.

Köleler felsefe kaygusu çekmedikleri
 İçin ekmek yapıyorlardı, çünkü
 Felsefelerini köle sahipleri veriyordu onlara;
 Felsefe sahipleri köle kaygusu çekmedikleri
 İçin ekmek yapmıyorlardı, çünkü kölelerini
 Felsefe veriyordu onlara.
 Ve yıkıldı gitti Likya.

Felsefenin ekmeği yoktu, ekmeğin
 Felsefesi. Ve sahipsiz felsefenin
 Ekmeğini, sahipsiz ekmeğin felsefesi yedi.
 Ekmeğin sahipsiz felsefesini
 Felsefenin sahipsiz ekmeği.
 Ve yıkıldı gitti Likya.
 Hâlâ yeşil bir defne ormanı altında.

S A L Y A N G O Z

İşçi geliyor ağaç budamaya,
O ne tavra, o ne kırallık,
Bir omuzunda balta, ötekinde ılık,
Yer değiştiriyor kuşlar dallarda.

Kente dönen çılgın mızıkacılar,
Çiçek tozu içinde tunç bir davul,
Borular arı gibi parlıyor güneşte.

At da sallanıyor, sevinç de,
Sokağa dökülen sesin demeti.

Kadın çıkmış salyangoz toplamaya,
Eteğinde yılın beşinci mevsimi,
Bakıyor gürültüsüyle memelerinin.

Ve ağzında nar çiçeğiyle
Çocuk gider tayı sevmeye.

Yüreği tedirgin eden bilgelik.

K a r a c a o ğ l a n ' ı n B i r Ş i i r i Ü z e r i n e
Ç E Ş İ T L E M E L E R

VIII

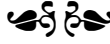
Üç derdim var birbirinden seçilmez
Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm.
Daracık daracık bir yerim de yok.
Akşam geçiyor yaban arısını iterek,
Yüreğimin toprak yığını kuşlarla hafifliyor,
Acı, sıcak çorbasını arıyor tenceremde,
Ağlayayım diye bir cam,
Camın mendiline silinen yağmur,
Bu ılık yaz yağmuru yeşertir yüreği
Yapraktan önce kız memelerine değer.
Yüzümüzü yıkadığımız akşamın esintisinde
Rüzgârın kederli arabası oyalar bizi,

Pencerenin lambasını söndürmüştür batan güneş,
 Sel gibi kurumuştur gün, geceye yürüyen dal,
 Varırız atım, tokmağını çalarız
 Ayışığında kuzulu kapının, sisle yanyana.
 Selvi yuvarlayıp durur yıldızları tıngır mıngır,
 Ayın kınalı elleri sevgilimin yüzüne değer.
 Konuşan kuşlar götürürüz ona saydam gagalı,
 Görülmedik yemekler, Fizan tarakları,
 İpek mahreme, çift yanlı fildişi ayna...
 Atım sende küheylanlık varsa
 Gece yâr koynunda yatarız atım.

GELİNLİK KIZIN ÖLÜMÜ

Salâ verilirken kalktık kahveden,
 Cumaydı, yılın en beklemiş günü,
 Yemeni gibi üstünde tabutun,
 Gölge veren ağaçsız bir gökyüzü.
 Kızın babası yanımızda, boyu uzun,
 Zayıf, ağzında mırıltılar.
 On köylü, iki subay, bir tezkereci er,
 Sıralandık ahşap mescidin avlusunda,
 Namaz kılmadı adam, ağlamıyordu da,
 Alnı bir uzun sabrın kabaran gelgiti,
 Sürgün duvarı bekleyişin,
 Dünyaya çok yakın bir gece gibi.
 Aldık cenazeyi sarımsadan, iğreti
 Ve hafif, gözlerimiz yerde,
 Kayıp bir tayın izini süreriz sanki.
 Kapılarda başları çatkılı kadınlar
 Sallanıyorlardı sisli giysilerinde
 Yüklüğe saklanmış çevreler gibi soluk,
 Bölünmüş gibi yılın en katı ekmeği
 İmece sofrasında hıçkırığın,
 Kim bilir kaç ölümden kalma saçı gibi.
 Susmuştu çekirgelerin kabuğu,
 Toprak kumruları güneşin,
 Ve köpeklerin yediği kemiksiz sabah,
 Susmuştu göğün sarnıcı, boş.
 Cemaat yürüyordu kaplumbağa gibi,

Mezarlığa doğru yüzyıldan,
 Sarısabırların yanından, acelesiz.
 Ayrık otu yolmaya gidiyor sanırsın,
 Davul vurmaya, ay tutulmuş,
 Tarladaki yarılmış toprağı görmeye,
 Susuzluğun kirli rengini, ayıbını,
 Dağa taşa vurmuş açlığı.
 Dayanan dayanır, yağsız bulgur ve ahlat,
 Gençleri alır ölüm ilk ağızda,
 Sabah yıldızının uğrağı.
 Böğürtlensiz mezarlığa vardığımızda
 Bir melek lâle sümbül dikiyordu,
 Lâlelerden birini aldı adam,
 Girdi kızının mezarına,
 Sarıldı, öptü, bıraktı lâleyi sonra,
 Kefenin üstüne, uykusuz.
 Yedi çocuğı gömülüymüş, söylediler,
 Bizi aç bırakan bu toprak
 Açlıktan ölenlerle beslenir, dediler.
 Dönüşün bir kişi omuzladı tabutu,
 Toz toprak içinde vardık kahveye,
 Yaşlı adam doğru çeşmeye gitti,
 Elini yüzünü yıkadı konuşarak
 Kendi kendine, duasız, bir tanrı gibi.

ORHAN VELİ KANIK

1914'te İstanbul'da, Beykoz'da doğdu. İlkokulu İstanbul'da Galatasaray Lisesi ile Ankara'da Gazi İlkokulu'nda okudu. 1933'te Ankara Gazi Lisesi'ni bitirdi. Ardından, İstanbul Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'ne girdi, fakat öğrenimini tamamlamadan ayrıldı. 1936-41 yılları arasında PTT Umum Müdürlüğü'nde çalıştı. Askerliğini Gelibolu'da yaptı (1941-44). Terhisten sonra Tercüme Bürosu'na memur oldu. 1947'de buradan ayrıldı. 1 Ocak 1949'dan 15 Haziran 1950'ye değin Yaprak dergisini çıkardı. 14 Kasım 1950'de İstanbul'da öldü. Mezarı Rumelihisarı'ndadır.

Orhan Veli ilkin Ahmet Muhip-Cahit Sıtkı-Ahmet Hamdi çizgisini örnek alan ve Baudelaire'den esintiler taşıyan ölçülü uyaklı şiirler yazdı (Varlık, 1936-39). Sonra Varlık (1937-48), İnsan (1938), Gençlik (1938), Ses (1940), Küllük (1940), İnkılâpçı Gençlik (1942), Ülkü (1945-46), İşte (1944), Yücel (1945), Aile (1947-51), Meydan (1948), Yaprak (1949-50) dergilerinde özgür koşuğa yaslanan yeni şiirler yayımladı. Bunlardan bir bölümünü *Garip* (1941) adlı kitapta topladı. Kitaba koyduğu bir önsözde şiir anlayışını açıkladı. Arkadaşları Melih Cevdet ve Oktay Rifat'la birlikte Garip akımının öncülüğünü yaptı. Şiirlerinin yanı sıra hikâyeler, eleştiriler, denemeler yazdı. Nasrettin Hoca Hikâyeleri'ni şiirleştirdi (1949). Lafontaine'in Masalları'nı dilimize çevirdi (1948).

İlk döneminde Ahmet Hamdi, Necip Fazıl ve Ahmet Muhip'ten bazı etkiler alan Orhan Veli, Garip'le yeni bir şiire yöneldi. Geleneğin getirdiği bütün kalıplara, ölçülere, sanatlara ve imgeye sırt çevirerek yalın, yoğun ve özgün şiirler yazdı. Önceleri biçimsel ve bireysel yanı ağır basan bu şiirleri sonra içeriksel ve toplumsal boyutlarla bütünleyip zenginleştirdi. Şaşırtma ile ince alayı şiirinin öğelerinden biri haline getirdi. [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *Garip* (1941, Melih Cevdet Anday ve Oktay Rifat'la), *Vazgeçemediğim* (1945), *Destan Gibi* (1946), *Yenisi* (1947), *Karşı* (1949), *Bütün Şiirleri* (1975, derleyen Asım Bezirci). Yazı/Öykü: *Nesir Yazıları* (1953), *Bütün Yazıları* (I, "Sanat ve Edebiyat Dünyamız"; II, "Bindiğimiz Dal", 1982, derleyen Asım Bezirci).

O A R İ S T Y S

(In Memoriam)

Ey hâtırası içimde yemin kadar büyük,
 Ey bahçesinin hoş günlere açık kapısı
 Hâlâ rüyalarım giren ilk göz ağrısı,
 Çocuk alınlarda duyulan sıcak öpücük.

Ey sevgi dalımda ilk çiçek açan tomurcuk,
 Kanımın akışını yenileştiren damar,
 Gül rengi ışıkları sevda dolu akşamlar
 İçime yeni bir fecir gibi dolan çocuk.

Ey tahta perdenin üzerinden aşan hatmi
 Ve havaları seslerimizle dolu bahar
 Koştuğumuz yollar, oynadığımız sular,
 Kâğıttan teknesinde sevinç taşıyan gemi.

Duyup karşı minarede okunan yatsıyı
 Yatağıma sıcaklığını getiren rüya.
 Denizlerde onunla yaşadığım dünya
 Ve ey ufku beyaz cennetlere giden kıyı.

Ah! Birçok şeyler hatırlatan erik ağacı
 Ve o ilk yolculukla başlayan hasret, zindan;
 Atları çingiraklı arabanın ardından,
 Beyaz, keten mendilimde sallanan ilk acı.

M A S A L

Çocuk gönlüm kaygılardan âzâde
 Yüzlerde nur, ekinlerde bereket;
 At üstünde mor kâküllu şehzade;
 Unutmaya başladığım memleket.

Şakağımda annemin sıcak dizi,
 Kulağımda falcı kadının sözü,
 Göl başında padişahın üç kızı,
 Alaylarla Kaf dağına hareket.

SON TÜRKÜ

Kaybolmak üzre suya düşen bilezik
 Bak bütün kırışıklar silindi sudan.
 Son saatimde mi uyandım uykudan,
 Neden boş geçen yıllardan içim ezik?

Durdu beni ölüme götüren kervan.
 Eski bir şarkı söyleniyor rüzgârda.
 Duydum ki sevmeyi bilen dudaklarda
 Benim ilâhilerim hâlâ okunan.

Sevgilim... Ellerime dokunaraktan..
 Beni çağıran bir eda var sesinde.
 Bu muydu insanlara son nefesinde
 Görüneceğinden bahsedilen şeytan?

Sular çekilmeye başladı köklerde
 Isınmaz mı acaba ellerimde kan?
 Ah! Ne olur bütün güneşler batmadan
 Bir türkü daha söyleyeyim bu yerde.

AĞACIM

Mahallemizde
 Senden başka ağaç olsaydı
 Seni bu kadar sevmezdim.
 Fakat eğer sen
 Bizimle beraber
 Kaydırak oynamasını bilseydin
 Seni daha çok severdim.

Güzel ağacım!
 Sen kuruduğun zaman
 Biz de inşallah
 Başka mahalleye taşınmış oluruz.

MONTÖR SABRİ

Montör Sabri ile
 Daima geceleysin
 Ve daima sokakta
 Ve daima sarhoş konuşuyoruz.
 O her seferinde,
 “Eve geç kaldım” diyor.
 Ve her seferinde
 Kolunda iki okka ekmek.

TEREYAĞI

Hitler amca!
 Bir gün de bize buyur.
 Kâkülünle bıyıklarını
 Anneme göstereyim.
 Karşılık olarak ben de sana
 Mutfaktaki dolaptan aşırıp
 Tereyağı veririm.
 Askerlerine yedirirsin.

BEDAVA

Bedava yaşıyoruz, bedava;
 Hava bedava, bulut bedava;
 Dere tepe bedava;
 Yağmur çamur bedava;
 Otomobillerin dışı,
 Sinamaların kapısı,
 Camekânlar bedava;
 Peynir ekmek değil ama
 Acı su bedava;
 Kelle fiyatına hürriyet,
 Esirlik bedava;
 Bedava yaşıyoruz, bedava.

YALNIZLIK ŞİİRİ

Bilmezler yalnız yaşamayanlar,
 Nasıl korku verir sessizlik insana;
 İnsan nasıl konuşur kendisiyle;
 Nasıl koşar aynalara,
 Bir cana hasret,
 Bilmezler.

DENİZİ ÖZLEYENLER İÇİN

Gemiler geçer rüyalarımda,
 Alı pullu gemiler, damların üzerinden;
 Ben zavallı,

Ben yıllardır denize hasret,
 “Bakar bakar ağlarım”.

Hatırlarım ilk görüşümü dünyayı,
 Bir midye kabuğunun aralığından:
 Suların yeşili, göklerin mavisi,
 Lâpinaların en hârelisi...
 Hâlâ tuzlu akar kanım
 İstiridyelerin kestiği yerden.

Neydi o deli gibi gidişimiz,
 Bembeyaz köpüklerle, açıklara!
 Köpükler ki fena kalpli değil,
 Köpükler ki dudaklara benzer;
 Köpükler ki insanlarla
 Zinaları ayıp değil.

Gemiler geçer rüyalarımda,
 Alı pullu gemiler, damların üzerinden;
 Ben zavallı,
 Ben yıllardır denize hasret.

GÜN OLUR

Gün olur, alır başımı giderim,
Denizden yeni çıkmış ağların kokusunda.
Şu ada senin, bu ada benim,
Yelkovan kuşlarının peşi sıra.

Dünyalar vardır, düşünemezsiniz;
Çiçekler gürültüyle açar;
Gürültüyle çıkar duman topraktan.

Hele martılar, hele martılar,
Her bir tüylerinde ayrı telaş!..

Gün olur, başıma kadar mavi;
Gün olur, başıma kadar güneş;
Gün olur, deli gibi...

İSTANBUL'U DİNLIYORUM

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Önce hafiften bir rüzgâr esiyor;
Yavaş yavaş sallanıyor
Yapraklar, ağaçlarda;
Uzaklarda, çok uzaklarda,
Sucuların hiç durmayan çingirakları;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Kuşlar geçiyor, derken;
Yükseklerden, sürü sürü, çığlık çığlık.
Ağlar çekiliyor dalyanlarda;
Bir kadının suya değiyor ayakları;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Serin serin Kapalı Çarşı;
Cıvı cıvı Mahmutpaşa;
Güvercin dolu avlular.

Çekiç sesleri geliyor doklardan,
Güzelim bahar rüzgârında, ter kokuları;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
 Başında eski âlemlerin sarhoşluğu,
 Loş kayıkhaneleriyle bir yalı;
 Dinmiş lodosların uğultusu içinde
 İstanbul'u dinliyorum gözlerim kapalı;
 İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
 Bir yosma geçiyor kaldırımdan;
 Küfürler, şarkılar, türküler, lâf atmalar.
 Bir şey düşüyor elinden yere;
 Bir gül olmalı;
 İstanbul'u dinliyorum gözlerim kapalı;
 İstanbul'u dinliyorum gözlerim kapalı;
 Bir kuş çırpınıyor eteklerinde;
 Alnın sıcak mı, değil mi, biliyorum;
 Dudakların ıslak mı, değil mi, biliyorum;
 Beyaz bir ay doğuyor, fıstıkların arkasından
 Kalbinin vuruşundan anlıyorum;
 İstanbul'u dinliyorum.

H Ü R R İ Y E T E D O Ğ R U

Gün doğmadan,
 Deniz daha bembeyazken çıkacaksın yola.
 Kürekleri tutmanın şehveti avuçlarında,
 İçinde, bir iş görmenin saadeti,
 Gideceksin;
 Gideceksin ırıpların çalkantısında.
 Balıklar çıkacak yoluna, karşıcı;
 Sevineceksin.
 Ağları silkeledikçe,
 Deniz gelecek eline pul pul;
 Ruhları sustuğu vakit martıların,
 Kayalıklardaki mezarlarında,
 Birden,
 Bir kıyamettir kopacak ufuklarda.
 Deniz kızları mı dersin, kuşlar mı dersin;
 Bayramlar seyranlar mı dersin, şenlikler cümbüşler mi?
 Gelin alayları, teller, duvaklar, donanmalar mı?

Heeey!

Ne duruyorsun be, at kendini denize;
Geride bekleyenin varmış, aldırma;
Görmüyor musun, her yanda hürriyet;
Yelken ol, kürek ol, dümen ol, balık ol, su ol;
Git gidebildiğin yere.

A Y R I L I Ş

Baka kalırım giden geminin ardından;
Atamam kendimi denize, dünya güzel;
Serde erkeklik var, ağlayamam.

D A L G A

Mesut sanmak için kendimi
Ne kâğıt isterim, ne kalem;
Parmaklarımda cıgaram,
Dalar giderim mavisinden içeri
Karşımda duran resmin.

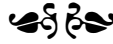
Giderim, deniz çeker;
Deniz çeker, dünya tutar.
İçkiye benzer bir şey mi var,
Bir şey mi var ki havada
Deli eder insanı, sarhoş eder?

Bilirim, yalan, hepsi yalan;
Taka olduğum, tekne olduğum yalan;
Suların kaburgalarımıdaki serinliği,
İskotada uğuldayan rüzgâr,
Haftalarca dinmeyen motör sesi,
Yalan.

Ama gene de,
 Gene de güzel günler geçirebilirim;
 Geçirebilirim bu mâvilikte.
 Suda yüzen karpuz kabuğundan farksız,
 Ağacın gökyüzüne vuran aksinden,
 Her sabah erikleri saran buğudan,
 Buğudan, sisten, aşktan, kokudan..

II.

Ne kâğıt yeter ne kalem,
 Mesut sanmam için kendimi.
 Bunların hepsi.. hepsi fasafiso.
 Ne takayım, ne tekneyim.
 Öyle bir yerde olmalıyım
 Öyle bir yerde olmalıyım ki,
 Ne karpuz kabuğu gibi,
 Ne ışık, ne sis, ne buğu gibi...
 İnsan gibi.

OKTAY RİFAT

1914'te Trabzon'da doğdu. Ortaöğrenimini Ankara Erkek Lisesi'nde, yükseköğrenimini Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde bitirdi (1936). Maliye Bakanlığı'nca doktora yapmak üzere gönderildiği Paris'te Siyasal Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gördü, ama İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması yüzünden dönmek zorunda kaldı. Maliye Bakanlığı'nda ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nde bir süre çalıştı. Serbest avukat olarak çalışmayı önce Ankara'da, 1955'ten sonra da İstanbul'da sürdürdü. Devlet memurluğuna dönüp İstanbul'da Devlet Demir Yolları I. İşletmede, emekli olana değin avukatlık yaptı (1973). 18 Nisan 1988'de İstanbul'da öldü.

Şiirden başka tiyatro, roman türlerinde ürün verdi. Şiir üzerine denemeler yazıp çeşitli ozanlardan şiirler çevirdi. *Karga ile Tilki* kitabıyla 1954'te Yeditepe Şiir Armağanı'nı, *Şiirler* adlı kitabıyla 1970'de Türk Dil Kurumu Şiir Ödülü'nü, *Yağmur Sıkıntısı* ile 1970'te Ankara Sanat Sevenler Derneği Yılın En İyi Oyun Ödülü'nü ve TRT Sahne Eserleri Yarışması Başarı Ödülü'nü, *Bir Cigara İçimi* kitabıyla 1980'de Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü'nü, *Danaburnu* kitabıyla 1980'de Madaralı Roman Ödülü'nü, *Dilsiz ve Çıplak* kitabıyla 1984'te Necatigil Şiir Ödülü'nü kazandı.

Şiirleri, Garip anlayışını oluşturanlardan biri olmanın ardından, çeşitli anlayış, beğeni ve tutumlardan geçerek uzun bir yolculuk yapmıştır. Bu yolculuğun konakları arasında, “şiir dilini basit söyleyişlere bağlayan, gücünü şaşırtıcı buluşlardan, espri ve yergiden alan” (Ş. Kurdakul) bir dönem olduğu gibi, “toplumsal yergi türünün, kimi yerde türkü ve şarkı kırmalı” (A. Behramoğlu) örneklerini içeren bir “halk dilini arayış” (A. Oktay) süreci de bulunur. Kendisinin “Halkla şiir arasındaki uçurum kapanacak” dediği türde bir toplumsallığı açık/kapalı, doğrudan/dolaylı yansıtan ürünlere de, gerekçesini “gerçeğin gündelik düzeninde yapamayacağımız değişikliği, kelimelerin konuşma dilindeki gündelik düzeninde yapma”ya dayandıran soyut ürünlere de rastlanır. Kimi zaman küçük gözlem ve izlenimler, kimi zaman kırsal yaşam, kimi zaman duru ve yalın söyleyişler, kimi zaman Batı şiirinin geçişli cümleleri ya da düzyazılı anlatım, değişe değişe sürüp giden ve her evresinde belli bir çizgiyi tutturana, beğenilen bir birikim ortaya koymuştur.

YAPITLARI

Şiir: *Garip* (O. Veli ve M. C. Anday'la, 1941), *Yaşayıp Ölmek Aşk ve Avarelik Üstüne Şiirler* (1945), *Güzelleme* (1945), *Aşağı Yukarı* (1952), *Karga ile Tilki* (1954), *Perçemli Sokak* (1956), *Âşık Merdiveni* (1958), *Elleri Var Özgürlüğün* (1966), *Şiirler* (1969), *Yeni Şiirler* (1973), *Çobanlı Şiirler* (1976), *Bir Cigara İçimi* (1979), *Elifli* (1980), *Denize Doğru Konuşma* (1982), *Dilsiz ve Çıplak* (1984), *Koca Bir Yaz* (1987). Oyun: *Birtakım İnsanlar* (1961), *Kadınlar Arasında* (1966), *Toplu Oyunlar* (1988). Roman: *Bir Kadının Penceresinden* (1976), *Danaburnu* (1980), *Bay Lear* (1982). Yazılar: *Şiir Konuşması* (1992).

EKMEK VE YILDIZLAR

Ekmek dizimde
Yıldızlar uzakta tâ uzakta
Ekmek yiyorum yıldızlara bakarak
Öyle dalmışım ki sormayın
Bazan şaşırıp ekmek yerine
Yıldız yiyorum

UÇAKLAR

Uçaklar gelecekmiş
Korkum yok benim
Kâğıt gemilerim
Kurşun askerlerim hazır
Hem bunlar bozulursa
Babam yenilerini alır

KADEH

Burası dalyan kahvesi
Ortalık süt mavisi
Apostol bu ne biçim meyhane
Tabağımda bir bulut
Kadehimde gökyüzü

KARIMA

Sofalar seninle serin
Odalar seninle ferah
Günüm neşeyle uzun
Yatağında kalktığım sabah.

Elmanın yarısı sen, yarısı ben
Günümüz gecemiz evimiz barkımız bir
Saadet bir çimendir bastığın yerde biter
Yalnızlık gittiğin yoldan gelir.

A N I Ş

Her dakikasını ayrı hatırlarım
 Erenköy'de geçen zamanımın
 Rüyama girer bir arada
 İstanbul bahar ve Türkân'ım

Bir odamız vardı etrafı sarmaşık
 Bostanlara bakan pencерemiz
 O güller kadar taze
 Ben ona deli gibi âşık

Bir yastıkta dinlenir başlarımız
 Saçlarım saçlarına karışırdı
 O güzel bir kızdı ince alımlı
 Ne giyse yaraşırdı

Yeter ki gönüller şen olsun
 Şarkılar söyledik yolda
 Hep karşıma otururdu ellerini tutardım
 Akşam üstü eve dönerken paraşolda

Ağaçlar çiçekteydi
 Türkân'ım sağ beraberimde
 Kalbim sevda içindeydi
 İstanbul bahar içinde

T E L E F O N

Gözlerin var ya çekik kara kara
 Önce gözlerindi en güzel ılık
 Beyaz dişlerindi bacakların omuzun
 Damalı örtüde bir kâse çorba gibi
 Buğulu bir lezzetti karıkocalık
 Şimdi bir çınar yeşeriyor içimde
 Bir şarkı söyleniyor uzun uzun
 Hürriyetin rüzgârlı bayrağı oldu
 Bize yeten aydınlığı sevdamızın

Aman dayanamazsam ne etmeli
 Bütün pencereler üstlerine açık
 Kimler soyar çocukları kimler örter
 Biri on bir yaşında öteki küçük
 Ya anne diye bağırırsa uykusunda
 Belki korkmuş belki de susamıştır
 Geceleri su içmeye alışık
 Çorap öyle mi giydirilir don öyle mi bağlanır
 Gömleği bir tuhaf sarkıyor arkasında

Çocuklara bakma dayanırım
 Gide gide çoğaldım halkım ben artık
 Dağ taş kalabalık kalabalık
 Satar mıyım onları onlar da çocuklarım
 Ben kadını çocuklarımla varım
 Telefon nafile açmam seni
 Söylemez dillerim yarınla bağlı
 Tutmaz parmaklarım kocamdan belli
 Telefon benimki de analık

Çocuklara bakma dayanırım
 Sevgiydim önce bir çeşit incelik
 Şimdi işe yarıyorum kaba saba
 Tuzlu bir deniz kokusu havada
 Benimle başladı bu müthiş tazelik
 Benimle yaklaştı güzel günler
 O günlerin eşiğinde beni hatırlayın
 Hatırlayın onların vahşetini
 Her telefon çalıpta kesik kesik

ULUDAĞ SOKAK SATICILARI

Girin satıcılar evimin bülbülleri
 Girin girin aydınlık bahçemden içeri
 Üzüm satın armut satın nar satın bize
 Dağlar görünürken kapıda ardınızdan
 İndirin tüy gibi küfeyi sırtınızdan
 Bir elmada bir mevsim dolsun evimize

Ya sen ey karınca taciri gazeteci
 Ağzının içinde bir sap ebe gümeci
 Kaşlarında macera gözlerinde oyun
 Şeytan gibi kaçan yollu bisikletinle
 Yırtık çizmelerin kadife kasketinle
 Getir o eski sevincini çocukluğun

Akşamla bacada mavileşince duman
 Biten türkü gibi uzaklaşın kapımdan
 Kayın ağır ağır gündüzden gecenize
 Ey İstanbul ağzıyla mal satan simitçi
 Çocukları eşeğine bindiren sütçü
 Halil İbrahim bereketi kesenize.

S A R M A Ş D O L A Ş

Isıt beni hürriyet inancım
 Isıt beni bu gecelik
 Şilte yufka yorgan delik
 Dışarısı soğuk alabildiğine
 Dışarısı rüzgâr alabildiğine
 Dışarıda zulüm
 Dışarıda işkence
 Dışarısı ölüm alabildiğine
 Sokul bana hürriyet inancım
 Isıt beni bu gecelik
 Elllerine yer hazır avucumda
 Dizlerini oyuklarıma daya
 Bir kılıf gibi içimde dışımda
 Hürriyet inancım
 Hürriyet inancım
 Bu gecelik

SON SÖZ

Boğazından lıkır lıkır geçen
 Şu suyun kıymetini bil
 Nedir ki bu mavilik deme
 Pencereden görebildiğin kadar
 Göğün kıymetini bil
 Kıymetini bil çiçek açmış bademin
 Güneşli odanın çamurlu sokağın
 Beyazın siyahın yeşilin
 Pembenin kıymetini bil
 Dirilik öyle bir şey yürekte
 Sevinçle çırpınır
 Kavak yelleri eser insanın başında
 İnsanoğlu kızar öfkelenir savaşı
 Halk için girişilen savaşta
 O korkulu sevincin
 Öfkenin kıymetini bil
 Bil ki bu
 Budur işte
 Güneş yalnız dirileri ısıtır
 Güneşin kıymetini bil

ELLERİ VAR ÖZGÜRLÜĞÜN

1
 Köpürerek koşuyordu atlarımız
 Durgun denize doğru.

2
 Bu uçuş, güvercindeki,
 Özgürlük sevinci mi ne!

3
 Öpüşmek yasaktı, bilir misiniz,
 Düşünmek yasak,
 İş gücünü savunmak yasak!

4

Ürünü ayırmışlar ağacından,
Tutturabildiğine,
Satıyorlar pazarda;
Emeğin dalları kırılmış, yerde.

5

Işık kör edicidir, diyorlar,
Özgürlük patlayıcı,
Lâmbamızı bozan da,
Özgürlüğe kundak sokan da onlar.

Uzandık mı patlasın istiyorlar,
Yaktık mı tutuşalım.
Mayın tarlaları var,
Karanlıkta duruyor ekmekle su.

6

Elleri var özgürlüğün,
Gözleri, ayakları;
Silmek için kanlı teri,
Bakmak için yarınlara,
Eşitliğe doğru giden.

7

Ben kafes, sen sarmaşık;
Dolan dolanabildiğin kadar!

8

Özgürlük sevgisi bu,
İnsan kapılmayagörsün bir kez;
Bir urba ki eskimez,
Bir düş ki gerçekten daha doğru.

9

Yiğit sürücüleri tarihsel akışın,
İşçiler, evren kovanının arıları;
Bir kara somunun çevresinde döndükçe
Dünyamıza özgürlük getiren kardeşler.
O somunla doğrulur uykusundan akıl,
Ağarır o somunla bitmeyen gecemiz;
O güneşle bağımsızlığa erer kişi.

10

Bu umut özgür olmanın kapısı;
Mutlu günlere insanca aralık.
Bu sevinç mutlu günlerin ışığı;
Vurur üstümüze usulca ürkek.

Gel yurdumun insanı görün artık,
Özgürlüğün kapısında dal gibi;
Ardında gökyüzü kardeşçe mavi!

BİR KIZ ÇOCUĞU İÇİN

Yanlışların içinde hiç düzeltilmemiş
ağaçlar vardı abanoz dışbudak
bir sen görüyordun bu aksaklığı
bahçe içindeki evin ahlata altında
parmaklıktan sokağa bakarken

evler evler içinde ve evlerin
içinde birileri yaşıyorlardı
körler yatalaklar sonradan görmeler
bir sen görüyordun bahçe içindeki evin
duvardan sarkan inciri altında
kederin çıplaklığını

ihtiyar ve yorgun çöpçüler dilenciler
çımacılar küçük fabrika işçileri
ambarcılar avukat kâtipleri

bir sen görüyordun bahçe içindeki evin
balkonundan İstanbul'un üstüne dökülüşünü
sarı bir gül gibi güneşin,
çiçek tozu parmaklarının ucunda
bir yaprak önlüğünün cebinde
çocukluğun unutturamadığı.

BİZ VE ONLAR

İçlerinden geçenleri anlıyorduk, söylemediklerini.
 Yoksulsunuz, iğrençsiniz, diyorlardı,
 ne giysiniz var dolabınızda, ne iki türlü yemeğiniz,
 ne de paranız,
 sevginize karnımız tok, özgürlükse özgürlük bizim için.
 Sırtmaya bile gerek duymadan arkalarını dönüyorlar
 soframıza.
 Oysa biz alın terimizi bölüşürüz, yağma ve haraç
 bilmeyiz.
 Tütünü öküz için icat ettik, çift sürerken bir cıgara
 içimi dinlensin diye.
 Öküz bizsek, hani soluk alacak vakit nerde!
 Bu yüzden hor bakıyorlar bize, kanımızı içtiklerinden.
 Bencillik en büyük bereket onlara, beylikleriye
 en büyük dolap.

GEMİDE

Kadınları bebeleriyle girdiler güverteye. Kimi çöktü,
 bağdaş kurdu kimi. Arkaları basık yabanlık pabuçlarını
 düşürüp yere, parmaklarını yokladılar çorabın altında.
 Asma yapraklarıyla örtülü kiraz dalı sepetlerinde
 kara üzümler görünüyor, yuvarlak taneli, puslu.
 Gemi kalktı, yol alıyor iki yana savurarak denizi,
 bulutlar uçuyor, sıra geride.

Bir deniz eri dalgalara bakıyor ve batan güneşe, düşünceli.
 Bir çocuk ağlıyor. Az sonra azık çıkınları açıldığında
 çökelek peyniri yiyecekler, çimdik çimdik, keçilerinden
 sağdıkları sütle kotarılmış, yanında sivri biber,
 domates sarı çekirdekli, paslı çakıyla ince dilinmiş
 ve uyuyacaklar başları geride, ne mutlu ne mutsuz,
 alınyazılarına yabancı.

VİDALAR

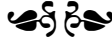
İşçi demir dikmeleri boyuyor duvarın üstüne binmiş,
 boya kutusuna banarak usulca fırçayı. Gündeliği kaç?
 Doyarlar mı dersiniz çoluk çocuk! Tahtaları çakmak için
 usta vida almaya gitti motosikletle, kavakların altından.
 Bir toz bulutu yükseliyor upuzun ardında. Kasabaya vardığında
 nalbura girecek: “Vida, diyecek, beşlik,” küf kokan dükkânda.
 Bir kutunun içinden vidalar çıkaracak nalbur, uzatacak.
 Alışverişle dönüyor dünya, mevsimler gelip geçiyor.
 Tahtalar dökülüyor ne denli sağlam çakılsa yıllardan sonra
 ve otlar, dikenler, ısırganlar bürüyor duvar diplerini,
 Ama şu bulutlar, maviliğin içinde, yıllardan sonra da
 gelip geçecek göçük ya da yeni duvarların üstünden.

Beşlik vida kısa düşer, ustam, altılık ister bu tahtalara,
 günün birinde yine çürür düşerler ya, şimdilik.

1940'TAN SONRA

TOPLUMCULAR

NIYAZI AKINCIOĞLU

1919 Kasımında Kırklareli'nin Kurudere köyünde doğdu.

(Babaeski'nin Karahalil köyü nüfusuna kaydedildi.) Liseyi Edirne ile Bursa'da okudu. Lisedeyken öğretmenini Orhan Şaik Gökyay'ın etkisinde kaldı. Türkçü, Turancı şiirler kaleme aldı. Bunları, 1938'de Bursa'da *Haykırışlar* adlı bir kitapta topladı. 1939'da İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne girdi. Bir süre heceyle şiirler yazdı. Sonra 1940 kuşağının etkisiyle toplumculuğa yöneldi. Yeni şiir akımını benimsemekle birlikte, Halk ve Divan şiirinden de yararlanan ilginç ürünler verdi. Barış, özgürlük ve kardeşliği savundu. Yurt, insan ve yaşama sevgisini dile getirdi.

Hukuk Fakültesini bitirince, askerliğini Ankara'da yedeksubay olarak yaptı. Kırklareli'nde avukatlığa başladı. 4 Nisan 1953'te tutuklandı. 20 ay hapis yattı. Yargılama sonunda, 11

Aralık 1954'te beraat etti. 1957'de Hürriyet Partisi'ne, 1960'tan sonra Yeni Türkiye Partisi'ne yakınlık gösterdi. 1 Şubat 1979'da Kırklareli'nde öldü.

Niyazi Akıncioğlu'nun şiirleri Servetifünun (1938-1941), Yedigün (1939), Yücel (1939), Sokak (1940), Yeni İnsanlık (1940), Yeni Edebiyat (1941), Yürüyüş (1943), Yeni Ses (1943), Pınar (1945), Gün (1945), Meydan (1948), Pazar Postası (1951), Yeryüzü (1951), Dost (1958), Yansıma (1972), Türkiye Yazıları (1977), Sanat Emeği (1979), Milliyet Sanat (1979), Düşün (1984) dergilerinde yayımlandı. [A. B.]

YAPITLARI

Haykırışlar (1938), *Umut Şiirleri* (1985, yayına hazırlayanlar: Ömer Can, Hüseyin Atabaş).

Y O L L A R

İnce ince yollar sere serpile,
Her biri bir başka dilberle iner;
Yollar, ılgıt ılgıt akar sahile,
Her biri bir içim kevserle iner.

Ay doğdu gözyaşı halinde suya:
Bir ahû düşmüştür sanki pusuya..
Bu yollar belki sır verdiğim koya,
Yanılır bu akşam Ülkerle iner.

D İ L E K

Yadellerde dostlar yaya kaldım ben
Şu yollar kolkola bağlaşıp gider,
Yâdınız bir türlü düşmez dilimden,
Gözyaşı su gibi çağlaşıp gider.

Burcu burcu tüter gözümde sıra,
Her geçen dakikam sığmaz bir yıla
Sularla dertleşir yana yakıla,
Şu gönlüm; gariptir ağlaşıp gider.

Göz göz oldu yaram kanar saramam,
Dağları aşp da ona varamam,
Hastayım kimseden şifa soramam,
Dertlerim tükenmez ağlaşıp gider.

N A Ğ M E

I
Seni nasıl unutabilirim,
Ekmeğim senden, suyum elinden
Bir kere sevmişim, yârim demişim;
Nasıl inkâr ederim, nasıl bir tanem.

Gün olmuş ağlamışım
Gülmüşüm, sevinmişim.
Elveda etmiş uykum
Omuz silkmişim;
Bir başka olmuşum senin yüzünden;
Nasıl inkâr ederim, nasıl şahanem.

Terkedip evi barkı
 Şair olduğum doğru.
 Ve doğru adına kadeh kırdığım
 Gözüme aldığım cümle belâyı.
 Kuşlara selâmım
 Bulutlardan korkum
 Yalan değildir.
 Ve sebepsiz değildir:
 Yürümem, oturmam
 Kitap okumam...
 Bekçilerle aram niçin sütliman
 Niçin yalnız gezerim korkmadan, utanmadan?
 Muhtar da bilir, kâhya da bilir
 Sevdalıyım ben ve güzelsin sen;
 Nasıl inkâr ederim, nasıl Şaziyem!..

II
 Kalûbelâdan beri sevişiyoruz,
 Kütükte kaydımız böyle yazılı.
 Dillere düşmüşüz, destan olmuşuz
 Aldırma sevdiğim elâlem onlar.

Sen yine akşamla gözlerini yum,
 Sabahı getiren kuşlar yoldadır.
 Mavi boncukların, bileziklerin
 Ve ben sevdiğim ve ben yoldayım.

Bir sevdalıktır ömür,
 Ve bir şarkılıktır cümle sevdalar.
 Kırmızı gül, beyaz lâle, mor sümbül;
 Top zülfüne top fesleğen yakışır.

Bayram olur sevdalı,
 Seyran olur sevdalı,
 Beşik iner,
 Tabut gider sevdalı.

DÜNYAYA DAİR

I

İşte böyle bu dünya;
yarısından çoğu su,
yusuvarlak, tostoparlak;
velâkin yaşamak,
ne toprak, ne su;
yaşamak başka şey,
yaşamak güzel.

Masallarında şehzade,
denizlerinde kaptan;
rüyalarına sahip olabiliriz.
Gün güneş cıvıl cıvıl,
karınca kaderinde;
nazar boncuğu bereketimizin,
masmavi bir gök yerli yerinde.
Kuşun haysiyeti başka,
bir başka baharın;
vaz gelip geçmek mümkün olmuyor,
cevrü cefasından, nazından yârin.

Su diyoruz akıyor,
sel olup umman olup;
acıksak, ekmek desek,
yürüyor orman olup;
başaklar üstümüze,
nasıl nankör geliriz;
nasıl inkâr ederiz,
duracak gözümüze.

İşte ümit, işte arzu;
 işte can, işte ecel;
 kendine güven sade;
 sev sevebildiğin kadar,
 bil bilebildiğin kadar.

Miami'de mehtap toktur üç öğün,
 işte boğaz, üstünde yerin, altında göğün;
 işte beyaz yelkenli;
 yükle düşünceni, yükle gemini;
 Adalar, Çanakkale
 ve sonra açık deniz.

Ve işte Bursa;
 şeftali lezzeti, ayva sarısı;
 Karabük, işte fırın, taze ekmek kokusu;
 işte ümit, işte arzu.
 İşte komşu kızı, işte baldızın;
 kendine güven sade,
 gönlün gani olsun, sevmek iste;
 sev sevebildiğin kadar,
 bil bilebildiğin kadar;
 işte can, işte ecel;
 meydan senindir kafadar,
 ve dünya güzel.

Yarı ilah, tam insan;
 ve rakipsiz saltanatında dünyamızın,
 bizimdir dağlar, bizimdir ferman;
 yeter ki ayrılmasın ayağımız topraktan.

İ Ç L E N M E

Dün;
hatırımda değil
belki geçen gün
turnalar geçti de bir garip oldum.

Soyunuverdi gönlüm,
yılları bir bir,
söğüt dalı atım kişnedi geldi.

Sonra yine ağır ağır büyüdüm,
mesut yalnızlığına erdim ömrümün.
Seni düşündüm;
bekâr yastığının hararetini
sevdalı hürriyetimi düşündüm;
garipliğim ondandır.

Neydi o günler!
Sen yoktun, hasretin vardı;
sıla vardı, gurbet vardı.

Gün doğuyor,
Güneşi selamlayalım
kimi mahzun gözler üstüne;
kimi uykusuz sabahı bekleyen
hayata koşalım.
Fakat ölmek var kitapta,
dönmek yazmıyor.

B İ R G Ü N Ü N B İ L A N Ç O S U

Ben her gün kuşlara yem serpiyorum,
çiçekleri suluyorum;
bazen efkâr basıyor, içiyorum
seni düşünüyorum ve gün bitiyor.

S İ R

Yerin kulağı var
Çiçeğin yok

B U R S A

Adını ilk defa
 Yedibelâ Rasim'in hançerinde okudum.
 Çocuktum.
 Çatal geyik boynuzu kabzasında
 İlk Bursalıyı tanıdım:
 "Bıçakçı Remzi" yazıyordu.
 Ve kıvrak, söğüt yaprağı çeliğinde
 Bir yara izi gibi kazılmıştı: Bursa.
 Bilek olursa
 -Diyordu delikanlılar-
 Nankör değildir Bursa hançerleri.
 Ha!. demeye gör, dönmez geri.
 Ülfetim böyle oldu, methini böyle duydum.
 Sonra büyüdüm,
 Kartpostallarda resmini gördüm:
 Gök mavi, zemin yeşildi.
 Bir başka resimde:
 Beş kurnalı şadırvan,
 Şadırvan başında beş adam;
 -Yeşil başlı ördekler gibi-
 Beş yeşil sarıklı

Bursalı

Abdes alırken mürtesimdi.
 Ve gök yine mavi, zemin yeşildi.
 Nihayet devran
 Yolumu Bursa'ya düşürdü.
 Üç aziz bahar,
 -Bütün mevsimler dâhil-
 Üç uzun yıl,
 Bursa'dan gayri cümle dünyada
 Beni nâmevcut okudular.
 Ve ben mektebinde okudum.
 Bir rivayete göre adam oldum.
 Bir rivayete göre kayboldum.
 İkisi de aynı kapıya çıkar.

Mesele değil.

Mesele şu ki
 Bursa iyi, Bursa güzel.
 Bursa için destan yazılır,

Bursa için iğneyle kuyu kazılır;
 Fakat yalan:
 “Bursa’da zaman,
 Billûr bir avize” gibi değil
 Değil ama,
 Bir ölmemek arzusu veriyor adama.
 Dünyayı bırakıp gitmek haseti,
 Yaşamak hasleti,
 Dünya sevgisi;
 Yeşil yeşil yeşeriyor,
 Mavi mavi gülüyor.
 Ve sonra “Yeşil”in türbelerinden,
 –Daha çok yatsı üstleri,
 Yıldızlı gecelerde–
 Bir aksi cevap yükseliyor perde perde.
 Zamanı evail kokuyor burcu burcu
 Yaprak yaprak dökülüyor
 İmkânsızlığı ve nimet bolluğu.
 Korkunçtur bu saatte ezan sesleri;
 Allahla konuşur müezzinleri,
 Karşılıklı sâlâ verilir.
 Bu saatte Bursa’dan
 İki eli kanda olan insan,
 Koltuk değneklerini unutan,
 Dost elini kaybeden âmâ;
 Ve herkes
 Kaçıp gitmelidir.
 Her şeye rağmen dünyayı
 Dünya bilmelidir.
 Bursa iyi, Bursa güzel.
 Eminim ki ben bâsübadelmevt
 Orda olurdu:
 Yalan yazmasa kitap,
 Yıkılmasaydı mihrap!.

EDİRNE

Bir yerde görürsen ki:
 Ağır ve edalı akar,
 dal dal söğütleri öperek
 samur üç belik gibi
 üç koldan sular;
 müjdeler olsun efendim:
 Edirne'desin.

Mevsim, fasl-ı bahardır;
 gecedir ve mehtap vardır.
 Ve sen,
 Bir kavs-ı kuzahıta yürür gibi
 Köprüler'desin.

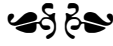
Şataraban makamından bir şarkı dudaklarında
 düşünür, çözermezsin:
 Bu nâz-ı istiğna, bu âvâz neden;
 neden yarı eğilmiş suya dallar?
 Öyle fermân etmiş eden
 kimseler bilmez.

“Gönül bir top ibrişim
 Sarılırsa çözülmez”

Burda her şey,
bakınır hüsnüne hayran.
Seyreyler cemâlini eğilmiş suya
mermer ihtişamında serhadd-i vatan.
Âşına bir çehre sezer belki diye
devr-i saltanatından Edirne;
bir deste alev güldür, mahzun,
yâr elinden düşürülmüş şimdi suda.
Ve sular;
şimşir kelâmı dilinde
destan okur-okur akar.
Ve bîhaber Yıldırım'da, bir evcikte
-akan sudan, uçan kuştan-
yeşil dut yaprağında
ak bir ipek böceği,
ipeğini dokur dokur ölür.

Uyanır veda etmiş gibi artık uykuya,
konuşan bir dil olur
çiler uzakta;
bülbul sesi yağmur gibi
Bülbul Adası'nda.

Kanadı gümüşlü kuşlar geçer
İki şâk bölüp mehtâbı;
Kıyık'tan uçurulmuş.
Salınır bahçeler içre kızlar ki:
Nazardan kaçırılmış.
Ağzında kan kırmızı bir caneriği,
mehtapla beraber düşmüş gibi arza;
kızlar ki güzel,
dört başı mâmur ve murassa.
Sevdaya tutulmak bile mümkün
yeni baştan
söylemek kolay olsa eski türkümü:
"Edirne köprüsü taştan
Sen çıkardın beni baştan."

HASAN BASRİ ALP

1912’de Niksar’da doğdu. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi’nde, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü’nde öğrenim gördü. İlerici Gençler Birliği üyeleriyle ilgili tutuklamalar sırasında İstanbul Emniyet Müdürlüğü’nde öldü (1945).

Toplumcu gerçekçi şiirin genç temsilcileri arasında, 1940’lı yıllar toplumcu şiirinin genel özelliklerini taşıyan, Orhan Veli şiirinin dilinden de etkilenen bir ozan olarak, “konuşma dili özellikleri taşıyan özlü bir şiir”den (A. Behramoğlu) örnekler verdiği kabul edilir.

MAHSUL

En güzel, en olgun, en harikulâde
 Meyvesini versin diye toprak
 Hiçbir emek esirgenmedi ondan
 Ne zindan, ne temerküz kampları,
 Ne duvar diplerinde kurşunlanmak.
 Ter, göz yaşı ve kanla suladık onu
 Dökecek yer yüzüne tam ve olgun mahsulünü
 Toprak nankör değildir
 Utandırmaz insanoğlunu.

İSTIDA

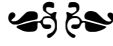
Bir dileği varmış
 Koyulhisarlı Ahmet'in benden
 Zaten rüyasını görmüşmüş evelden.
 Muhtarın öküzleri elceğiziyle
 diktiği dut fidanını
 çiğneyip geçmişler
 Ahmet hemen doğrultmuş ama
 ne çare ki kopmuşmuş kökü.

Rüyasını düşünedursun Ahmet hele
 sıladan dönen hemşeriler
 iletmişler haberi.
 Merak etmesin diyorlarmış,
 karısı kaçtı ama bebeleri duruyor.
 Yaygıyı yeygiyi de götürdü
 velâkin evi yerinde imiş.
 Sağ olsun komşular
 tarlasını muhafaza edeceklermiş.
 Şimdi bir istida yazmalı imişim Ahmet'e,
 hükümet aramalı imiş hakkını
 yirmi güdük arpasını
 on güdük buğdayını
 o kahpe avrattan alıp
 bittamam şubesine teslim itmeli imişler.
 Zaten sıladan dönen hemşeriler
 ekin bu sene biraz kıtarak demişler

sonra Ahmet ne eksinmiş toprağa.
 Avrata gelince:
 varsın kaçsınmış o.
 Bir eksik etek daha getirir
 doldururmuş yerini
 boynu bükük komazmış bebelerini.

BİRİCİK HEMŞERİM

Konuşurduk biricik hemşerimle iki satır,
 harbe, sulha ve süpürge tohumuna dair.
 O daima bana,
 küçücük defterinde
 içinden çıkamadığı hesaplar yapar,
 “Şaşırdık be hemşerim
 yukarı tükürsen bıyık,
 aşağı tükürsen sakal” derdi..
 Koltuğunda “un” torbası,
 başı önüne eğik ve dalgın insanların içerisine
 karışır giderdi.

ENVER GÖKÇE

1920’de Erzincan’ın Kemaliye (Eğin) ilçesine bağlı Çit köyünde doğdu. On yaşında Ankara’ya gitti. İlk, orta ve liseyi Ankara’da okudu. 1940’ta Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’ne girdi. 1943’te Halkevi dergilerinden Ülkü’de çalıştı. İlk şiirleri de bu dergide çıktı. Ahmet Kutsi Tecer’le birlikte Âşık Veysel üzerine bir çalışma hazırladı. 1945’te Ant dergisinin yöneticiliğini yaptı.

1946’da kurulan Türkiye Gençler Derneği’ne üye oldu. 1948’de Fakülte’nin folklor bölümünü bitirdi. Aynı yıl, adı geçen antifaşist derneğe üye olduğu için tutuklandı. Üç ay hapis yattıktan sonra salıverildi. İstanbul’da Kadırğa Öğrenci Yurdu’nda yöneticilik yaparken, 1951 Eylülünde gizli bir örgüte üye olduğu savıyla yeniden tutuklandı. Yargılama sonucu yedi yıl hapse ve iki yıl dört ay sürgün cezasına çarptırıldı. Hapisliğini Adana’da geçirdi. Çorum’da Sungurlu’daki sürgünlüğü bitince Ankara’ya gitti. Fethi Giray’ın çıkardığı bir gazetede düzelticilik yaptı. 1963’te gazete kapanınca İstanbul’a geçti. Çevirmenlik ve düzelticilikle geçinmeye uğraştı. 1966’da, sağlığı bozulduğundan, Çit köyüne döndü. Kışları köyde kalıyor, yazları Ankara’yı, İstanbul’u dolaşıyordu. Son yıllarını Ankara’da Seyranbağları’nda bir huzur evinde geçirdi. Antalya Sanat Derneği’nin 10 Temmuz 1980’de kendisi için düzenlediği şenliğe katıldı. 19 Kasım 1981’de Ankara’da öldü.

Enver Gökçe’nin şiirleri şu dergilerde çıktı: Ülkü (1943), Ant (1943), Yurt ve Dünya (1943), Gün (1946), Söz (1946), Meydan (1948), Yağmur ve Toprak (1948), Türk Solu (1969), Doğrultu (1979), Sanat Emeği (1980). Toplumcu 1940 kuşağı içinde yer alan Enver Gökçe, Halk şiirinin verilerinden yararlanarak açık ve yalın bir anlatımla barış, demokrasi ve toplumsal adaleti savundu, kendi yaşamını bir yana bırakarak Anadolu halkının acı yaşamını sevecen bir deyişle dile getirdi. Neruda’nın, Hayyam’ın şiirlerini Türkçeye kazandırdı. [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *Dost Dost Ille Kavga* (1973), *Panzerler Üstümüze Kalkar* (1977), *Yaşamı-Bütün Şiirleri* (1981). İnceleme/derleme: *Eğin Türküleri* (1982).

MEMLEKETİMİN ŞARKILARI

Ben, bizden olan bütün insanların dostu;
 Adı haritalarda bile bulunmayan
 Bir köyündenim Anadolu'nun.
 Güzel şeylere hasrettir memleketim,
 Güzel şeylere hasret bu dünya.
 Yıllardır, kanda ve ateşte mısralarım
 Yanan şehirlerin,
 Ağır tankların tekerlekleri arasında.
 Biliyorum,
 Yaylım ateşlere girilmiştir gönlümüzce
 Pasifik kıyılarından Volga'ya kadar.
 Benim arzumanım kaldı
 Hürriyet boylarında tank oynatanlarda.
 Bütün kıtalarda
 Tûlu arzda, islâm içinde, küffar içinde
 Mülhit, mümin ve vatanseverim.
 Fakir, cefacı topraklarım içinde
 Mendil tutanım, diz vuranım, baş çekenim
 Zeybekte, halayda, tamzarada...
 Ben küçük Yusuf'um Çit köyünde
 Çapak çapak elâ gözlerim;
 Kıl keçim kısır, annemin memesi yara.
 Benim saçlarım belik belik,
 Bıyıklarım burma burma
 Gözlerim kara kıyma renginde, ama
 Erzincan oynamış ağlamışım
 Irgatlık etmişim el kapısında.
 Dolu vurmuş bahçelerimi,
 Çekirge inmiş tarlalarım.
 Ben bir yolcuyum hemşeri
 Manisa bağlarından geçtim
 Aydın incir tarlalarından.
 Çılgınlık getirdim
 Üzümleriyle beraber çürür gibi düşen
 İnsanlarımdan.
 Sıcak tuzsuz gevreklerinizi yemişim
 Alaca karanlıkta... Buca'lı işçilerim.
 Unutur muyum seni.
 Derdini, ekmeğini bölüştüğüm

Türküleriyle bizi ağlatan memleketlim.
 Karadeniz'in Rumelikâri tütünü,
 Bende türküler oldu ağlamaklı,
 Bende türküler oldu dizim dizim.
 Doldurdum sineme, ciğerlerime,
 Doldurdum derdi mihneti
 Pamuk tozunu, kömür tozunu;
 Memleketimin şarkıları kadar acı çektim.

Ben Ahmet Çavuş'um
 "Attığım kurşunlar gitmezdi boşuna"
 "Şimdi kuzgunlar iner taze leşime".
 "İki kere kesemdem everdiğim"
 Dost dediğim kıydı bana.
 Ben Kürtoğluyum derim ki "Yiğitlik kadim"
 Ben Nazif'im "Urfa'ya karşı vurdular beni"
 Ağlasın Urfa.
 Ben şairim
 Halkların emrinde, kolunda, safında.
 Satırlarım vardır kahraman,
 Satırlarım vardır cılız, cesur ve sıtmalı.
 Ahdim var:
 Terli atlet fanılalı göğüslerden
 Püfür püfür geçeceğim.
 Bir de âşıkım, kanlı bıçaklı
 Yar için serden geçeceğim.
 İnan ki ciğerparem, inan ki sevgilim
 Bu hususta:
 "Üçten, beşten, senden geride kalan değilim"

KARDEŞLİK ACILARI

Yıllar var ki sizleri düşünüyorum:
 Yanan şehirlerim,
 Düşmana ekmek veren tarlalarım
 Teknelerim, ocaklarım, öğretmenlerim!
 Ve sizleri:
 Caddeler, tarlalar, fakülteler,
 Nehir boyları, şehirler, ordular
 Aşklarım, hünerlerim, sefaletlerim!

Ellerime ateş düştü
 Yüreğime, gövdeme, kollarıma.
 Biliyorum ey demokrasi!
 Bütün şairlerin ölür
 Barikatların susar
 Ve yanar da limanların, iskelelerin
 Zafer gülleri sensiz açmaz
 Böyle bir macerada.

Kardeş, kardeş!
 Alkış tutan ellerini kesmedim,
 Tanklarımla tarhlarını ezmedim.
 Ben kendi halimle müthiş kişi
 Ben sevici, sert ve delişmen...
 Ve hürlük kardeşlik çirasını
 Kendi hissemce götüren insan.
 Biliyorum bu dünyada
 El değmediğimiz, nice doyumlu,
 Sıcak, ölümsüz ve kederli şeyler vardır.
 Biliyorum bu dünyada
 Gökyüzü ve denizyüzü
 Cümle çiçek ve cümle yemişler vardır
 Biliyorum bu dünyada
 Yalnız ve “yalnız insanlar
 Yani kardeşler vardır.”

Beni şehir şehir beni,
 Beni köy kent beni
 Beni usul, beni yolca götür
 Kardeşlik treni!
 Ağır yaralılar taşıyorum
 Incinmesin kollarım, ayaklarım, ellerim.
 Işıltılı gündüzlere gitmeliyim
 Acılar, darağaçları, kelepçe demirleri!
 Bayram şenliklerine,
 Demokrasi şenliklerine gitmeliyim
 Uğruna şiir yazılan, döğüşülen, ölünen insanlar!
 Yeter değil bana
 Zaferlerin,
 Yıllardır gece hücumlarına
 Sokak savaşlarına katlandığım.

K Ö Y L Ü L E R İ M E

Anamız birdir, aynı memeden emmişiz dostlar.
 Kan kardeşiz, sizlere kanım kaynıyor.
 Sizlerle beraber herk ettik toprağı,
 Beraber yattık hapiste, beraber teskere aldık
 Ve maniler yaktık hasret için;
 Gülemediyse de boş verdik beraber...
 Halay mı çekmedik kol kola,
 Horon mu tepmedik diz dize,
 Çepken mi vermedik rüzgâra?
 Koyun koyuna yattık toprak duvarlarda
 Sıtmayla, sığırla, davarlarla..
 Daha da yatarız dostlarım daha da..
 Gün gelirse eğer
 Halay çeker, türkü söyler gibi yan yana
 Mavzer mavzere verip de
 Düşmana kurşun da atarız.
 Sizlere kanım kaynıyor, yabancı değilsiniz bana..

G Ö R Ü Ş G Ü N Ü

Bugün görüş günümüz,
 Dost kardeş bir arada
 Telden tele
 Mendil salla el salla
 Merhaba!

İzin olsun mapusane içinde
 Seni
 Senden sormalara doyamam
 Yarım döner cıgaranın ateşi
 Gitme dayanamam.

K İ R T İ M K İ R T *

Can yoktu ki sevdalara düşe,
 Kurt yoktu ki kızıl kana üşe
 Yoktum ki yol geçe
 Yoktun ki haber ulaş

* Halı tezgâhlarının çalışırken çıkardığı ses.

Gül yoktu ki, dal yoktu ki...
 Ve döne döne ateş
 Döne döne madde
 Gökler yarıla dürüle
 Dağlar savrula devrile,
 Kırıla döküle yıldız
 Sular evrile çevrile
 Döğüşe döğüşe madde
 Değişe tokuşa madde

Öyle bir vakte erdi ki devran
 Döne döne esir
 Döne döne gaz
 Döne döne atom
 Döne döne madde
 Döğüşe çekişe madde
 Vuruşa vuruşa madde
 Ve zaman değişe değişe
 Yosun titreşe, yeşilleşe
 Işık dura değişe
 Öyle bir vakte erdi ki devran
 Ha dedi kırdı zincirini
 İçerdeki adam

Demir bağrışa bağrışa
 Zindan çağrışa çağrışa
 Şöyle buyurdu ki Yusuf
 Dört kitaptan daha büyük:
 “Demek bu hayat,
 Önce sana bana yük
 Demek su kimin
 Toprak kiminse
 Motor, elektrik ve ışık kiminse
 Demek sultan odur.

Demek insan bölük bölük.
Yaşıyorsan ölüyorsun demek.
Nasıl yaşıyorsan
Öyle düşünüyorsun demek
Demek insan
En yüce mertebede hayvandır
Yeni anladım
Alet kullanan ve yapan.
Tilki tarlayı masallarda sürer,
Manyetoyu çeviremez tavşan.
Devril başımdaki kader
Dökül dilimdeki yalan
Tutuş beynimdeki kibrit
Kirtim kirt
Kirtim de kirt
Kirtim de kirtim
Kirtim kirt”

Bir yandan demirciler
Demir döğer denge denk
Bir yandan boyacılar
Boya vurur renge renk
Bir yanda
Kurtuluş savaşları
Bir yanda esaret
Bir yanda termonükleer çağ
Bir yanda balistik şirret

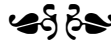
Evvel madde
Ahir fikir
Dolan göğümdeki hava
Salın yanımdaki fakir
Salın proletarya
Geber başımdaki bit
Kirtim kirt
Kirtim de kirt
Kirtim de kirtim
Kirtim kirt

GÖZÜM BAŞIM ÜSTÜNE

Şu
Dünyada
Ayrılık
Var
Ölüm
Var
İlle de
Zulüm
Var
Gözüm
Başım
Üstüne
Hangi
Kitap
Yazıyor
Kardeş
Ben
Çalışam
Eller
Ala...

AND OLSUN ŞART OLSUN

Ben
Böyle
Taşların
Çukurların
İçinde
Kalmışsam
Yalnızsam
Hor
Görölmüşsem
Arkasızsam
Ve
Böyleyse
Bahtı
Siyahım
Yemin
Kasem
Olsun
Ve
And
Olsun
Şart
Olsun
Yerde
Kalmaz
Âhım..

FETHİ GİRAY

1918 yılında Eskişehir'in Söğüt ilçesinde doğdu. İlk ve ortaokulu Eskişehir'de, liseyi Kastamonu ile Ankara'da okudu. 1938'de Ankara Erkek Lisesi'ni bitirdi. Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü, P.T.T. ve Ticaret Bakanlığı'nda çeşitli memuriyetlerde bulundu. 1958'de gazeteciliğe başladı. Ankara Ajansı'nda muhabirlik etti. Hürses gazetesinin istihbarat şefliğine getirildi. İki yıl bu görevde kaldı. 1952 Temmuzunda iki arkadaşıyla Ankara Telgraf gazetesini çıkardı. Gazetenin yöneticiliği ile başyazarlığını yaptı. 1960-1966 yılları arasında Kudret gazetesini yayımladı. Gazetenin yayımını durdurduktan sonra Ankara Telgraf Basımevi'ni işletti. 25 Şubat 1970 tarihinde Ankara'da mide kanamasından öldü.

Fethi Giray 1950 yılına değin şiirlerini Dikmen (1941-42), Yeni Edebiyat (1941), İnkılâpçı Gençlik (1941), Servetifünun (1942-44), Varlık (1942-43), Yürüyüş (1943), Harman (1943), Yaratış (1944-45), Gün (1946), XX. Asır (1947-48), Meydan (1948), Edebiyat Dünyası (1948-49) dergilerinde, 1950'den sonra Yeditepe (1950-54), Seçilmiş Hikâyeler (1953-56), Dost (1959-61), Yön (1962-66) dergilerinde yayımladı.

İlk şiirlerinden büyük bir bölümünü 1941'de *Sulha Selâm*'da topladı. Adından da anlaşılacağı gibi, bu kitapta İkinci Dünya Savaşı'nın açtığı yaraları sergiledi ve barış özlemi ile yaşama sevgisini, dünyanın güzelliğini anlattı. Daha sonra yayımlanan yapıtlarında ise küçük insanların çetin yaşamını, toplum gerçeklerini yurt ve insan sevgisine dayanan bir görüşle, imgesiz, ama duygulu bir anlatımla dile getirdi. Toplumcu 1940 kuşağı içinde yer aldı. [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *Sulha Selâm* (1941), 1943 (Suat Taşer'le, 1943), *Alaca Karanlık* (1951, Seçilmiş Hikâyeler Dergisi özel sayısı, C. IV, Sayı 32-33), *Mavi Gözyaşları* (İbrahim Göktürk'le, 1970), *Şiirler* (1972).

SULHA SELÂM

Bembeyaz güvercinlerin kanatlarıyla selâm
Yeni tomurcuklanan defne dalına,
İstihkâmdan yan basa basa çıkana
Ve kan kusana.

Tel örgülerde salyalı cesetler,
Damarlarda erimiş barut kokusu,
Kendi leşlerinde kargalar,
Beş kıtada ölüm borusu.

Dinamitlerden alkış!
Sar'ası tutmuş medeniyete;
Kuduz köpekler kadar saldırış
İnsan kemiğine, insan etine.

Bembeyaz güvercinlerin kanatlarıyla selâm
İstihkâmda avuç avuç kan kusana;
Donmuş, ölü gözbebeklerinden selâm
Defne dallarında doğacak yarına.

SEYAHATTEN DÖNÜŞ

İşleyen saatim durmuş,
Kapıma astığım kilit,
Dert yanmış postacıya,
Dostumdan gelen mektup solmuş.

Ateşi sönmüş mangalımda,
Uysal kedim
Darılmış birbirine,
Dolabım, kitaplarım benden şikâyetçi.

Hiç gelmeyen misafirler,
Ben yokken de gelmemiş.
Her şeyin hâlinden belli,
Odam beni özlemiş.

DOĞDUĞUM KASABA

Öyle bir kasabada geçti ki çocukluğum,
 Babam ekmeğimizi kazanırdı denizden,
 Ben akşama kadar rıhtımda ıslık çalardım
 Ve yorgun gemiciler dönerdi seferden.

Üç odalı evimizin,
 Deniz kokardı her odası.
 Sedef pullu balıkları ne kadar severdim,
 Ne iyiydi denizden korkarak ağlaması.

İhtiyar balıkçılardan dinlerdim:
 En korkunç ejder masallarını
 Ve daima düşünürdüm
 Allahın bu kadar suyu nasıl yarattığını.

Bembeyaz minareli, ufacık kasabamızın
 Bayram sabahları hâlâ yaşar gözlerimde.
 Şimdi kimler oturur bilmem
 Deniz kokulu evimizde.

GURBET

Ben garibim;
 Benim de kimsem yok bu şehirde.
 Aylardır mektup bekliyorum memleketten
 Bir han köşesinde.

Sonra korkuyorum bu şehirde,
 Bir gün yapayalnız ölüvermekten,
 Yan yana yattığımız arkadaş anlatıyor:
 Her gece sayıklıyormuşum,
 Öksürerekten.

Bu caddeler dolusu, yığın yığın insanlar
Ne anlar benim hâlimden?
Bir nedamet kavsi çizilir gecelere
Etten,
Kemikten.

Ben de garibim,
Benim de kimsem yok bu şehirde
Aylardır düşünür dururum,
Bir han köşesinde.

Ö Z L E Y İ Ş

Ne olur gemiciler,
Beni de götürseniz ne olur
İyi insanlar.
Sizlere kavuşabilsem:
Pırıl pırıl ışıklı, bol şarkılı limanlar.

Bir gün kurtulabilsem,
Bu yalan dolu,
Bu asık suratlı şehirlerden,
Bir gün kurtulabilsem.

Ne olur gemiciler,
Bana da bahsetseniz
Sergüzeştten,
En vahşi denizlerden.

Bir rıhtım kahvesinde,
Saatlerce dertleşsek,
İsmini bilmediğimiz şehirlerde;
Son meteliğimize kadar içebilsek.

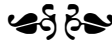
Maviliklere şarkı söyleyen yelkenliler,
Beni de götürseniz ne olur
İyi insanlar.
Sizlere kavuşabilsem:
Pırıl pırıl ışıklı, bol şarkılı limanlar.

GECE YARISI

Gel sen affet bizi!
 Anam, kardeşim, karım.
 Şimdi gece yarısı,
 Bu saatte ben kaldırımlarda olmalıyım.

Bu saatte,
 Alnından öpmeliyim:
 Evine ekmek parası götüren yetim çocuğu;
 O ufacık, o çıplak ayakların sesinde
 Utanarak
 Duymalıyım yokluğu.

Bu saatte,
 Derdini bilmeliyim
 Şu köşe başında sızmış olan adamın.
 Bu saatte ben,
 Gözlerinde yaş olmalıyım
 Her ağlayanın.

RIFAT ILGAZ

1911'de Cide'de doğdu. 1926'da Nazikter dergisinde ilk şiiri, 1927'de Çalçene ve Açıksöz gazetelerinde mizah hikâyeleri basıldı. 1930'da Kastamonu Öğretmen Okulu'nu, 1938'de Gazi Eğitim Enstitüsü'nü bitirdi. 1944'e kadar Adapazarı ve İstanbul'da Türkçe öğretmenliği yaptı. 1937'den 1946'ya değin Çığır, Oluş, Yücel, Hamle, Varlık, Yürüyüş, Pınar, Ant, Yurt ve Dünya, Ses, Gün dergilerinde yazdı. 1943'te ilk toplumcu şiir kitabını yayımladı: *Yarenlik*. 1944'te basılan *Sınıf* toplatıldı. 1946'da Aziz Nesin'le Markopaşa gazetesini çıkardı. 1951-53 yıllarında Beraber ve Yeryüzü dergilerinde göründü. 1954'ten sonra mizah hikâye ve romanları yazdı. 1962'de *Suluk Soluğa* kitabıyla yeniden şiire yöneldi. Bunu başka kitapları izledi. *Yıldız Karayel* romanıyla 1982'de Madaralı Roman Ödülü'nü ve Orhan Kemal Roman Armağanı'nı, *Ocak Katırı Alagöz* ile 1987'de Ö. F. Toprak Şiir Ödülü'nü kazandı. Adına 1984'te ödül konup verilmeye başlandı. 7 Temmuz 1993'te İstanbul'da öldü.

Önce heceyle bireysel, romantik şiirler yayımlayan Rıfat Ilgaz, sonra özgür koşukla toplumsal, gerçekçi ürünler vermeye yöneldi. Ölçüye, uyağa, imgeye, süse sırt çevirerek açık, yalın, akıcı bir anlatım ve arada bir ince alayla hem kendinin, hem de halktan kişilerin acı yaşantılarını dile getirdi. Bu yolda gittikçe incelen, kendine özgü bir şiire ulaştı. [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *Yarenlik* (1943), *Sınıf* (1944), *Yaşadıkça* (1948), *Devam* (1953), *Üsküdar'da Sabah Oldu* (1954), *Suluk Soluğa* (1962), *Karakılçık* (1969), *Uzak Değil* (1971), *Güvercinim Uyur mu?* (1974), *Kulağımız Kirişte* (1983), *Ocak Katırı Alagöz* (1987). Roman: *Karadeniz'in Kıyıcığında* (1969), *Karartma Geceleri* (1974), *Sarı Yazma* (1976), *Yıldız Karayel* (1981). Oyun: *Hababam Sınıfı* (1967), *Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı* (1971). Öykü: *Radarrın Anahtarı* (1957), *Don Kişot İstanbul'da* (1957), *Kesmeli Bunları* (1962), *Nerde O Eski Usturalar* (1962), *Saksağanın Kuyruğu* (1962), *Şevket Ustanın Kedisi* (1965), *Geçmişe Mazi* (1965), *Garibin Horozu* (1969), *Altın Ekicisi* (1972), *Palavra* (1972), *Tuh Sana* (1972), *Çatal Matal Kaç Çatal* (1972), *Bunadı Bu Adam* (1972), *Keş* (1972), *Al Atımı* (1972), *Rüşvetin Alamancası* (1982), *Sosyal Kadınlar Partisi* (1983), *Çalış Osman Çiftlik Senin* (1983). Fıkra: *Nerede Kalmıştık* (1984), *Cart Curt* (1984). Anı: *Yokuş Yukarı* (1982), *Kırk Yıl Önce Kırk Yıl Sonra* (1986).

ŞİİRDE

A. Kadir'e

Önce şiirde sevdim kavgayı
 Özgürlüğü kelime kelime şiirde.
 Mısra mısra sevdim yaşamayı,
 Öfkeyi de, sevinci de...
 Senin ışıklı günlerin,
 Benim iyimser dostlarım
 Hepsi hepsi şiirde.
 Ne varsa kaybettiğim...
 Bütün bulduğum şiirde.
 Kafiye den önce gelen
 Sevgilerimiz mi sade,
 Sürgün de var
 Hapis de.

CENAZE

Omuzlanınca tabutun
 ilk defa kurtuldu ayakların topraktan;
 pek muhteşem oldu medreseden çıkışın.
 Bir dilim ekmeği çok görenler
 yüzüne bakmayanlar sağlığında
 dikildiler yol üstüne
 bir selâmla ödediler bütün borçlarını...

Üzülme, gelmiyor diye çelenkler peşinden,
 mevsimsiz oldu ölümün...
 Ne olurdu, bir kış daha bekleseydin,
 bahar gelir çiçekler açardı...
 Ölümün kimseyi sevindirmede,
 atsız arabasız kalktı cenazen.
 Zaten alçakgönüllü bir adamdın
 herkesten uzak yaşadın,
 cami avlusunda
 ölümün de gürültüsüz olsun!

ALİŞİM

Kasnağından fırlayan kayışa
Kaptırdın mı kolunu Alişim!
Daha dün öğle paydosundan önce
Zilelinin gitti ayakları.
Yazıldı onun raporu:
“İhmalden!”

Gidenler gitti Alişim,
boş kaldı ceketin sağ kolu...
Hadi köyüne döndün diyelim,
tek elle sabanı kavrasan bile
sarı öküz gün görmüştür,
anlar işin içyüzünü!
Üzülme Alişim, sabana geçmezse hükmün
Ağanın davarlarına geçer...
Kim görececek kepenek altında eksikliğini
kapılanırsın boğazı tokluğuna.

Varsın duvarda asılı kalsın bağlaman
beklesin mızrabını.
Sağ yanın yastık ister Alişim
sol yanın sevdiğini.
Ama kızlar da, emektar sazın gibi,
Çifte kol ister saracak!

KİTAPLAR

Üç odalı ev kiraladığım gün,
kurtulacak kitaplarım
merdiven altındaki şeker sandığından.
Belki de gün geçtikçe,
tabanında halı döşeli
bir kitaplığım olacak.
Benden söz açıldı mı
önce kitaplarımın sayısı söylenecek
sonra baremdeki derecem...
Bense her şeyden uzak,
kitaplarımın ortasında kendimi unutacağım!
Evde bulunmadığım günler
“Meşgul!” diyecek beni soranlara

güler yüzlü hizmetçim.
 Başka bir gün masamın başında
 en kalın kitabımı okur görünürken
 bastırarak misafirlerim...
 En yakın dostumun bile
 dalgın dalgın bakıp yüzüne
 adını soracağım!
 Çıkarırken gözlüğümü
 “Nerde tanıştıktı,
 yabancı gelmiyor yüzünüz?” diyeceğim;
 dalgınlığım onları güldürmeyecek.
 Sorarlarsa dünyanın gidişini
 duvardaki büyük adam resimlerine bakarak
 Eflâtun’dan satırlar okuyacağım.

Y A Z G E L İ Y O R

Hepimize geçmiş olsun,
 atlattık bu kışı da burnumuz kanamadan.
 Sıkıntımız kalmadı soğuktan yana.
 Oduna, bundan sonra
 çamaşırdan çamaşıra iş düşecek,
 kömüre misafirden misafire...
 Kaynamasa da olur tencere,
 açtı gözlerini güneşe soğanlar,
 su yürüdü domateslere...
 Artık kömürlüğün önünden geçmek
 ne beni korkutacak, ne oğlumu.
 Bir türlü gözü doymayan sobamızı
 kapatacağız merdiven altına.
 Çoluk çocuk sokaklara dökülecek,
 söğüt dalından atına atlayan oğlum
 fethedecek Aksaray’ı baştan başa.
 Nerde görürse asılacak kuyruğuna
 bizi bütün bir kış unutan sütçü beygirinin.
 Veresiye vermeyen mahalle bakkalının
 korkarım indirecek camlarını.
 Sonra arkasına düşecek
 mahalleye şarkılarla giren
 kiraz sepetlerinin!

LEYLAKLARINI ANLATIYORUM

Leylak getiriyorsun bana güneşli bir gün
Onu saçlarından topladığın belli
Bir leylak bahçesinin karşımda

Böyle kucağında kalsa daha iyi
Bir vazoya bırakıp gidiyorsun
Sen gidiyorsun leylaklar kalıyor mu sanki
Önce renkleri gidiyor arkandan
Nesi varsa gidiyor soyunarak

Her vazoya baktıkça karşımdasın ne tuhaf
Her kokladıkça dönüp dönüp geliyorsun
Düşünceler gibi filizleniyorsun gün geçtikçe
Yaprak yaprak geliyorsun
Leylak leylak bakıyorsun gözlerimin içine
Ölümsüz bir mevsim oluyorsun

UTANCIMI ANLATIYORUM

Ölüm hiç özenilecek şey değil
Sevgilim ölümün güzeli yok
Bir çirkin oluyor insan görme
Sevmeyi düşünmeyi unutuyor
Ölecek misin ya bir meydanda öl
Ya da dağ başında kavgan için

Böyle yatakta miskince ölme
Önce ellerden başlıyor ölmek
Hiç yarım kalmış bardak gördün mü
Kurulmuş kol saati komodinin üstünde
Kitap gördün mü az önce okunmuş
Görmedin değil mi ben çok gördüm
Bu yüzden ölemiyorum kolay kolay

Hem ölmek de nerden aklıma geliyor
 İnsanlar uzayda dolaşırken
 Bütün ilaçları içiyorum yarım kalmasın diye
 Bütün kitapları okuyup bitiriyorum
 Boyuna kuruyorum saatimi
 Getirdiğin portakalları yiyorum

Sana beğendirmek zorundayım kendimi
 Bilmiyorsun direnmek zorundayım
 Utanırım karşında ölmekten
 Yaşıyorum böyle daha iyi

İSTEKLERİMİ ANLATIYORUM

Hastanenin saçağına kuşlar konuyor
 Güvercinler, gözleri umut yeşili

Gidemem ciğerlerim yetmiyor solumaya
 Bu ayaklar benim değil ne zamandır
 Kolum kanadım sensin anlamıyorsun
 Özgürlüğüm, aydınlığım, inancım
 Hepsi senden mutluluğum gibi anlasana

Yolumuzu düşman bakışlar çevirmiş
 Dişli geceler inmiş çevremize

Gözlerindeki parıltı ışıtsın yolumu
 Hızımızı yitirmeden öfkemizi tüketmeden
 İnsanca bir şeyler katalım sevgimize
 Gecelerden birlikte çıkalım ister misin
 Işığı birlikte aramamız güzel olacak

Yataklarda sıramı beklemekten usandım
 Al götür bırakma beni ölümle yüz yüze
 Seni görmeliyim yanımda savaşırsak
 Eksiksem bir şeyler kat sevginden
 Yüreğindeki sıcaklıkla bütünle beni

Yorgunsam gücünden ekle dirileyim
Bitkinsem sağlığından ver cömertçe
Aşla yaşama tutkundan
Büyük ülküler için elimden tut
Al götür beni gerçeklerin çağrısına

GÜVERCİNİM UYUR MU

*“Güvercinim uyur mu,
Çağırısam uyanır mı?”*

Sömürgen cami güvercinleri sizin olsun
O doyumsuz lapacı güvercinler
Kurşun buğusu güvercinleri severim ben
Kanat uçları çelik yeşili

Kuş dediğin piyerlotisiz yaşamalı
Adaksız avlusuz şadırvansız
Ekmeğini taştan çıkarmalı
Buluttan süzmeli suyunu
Kuşçular çarşısında tüy dökmemeli

Benim güvercinim tunç gagalı
Kimlerin bakışı kardeşçedir
Kimlerin bakışı düşmanca
Kendisi hangi kavganın güvercinidir bilir

Tüneyip acımanın saçaklarına
Miskin sevilere bitlenmez
Kanadından çok pençesine güvenir

Barış taklaları süzülmeler
Gagalarında zeytin dalı
Perendeler maviliklerde
Tüm gösteriler resimlerde kalmalı

Güvercin dediğin uyanık olmalı
Tüyler duman duman öfkeden
Yanıp tutuşmalı gözbebekleri
Sevgiden tıpr tıpr bir yürek
Özgürlüğünce dövüşken

KAÇ PARA EDER

Arıyorsun yıllardır...
 Oysa ellerindeydi aradığın,
 Yirmisini yeni sürüyordun!
 Nerden bileceksin, değil mi,
 Gençlik işte!

Şişe sattığın günlerdi,
 El kantarında gazete sattığın günler...
 Topu topu üç bardak şarap ederdi,
 Ayak üstü içilecek.
 Bir paket de Yenice...

Ne gazeteler para ediyor şimdi,
 Ne de boş şişeler...
 Etse de kulak asma!
 Ayakta bile dikilemezsin
 Koltuk meyhanelerinde.
 Kaç para eder!

KULAĞIMIZ KİRİŞTE

Yaşlılar adına konuşmamın tam zamanı
 Kütükte “yaşı yetmiş”lerin arasındayım.
 Bir tekerlemenin çağrışımında
 İnanıvermeyin işimin bittiğine
 Ne var ki dertlerimiz tasalarımız artıyor
 Yaş ilerledikçe.

Biz yaşlılar türlü nedenlerden
 Kuşlarla birlikte uyanmak zorundayız,
 Saksıdaki karanfil bakım ister,
 Tüm çiçekler, ağaçlar, parklar,
 Yollar, köprüler bakım ister,
 Balıkçı barınağı, barınaktaki gemiler,
 Gün doğmadan deniz fenerimiz,
 Kıyılarımız, gökyüzü, bulutlar,
 Bir uçtan bir uca esen rüzgâr...
 Bütün gün gözümüz üzerlerinde olmalı.

Bu arada torun torba, çocuklarımız,
Martılarla birlikte çoğalan...
Onlar da bakım ister kuşkusuz,
Erken de kalksak, alacakaranlıkta
Hangi birine yetişebiliriz ki...

Biz yaşlılar için en önemlisi
Kuzeyden esen nemli rüzgârlar,
Kemiklerimize işleyen poyraz
Karayel de önemli, gündoğrusu da...
Raporlar yazılmalı, hava raporları,
Soğuk, sıcak tüm dalgalar, akımlar
Alçak basınç, radyolarda, yüksek basınç
Güneyden esen yellerle birlikte
Sisli puslu havalar da duyurulmalı.

Yaşlandıkça azıyor romatizmalarımız
Bir günümüz bir günümüze uymuyor,
Artıyor ağrılarımız sızılarımız...
Kapıya kim vuracak belli olmaz,
Kulağımız kirişte olmalı.

SULARDA GÜNEŞ OLMAK

-Kızım Defne'ye-

I

Kıyıda kum, çakıl, yosun. Gidenlerden
 Boşuna değil martıların hırçınlığı
 Köprülerin altından geçen sular var ya
 Kürsülerde lafını ettiğimiz
 Biraz da köprülerin üstünden akmalı

II

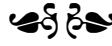
Yeşilin sarıya dönüşü korkutmasın seni
 Morarıp silinmesi maviliklerin
 Kırmızının akıp gitmesi damarlarından
 İşimiz kolay değil o denli
 Kargaların içgüdüsel ölmezliğine inat
 İnsanca ölebilmeli

III

Ne ilkyaz bulutlarında yıkanan
 Bir mezar taşısın uzun ömürlü
 Ne kış güneşinde silkinen servisin
 Bir mezarlık değilsin anıların gömüldüğü
 Yeşilin bitkiseliliğini sürdürmeye gelmedin

IV

En güzel sarılarda düşsel
 Bir ayçiçeği güneşte tek başına
 Bir de karanlık sularda güneş olmak
 Bu daha güzel

CAHİT İRGAT

21 Mart 1916'da Lüleburgaz'da doğdu. İlkokulu orada bitirdi. 1927'de Vefa Lisesi'ne girdi. Ardından Edirne Öğretmen Okulu'na geçti. Ankara'ya giderek Konservatuvar'a yazıldı. Son sınıfta iken ayrılarak tiyatro yaşamına atıldı. İstanbul'da Şehir Tiyatrosu'nda on bir yıl aktörlük etti. Sonra Küçük Sahne'de, Gen-Ar'da, Dormen'de ve başka tiyatrolarda çalıştı. Filmler çevirdi. En başarılı oyuncularından sayıldı. 5 Haziran 1971'de İstanbul'da öldü.

Cahit Irgat'ın ilk kitabı *Bu Şehrin Çocukları* 1945'te çıktı. Fakat şiirleri daha önce Altıok (1934), Varlık (1935-47), Gündüz (1936-37), Servetifünun (1936-44), Ses (1939-43), Küllük (1940), Yürüyüş (1943), İstanbul (1944) ve Dikmen (1945) dergilerinde çoğu Cahit Saffet imzasıyla yayımlandı. 1945'ten 1950'ye kadar Pınar, Ant, Gün, Yığın, Genç Nesil, Yirminci Asır, Fikirler, Yeni Sanat, Yaprak dergilerinde çıkan şiirlerinde asıl adını kullandı. 1947'de basılan *Rüzgârlarım Konuşuyor* adlı kitabında İkinci Dünya Savaşı'nın getirdiği yıkımları, acıları dile getirdi. Bu yapıtlarıyla 1952'de yayımlanan *Ortaklık* için açılan kovuşturmalar aklanmayla sonuçlandı. 1950'den sonra şu dergilerde görüldü: Beraber, Yeryüzü, Yeni Dergi, Yeditepe, Dost, Yeni Ufuklar, Yelken, Yön, Türk Solu, Papirüs, May.

Hikâye, roman ve anı türlerinde de ürünler veren Cahit Irgat ilk şiirlerinde romantik ve egzotik bir hava içindeydi. Daha sonra toplumcu 1940 kuşağına katıldı. Başta barış düşüncesi ile insan sevgisi olmak üzere özgürlük ve toplumsal adalet temlerini sevecen bir duyarlılık, yalın, yoğun bir anlatım ve buruk bir ironiyle işledi. [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *Bu Şehrin Çocukları* (1945), *Rüzgârlarım Konuşuyor* (1947), *Ortaklık* (1952), *Irgatın Türküsü* (1969).

Roman: *Geri Dönemezsin* (1948).

R Ü Z G Â R L A R B O Y U

Biliyorum nerelere gideceğimi
 Esen rüzgârlar boyu
 Karlı dağlar ve şehirler üstünden
 İnsanların güneş gibi doğduğu.

Uyandım renk renk saadetler içinde
 Sevdimse de güldümse de sendendir
 Güler yüzlü insanlardan çırılçıplak açlara
 Rüzgâr rüzgâr giden sevgi bendendir.

Hava keskin ve kurak
 Es rüzgâr es, bucak bucak
 Biliyorum nerelere gideceğimi.

B U L U T

Bir damla düştü gözlerime
 Geçen buluttan,
 Hatırladım inanmanın ne olduğunu
 Yaşamaya, şiiire.

Su, yolundan uzaklaşmış
 Ben su muyum, yol muyum?
 Ok yayından uzaklaşmış
 Ben, ok muyum, yay mıyım?

Ben, buluttan gözlerime
 Düşüveren bir damlayım.

D E R T M İ A R A R S I N

Malûm paradan yana çektiğimiz,
 Dert mi ararsın sen bizde,
 Dertten yana salkım saçak yüklüüz;
 Gülümse talihimiz, göster çocuk yüzünü
 Hasretiz neşeye, güler yüze, sevince.

Nemiz eksik
 Bu gökyüzü altında?
 Soyunmuş dökünmüş bizi bekliyor
 Bütün nimetleriyle, yaşamak.

Sevda mı istiyorsun, komşu kıza sevdalan.
 Yolculuk mu? İşte vapur, işte tren.
 Meyveler dallarında geçen mevsimden güzel,
 Elleri uzatmanı bekliyor.

S O K A K

İnsanlar geçiyor sokaklardan
 Kendi ölüleri omuzlarında
 Bir hayat nefes nefese, orman orman
 İnsanlar geçiyor sokaklardan
 Sevgiler taşmış, merhametler taş
 Buram buram tütüyoruz taştan topraktan.

R Ü Z G Â R L A R I M K O N U Ş U Y O R

XVIII.

Ağlamayı unutarak yaşamak
 Yer altında, yer üstünde
 Sevgi sevinç tarlasında
 Aşk ve dostluk denizinde
 Çocuklar gibi mağrur
 Dertlerden uzak,
 Başlamakta şimdi huzur
 Kardeşliğe, muhabbete
 Hürriyete inanarak.

XXI.

Gül be toprak, gül yüzüne
 Öp elini çiftçinin.
 Gül be güneş saz benize
 Gül de güller açılsın.

Kahvede kâğıt açan âvâre
 Şu duvarcı, arabacı, amele
 Bel bağlamış yedi karış ömüre.

Biz de bakabilelim
 Bir ışıklı pencereden.
 Bize de pay düşmeli
 Şehirlerden, caddelerden, denizden.

İnsan insan paylaşalım
 Yaşamayı, komşuluğu, dostluğu
 Bağdaş kurup yan yana
 Bir sahandan yiyelim
 Dünyamızın sofrasında.

İNSAN GİBİ

Çok yakında bir gün
 Çok yakında bir gün
 Ağır uykulardan uyanacaklar
 Zor kapıları açacaklar
 Yere sağlam basacaklar.

Sevgiden sıırıslıklam
 Yangınlanacak aşklar
 Çok yakında bir gün
 Çok yakında bir gün
 İnsanlar insan gibi yaşayacaklar.

En dar en karanlık sokaklar
 Çok yakında bir gün
 Çok yakında bir gün
 Bayramlaşıp ışıyacaklar
 Hürriyet giyecek aydınlık ayaklar.

SEN ÖLMÜŞSÜN

Sen ölmüşsün, ölmüşsün,
 Tabancasız, tüfeksiz,
 Sen ölmüşsün çocuğum,
 Evsiz barksız ekmeksiz.

Şarkılarım denizdendir, güldendir
Şarkılarım insandandır çocuğum.
Çamurdandır, hamurdandır, sudandır,
Mayadandır, ekmektendir, sendendir.

Kaderindir yaşayan,
Sen ölmüşsün çocuğum.

A Ğ A Ç

Ağacım, dört kol çengi kıyamet
Her dalımda bir memleket
Uzar kollarım uzar
Taşımda toprağımda bereket
Köklerimden başlar hürriyet
Bana çarptıkça anlar
Yağmur yağmur olduğunu
Rüzgâr, rüzgâr.

Taşımda toprağımda kıyamet,
Köklerimden başlar hürriyet.

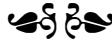
A Ğ A Ç S Ö Y L E R

Ağaçlar utanıyor dalları düşmüş
Neden suladınız toprağıımızı kanla?
Gölgemiz koyun koyunaydı insanla.

İlk dalım orta dalım göklere varmış
Bir dalım doğadan özgürlüğe ermiş
Yazık narımıza kirazımıza
Kanınıza bulanmış.

Ölsek konacak dal bulamaz kuş
Renktik şiirinize aşkınıza
Sobanıza aşınıza
Haram bunca kurduğunuz düş.

Bel de verdik boy da verdik testerenize
Görüşürüz önümüz kış.

ATTİLÂ İLHAN

15 Haziran 1925'te Menemen'de doğdu. İlk şiiri 1941'de Yeni Edebiyat dergisinde çıktı. Bunu Beteroğlu imzasıyla 1942'de Yücel'de ve 1946'da Gün'de basılan şiirleri izledi. Lise son sınıf öğrencisi iken "Cebbaroğlu Mehmed" ile C.H.P. Şiir Yarışması'nda ikinciliği kazandı. Ardından İstanbul, Varlık, Genç Nesil, Adım Adım, Ses, Fikirler, Yirminci Asır, Yağmur ve Toprak dergilerinde asıl adıyla şiirler yayımladı.

Hukuk'taki öğrenimini yarım bırakarak 1949'da Fransa'ya gitti. Dönünce, Gerçek ve Vatan gazeteleri ile Kaynak, Yeditepe, Pazar Postası, Mavi, Varlık, Yeni Ufuklar, Seçilmiş Hikâyeler, Dost dergilerinde şiirler, eleştiriler, denemeler yayımladı. 1960'tan sonra Yelken, Ataç, Varlık, Yön, Yeni Edebiyat, Gösteri, Sanat Olayı dergileri ile Cumhuriyet gazetesinde, 1970'ten sonra Demokrat İzmir, Yeni Ortam, Politika, Dünya, Milliyet gazetelerinde görüldü. Son yıllarda Cumhuriyet gazetesinde yazıyor.

Tutuklunun Günlüğü kitabıyla 1974'te Türk Dil Kurumu Şiir Ödülü'nü, *Sırtlan Payı* kitabıyla 1974/75 Yunus Nadi Roman Armağanı'nı kazandı.

Bir yanıyla romantik, öbür yanıyla gerçekçi olan Attilâ İlhan imge, gerilim ve duyarlılığın ağır bastığı ilginç ürünleriyle Türk ve Batı şiirleri arasında ulusal bir biresim kurmaya çalıştı. İçerik ve biçimce bireyci ve toplumcu şiirimizin boyutlarını genişletti. Kendine özgü bir şiirsel hava ve yapı oluşturdu. [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *Duvar* (1948), *Sisler Bulvarı* (1954), *Yağmur Kaçağı* (1955), *Ben Sana Mecburum* (1960), *Belâ Çiçeği* (1962), *Yasak Sevişmek* (1968), *Tutuklunun Günlüğü* (1973), *Böyle Bir Sevmek* (1977), *Elde Var Hüzün* (1982), *Korkunun Krallığı* (1987), *Ayrılık Sevdaya Dahil* (1993), *Kimi Sevsem Sensin* (2001). Öykü: *Yengecin Kışkacı* (1999). Roman: *Sokaktaki Adam* (1953), *Zenciler Birbirine Benzemez* (1957), *Kurtlar Sofrası* (1963-64), *Bıçağın Ucu* (1973), *Sırtlan Payı* (1974), *Yaraya Tuz Basmak* (1978), *Fena Halde Leman* (1980), *Dersaadet'te Sabah Ezanları* (1981), *Hacı Hanım Vay* (1984), *O Karanlıkta Biz* (1988). Deneme-inceleme: *Hangi Sol* (1970), *Hangi Batı* (1972), *Hangi Seks* (1976), *Hangi Sağ* (1980), *Hangi Atatürk* (1981), *Hangi Edebiyat* (1993), *Hangi Laiklik* (1995), *Hangi Küreselleşme* (1997). Eleştiri: *Gerçekçilik Savaşı* (1980), *İkinci Yeni Savaşı* (1983), *Ulusal Kültür Savaşı* (1986), *Aydınlar Savaşı* (1991). Fıkra: *Faşizmin Ayak Sesleri* (1975), *Batı'nın Deli Gömleği* (1981), *Sağım Solum Sobe* (1985), *Sosyalizm Asıl Şimdi* (1991), *Bir Sap Kırmızı Karanfil* (1998), *Ufkun Arkasını Görebilmek* (1999), *Sultan Galiyef* (2000).

BERABER YAŞAMAK

sen benim garipsi garipsi yavrum
nasıl böyle akşam oldu hiç farkına varmadan
uyandırma lambamızı uyandırma uyusun

gördün mü yine nasıl kan kırmızı karanfiller
süt gibi bir ışık dökülmüş komşudan dalyalara
kalbimize bir avuç su bir dilim ekmek
ve buğday savrulur gibi yıldızların doğuşu

yüzüne ay vurunca nasıl böyle güzel olursun
nasıl bir nehir gibi gözlerin kımıldanır
aşkımız sen onu başladığı yerden biliyorsun
tramvaylarda parklarda geçen çocukluğumuz
aynı şeyi sevmek beğenmek saadeti
aynı şeye gülüp aynı şeye ağlamak
bir sinema bileti mektup ve telefon
ve birdenbire yanan şehrin ilk ışıkları

her şey susar gecenin ilerlemiş saatlerinde
dinlesek duyarız kalbimizin insan diye vuruşunu
sahiden bu insanlar ne sevimli mahlûklardır

ölümler harpler arasında nasıl da yaşıyorlar
bir şarkı gelir bize yaprakların arasından
bir insanlık şarkısı barış ve saadet
yıldız çiler yıldız çiler o anda kalbimize
o anda hürriyeti insanları düşünürüz

sen benim garipsi garipsi yavrum
yıldızlar gibi şen olsun ömrümüz
saatler gelip geçerken baş ucumuzdan
usul usul tül yelkenli gemiler gibi

UZUN HAVA

dumanlı dağın çobanı garip yıldız
yağmurlar yağmasına yağıyor
rüzgârlar esmesine esiyor
ben ölmüşüm sen ölmüşsün kime ne
kimsecikler derdimizi bilmiyor

kemah pazarında sıra sıra testiler
jandarmalar anacığım evimizi bastılar
al kanlarım bulaştı kelepçenin demirine
üstelik on sekiz ay ceza kestiler
ya ben n'eyleyim n'eyleyim n'eyleyim

dumanlı dağın çobanı garip yıldız
şimdi ben burda yalnızım sen orda yalnız
kuş değilim lodos poyraz uçamam
demirlerin gölgesi yüreğimi karartır
ecel şerbetini yirmisinde içemem
ben ölmeylen kahpe dünya yıkılır

ferâne'nin kapısında demir parmaklık
hey gidi bulutlar! hey kemah yolları!
ayağımda zincir kolumda zincir
bu meret mapusluk bu ince hastalık
bilir miyim nedendir nedendir nedendir

dumanlı dağın çobanı garip yıldız
ciğerim parçalanır dağlarda akşam oldu mu
garibim zincirlerim boynuma ağır gelir
anacığım ağlamaya durdu mu
kör talih bu kimi gider kimi kalır
ben ölmeylen kahpe dünya yıkılır

M U S T A F A K E M A L

dağ başını efkâr almış
gümüş dere durmaz ağlar
gözyaşından kana kesmiş gözlerim
ben ağlarım çayır ağlar çimen ağlar
ağlar ağlar cihan ağlar
mızıkalar iniler ırlam ırlam dövülür
altmış üç ilimiz altmış üç yetim
yıllar gelir geçer kuşlar gelir geçer
her geçen seni bizden parça parça götürür
mustafa'm mustafa kemal'im

diz dövdüm
gözlerimin şavkı aktı sakarya'nın suyuna
sakarya'nın suları nâmin söyleşir
hemşehrim sakarya öksüz sakarya
ankara'dan uçan kuşlar
kemal'im der günler günü çağırır
kahrolur bulutlara karışır
gök bulut yaşamak bulut
uca dağlar dev boyunlu morca dağlar
divan durmuş bekler
mustafa'm mustafa kemal'im

nasıl böyle varıp geldin hoş geldin
çingı kaymış yalazlanmış gözlerin
şol yüzünde güneş südü sıcaklık
ellerinden öperim mustafa kemal
senin dalın yaprağın biz senin fidanların
biz bunları yapmadık
sen elbette bilirsin bilirsin mustafa kemal
elsiz ayaksız bir yeşil yılan
yaptıklarını yıkıyorlar mustafa kemal
hani bir vakitler kubilay'ı kestiler
çün buyurdun kesenleri astılar
sen uyudun asılanlar dirildi
mustafa'm mustafa kemal'im

karalar kuşanmış karadeniz akmam diyor
dokunmayın ağlamaktan bıkmam diyor
bu gece kıyamet gecesi bu vapur bandırma vapuru
yattığı yer nur olsun mustafa kemal

ben ölümden korkmam diyor
 korkmam diyen dilleri toz oldu toprak oldu
 değirmen döndü dolandı yıllar oldu
 bir kusur işledik bağışlar mı kimbilir
 o bize öğretmedi kazan kaldırmasını
 günahı vebali öğretenin boynuna
 erdirip oldurana ana avrat sövmesini
 yüreğim kırıldı kanım kurudu
 var git karadeniz var git başımdan
 mızıka çalındı düşün mü sandın
 bir yol koyup gideni gelir mi sandın
 mustafa'm mustafa kemal'im

ankara'nın taşına bak
 tut ki baktım uzar gider efkârım
 çayır ağlar çimen ağlar ben ağlarım
 gözlerimin yaşına bak
 ankara kalesi'nde rasattepe'de
 bir akça şahan gezer dolanır
 yaşın yaşın mezarını aranır
 şu dünyanın işine bak
 mustafa'm mustafa kemal'im

YAĞMUR KAÇAĞI

elimden tut yoksa düşeceğim
 yoksa bir bir yıldızlar düşecek
 eğer şairsem beni tanırsan
 yağmurdan korktuğumu bilersen
 gözlerim aklına gelirse
 elimden tut yoksa düşeceğim
 yağmur beni götürecektir yoksa beni

geceleri bir çarpıntı duyarsan
 telâş telâş yağmurdan kaçıyorum
 sarayburnu'ndan geçiyorum
 akşamsa Eylülse ıslanmışsam
 beni görse belki anlayamazsın
 içlenir gizli gizli ağlarsın
 eğer ben yalnızsam yanılmışsam
 elimden tut yoksa düşeceğim
 yağmur beni götürecektir yoksa beni

BİR KIRMIZI BİR YEŞİL

makasçı rıza'yım ne belledin ki ağabey
 yılan yılan ışırlar düşümde çifte ray
 marşandiz geçer ki uzun uzun urgan
 banliyö geçer ki posta geçer ki
 otoray geçer ki gayrı ben duramam
 makasçı rıza'yım ne belledin ki ağabey
 aklıma ziyandır ha çatallı çifte ray
 bir kırmızı bir yeşil vay gidi vay

yıldız kovalamaca gece sıfır yirmibeşte
 cehennem döşüme kaymış içim dışım ateşte
 yağmur mu yerim iğneden ipliğe ıslanırım
 fakir bir akşam vakti altı otuzbeş geçer
 tik geçer tak geçer taşa keser ben kalırım
 makasçı rıza'yım ne belledin ki ağabey
 in cin top oynuyor ne kasaba ne bir köy
 bir kırmızı bir yeşil vay gidi vay

ÜÇÜNCÜ ŞAHSIN ŞİİRİ

gözlerin gözlerime değince
 felâketim olurdu ağlardım
 beni sevmiyordun bilirdim
 bir sevdiğin vardı duyardım
 çöp gibi bir oğlan ipince
 hayırsızın biriydi fikrimce
 ne vakit karşımda görsem
 öldüreceğimden korkardım
 felâketim olurdu ağlardım

ne vakit maçka'dan geçsem
 limanda hep gemiler olurdu
 ağaçlar kuş gibi gülerdi
 bir rüzgâr aklımı alırdı
 sessizce bir cıgara yakardın
 parmaklarımın ucunu yakardın
 kirpiklerini eğerdin bakardın
 üşürdüm içim ürperirdi
 felâketim olurdu ağlardım

akşamlar bir roman gibi biterdi
 jezabel kan içinde yatarı
 limandan bir gemi giderdi
 sen kalkıp ona giderdin
 benzin mum gibi giderdin
 sabaha kadar kalırdın
 hayırsızın biriydi fikrimce
 güldü mü cenazeye benzerdi
 hele seni kollarına aldı mı
 felâketim olurdu ağlardım

P İ A

ne olur kim olduğunu bilsem pia'nın
 ellerini bir tutsam ölsem
 böyle uzak uzak seslenmese
 ben bir şehre geldiğim vakit
 o başka bir şehre gitmese
 otelleri bomboş bulmasam
 içlenip buzlu bir kadeh gibi
 buğulanıp buğulanıp durmasam
 ne olur sabaha karşı rıhtımda
 çocuklar pia'yı görseler
 bana haber salsalar bilsem
 içimi büsbütün yıldız basar
 bir hançer gibi çıkıp giderdim

ben bir şehre geldiğim vakit
 o başka bir şehre gitmese
 singapur yolunda demeseler
 bana bunu yapmasalar yorgunum
 üstelik parasızım pasaportsuzum
 ne olur sabaha karşı rıhtımda
 seslendiğini duysam pia'nın
 sırtında yoksul bir yağmurluk
 çocuk gözleri büyük büyük
 üşümüş ürpermiş soluk
 ellerini tutabilsem pia'nın
 ölsem eksiksiz ölürdüm

DEPREM BEKÇİSİ

mıknatıslı bir anten gibi tek tek
 gökyüzüne açılmış kirpiklerim
 dilimde yanık yıldızların tadı
 ayakta ne uyku ne durak
 bütün bir gece deprem bekledim
 olmadık saatleri yokladım
 hiçbir yerinden kımıldamadı
 deprem gecesini dörde katladım
 karanlıkta sustum büyük bekledim
 ölüm bıçak gibi parlıyordu

BELÂ ÇİÇEĞİ

alsancak garı'na devrildiler
 gece garın saati belâ çiçeği
 hiçbir şeyin farkında değildiler
 kalles bir titreme aldı erkeği
 elleri yırtılmıştı kelepçeliydiler
 çantasını karısı taşıyordu

hiç kimse tanımıyordu kimdiler
 gece garın saati belâ çiçeği
 üçüncü mevki bir vagona bindiler
 anlaşıldı erkeğin gideceği
 bir şeyden vazgeçmiş gibiydiler
 bir türlü karısına bakamıyordu

ayak üstü birer bafra içtiler
 gece garın saati belâ çiçeği
 şimdiden bir yalnızlık içindeydiler
 karanlık gelmiş geleceği
 birdenbire sapsarı kesildiler
 vagonlar usul usul kımıldıyordu

Y A S A K S E V İ Ş M E K

öteki kapımdan gel bunu açamazsın
 eski gözlerinle gel öldürmek vakti gel
 hem tetik bulun ardında biri olmasın
 hanidir ben bu evde saklanıyorum
 adımlı değiştirdim başka bir adla yaşıyorum
 gece gündüz siyah gözlük kullanıyorum
 öteki kapımdan gel bunu açamazsın
 sabaha karşı gel bütün gözlerinle gel

pancurların gerisinde kararıyorum
 içime belâlar doğuyor sonbahar doğuyor
 telefonda sesini tanıyamıyorum
 yüzün parmaklarımdan akıp kayboluyor
 böyle hep bir şey kopuyor bir şey kırılıyor
 sabaha karşı gel eski gözlerinle gel
 öteki kapımdan gel bunu açamazsın
 hem tetik bulun ardında biri olmasın

artık hiç kimse beni yaşamıyor
 aşklarımı büyük kemanlarla çizdiler
 korkularım oldum bittim kimsesizdiler
 yalnız bir mısra mıyım ıslanıyorum
 bir revolver romanımı tamamlıyor
 oyun bitti ışıklarımı söndürdüler
 yokmuşsun gibi gel öldürmek vakti gel
 öteki kapımdan gel bunu açamazsın
 üzerime kilitleyip mühürlediler
 hem tetik bulun ardında biri olmasın

M Ü J G Â N ' A A Ş K Ş A R K I L A R I

dinlerdim telâşlı kanûnlardan sarışın türkçeyi
 nasıl da sevdim ne iştir bilmeden sevmeyi
 ürkek bir çilenti usulca yoklardı bahçeyi
 nerde tavus kuşları nerde müjgân'ın gençliği
 nasıl da sevdim ne iştir bilmeden sevmeyi

okşamak kumrallığını içimden uysal lambaların
beyhude ısıklıklarını yakınlaştıran sonbaharın
akşam tenhalığında birlikte duygulanmaların
saklı mutluluğuyla dalgından çok daha fazla dalgın
nasıl da sevdim ne iştir bilmeden sevmeyi

bir parça son yalnızlığa öncekiler hazırlıktır
insan bırakmaz sevdiğini sevmek insanı bırakır
kalırsa gözlerinin elinde yaldızı belki kalır
ney üşür kanûn pırıldar udlar oldukça karanlıktır
nasıl da sevdim ne iştir bilmeden sevmeyi

ELDE VAR HÜZÜN

söyleşir
evvelce biz bu tenhalarda
ziyade gülüşürdük
pır pır yaldızlanırdı kanatları kahkaha kuşlarının
ne meseller söylerdi mercan köz nargileler
zamanlar değişti
ayrılık girdi araya
hicrana düştük bugün
ah nerde gençliğimiz
sahilde savruluşları başıboş dalgaların
yeri göğü cınlatan tumturaklı gazeller
elde var hüznün

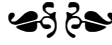
o şehrâyin fakat çıkar mı akıldan
çarkıfeleklerin renk renk geceye dağılması
sırılsıklam âşık incesaz
kadehlerin mehtaba kaldırılması
adeta düğün
hayat zamanda iz bırakmaz
bir boşluğa düşersin bir boşluktan
birikip yeniden sıçramak için
elde var hüznün

YAĞMURDA SIS DÜDÜKLERİ

imdat çığlıkları mıdır
 bir felâketi mi duyururlar
 anlaşılmaz söyledikleri
 salkım saçak çökerler karanlığıma
 yağmurda sis düdükleri

camlarda çehreler hayal meyal
 aramızdan müthiş ayrılmışlardır
 anlaşılmaz niye öldükleri
 son nefeslerini tasarladıkça
 insan ısrarla ölümünü yaşıyor
 yağmurda sis düdükleri

yürekte keder yoğunlaştıkça
 bulutlar buz tozuna yozlaşıyor
 anlaşılmaz neleri götürdükleri
 sabahlar olur bir türlü uyuyamam
 içimde sanki şilepler çarpışıyor
 yağmurda sis düdükleri

A . K A D İ R

Asıl adıyla Abdülkadir Meriçboyu 1917'de İstanbul'da doğdu. Sekiz yaşındayken babasını yitirdi. 1933'te Eyüp Ortaokulu'nu bitirdi. İkinci sınıfa geçtiği yıl annesi öldü. İlk şiirini bu üzücü olay üzerine yazdı. Bunu aşk ve ölüm şiirleri izledi. Bazılarını Akın gazetesine gönderdi. Kuleli Askerî Lisesi'ni 1936'da bitirip Ankara'da Harp Okulu'na yazıldı. Son sınıfta iken sakıncalı kitaplar okuduğu gerekçesiyle tutuklandı. 1938 *Harp Okulu Olayı ve Nâzım Hikmet* adlı kitabında da açıkladığı gibi 10 aya hüküm giydi, okuldan uzaklaştırıldı. 1941'de, askerlik hizmeti sona erince, İstanbul'a geldi. Tan gazetesinde geceleri düzelticilik ve Hukuk Fakültesi'nde gündüzleri öğrencilik yaptı. Ayrıca, Yürüyüş dergisinin çıkışına yardım etti. 1943'te *Tebliğ'i* yayımladı. Sıkıyönetimce kitap toplatıldı ve A.Kadir sürgüne gönderildi. Beş yıl kadar Muğla, Balıkesir, Konya, Kırşehir ve Adana'da sürgün yaşadı. 1948'de İstanbul'a döndü. Yeniden düzelticiliğe başladı. Mevlâna'nın şiirlerini yenileştirdi. Homeros'un *Ilyada*'sını Azra Erhat'la çevirmeye girişti. Bunları başka çeviriler izledi. *Tebliğ*'den 16 yıl sonra, 1959'da ikinci şiir kitabını, *Hoş Geldin Halil İbrahim'i* çıkardı. Aynı yıl *Ilyada* ile Habip Edip Törehan Bilim Ödülü'nü, 1961'de Türk Dil Kurumu Çeviri Ödülü'nü ve 1980'de Hasan Âli Ediz Çeviri Ödülü'nü kazandı. 1 Mart 1985'te İstanbul'da öldü.

A. Kadir'in şiirleri ilkin Akın gazetesi (1935) ile Ses (1941), Yeni Edebiyat (1941), Yürüyüş (1942-43), Pınar (1945), Başak (1946), Gün (1946), Yığın (1946), Fikirler dergilerinde çıktı. Daha sonra Yağmur ve Toprak (1950), Fikir ve Sanat (1950), Yeryüzü (1951-52), Beraber (1952), Yeditepe (1952), Şairler Yaprığı (1955), Pazar Postası (1958) dergilerinde yayımlandı. 1960-85 yılları arasında ise Dönem (1964), Gelecek (1971), Militan (1976), Sanat Emeği (1978-80), Edebiyat 81 (1981-82), Varlık (1982-85) dergilerinde görüldü.

Şiirde Nâzım Hikmet'in açtığı çığıra bağlanan A. Kadir ilk ürünlerinde savaşın getirdiği yıkımları, askerlik arkadaşlarını ve mahallesindeki halktan kişileri derin bir insan ve yaşama sevgisinin beslediği açık, yalın, sıcak bir anlatım ve temiz bir Türkçeyle dile getirdi. Daha sonra doğa ve yurt sevgisiyle dolu sürgün günlerinin acı yaşantılarını, özgürlük, kardeşlik, adalet özlemini, mutlu yarınlara inancını, insana güvencini, direnmenin değerini, çocuklara yakınlığını anlattı. [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *Tebliğ* (1943), *Hoş Geldin Halil İbrahim* (1959), *Dört Pencere* (1962), *Mutlu Olmak Varken* (1968). Yenileştirme: *Bugünün Diliyle Mevlâna* (1955), *Bugünün Diliyle Hayyam* (1964), *Eski Çağlar Tarihi* (1965), *Bugünün Diliyle Tefik Fikret* (1967). Çeviri: *Ilyada* (Homeros'tan A. Erhat'la, 1967), *Odysseia* (Homeros'tan A. Erhat'la, 1970), *Dünya Halk ve Demokrasi Şiirleri* (Dünya şiirinden örnekler, çeşitli imzaların katkısıyla, 1973-75-80) Anı: *1938 Harp Okulu Olayı ve Nâzım Hikmet* (1966). Gezi: *Sovyet Rusya'da On Beş Gün* (1979).

B İ R İ N S A N

Seni bir gün
çekip aldılar topraktan,
benzedin köksüz bir ağaca.
Önce öğretiler sana uygun adımı,
sonra büyük şehirlerini gösterdiler Avrupa'nın.
En muazzam saraylar karşısında bile sen
evini unutamadın.

Varşova'da kaputun kaldı,
Dunkerke'te arka çantan.
Düştü bütün fotoğrafların Sivastopol'da.
Bir şafak vakti Paris'te bıraktın zavallı yüreğini,
kurşuna dizilenler karşısında.

Lânet okusunlar sana bırak,
iyi bir asker olamadın diye.
Ölmesini bildin ya sen arkadaş kurşunuyla,
iki çürük patatesi
ekmek torbanda unutarak!

B U L U Ş U R S A K

Sizinle aynı yemeği yedim senelerce,
aynı türküyü söyledim talim dönüşü,
ve aynı rüyaları gördüm geceleri, ot yatakta.
Gün oldu cömerttim,
canımı verecek kadar.
Gün oldu esirgedim
tek asker cıgarasını sizden.
Fakat bir akşam buluşursak eğer
her hangi bir yol ağzında,
namusum hakkı için öpeceğim
toprak kokan ellerinizden!

CİBALİ

Cibali dendi mi
 aklıma siz gelirsiniz, kadınlar.
 Kiminizin beş çocuğu,
 kiminizin nar gibi yanakları var,
 kiminiz kocasız kalmış,
 kiminiz ihtiyar,
 kiminiz daha körpe henüz.
 Bana umulmadık,
 eskimiş türküler düşündürür
 siyah başörtüsü altında yüzünüz.

Parmaklarda tütün kokusu.
 Tütün kokusu pazen entarilerde.
 Biriniz ekmek alır fırından,
 biriniz durmuş öksürüyor ilerde,
 geçiyor bizim mahalleden biriniz.

Cibali dendi mi
 aklıma siz gelirsiniz, kadınlar.
 Çarpık ayakkaplarınız gelir
 ve kahraman elleriniz.

HOŞ GELDİN HALİL İBRAHİM

Bu yıl kayısı kurutamadık, Halil İbrahim,
 bu yıl üzüm kurutamadık.
 Sen İzmir taraflarındaydın,
 bir soğuk geldi aldı götürdü
 neyimiz var neyimiz yok.
 Bu yıl kayısı kurutamadık, Halil İbrahim.

Ağaçlarda ne zerdali, ne erik.
 Ağaçlarda ne armut, ne elma.
 En güzel aylar hasret gitti, Halil İbrahim,
 en güzel aylar iki salkıma.
 Bağlarda kütükler utandılar.

Bizim çocukların kimisi Karabük'te, Halil İbrahim,
kimisi Kırıkkale'de,
Zonguldak'ta kimisi.
Ağızlarına bir şey komadan gitti çocuklar, Halil İbrahim,
ağızlarına bir şey komadan gitti çocuklar,
bir avuç kuru üzüm,
bir kaşık bal pekmezi.

Ağaçlarda ne zerdali, ne erik.
Ağaçlarda ne armut, ne elma.
En güzel aylar hasret gitti, Halil İbrahim,
en güzel aylar iki salkıma.
En güzel aylar büktü belimizi.

Böyle kötü zamanlar görmediydik, Halil İbrahim,
böyle kötü zamanlar görmediydik.
Son ineğini kesti kavurdu kimi,
kimi son keçisini kesti kavurdu,
kıyıldı çocukların sütüne.
Sattı savdı başından nesi varsa kimi.

Hepsinin Hacı Nâfi oturdu, Halil İbrahim,
hepsinin Hacı Nâfi oturdu
mülkiyeti üstüne.

Ç İ L E

Bizim hiçbir hürriyetimiz yok,
hiçbir hürriyetimiz,
ne çalışmak, ne konuşmak, ne sevmek.
Sen orda bağrına bas dur en büyük çileyi,
ben burda en büyük çileyi doldurayım,
ekmeğe muhtaç, hürriyete muhtaç, sana muhtaç.
Sen orda dalından koparılmış bir zerdali gibi dur,
ben burda zerdalisiz bir dal gibi durayım.

BİR BİR

Sevdiğim ne çok insan var,
 özlediğim ne çok insan.
 Hepsinin bir bir ayağına varsam,
 bir acı kahvelerini içsem,
 hatırlarını sorsam.

BİR KAYISI AĞACI

Ben bir kayısı ağacıym
 Kırşehir'in Dinekbağı'ndan.
 Küçükçük bir ev önünde yaşarım yapılnız.
 Yılda bir çiçek açar,
 yılda bir kayısı veririm,
 avuç içi kadar.

Yaz olur,
 bir kadın silkeler dallarımı,
 bir çocuk yerde bağırır, güler,
 bense hoşnut olurum.
 Hem zaten benim
 ne söğütler gibi nezaketim vardır,
 ne kavaklar gibi gururum.

Ben bir kayısı ağacıym
 Kırşehir'in Dinekbağı'ndan.
 Dinekbağı'nda üç insan severim,
 bir çocuk,
 bir genç kadın,
 bir genç adam,
 benim kadar sessiz sedasız,
 benim kadar halim selim.

En güzel ay nisan ayı,
 toprak yumuşak yumuşak,
 en güzel ay nisan ayı.
 Yağmur yağdı, çiçek açtı,
 bir hoş oldu içerim,
 en güzel ay nisan ayı.

Kavaklar uzakta upuzun,
 bir sağa, bir sola,
 başı döner kavakların.
 Ben bir kayısı ağacı,
 başımda çiçeklerim.

Ben bir kayısı ağacı,
 üç insan severim,
 bir çocuk,
 bir genç kadın,
 bir genç adam.
 Çocuğun adı Ahmet,
 kadının adı Fatma,
 adamın adı İbrahim.
 Ahmet küçük ve sarı,
 Fatma tombul ve beyaz,
 İbrahim uzun ve narin.
 Bir tek toprak odaları var üçünün,
 toprak odanın bir tek penceresi.

Ben bir kayısı ağacı,
 bazan eğilir bakarım odaya,
 yerde bir eski yatakla yorgan görürüm,
 duvarda bir eski kırık ayna,
 yerde bir eski kilim,
 bir eski hasır.
 Bir kayısı ağacı,
 bazan eğilir bakar odaya,
 çiçeklerinden utanır.

Dün gece gaz yakmadılar,
 ay ışığında gördüm üçünü.
 Üçünün suratı asık.
 Önce oturup
 zeytin ekmek, taze sovan yediler,
 sonra baktılar birbirlerinin gözüne,
 sonra esnediler.
 Gökyüzü bembeyazdı.
 Gökyüzü çiçeklerimin renginde.
 Gökyüzünde kavaklar.

Fatma uzandı İbrahim'in yanına,
sağa döndü.
Tombul, beyaz yüzü pencerede,
gözleri açık durdu sabaha kadar.

Çiçeği en önce kayısı döker.
Ben bir kayısı ağacıyım,
döküyorum çiçeklerimi.
Yer beyaz beyaz,
başım yeşil yeşil,
kayısılarım memede.

Haziran gelecek,
güneş yakacaktır tepemi,
kayısılarım balla, şekerle dolacaktır.
Ben bir kayısı ağacıyım,
haziran gelecek,
avuç içi kadar kayısılarım
Ahmet'in ekmeğine katık olacaktır.

Ben bir kayısı ağacıyım.
Kötü bir düşüncedir almış beni.
Geçti bağları budama zamanı, dedim,
dedim, İbrahim gene boшта,
kesildi, dedim, İbrahim'in yevmiye iki lirası,
dedim, çarşıda dört döner İbrahim,
dedim, ekmek parası,
zeytin parası,
gaz parası.

Dedim, insanlar
neden yaşatılmıyor
ağaçlar kadar olsun.

Ben bir kayısı ağacı.
Fatma'nın, İbrahim'in, Ahmet'in
yumurtası, şekeri, eti.
Gittikçe artmakta kederim.
Günlerden pazartesi.
Gene geldi, elinde çanta, o şişman adam.

Şişman adam bir düşman gibi beni seyreder,
 ben şişman adamı bir düşman gibi seyrederim.
 Durmuş İbrahim kapıda,
 yüzü dalgın ve sinirli,
 bakıyor eli çantalı şişman adama.
 Şişman adam uzattı gövdeme elini,
 pencereden korkmuş kuzular gibi baktı Ahmet,
 büktü boynunu kuzular gibi.

Ben bir kayısı ağacı.
 Gövdemde sarı kâğıt.

Yol parasını verememiş İbrahim,
 verilmiş haciz kararı.
 Yapmayın, dedim,
 yılda bir çiçek açarım, dedim.
 Etmeyin, dedim,
 ekmeğe katık oluyor kayısılarım, dedim.

Bir öğle vakti baktım,
 kavaklar uzakta upuzun,
 bir sağa, bir sola.

Ben kışlık odun,
 altı lira.

SAR SICAK SICAK

Bir mektup ol, sabahlar gibi gel.
 Bir kuş ol, kon beşiklerin üstüne.
 Bir göz ol, içine bizi al.
 Bir deniz ol, yayıl dalga dalga.
 Bir gemi ol, getir bize insanları.
 Bir rüzgâr ol, götür bizi insanlara.
 Bir şarkı ol, dağ taş deme git.
 Bir kavak ol, ver elini güneşe.
 Bir çınar ol, bağrımıza daya kökünü.

Bir orman ol, dorukta.
 Bir meydan ol, uğulda.
 Bir kundak ol, sıcak sıcak sar bizi.

BU SU ÇOĞALA ÇOĞALA

Yaşlılara saksılar dizdim, bahçeler yaydım.
 Yorgunlara diri beden verdim, taze yürek.
 Döşekler serdim hastalara, rahat, yumuşacık.
 Nerde yalan dolan gördüysem kızardım.
 Yiğit yüreklere dedim canım armağan.
 Ardına kadar açtım çocuklara kapıları.
 Dostluklar boy attı yeryüzünde,
 dostluklar, orman orman.
 Ebemkuşakları gökyüzünde fır dolandı.
 Yürüdü dağlardan ovalara doğru
 gümbür gümbür bir deli su.
 Yıktı bu su önüne geleni,
 bu su, çoğala çoğala.
 İnsanlar insanları aldı götürdü.

Ne kavga kaldı, ne zulüm, ne korku.

D E M E

Bu ne bitmez yolmuş, deme.
 bitmedik yol yok.
 Bu ne aşılmaz dağmış, deme,
 aşılmadık dağ yok.
 Bu ne erişilmez ülkeymiş, deme,
 erişilmedik ülke yok.

Kendini kapıp koyverme.

BİRİNCİ OĞLUMA NİNNİ

Uyu tosunum, uyu,
altında sıcak toprak,
üstünde ay ışığı,
karpuz gibi büyü.

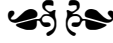
Ne yaşadığımı yaşa,
ne çektiğimi çek,
ne hapsi gör, ne sürgünü.
Uyu tosunum, uyu.

Gör toprağı, denizi.
Gör buğdayı, sabahı.
Gör inciri, cevizi.
Gör üzümü, narı.
Uyu tosunum, uyu.

Altında sıcak toprak,
üstünde ay ışığı,
karpuz gibi büyü.

Bir kocaman dünya tanı,
apaydınlık, cıvıl cıvıl,
ağızına kadar kardeş dolu.

Uyu tosunum, uyu.

CEYHUN ATUF KANSU

1919'da İstanbul'da doğdu. Bir buçuk yaşındayken annesi öldü. Babasıyla 1922'de Ankara'ya gitti. İlkokulu Ankara'da Bizim Okul'da, ortayı İstanbul'da İstiklâl Lisesi'nde (1935) okudu. Ankara Gazi Lisesi'ni (1938), İstanbul Tıp Fakültesi'ni (1944) bitirdi. 1948-59 yılları arasında Turhal Şeker Fabrikası Hastanesi'nde, ardından Ankara Şeker Fabrikası'nda çocuk doktoru oldu. Etimesgut Şeker Fabrikası'nda çalıştı. 17 Mart 1978'de Ankara'da öldü.

Köy Öğretmenine Mektuplar kitabıyla 1964'te Türk Dil Kurumu Deneme Ödülü'nü, *Bağımsızlık Gülü* kitabıyla 1966'da Yeditepe Şiir Armağanı'nı, *Sakarya Meydan Savaşı* kitabıyla 1970'te Behçet Kemal Çağlar Ödülü'nü kazandı.

Ceyhun Atuf Kansu'nun ilk şiiri Gazi Lisesi dergisinde çıktı. Sonra Filiz (1938), Gençlik (1939-43), İnkılâpçı Gençlik (1941), Ülkü (1939-46), Yücel (1939-44), Dikmen (1941), Millet (1942-44), İstanbul (1944-46), Varlık (1946-78), Fikirler (1947-48), Meydan (1948), Kaynak (1948-55), Türk Dili (1952-75), Yeni Ufuklar (1958-59), Imece (1961-68), Ataç (1961-62), Yön (1963-66), Ilgaz (1965), Papirüs (1967), Soyut (1967-68), Yansıma (1972-75) dergilerinde görüldü.

İçtenlikle yoğrulmuş şiirlerinde daha çok çocuk, doğa, yurt, halk ve Atatürk sevgisini dile getirdi. Atatürkçü bir görüşle toplum sorunlarına ve ülke gerçeklerine eğildi. Evrensel barış, ulusal bağımsızlık, özgürlük ve kardeşlik düşüncesini savundu. Yalın, duru ve duyarlı bir anlatımla yazdı. [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *Bir Çocuk Bahçesi* (1941), *Bağbozumu Sofrası* (1944), *Çocuklar Gemisi* (1946), *Yanık Hava* (1951), *Haziran Defteri* (1955), *Yurdundan* (1960), *Bağımsızlık Gülü* (1965), *Sakarya Meydan Savaşı* (1970), *Buğday, Kadın, Gül ve Gökyüzü* (1975), *Tüm Şiirleri* (1978). Deneme: *Devrimcinin Takvimi* (1962), *Ya Bağımsızlık Ya Ölüm* (1964), *Tonguç'un Kitapları* (1964), *Hekimlik Andı* (1964), *Köy Öğretmenine Mektuplar* (1964), *Anayasa ve Yasalar* (1965), *Atatürkçü Olmak* (1966), *Halk Önderi Atatürk* (1972), *Cumhuriyet Ağacı* (1973).

ÇOCUKLUK AŞKI

Düşün, düşün ki anne ben daha çok küçüğüm,
Ilık ellerimden tut, beraber götür beni,
Oyuncakçada büyük mavi bir gemi gördüm,
İşlenmiş, dalgaların köpüğüyle yelkeni.

Şu renk renk toplara bak, anne, ne güzel renk renk!
Dönüyor içimde bir bayram yeri dönüyor,
Yuvarlanıyor gönlüm şu uçan toplara denk,
Bir yokuştan koşarak kalbim sana iniyor.

Kan değil, zafer akar benim savaşlarımda,
Hürriyet için ölür genç kurşun askerlerim,
İnsanlığın cenneti saklı gözyaşlarımda,
Yeni bir bahar çağı getirecek zaferim!

Korkma, korkma kaçmam ben, tahta atımla dağa,
Senden daha güzel bir dağ var mı rüyalarda?
Niçin uğraşsın küçük kuş yurdundan kaçmağa,
Yaşarken annesinin yeşerttiği kırlarda?

Kırılır, bütün iyi oyuncaklar kırılır,
Çocuk kalplerinden mi yaparlar hep onları,
Niçin oyun biterken en sonra hatırlanır,
Hatıralarımızın en tatlı oyunları?

Satılır mı zengin bir oyuncakçada söyle,
Anne, dün okuduğun masaldaki güzel kız?
Yeter, altın bir kalbim olsun, Tanrıdan dile,
Bütün zenginliği verir onu alırız!

ÜŞÜYEN YILDIZ

Ben evrensel yalnızlığın yıldızı
 Ben akşam yıldızıyım, yıldızların en yalnızı!
 Her akşam batıda yalnız başıma,
 Serin ve sâkin yaylaları beklerim.
 Gelir gamlı ve fakir çobanları yurdumun,
 Keven ateşi yakıp, çevresinde,
 Düşünür, üşür ve konuşurlar,
 Ah, hep aşksız, evsiz barksız, kadınsızdırlar.
 Ben de düşünür düşünür üşürüm.
 Karanlık içindedir şimdi dünya,
 Köy evlerinin ışıkları sönmüştür,
 Bir garip gecedir dünyamızın üstüne,
 Yurdumuzun üstüne süzülüp inmiştir.
 Şimdi kadir kadir yıldızlar pırıldar,
 Beşiklerin ve mezarların üstünde,
 Bir bengi şölende kımıldar gökyüzü!
 –Hüzünlüdür Dadaloğlu, çoban yıldızının türküsü–
 Öteki yıldızlar hep kendi sefasında,
 Kendi aşkında, kendi derdinde, kendi sevdasında,
 Ben hep yalnız kaldım, ben çoban yıldızı
 Tek başıma taşıdım bu kalbi, ah bu sızı,
 Hâlâ dağlarda aşksız çobanların ateşi,
 Ah, aşksız gece, ah serin gecesi yalnızlığın,
 Üşütür insanı, üşütür de düşündürür,
 Yalnızlığın atlas yorganı altında üşüyen,
 Ben akşam yıldızı, yalnızlar yıldızı ben,
 En sıcak sevdaları beleyip, üşürüm,
 Üşürüm de, üşürüm de, dağların ardına düşerim.

DENİZE DOĞRU

Yolculuğa çıkıyoruz zor bir yolculuğa
 Susuz kalacağız yollar çeşmesiz
 Acıkacağız ekmeğimiz taştan topraktan,
 Uzun bozkırları geçeceğiz yürüyerek.

Ellerimizde kuru otlar tutuşacak
 Yorgun düşeceğiz sonsuz tepelerde
 Bir tek şey söyleyebilirim o zaman sana,
 Deniz! diyebilirim kulağına sessizce.

Sonunda deniz olduktan sonra deniz,
 Bütün yolculuklar güzeldir.
 Irmaklar gibi geçilir bozkırlar kan içinde,
 Sonunda Çamlıca tepesinden bakacaksın,
 İstanbul'da sabah olurken yüreğin denizler içinde...

KÜÇÜK KAHVELER

Küçük kahveleri severim,
 Çardaklar altında, çınarlar altında,
 Küçük insanlarıyla beraber,
 Tavla oynarlar, kahve içerler, konuşurlar,
 Konuşurlar, konuşurlar, konuşurlar.
 Küçük kahveleri severim,
 İstasyonlarda güneşli, gölgeli,
 Gökyüzü ilerde, bulutlar geçer gider,
 Önümden tirenler gelir gider,
 Demiryolu tâ Erzurum'a kadar.
 Kadınlar, öğrenciler, askerler,
 Güle güle, uğur ola, hemşehriler.
 Ben kahve içeceğim, ben yerliyim,
 Ben buralıyım, bu köylüyüm,
 Dağların ardını düşünürüm içim gider,
 İçimden bir şeyler akıp gider,
 Bulutlarla bulutlarla beraber.
 Küçük kahveleri severim,
 Hikâyeler, hikâyeler, hikâyeler,
 Kimi dertli, kimi sevinçli hemşehriler.

DEĞİŞİK TÜRKÜ

Yaz ayları gelir, kalbimde bir duygu,
Aşk diyeceksiniz hemen, aşk!
Aşk mı, çoktan yitirmişim o suyu,
Besbelli kurumuş bende o kaynak.

Ben de güzel gözleri severim yeşil olsun, elâ olsun,
Derin hazları vardır öpüşmenin unutulmaz,
Bazen en güzel maceradır aşk, ister belâ olsun,
Öyle tehlikeli çağrışlar vardır ki dayanılmaz!

Ben ne geceler yaşadım Akdeniz'de,
Ne aşklar tattım on yedinci yüzyıl misali,
Faytonlarla gezdim kordon boyunda,
Pırıl pırıl yıldızlar, yıldızlar ıslıl ıslıl,
Bizse kayıp giderdik gecenin koynunda.

Büyük arzuların saati çın çın eder,
Gölgeleri ve güzelleri arar insan,
Rakkastır kalbimiz bir gelir, bir gider,
Hazlarımız, gece yarısı uyanan.

Ben yine serin sabahları severim,
Atlar arabalar hazır olmalı,
Hancı çay pişirmeli, deh demeli arabacı,
İnsan uzun yolların yolcusu olmalı!

Bütün vuslat şiirlerine karşılık
Ben bir özleme türküsü söylüyorum,
Çoğu kızlar, delikanlılar sevmeyecek biliyorum,
Ben bu türküyü yolcular için söylüyorum.

HAZİRAN GECESİ

Yirmi altı Haziran gecesi ay erken doğdu
Bir ara sallandı durdu dallar arasından,
İşini bitirip savuştu erkenden,
Bir daha arasam da bulamam,
Yirmi altı Haziran gecesi ay erkenden battı.

Bu ara ben de bir kadeh rakı içtim,
Bir tabakta beyaz peynir vardı, yedim
Konuştuklarımı düşündüm de hepsi öyle
Hepsi yirmi altı Haziran gecesine mahsus,
İstesem de artık aynı şeyleri konuşamam.

Tam iskemlenin arkasında bir postacı,
Duyurmadan kimseye bir mektup verdi bana,
Ölmüş olduğumu bildiriyordu Tanrı,
İzin istedim bir saniye kendisinden ciğerlerime,
Biçilmiş ekinlerin kokusunu çekmeye son kez!

YİTİK AİLE

Dört kardeştiler üç kız, bir oğlan
Oğlana ne oldu ben bilemem.
Uğramaz oldu arka sokağa,
Görünmez oldu gel zaman git zaman,
Çil basmış yüzünde, gözleri ağulu
On sekizinde kamyon şoförü.

İki küçük kız kardeş öyle dolaşır
Ana taşevlerin birinde çalışır,
Ortanca okula gider yalnayak,
Ocak yanmaz ki, aş pişmez ki,
Kapısında küçük kızı görmese komşular,
Boş sanacaklar evi, duman tütmez ki!

Baba, bir kadını vurdu dediler,
Ellisinden sonra cezaevinde yatar.
Hiçbir şeye yanmam büyük kıza yanarım,
Yol kıyısındaki bağlar gibidir o kız,
Gelen koparır salkımlarını giden koparır,
Kara üzüm gözlerinin iri tanelerini
Gelen geçen delikanlılar yiyip yiyip atar.

K A R H A V A S I

Tam bana göre bu hava
 Bekliyorum kar yağacak
 Bulutlar indi inecek.
 Bekliyorum yollar kapanacak
 Kurt sürüleri derin ormanlardan
 Bekliyorum peşime düşecek.

Bir ışık görüyorum ileride,
 Oraya doğru yürüyorum,
 Bir ışık aşk ışığı dost ışığı
 Benim için yakıp bırakmışlar,
 Itince usuldan kapıyı
 Isınacağım ocak, orada.

Kar bulutlarında bir düş
 Bölüyorum bu düşün yüreğini
 Sıcacık bir kan akıyor
 Yaşıyor diyorum yaşıyor hâlâ,
 Söndürmeyi unutmuştur.

Kurt seslerini duyuyorum
 Ormanı yalnız geçeceğim
 Bulutların karanlığından kar
 Akça kavaklara kar düşüyor
 Duruyor, yeniden bakıyorum
 Yanılmıyorum, ışık orada.

ARA TRENI

Ara treninde orak mevsimi
 Köylüler buğday tozu kokar
 Turuncudur kadınların giydikleri,
 Çiçeklidir Şerife'nin urbası,
 Şerife'nin göğsünde bir çift kayısı,
 Bir elin değmesine bakar.

Ara treninde yaz sığağında,
 Irgatlar vardır orağa giden,
 Bakarlar istasyon çeşmesine
 Zile'de bir iş buldular mı,
 Çoktur içecekleri su
 Dökülür ağaç testilerden.

Ara treninde bir kadın yanık,
 Nenni eder bebesine.
 Bebesinin gözleri sönmüş
 Gözlerinin çevresinde sinekler,
 Kadınım o çoktan uyumuş,
 Varmış kendi nennisine.

İbecik köyünü bilir misiniz?
 Bilmeseniz de olur.
 Ne ki trendeki bu nenni
 Bu kadın, Şerife kız, bu bebek,
 Irgatlar istasyon çeşmesinde,
 Hepsi de oralıdır.

BEKLEYEN KADININ GÜNÜ

Kadınım saçlarını tarar aynada,
 Benim parmaklarım değmişçesine.
 Bahçeye çıkıp şarkı söyler içinden
 Sesinden sesim geçmişçesine.
 Güneşin kızarttığı kayısılar gibi
 Aklından ben geçerim güneşlenirken,
 Kızırır al al olur, ben öpmüşçesine.

Eğilmiş dikiş diker, gömleğimin düğmesi
 Hayal eder beni, birden ürperir
 İnce bir sızı duyar iğne batmışçasına.
 Çocuğunu göğsüne bastırdığında
 Erkekliğim geçer ta iliğinden
 Benimle uzanıp yatmışçasına.

Bir sabah ayrıldım, bir akşam kavuştum
 –Ah, olgun dutlar gibi ballanmış gözlerinde–
 Saatlerin biriktirdiği o tatlı özlem
 Sanki uzak denizlerden dönüyorum,
 Karşılar, beni yıllarca beklemişçesine.

BİR HAZİRAN SABAHINA ÇAĞRI

Sizi gün doğmadan önce
 Yaşamaya çağırıyorum.
 Birden ayırt edeceksiniz
 Bu saatler en güzel saatler
 Çay hazırladım size bahçemde
 Hep beraber içeceğiz.
 Sessizce konuşacağız,
 Havayı kırmaktan korkarak,
 Gökyüzü bir mavi ayna inceliğinde
 Sözlerimiz bile dokunabilir ona
 Parçalanıp düşer üzerimize.
 Bütün dedikoduları, kıskançlıkları, tutkuları,
 Unutup çay içeceğiz kardeşçe.
 Yeniden dirilmişiz gibi,
 Seher yeli gibi bir merhaba diyeceğiz,
 Hatırımızı soracağız birbirimizin
 Seveceğiz sarı güller gibi çocuklarımızı
 Hep iyi güzel namuslu şeyler konuşacağız.

BAĞIMSIZLIK GÜLÜ

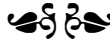
Yerden alıp o gülü
 Hangi gülü?
 Bir topçu neferinin
 Sakaryalı yaz toprağında
 Sıcak kan gülü.

Alıp koklamak o gülü
 Hangi baharda?
 Türkçenin özgür kırlarında
 Türkülerde burcu burcu,
 Bilgeliğin ana gülü!

Bir basmadan alıp o gülü,
 Hangi basmadan?
 Nazilli fabrikasından
 Pamuğumuzdan, emeğimizden,
 Dokuduğumuz halk gülü.

Hoyrat ellerinden alıp o gülü,
 Hangi ellerden?
 Uzak Teksaslı çobanların
 Bilmediği, uğruna can vermediği
 Türkiyeli o çileler gülü.

Yerine koymak, kutsamak o gülü,
 Hangi yerine?
 Mustafa Kemal'in bahçesine
 Bir ulusun suladığı, beslediği
 Yedi veren bağımsızlık gülü!

MEHMED KEMAL

1920'de Ankara'da doğdu. Ankara Lisesi'ni (1940) bitirdikten sonra, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü'nde bir süre okuduysa da bitiremeden ayrıldı. 1943 ve 1947'de iki kez tutuklandı, askerliğini yaparken Yedek Subay Okulu'nda çavuşa çıkarıldı. Kuvvet, Kudret, Battal Gazi gazetelerinde (1945-48) başlayan gazetecilik ve yazarlık serüveni, Demokrat Ankara (1950-53), Yeni İstanbul (1953-60), Vatan, Ant (1961-67) gibi gazete ve dergilerde, Türk Haberler Ajansı'nda (zaman zaman Ankara Temsilciliği görevini de içine alarak) sürdü. Akşam, Barış, Cumhuriyet gibi gazetelerde ayrıca fıkra yazarlığı, röportaj yazarlığı yaptı. Bir süre, Ankara'da sanatçı ve aydınların uğradığı "Kalem" meyhanesini işletti (1967-69). İstanbul'a yerleştikten sonra da (1969) gazetelerde görev almayı, 1975'ten sonra ise (ölümüne dek) Cumhuriyet'te köşe yazarlığını sürdürdü. *Söz Gibi* kitabıyla 1978'de Lyons Edebiyat Ödülü'nü kazandı. 14 Eylül 1998'de İstanbul'da öldü.

1942'de yayınlanan ilk şiirinden başlayarak toplumcu ozanlar arasında, yalın ve aydınlık anlatımıyla sıvırdı. Zamanla (verimliliği azalsa da) halk deyişlerinden ve konuşma dilinden yararlanan bir içtenliğe, yaşamın bireyde uyandırdığı duyguları dile getiren yalın bir lirizme ulaştı.

YAPITLARI

Şiir: *Birinci Kilometre* (1945), *Dünya Güzel Olmalı* (1954), *Söz Gibi* (1974, toplu şiirler 1982), *Öğle Rakıları* (1986), *Tükenmez* (Bütün şiirleri, 1990). Anı: *Acılı Kuşak* (1968). Roman: *Sürgün Alayı* (1974), *Pulsuz Tavla* (1975), *Kalenin Eteğinde* (1983). Fıkra: *Politika ve Ötesi* (1970), *12 Mart, Öfkeli Generaller ve İşkence* (1974), *Sol Kavgası* (1975), *Ara Rejim Kara Rejim* (1979), *Celâl Bayar Efsanesi ve Raftaki Demokrasi* (1981), *Şairler Dövüşür* (1982), *Bir Deste Iskambil* (1985), *Bu Darbeler Kimin İçin* (1986). İnceleme-röportaj: *Türkiye'nin Kalbi Ankara* (1983).

H A L

Bir tencere kaynar ocakta
Et mi kaynar, dert mi kaynar
Bilinmez.

Bir adam gezer sokaklarda
İşi var mı, gücü var mı
Sorulmaz.

Ekmek umar, aş umar evdeki
Bulunsa da, bulunmasa da
Darılmaz.

Çağırırlar, çağırırlar da dostlar
Karlı dağlar ara yerde
Varılmaz.

K U Ş V E Ç O C U K

Bir kuş düşünür bu karanlıkta
Oğlan çocuk ılık çalar meydanlıkta

Kuş ötmeyi bilmez, oğlan söğmeyi
Bu türkü devam eder söyleyi söyleyi

Kuş der ki: “Ulan eşşoğlu eşşek ne sen
Ne de ben adam olmayız kelle gitmeden...”

BAHAR BİR BEZİRGÂN OLMUŞ

Bahar bir bezirgân olmuş,
 Bizim mahalleye gelmiş,
 Zerdâli dalında gülmüş,
 Ayva da sararıp solmuş...

Şu garip çingene kızı,
 Kenar sokakların süsü,
 Omuzunda al başörtüsü
 Ağzına yeşillik almış...

İhtiyar çöpçü Hasan ağa,
 Eyvallah demiş gocuğa,
 Bağrını açmış sıcağa,
 Elinde top süpürgesi...

Ö Ğ R E T M E N

Evvelâ Bakanlık emrine alındı,
 Öyle yaşadı bir müddet;
 Sonra Bakanlık emriyle
 İşine son verdiler,
 Öyle yaşadı bir müddet;
 Danıştayla Bakanlık arasında
 Geçti ömrü.

Şimdi Cebeci'de,
 Uzun söğütler altında yatıyor;
 Ne ekmek derdi,
 Ne çoluk çocuk kaygısı,
 Yatadursun bilâ müddet...

Ö Z L E M L E R

Bütün özlemleri bilirim, tattım
 Sarısı, mavisi, yeşili, moru;
 O diyar, bu diyar demedim, gittim
 Bir kısrak oldu gurbet, rengi doru...

Ben askerlikte gördüm vatanı;
 Trenlerde üçüncü mevkide –
 Epeyce yolculuğum oldu. Hani –
 Böyle olmasa, görmezdim belki de...

Gördüm, gördüm de üzüldüm açları
 Söğüt gölgesinde cılız cılızdı...
 Toprakları, akar suları, ağaçları
 İnsanları ile yurdum bakımsızdı.

Hâlâ karasapan, hâlâ kağıydı
 Elindeki bütün varı halkımın;
 Halbuki omcalar üzüm doluydu
 İyisini el yiyordu salkımın.

Bütün özlemleri bilirim, tattım
 Sarısı, mavisi, yeşili, moru;
 O diyar, bu diyar demedim, gittim
 Bir kısrak oldu gurbet, rengi doru.

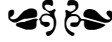
E L E K T R İ K D İ R E Ğ İ N İ N G Ö L G E S İ

Elektrik direğinin gölgesi hür,
 Dilediği yere düşer görünür;
 Ne polis karışır, ne jandarma.
 Sen öyle sanırsın ama
 Aslında doğan günle ilgili
 Gün nerden vurursa, gölge tersine eğili.

P E R V A N E

Seni bir görüp bir yitirmek seni,
 Seni bir görüp bir yitirmek,
 Gür bir ormanda ayrı türden bir ağaç gibi,
 Hedefine varmayan bir serseri kurşun,
 Ya da bir büyük kavganın dışında kalmak,
 Yatağını şaşırmış bir nehir olmak,
 Bilmediği denizlere akmak ya da,
 İhlamurlar kokan bir parkın içinde
 Ünlü heykeller ortasında,
 Ünsüz dolaşmak ya da;
 Hiç biri bu duygusal kederin benzeri değil,
 Benzeri değil hiç biri;
 Bir roketten uzaya atılmak,
 Kocaman, şaşkın adımlarla yürümek,
 Adını bilmediğin gezegenlerin üstünde,
 Dağların, ovaların, akarsuların üstünde,
 Akli karalı bulutların üstünde
 Egemeni olmak evrenin;
 Bir de seni bir görüp bir yitirmenin yalnızlığı.

Seni bir görüp bir yitirmek seni,
 Seni bir görüp bir yitirmek,
 Benzemiyor bunların hiç birine;
 Bir bulup,
 Bir yitirmeye,
 Benziyor,
 Sadece.

SABRÎ SORAN

1918’de Şam’da doğdu. Fransızların Şam’ı işgali üzerine ailesiyle İstanbul’a kaçtı. İlkokulu Üsküdar’da Toptaşı’nda okudu. Sorgu yargıcı olan babasıyla Erzincan’ı, Pülümür’ü,

Kuruçay’ı gezdi. Babasının Kuruçay’da savcıyla kavga etmesi işinden çıkarılmasına yol açtı. Aile İstanbul’a döndü. Sıkıntılı günler başladı. Baba Çatalca’da zabıt kâtibi oldu, anne Askerî Dikimevi’nde çalıştı. Sabri Soran Eyüp Ortaokulu’nu bitirdi. Vefa Lisesi’nde okurken ikinci sınıfta babası öldü. Kendisi de hastalanınca, okulu bırakmak zorunda kaldı. Heybeliada Sanatoryumu’nda tedavi gördü.

Kadıköy Vakıflar Müdürlüğü’nde levazım memuru oldu. Askerliğini İstanbul ve Çanakkale’de yaptı. “Bir Sevdadır” başlıklı şiirinden ötürü kovuşturmaya uğrayıp beraat etti.

1975 Mayısında İstanbul’da öldü.

Sabri Soran’ın şiirleri şu dergilerde çıktı: Ses (1941-46), Yeni Edebiyat (1941), Yürüyüş (1943), Pınar (1945), Gün (1945-46), Pazar Postası (1952), Yeryüzü (1952), Kaynak (1953-56), Şairler Yaprığı (1954), Yeditepe (1971), Yansıma (1973).

Toplumcu gerçekçi 1940 kuşağına katılan Sabri Soran şiirlerinde insan ve doğa sevgisi ile barış, özgürlük ve mutluluk özlemini yansıttı. İşsiz, hasta, yoksul insanların acılarını dile getirdi. [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *Küçük Şiirler* (1950), *Güzellik* (1954), *Gün Vurdu* (1961), *Sizinle Beraberim* (1962). Öykü: *Bozacının Kızı* (1960).

G Ü Z E L L İ K

I

Ne güzel şey
 Bir insanın
 Bir insana selâm vermesi
 Selâm alması
 “Nasılsın?” diye
 Hâlhatır sorması
 El uzatması
 El sıkması

Ne güzel şey
 Bir insanın
 Dostça, kardeşçe yaşaması.

II

Hakkın haksızlığa karşı gelmesi
 İyiliğin kötülüğü yenmesi
 Özgürlüğün kulluğa diş bilemesi
 Barışın savaşı gebertmesi
 Güzeldir

Güzeldir
 Çevresinde insanlar bulunan bir sofra
 Güzeldir çocuğum güzeldir
 Yoksulluk nedir bilmeden
 Mutluluk içinde büyümen.

G E M İ Y E

Uğurlar olsun gemi
 Al götür benim sevgimi
 Bir kerre de benim için selâmla
 Limana girdiğin zaman
 O büyük
 O ıııklı şehri
 De ki demir atacağın rıhtıma:
 Bir dostun var
 Düşünür daima seni.

A Ğ A Ç

Soğuk, sıcak vız gelir sana
 Baltayla kesseler bile aldırmazsın
 Kurşun delip geçse gövdeni
 Yine ayakta kalırsın
 Ekmek derdin yoktur
 Çıplaksın diye kimse seni ayıplamaz
 Nüfus kütüğüne geçmemiştir ismin
 Harp patlasa bile kılın kıpırdamaz

Ağaç

Gel değişelim yerlerimizi
 Sen bana ağaçlığını ver
 Ben sana insanlığımı vereyim
 Kurtar beni böyle yapraksız yaşamaktan!..

Ü M İ T V E S E V G İ

Ümittir bizim ekmeğimiz, suyumuz
 Tuzumuz, yağımız, gazımız sevgidir
 Yorgan diye hürriyeti çekeriz üzerimize
 Sabahleyin uyandığımız zaman
 Bir bakarız barış güneş olmuş.

İ N S A N O Ğ L U ' N A

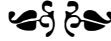
Toprağı kazan
 Kömürü çıkaran sensin
 Buhar senin emrinde
 Elektrik senin emrinde
 Atom bombası senin eserin
 Aklım almıyor bir türlü
 Nasıl çarpıyorlar seni böyle
 Yerden yere.

BİR ADIM DAHA

Bir adım
 Bir adım daha kardeşim
 Bir adım
 Bir adım daha derken
 Bir de bakarsın
 Dağlar arkada kalmış
 Önün dümdüz ova
 Bir adım
 Bir adım daha kardeşim
 Bir adım daha.

ÜMİTLERİMİZ

Biraz daha dayanalım,
 Biraz daha katlanalım çocuklar.
 Bitecek
 Biten her şey gibi bu da bitecek
 Ve bir sabah
 Aydınlık ufuklara bakarak
 Söyleyeceğiz
 Mesut insanların şarkısını.
 Ümitlerimiz sönmesin çocuklar,
 Biraz daha dayanalım,
 Biraz daha katlanalım!..

S U A T T A Ş E R

1919'da İstanbul'da doğdu. Küçük yaşta annesini yitirdi. Üvey anne elinde büyüdü. İlkokulu Avanos'ta 1933'te bitirdi. Babası ölünce, Ankara'ya gitti, ortaokulu orada okudu. İstanbul'da Vefa Lisesi'nde okurken, ikinci sınıftan ayrıldı: 1940'ta sınavla Ankara Devlet Konservatuvarı'na girdi. 1942'den 1947'ye değin Ankara Radyosu'nda spikerlik yaptı. 1938'de Servetifünun-Uyanış dergisinde ilk şiirlerini yayımladı. 1942'de *Bir*, 1943'te Fethi Giray'la 1943 ve 1945'te Ömer Faruk Toprak'la *Hürriyet* adlı kitaplarını çıkardı. 1945'te Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümü'nü bitirdi. İlkın Tatbikat Sahnesi'nde (1945-47), ardından Devlet Tiyatrosu'nda oyuncu ve yönetici olarak çalıştı. İzmir Radyosu Çocuk Tiyatrosu rejisörlüğü (1971-73), Buca Eğitim Enstitüsü Tiyatro ve Diksiyon öğretmenliği (1974-75), İzmir Devlet Tiyatrosu Müdürlüğü (1978) yaptı. İzmir Güzel Sanatlar Fakültesi Tiyatro Bölümü Öğretim Görevlisi (1976-82) oldu. Stanislavski'den dilimize kazandırdığı *Bir Karakter Yaratmak*'la 1982 Yazko Çeviri, İnceleme Özendirme Ödülü'nü aldı. 17 Kasım 1982'de İzmir'de öldü.

Suat Taşer'in şiirleri Servetifünun'dan sonra şu dergilerde yayımlandı: Yeni Edebiyat (1940-41), Ses (1941-43), Dikmen (1941-42), Yürüyüş (1942-43), İnkılâpçı Gençlik (1942), Yücel (1943), Harman (1943), Yurt ve Dünya (1943-44), Adımlar (1944), Ant (1945), Pınar (1944-45), Gün (1946), Yığın (1946), Meydan (1948), Kaynak (1948-55), Yaprak (1949-50), Fikirler (1949), Yağmur ve Toprak (1949). 1950'den sonra görüldüğü dergiler: Varlık (1950-52), Yeditepe (1950), Yeryüzü (1951), Pazar Postası (1951-52), Yeni Ufuklar (1952-63), Seçilmiş Hikâyeler (1952-57), Şairler Yaprığı (1954), Türk Dili (1960-62), Ataç (1963), Dost (1957-63), Yelken (1968)...

İlk şiirleriyle toplumcu 1940 kuşağı içinde yer alan Suat Taşer, önceleri savaşa baskıya karşı barışla özgürlüğü savundu. Daha sonra insan, doğa, yurt ve yaşama sevgisini, kardeşlik, mutluluk ve adalet özlemini yansıttı. Giderek aşk, yalnızlık, mutsuzluk gibi bireysel konulara ve toplumsal karşıtıklara us yanı ağır basan, zaman zaman yergiye kayan, ama iyimserliğini yitirmeyen rahat bir anlatımla dokundu. [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *Bir* (1942), 1943 (1943, Fethi Giray'la), *Hürriyet* (1945; Ömer Faruk Toprak'la), *Merhaba* (1952), *Haraç Mezat* (1954), *İkinci Kurtuluş* (1960), *Hayret Beyin Serüveni* (1968), *Evrende Ellerimiz* (1970). Oyun: *Aşk ve Barış* (1961), *Deli Dımrul* (1962). İnceleme: *Örneklerle Konuşma Eğitimi* (1980). Gezi/mektup: *Gönderilmeyen Mektuplar* (1969).

TÜRKÜLERİN İKİ GÖZÜ İKİ ÇEŞME

Göz değil uçurum
 Duvar dibinde
 Gecede yalnızlıkta gurbet şehrinde

Bir çift kınalı el
 Dağların gecelerin ötesinde
 Boynu bükük yaşmaklı bir hayal
 Bir korku bir şüphe akar suyun sesinde

Türkülerin iki gözü iki çeşme
 Yollar alıp götürmüş
 Götürmüş de gurbetlerde yitirmiş

Al işlik ak topuk mavi şalvar
 Hasret upuzun
 Gözyaşlarında erir yıldızlar
 Kulakları çın çın öter bir kızın

Dağlar dost değil
 Gelmiş sokulmuş araya
 Teselli
 Teselli merhem olmaz yaraya

SEFERBERLİK TÜRKÜSÜ

Anam,
Bir seferberlik türküsü söyler,
Dizini döve döve:
“Kara vapur inim inim iniler
Yetim kaldı top kâküllü gelinler”

Benim anam,
Gelin olduğu geceden,
Babamın bilmem kaçını seferden
Geri dönmediği
Günden beri bu türküyü söyler.

Ellerinde kurumadan
Gelinlik kınası,
Yemenden gelmiş babamın
Barut kokan künyesi,
Anam dizlerini dövmüş:
Oy! Yemen de neresi?..

Ben de bilirim,
Ben de söylerim,
Bu canım kadar sevdiğim türküyü!
Benim yetim sesim,
Anamın dul sesi:
Oy! Yemen de neresi?...
Oy! Yemen de neresi?..

YAŞADIĞIM ŞEHİR

Bir şehirde yaşıyorum,
Bütün insanları mahzun bir şehirde
Babamın üç aylık şehit maaşı,
Annem ayları hesap eder parmaklarıyla.

Bir şehirde yaşıyorum,
Minarelerinde durmadan ezanlar okunur.
Annem beş vakit namazında,
Allaha şükreder durur.

Bir şehirde yaşıyorum;
 Beni herkes tanır, herkes tanır.
 Ekmek paramı kendim kazanıyorum
 Kuşlar benimle beraber uyanır.

PENCERE GÜZELİ

Canını yesinler senin
 pencere güzeli
 yesinler
 canını
 dur hele iyi dinle
 hayatın bir ucu sende
 bir ucu bende
 canım pencere güzeli
 vakit varken sevişmeli

Bulut yağmur içindir
 yağmur can sıkıntısı için değil
 değil
 o dudaklar şarkı söylemek için değil
 o gözler melûl mahzun bakmak için değil
 o eller mendil tutmak için değil
 o kollar
 o yuvarlacık çifte tomurcuk
 hele onlar
 vallahi de değil billâhi de değil
 toprak olsun diye değil

İşit beni duy beni
 sana derim hey pencere güzeli
 bu seninkisi yaşamak değil
 bir gün sözüme gelirsin
 sararır solar yokolursun
 saksıda çiçek misali
 bunu bil

B Ö Y L E M İ O L A C A K T I

Üstümde bir kara gece
titrer durur
kocaman
türlü korkular içinde insan
ölüm kaşla göz arasında
dayan yüreğim dayan

Böyle mi olacaktı
hani öksüzler sevinecek
dullar yetimler gülecekti hani
kahpe bahar böyle mi gelecekti
barışsız çırılçıplak perişan

Sevişmenin de tadı yok
düşünmekse başa belâ
köşebaşları bütün yollar
dost değil düşman hâlâ

Böyle mi olacaktı
söyleyin bre dağlar taşlar
kurtlar kuşlar söyleyin
kanlar boşuna mı aktı

D Ü Ş Ü N

Ayakların olsun da
yürüme
Gözlerin olsun da
görme
Dilin olsun da
söyleme
Elin olsun da
vurma
Düşün
Ne farkı var senden
Dağın taşın

MUTLULUĞUN GÖZLERİ

Severim taze kavak yeşilini mayısta
 salkım söğüdün dallarında düşlerim uyur
 gözlerindir güzelim yeşillerin en güzeli
 bebek sevgim gözbebeklerinde büyür

Dert görmesin kapımı çalan ellerin
 bir kucak güneş gibi dolarsın odama
 karanlıklarımı karanlık değil artık
 yalnızlığım uzayıp gidiyor ama

Seninle başlıyor günüm avuçlarımdaki sıcaklık
 aynalarda ve geçip giden bulutlarda bir seni görüyorum
 gözyaşın dudaklarımda duruyor saklı
 gözyaşında gözlerini arıyorum

Oturduğun sandalyeler öksüz
 yolunu gözleyen pencereler yetim
 kapımın hali yürekler acısı
 saatte zamanı değil kendimi tükettim

Sen gelince bayram geliyor
 her şey nasıl da yepyeni oluyor
 sevmiyorum eskiyi de eskileri de
 şimdi kapımın çalınmasını beklemek kalıyor

Ah benim güzel kapım can kapım
 kapım

Kapım bunalıyor

İYİ KIZ

İyi kızın bakışı ince uzun
iyi kız bir türküdür hazin mi hazin
iyi kız dağların ardında

Rüzgârlı kıyılara yağmur yağar
yeni günün güneşi yeni doğar
iyi kız geleceğin katında

İyi kız ölümü unutturur
mutluluk sınırsız aramızda durur
iyi kız umutlar üstünde

Karanlıkta yeşil çimenler vardı
şehir uykuda yıldızlar bize bakardı
iyi kız batan günde doğan günde

Yol dediler mi bi hoş olurum
yitik sevgilerimi yolda bulurum
iyi kız gelincik çağında

HAYRET BEY NASIL ÖLDÜĞÜNÜ ANLATIYOR

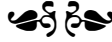
Çağlarda ölümümüz şöyle oldu
canlarımız topraktan gelirdi bizim
biz bir kardeşlik türküsünden gelirdik
vatandı kanardı yaralarımızda hep
ateşler içinde bir ateş yanardı bilirdik
yaşarsak türkümüz toprağımız için yaşar
ölürsek anamız avradımız için ölürdük

Çok öldük durmadan öldükse de
yeşermedi yeni sevgiler kanımızdan
ulu taşlara sindi adımız uzadık ha
duvarda bir tozlu resim olduk
ne, tövbeler tövbesi bir daha
biz yaşamayı ibadet bildik

Bildik, sevgilerle çoğalır evren ıştır
maviş maviş çiçekler açar şimdi ırmak boyunda ılgınlar
güneşli odalardan birinde bir çocuk büyür
ala tavşan yavrularını emzirir bir dağ başında
hayın kardeş yılan olmuş karanlıkta sürünür
biz ölümler gıcır gıcır yaşamalar peşinde

Kayalarca diri otlarca özgürdük
aynı güneşte ısınırdık aynı yağmur ıslatırdı bizi
sinsi ölümler yaşardık can pazarında
yoktu sevmekten sevişmekten gayri suçumuz
ne dün de ne bugünde ne yarında
kardeşi kardeş bilirdik dostu dost
ne bilirdik körpe canlarımız yalanın ağlarında

Özgürlük kendini savaş meydanlarında buldu
çağlarda ölümümüz işte böyle oldu

ÖMER FARUK TOPRAK

1919'da İstanbul'da Fatih'te doğdu. Yedi yaşında ailesiyle Gönen'e gitti. 1932'de ilkokulu bitirdi. "Zavallı Çocuk" başlıklı ilk yazısı 1934'te Mektepli Gazetesi'nde basıldı. Bunu Servetifünun ve Yeni Mecmua'da çıkan ölçülü uyaklı şiirleri izledi. 1940'ta babası ölünce Kütahya'ya giderek liseyi orada bitirdi. Aynı yıl heceyi bırakıp özgür koşuğu denemeye başladı. Ses, Dikmen, Varlık ve Yeni Edebiyat dergilerinde bu tür denemeleriyle görüldü. 1941'de İnkılâpçı Gençlik dergisinin yönetimini üstlendi. Hukuk Fakültesi'ne yazıldı. Bir yandan okurken, bir yandan da çalışıp ekmeğini kazanıyordu. Devam zorunluluğu konunca, üçüncü sınıfta Fakülte'den ayrıldı. 1943'te Yürüyüş dergisini çıkaran A.Kadir ile Rıfat Ilgaz'lara katıldı. 1940 toplumcu kuşağı arasında yer aldı. 1945'te arkadaşı Suat Taşer'le *Hürriyet*'i yayımladı. 1945-50 yılları arasında Pınar, Ant, Yığın, Kaynak, Fikir ve Sanat dergilerinde şiir ve yazıları çıktı. 1950'den sonra Beraber, Seçilmiş Hikâyeler, Pazar Postası, Yeni Ufuklar, Yelken, Ataç, Yön, Papirüs, Gelecek, Yansıma, Türk Dili, Yeni Dergi, Yeditepe, Türkiye Yazıları dergilerinde yazdı. Petrol Ofis'indeki 26 yıllık memuriyetinden 1972'de emekliye ayrıldı. 20 Ağustos 1979'da İstanbul'da öldü.

1940'tan sonra heceden özgür koşuğa, romantizmden gerçekçiliğe ve bireysellikten toplumculuğa kayan Ömer Faruk Toprak, şiirlerinde aşk ve doğanın yanı sıra özgürlük, barış ve adalet özlemi ile insan, halk, yurt ve yaşama sevgisini yumuşak, duygulu ve renkli bir anlatımla dile getirdi. [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *İnsanlar* (1943), *Hürriyet* (Suat Taşer'le, 1945), *Dağda Ateş Yakanlar* (1955), *Susan Anadolu* (1966), *Ay Işığı* (1973), *Tüm Şiirleri* (hazırlayan Füzûzan Toprak, 1983). Öykü: *Karşı Pencere* (1975), *Gönen Öyküleri* (1979). Roman: *Tuz ve Ekmek* (1973). Anı: *Duman ve Alev* (1968).

MUTLULUK

dağlara doğru koşuyorum
 arkamdan deniz sesi geliyor
 toprak çanaklardan içtiğim ayran kadar ekşi
 bir meyva getiriyorum sana
 dalından yeni kopardım

başaklar arasında sarı saçlarını seçemedim
 sana bir bayırdan ünlediğim vakit
 elimde bir demet gelincik vardı
 ve ağaçlarda yapraklar
 umutlar gibi çoğalıyorlardı

gel şimdi seninle kaçalım vadilere
 su değirmenlerinin oluklarından
 gözlerimizi yumarak sular içelim
 ıslak otların üzerinde
 çıkınımızı açıp esmer ekmek taze peynir yiyelim

HÜRRİYET

Ağaçların altını
 göğün yedi katını
 ve dağlara tırmanmayı
 tozlu yollarda koşmayı
 ve anamızı, kardeşimizi
 senin için seviyoruz hürriyet!
 Yoksa elveda derdik her şeye.

Karasabana

babadan kalma tarlaya
 Ve bayırlardan indirdiğimiz koyunlara
 saz damlı, üç duvarlı ahıra.
 Ve senin için sırtında taşıdığımız
 taşlara, topraklara
 elveda derdik.
 Sen yok olunca,
 biz nasıl yaşarız hürriyet?
 Islak otlar kavrulur,

etrafını sarsa sarsa akan su durulur.
 Dallardan düşmez artık
 avuçlarımıza meyvalar
 ve kuşlar ötmez olur.
 Göğsümüzde iyi olmayacak yaralar açan,
 bir ölüm rüzgârı gibi eser o!
 Ama biz biliriz ki hürriyet,
 sen caddelerde
 atsız arabasız,
 dolaşsan bile,
 çocukların gözbebekleri durgunlaşmaz!
 Anamız avradımız,
 çıplak ayaklarla
 tarlalara değirmenlere koşarken
 dudaklarında sen yaşarsın.
 Senin bizlere verdiğin tâkat
 dağları yaklaştırır,
 kırık söğüt dalları sürükleyen,
 ırmağı taşırır.

ATEŞE DÖNÜK

gecede ayaklarım ağır kurşun mafsallarım
 yürüyorum bir dağ yolunda ateşe dönük
 biraz yaklaşır mısın kır çiçeğim öksüz papatyam
 silâhsızım çevrilmişim yalnız sana anlatacağım
 işte ateşledim cıgaramı bir soluk aldım
 tütün bastım yarama tuz koydum çaresiz
 oysa damarlarım vuruyor dağ başlarına
 eritiyor karanlığı ilkin gözlerin sonra dudakların
 yanan cıgaramın dumanında görüyorum seni
 hep onsekiz Ağustos hep kızgın bir bakır
 sonra bir Akdeniz sabahı aydınlık yüzün
 rüzgârlı bir denizle kol kola kıyıda sen
 kırık bir aynanın parçalarında sen
 ilkin saçlarını görüyorum tanıyamıyorum
 sonra yüzünü dönüyorsun biraz temmuz güneşi
 öyle bir siluetin olmalı rüzgârda biraz sarı
 tek tek ufak ufak çizgiler kâğıtta
 eğilirim suya yaprakların arasından bakarım

yüzünün bir yanı başlar konuşmaya
 omzumu sarsıyor anılar yürüyelim biraz
 kolay mı çılgınlıklara yürek tutmak
 biraz zehir sert içki sonra bir yudum soda
 bir soluk bir soluk daha tut beni düşeceğim
 yaklaştırıyor uzaklardan gelen bir türkü
 önce seni sonra bir kenar mahalleyi
 iki saattir karamsarım ayakta duramıyorum
 doğrulacağım sabaha yaklaşırken dağ başında
 mavi bir demir kadar sert olacağım

KARŞI KARŞIYA

azıcık durdum orada
 açık pencerelerde akşam karaltısı bir düş
 seni götürür kalabalık bir bulvara
 üç hasır iskemle ötede Afrika bulutları
 tutar getirir bir can sıkıntısını karşına
 tanıdık bir yüz konuşur yalnızlığında
 oysa bir gül bahçesi soluk soluğa
 yaklaşırsa تنها dağ yamacındaki evimize
 mavi bir bahar saklar camlardan içeri

değişmiş ne çabuk özgür kalan yüreğim
 yıldızlı bir gök dedim dallarda
 memleketimin acı tütününden cıgaram
 bakmayın tek başıma dolaştığıma
 bir Brezilya güneşi altında caddeler
 sen bir kahraman özlemine dönük
 bol sakallı bir yüzle dağbaşlarındasın

bense ardına kadar açık bir kapıdayım
 acı cıgaralarla yaklaşmışım sabaha
 hani senin yirmi üç mavi baharın var ya
 öyle bir aydınlıkta sıcak iki damla
 yarım bir düş içinde sana sarılmışım
 dışarda kalmış büyük can sıkıntılarımız
 göz çukurlarından açlıklar geçmiş
 çıkarmışlar kalın kitaplardan parmaklıkları
 orada karşı karşıyayız Afrika'yla
 umutla bakıyorum talihsiz gözlerine
 üstümüzden haziran bulutları geçiyor

CEZAYİR

ben her gece kurşuna diziliyorum
 bir gelincik tarlasında başlıyor serüvenimiz
 bir karanlıktan çıkıp bir karanlığa giriyorum
 sonra içimde gün batıyor ışıklar yanıyor
 dilim kilometrelerce süren bir çöl
 zehir olsa bir yudum su diyorum
 camların kırık yerindeki Akdeniz
 durmadan çağırıyor alto sesiyle yüreğimi
 orada sabır taşına düşüyor gözlerimiz

sonra dört saat camlara vuruyor yağmur
 bilirsiniz nasıl sürer sabaha kadar
 kurşuna dizildiğim her gece ağaçların hâli işte öyle
 kumları çitirdatarak kayıyor denize kayık
 mavi gömleğim keten pantolonum ayağымda
 dolu buluyorum silâhımı dağlardayım
 nasıl olduğunu anlatamam
 işte böyle hiç ölmüyor yaşıyorum

SALINCAK

durup dinlenmeden akan bir ırmakla
 binsek Ağrı dağının salıncağına
 kolan vursak en hızlı rüzgârıyla
 ne güzel bir orman dolusu yeşil yaprakla
 geçip gitmek kilometrelerce ıssızlığı

sen yaşamının türküsünü sümbüle sor
 gömütlerin pembe çiçeklerini geride bırak
 durup dinlenmeden ateşler yak
 alevler sönse bile kalır biraz kor
 yunus pir sultan dizeleriyle yaşıyor
 okudukça bahar yağmuru çiseler içime

AY IŞIĞI

fakir damlarda gezinir ay ışığı
 inip sallanır bahçede salıncakta
 masmavi bir rüzgâr geçer ağaçlardan
 senin alnında kırk yılın kırışığı
 süzülür saçlarımıza bulutlardan
 yakılan kitaplar çizgi çizgi keder
 yüzüne alevlerin aydınlığı vuran çocuk
 küçücük avuçlarına dolduruyorum
 iki bin yılına bizim gözlerimizi götür
 avuçlarımıza bak da çektiklerimizi götür
 gökte yıldızlar pır pır eder
 suyun aynasında görünür yüzleri
 dar sokaklardan sessizce geçer
 etsiz sütsüz gözbebekler
 bağırarak yasak konuşsalar bile
 dizelerin içinde kalır sesleri
 kimsecikler cevap vermez
 ozanların altın yüreği olmasa
 kimse bilmez alıp verdikleri nefesleri
 içimde kımıldamadan durur
 gönen çayı'nda çocukluğumun ay ışığı
 söğütler altında tahta masa
 eğildim mi anılar akarsuya vurur
 başlar benim için sallantılı bir gece
 sabaha kadar yürür sokaklarda sarhoşluğum

DOĞAYA BAKAN ÇOCUK

hani gürleyen dalgalar bazen bizi sürükler
ak köpükler içinde götürür engine
sonra tekrar getirir geri
işte öyle ilk aydınlıkta
uçurmalı rüzgâr uykumuzu
başlamalı cümbüşü yeşil ile mavinin
dozulmaz her birinin rengine
akmaya başlar belim kalınlıkta
yaprakları sürükleyen bir su
alır gözlerimizden saçlarımızdan
altın çocukluğumuzu

sürüp gider yaşam
sürüp gider bir okul bahçesinde
bulutlara sürtünüp geçen
meleklerin uykusu
bir park kanepesinde otururum
orada takıp iki kanat
süzülürüm uzaklara
fakir bir ev bulurum
açarım bütün pencerelerini
alıp çocukları kanadımın altına
kocaman gün ışığını yayıp parklara
onları bindirip atlı karıncalara
çimenlerin üzerinden seyre dururum
orada dağlarda rüzgârı durdurup
büyük asi ırmaktan geçer
renk renk ışıklarım
getirip onlardan arşın arşın
bütün okullara dağıtırım

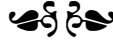
UZAKTA BİR NEHİR

yarısı zehir cıgaramda dudaklarının
 yarısı gecede zifiri karanlıkta
 hani bir alev vardır rüzgârda
 önce gözlerini aydınlatır sonra saçlarını
 o kadar gördüm kaldım kımıldamadan uzakta

sonra bir düzlükte otlara uzandım
 bütün pencereler açık birinde sen vardın
 bir cezayir gecesi oturmuş göğsüme
 uzaklaşıyor her bacadan kaçan duman
 düşüncelerimi koparıp geçiyor bulutlar
 şimdi yeşil bir buğday tarlası olsa
 biraz ilerde mavi kulübemiz olsa
 ıssız bir istasyon kanepesinde üşümez yüreğim

böyle başlar yüzünde gül kokusu yumuşak
 yürür bir ateş kuru otların üzerinden
 usul usul yaklaşır kuşkuyla bakar gizlice
 o an dudaklarının titreşimlerini görürüm
 gözlerim kuru afrika ortasında kongo
 oysa bütün gün konuşmuş zenci çocuk
 tutsaklığını anlatmış kimsenin haberi yok

saçların tel tel saçlarıma karışınca bulutlar
 ıslak ot sarısı bir sonbahar camlarımızda
 her şey yitik mahvolmuşum karanlık
 korkma bırakmaz umut her sefer yüreği
 bir yağmur başlar hiç dinmez beklesen de
 beyaz bir limanda hasır şapkam mavi gömleğim
 saat yarım mecbursun yürüyeceksin gece vakti
 yüzün mum gibi iki saat konuştu benim sabrım
 susarak bakıyorsun paramparça olmuş gözlerin

NEVZAT ÜSTÜN

1924'te İstanbul'da doğdu. Amerikan Koleji ile İstanbul Erkek Lisesi'nde okudu, 1945'te Boğaziçi Özel Lisesi'ni bitirdi. Bir süre Fransa'da bulundu. 1951'de Edip Cansever'in çıkardığı *Nokta* dergisini yönetti. *Tanin* (1961), *Ekspres* (1962), *Vatan* (1963), *Yeni Tanin* (1964), *Cumhuriyet* gazetelerinde yazıları ve *Çocuk Sesi* (1934), *Edebiyat Dünyası* (1948), *Kaynak* (1948-52), *Nokta* (1951), *Yeditepe* (1951-69), *Küçük Dergi* (1952), *Seçilmiş Hikâyeler* (1952-55), *Pazar Postası* (1951-56), *Yenilik* (1953-57), *Köprü* (1958), *Ataç* (1962-63), *Dost* (1967), *Eylem* (1967), *May* (1969), *Yeni Edebiyat* (1969-70), *Türk Dili* (1972-77), *Yansıma* (1972) dergilerinde şiirleri yayımlandı. Yabancı ülkelerde gezilere çıktı. 8 Kasım 1979'da Ankara'ya giderken geçirdiği bir trafik kazasında öldü. 1980'de ailesince Nevzat Üstün Şiir ve Hikâye Ödülü kondu.

İlk döneminde Garipçilerin açtığı çığırın etkisiyle imgesiz, alaylı, açık şiirler yazan, duygudan çok usa seslenen, halk ve konuşma diline yakınlık gösteren, bireysel konuları işleyen Nevzat Üstün, zamanla toplumcu bir anlayışa vardı. Garip çizgisinden uzaklaştı. Demokrasi, barış, kardeşlik, ulusal bağımsızlık ve toplumsal adaleti temel alan ilerici şiirler yazdı. [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *Oluş* (1946), *Yaşadığımız Devre Dair Şiirler* (1951), *Cüceler Çarşısı* (1955), *Yitikler Kapısı* (1961), *Güneş Ülkesi* (1964), *Hey Sen Amerikalı* (1967), *Köprübaşı* (ilk altı kitabındaki şiirler, 1968), *Ak Yeşil Kavak Ağaçları* (1972), *Beklenen Sabah* (1978). Öykü: *Yaşama Duvarı* (1964), *Almanya Almanya* (1965), *Çıplak* (1966), *Akrep Üretim Çiftliği* (1968), *Boğaların Ölümü* (1975). Gezi: *Üçüncü Bir Dünya* (1974), *Almanya Beyleri ile Portekiz Bahçeleri* (1975). İnceleme: *Türkiye'deki Amerika* (1967), *Üçüncü Bir Dünya* (1974).

ÇINAR AĞACI

Yediklerin senin olsun
 Çınar ağacım
 Bana gördüklerini anlat
 Bilir misin neresindeyim
 Hayatın
 Çınar ağacım
 Dallarına kazınmaz bu dert

Ne var yüzümde
 Neresi yanlış bu işin
 Bir ben miyim avâre
 Bir ben mi şair
 Gördüklerin senin olsun
 Çınar ağacım
 Yapraklarını çek saçlarımdan
 Bırak beni gideyim.

ŞEYTAN

Anadolu'da bir köy
 Köyün içinde bir ev
 Evin içinde bir adam
 Adamın içinde bir şeytan
 Kezban... Kezban

GELİYORSUN YA

Geliyorsun ya
 Dökülmüş kanıma parça parça
 En ince gövdelerden ayrılmış gibi
 usul usul

İki sokak öteme yağmur yağmur yağıyor
 Sen geliyorsun diye

Bütün aşklardan arınmış eski
 Bütün düzenlerden ayrılmış eski
 Sıyrılıp çıkmış kurulu yasalardan
 Geliyorsun ya
 ne güzel
 Görüyorum geldiğini

Özgürlük seninle katışınca
 güzel
 Yaşamak seninle var
 Değişir artık ellerin eskimesi
 Ayakların yırtılması tükenir
 Geliyorsun ya
 Yeşerir şimdengeri cimriliğin ovaları

Bir can ekliyorum
 bütün öteki canlara
 Güneşlerden geçmişlerden sevgilerden
 Kavgalara barışları getiren

Dökülmüşsün
 varsın
 kanımda
 parça parça
 En kalın ağaçlardan yüklü
 Sırılsıklam sol böğrüm yağmurlardan
 Kavgamın gerçekliği üstümde
 Geliyorsun ya
 Çoğalıyorum
 tezine.

BIRAKIN ŞU UNUTMAYI

Siz miydiniz beni seven
Siz mi
Sizi insan yapan benim ellerim

Seviyorum seni
Seni sevince bir ince yağmur yağıyor yeryüzüne
Seni sevince gemiler başlıyor büyümeye
Martılar insan oluyor
Siz miydiniz
Bense sizdiniz diyorum unutmayı seven

Bulanık bir havada yanyana yürüyoruz seninle
Yıldız parkı bütün bütüne sen oluyorsun
Ben seninle gidiyorum yalnızlığı çoğaltmaya

Seni bir kadın sanıyorlar oysa sen kadın değilsin
Sen Haliç'sin arka sokaksın Edirne'de
Ay ışığı gövden kırmızı bir çiçeği aydınlatır

Ben seni yazamadığım için sen tutup kadın oluyorsun
Dişi oluyorsun çoğalıyorsun bende
Ben seninle gidiyorum çoğalmaya
Seni hayvan yapan paranın elleri
Yapayalnız yatar liman işçileri
Siz miydiniz beni
Bense fabrikalardır diyordum unutmayı seven

Bulanık bir havada asıyorlar ikimizi
Şile'de deniz fenerinin ışığına asıyorlar
Denizin karanlığına dönüyoruz
Bu ölme o eski büyüklük değil

Batıdan batıya sizlere söylüyorum
Unutmayın kardeşliği
Unutmayın eşitliği
Unutmayın özgürlüğü
Bırakın şu unutmayı

Ay ışığı gövden
Kıpkırmızı bir çiçeği aydınlatır

TANIDIKLARIM

Kimini akraba bildiklerim
Kimini canımdan çok sevdiklerim
Kapıları kapıma yakın
Düşünceleri düşünceme
İnsan ve dost kardeşlerim

TEKLİF

Bal damlamış çanağına
Baldıranotu'nun
Artık bir eski hikâye olan
Hürriyet aşkına
Hakikat aşkına
Müsavât aşkına
İçer misin
İnsan kardeşim içer misin

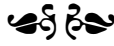
SAVAŞ

Birinci Dünya Savaşında
Ayaklarım gitti
İkinci Dünya Savaşında
Ellerim
Ya üçüncüsü gelirse
Vay benim garip başım

1940'TAN SONRA

ÖBÜR ŞAİRLER

SABAHA TTİN KUDRET AKSAL

25 Nisan 1920'de İstanbul'da doğdu. Ortaöğrenimini Işık Lisesi'nde (1937), yükseköğrenimini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nde (1943) bitirdi. İstanbul'un çeşitli liselerinde felsefe öğretmenliği (1943-48), İş ve Belediye Müfettişliği (1949) yaptıktan sonra, Belediye Konservatuvarı (1959-60), Şehir Tiyatroları (1961) ve Belediye Yazı İşleri müdürlüğü görevlerinde bulundu. Emekli olmadan, kendini tümüyle yazarlığa vermeden önceki son görevi Belediye Konservatuvarı'nda öğretmenlikti. *Gazoz Ağacı* ile 1954'te Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, *Yaralı Hayvan* ile 1956'da Türk Dil Kurumu Edebiyat Ödülü'nü, *Kahvede Şenlik Var* ile 1965'te Ankara Sanat Sevenler Derneği'nin "En İyi Oyun Yazarı Ödülü"nü, 1981'de Avni Dilligil Tiyatro Ödülü'nü, *Şiirler* ile 1979'da Yeditepe Şiir Armağanı'nı, "Vav'lar" öyküsü ile 1985'te ENKA Öykü Ödülü'nü, *Buluşma* ile 1990'da Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü'nü, 1990'da ayrıca Kültür Bakanlığı Tiyatro Onur Ödülü'nü kazandı. 19 Nisan 1993'te İstanbul'da öldü.

1938'de yayınlanmaya başlayan ilk şiirleri, hece şiirinin etkisini yansıtır. Ardından gelen dönem ise, Garip şiirinin etkisiyle yazılmış "yaşamının tadını çıkarmaya bakan" avarelik, "yaşamın gündelik akışında bireysel sevinç ve mutluluk" temalarını (B. Necatigil) içerir. 1960'tan sonra yazdıklarıyla, "düşünce boyutu"nu derinleştirir, "doğaya ve eşyaya" döner (A. Oktay). "Gizemci bir görüşle insanı, evreni ve doğayı çözümleme"ye (E. Canberk) yönelir.

YAPITLARI

Şiir: *Şarkılı Kahve* (1944), *Gün Işığı* (1953), *Duru Gök* (1958), *Elinle* (1962), *Eşik* (1970), *Çizgi* (1977), *Şiirler* (1979), *Zamanlar* (1982), *Bir Zaman Düşü* (1984), *Şiirler* (Toplu Şiirler, 1988), *Buluşma* (1990), *Batık Kent* (1993), *Şiirler* (Bütün Şiirler, 1938-93). Öykü: *Gazoz Ağacı* (1954), *Yaralı Hayvan* (1956). Oyun: *Evin Üstündeki Bulut* (1948), *Şakacı* (1952), *Bir Odada Üç Ayna* (1956), *Tersine Dönen Şemsiye* (1958), *Kahvede Şenlik Var* (1965), *Kıral Üşümesi* (1969), *Bay Hiç* (1980), *Sonsuzluk Kitabevi* (1980), *Önemli Adam* (1983). Deneme: *Geçmişle Gelecek* (1978).

YENİ GELEN GÜNE TÜRKÜ

Merhaba yeni gelen gün
Gökyüzünde belirsiz aydınlık
Denizde çivit mavisi
Merhaba yaşama gücüm

Hadi bakalım başla işine
İlk vapuru ilk treni
İlk uçağı kaldır
Dünyamızın çarkı dönsün

Şu çarpan yüreğimizin
Umudunun sende olduğunu bil
Bil de ona göre davran
Getireceğin mutluluğu getir

İNSAN SESİ

Yaz sabahları gün ağarırken
Pencereni açtığın zaman
Odanı dolduran serinlikte
Kımıldamadan duran ağaçta
İnsan sesidir duyulan

GİDEN

Haliç kıyısındaki evde
Dört çocuklu ailenin
Hali yamandı
Geçen gün misafirliğe gittiğimde

Gerçi evlerinin önü deniz
Deniz değil kirli su
Çocukların yüzüne baktım
Ne bet kalmış ne beniz

Çalışıyor her biri bir işte
Ellerine geçen ne
Geçen de gidiyor eve ekmeğe
Ne üstte var ne başta

Küçük bir halıları vardı eskiden
 Dururdu odanın ortasında
 Görmedim bu kere
 Sade o mu giden

Bir şey uçmuş gitmiş yüzlerinden
 İnsanı yaşamaya bağlayan bir şey
 İnsanı umutlu eden güzel eden
 İnsanı insan eden

A Ğ R I A Ğ A C I

Bir ağaç büyür aydınlığa doğru
 Koşar olanca gücüyle ardından
 Balıklar börtü böcek topu birden

Kül mavisinde tanyerinin duru
 Geldi oturdu zamanın içinden
 Açtığı çiçekler ölmeyecek türden

Ben yetiştirdim ağı ağacı bu
 Suladım dibini kara geceyle
 Şimdi parıltısıyla günün elele

K A R A N F İ L L E R

Alacasında sabahın kimdi
 Ayıran ayıklayan yıkayan
 Bir ışıltılı bakraçta eski
 Süzen usunun haziranından
 Yanyana koyan karanfilleri

Aydınlığımız karanfilleri
 Anlamla yoğuran bir ocakta
 O ipince büyücü elleri
 Orda tarihten önce uzakta
 Getiren bugüne bunca iri

Her öğle üstü sonra ikindi
Karanfilleri her gün yeniden
Gökyüzünde yokluğun var etti
Bir kişi gece gündüz yürüyen
Aynasında güneşlerin şimdi

OKUL DIŞI

Bakın şimdi şu sayacağım şeylerin
Okulu yok
Gökyüzünde rastgele bir bulut parçası için
Körükörüne tutkunluğun
Ağacın birine durup dururken abayı yakmanın
Sigara içmekten
Kibrit çakmaktan alacağınız keyfin
Okulu yok
Yaz geceleri cırcır böceklerini
Dinlemeyi bilmenin de okulu yok
Okulu yok ekmeği peyniri domatesi
Küçümsememenin
Sözün sazın oyanın yazmanın
Halisini seçmenin
Daha buna benzer nice
Nice şeyin okulu yok
Aşkın inancın insanlığın okulu yok
Ama dilerseniz hepsini öğrenebilirsiniz
Biraz çaba
Yeter

ANİ

Eski zaman rüzgârla girerdi odaya,
Güneş rengi rüzgârla, bir tutam bulutla,
Yaz ikindilerinin esrik kokusuyla,
Gelir otururdu evi gibi, en eski
Evi gibi, geçmiş günlerin sedirinde,
Bir buğuydu usulca tüten çaydanlıkta.

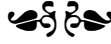
Işıklarla oynar, tüyden hafif balonlar
 Uçurur havada, yakalamak isterim
 Birini, dokununca solar avucumda.
 Nerde o yüz ki aydınlığın bahçesinden
 Gülümserdi benimçin gözümü yumdukça,
 Dağılır pul pul, tozdur tavan, ayna, sırça.

Ne zaman, nasıl bir imbikten çekilmiş,
 Binbir gündüz, binbir geceden toplanmış,
 Ufak tefek kırıntı, tülbentler, bohçalar,
 Lâvanta çiçekleri kutularda saklı,
 Tadından ürperen minder, mangal ve kedi,
 Ceviz sandık, bir zamanın resimleriydi.

Döner durur kuş gibi saçaklarda, vurur
 Kendini oradan oraya, ağaçlara,
 Düşer avlunun orta yerine sessiz,
 Ölüsü eski zamanın, yaşamdan sıcak,
 Kanım sanki, şimdi kalktığım yatak sanki,
 Çocuk gökyüzüm benim uçurtmalardaki.

K I Z L A R

Kızlar gök gözlü, ay derili,
 Bir kasabadan gelirler yazla,
 Sokağımızda gelincikle açarlar, yağmur kokarlardı.
 Duttan incire kurulmuş salıncaklarda uyurlar, uyur
 gibi yaparlar,
 Akşamları camdan bakarlar, camların arkasına
 saklanırlar, oda içlerine kaçarlardı.
 Yeşil, mavi, sarı, mor taraklarla tararlar saçlarını,
 gülüşürler, ayna tutarlar yüzümüze.
 Bir gün de bakardık salıncakların ipleri yerde, güz
 yağmurunun çamurunda,
 Kuyunun çengeline asılmış, bitli kestaneye dolanmış,
 Camlarsa ölülerin gözleri gibi boş!

MUZAFFER ARABUL

1917'de İstanbul'da doğdu. 1930'da Ayazma İlkokulu'nu, 1934'te Gaziosmanpaşa Ortaokulu'nu, 1937'de Pertevniyal Lisesi'ni bitirdi. Bir yıl Tapu ve Kadastro Okulu'nda öğrenim gördü. 1940-42 döneminde İzmir'de yedek subay olarak askerlik yaptı. 1943'te Adana'da, 1944'te Samsun'da kadastro fen memurluğunda bulundu. 1946'dan 1952'ye kadar Tekel Bakanlığı ile Karayolları'nın Konya, Trabzon şubelerinde muhasebede çalıştı. 1956-61 yılları arasında çeşitli şirketlerde muhasepilik ve 1961-71 yılları arasında Akşam gazetesinde idare amirliği yaptı. 1971'de Akşam'dan emekli oldu. Buluş Reklam Şirketi'nin kurucuları arasında yer aldı ve bir süre yöneticiliğini üstlendi. 21 Kasım 1997'de İstanbul'da öldü.

Muzaffer Arabul'un ilk şiirleri Yücel (1941), Pınar (1944), XX. Asır (1947) dergilerinde çıktı. 1960'tan sonra Türk Solu (1967-69), Güney (1970-71), Soyut (1973-75), Sesimiz (1978), Edebiyat Cephesi (1979), Sanat Olayı (1981), Yazko Edebiyat (1982-83) dergilerinde göründü. İlk yapıtlarında savaş yıllarının geçim sıkıntıları ile yaşama sevincini, barış özlemini yergili bir anlatımla yansıtan Muzaffer Arabul, daha sonra yurduna, halkına, çocuklara, insanlara duyduğu sevgi ile çektiği acılara karşın mutlu yarınlara beslediği inancı içten, buruk bir deyişle dile getirdi. Muzaffer Arabul'a göre, "sanatın görevi insanın mutluluk ve sevinç özlemini bilinçle, dirençle korumaktır." [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *Sana Ne Olmuş* (1962), *İnsana Saygı* (1964), *İğri Tahtalar* (1966), *Eski Bir Çağ* (1969), *Tam Güneşin Altı* (1973), *Ertelenmiş Şarkılar* (1979). Roman: *Çakrazlar* (1967). Yazılar: *Toplumsal Eylem* (1978), *Derim ki* (1989), *Yarısı Karanlıkta Yarısı Güneş* (1990). İnceleme: *Ebussuut Efendi* (1979).

H A Y D İ K A L K

İnsanın ne kalbi uyur, ne acıları,
Sabah oldu, haydi kalk.
Dal yeşili doldurdu içersini.

Bu mavilik çabuk geçer,
Haydi kalk.
Kara bir köpek gibi gelir gece,
Gelir atılır üzerine.

Haydi kalk.
Her şey ölüme karşı pırıl pırıl.
Seninle birlik kuş, çiçek.

B A H A R

Sen de topraklar gibi verimlisin,
Daha yürümeden dallara bahar,
Sıcaklığın artar,
Kalçaların genişler,
Göğüslerin titrer emzirmek için.

Çatırtılarla gerinir tohum,
Çiçekler dökülür.
Ve yağmurlu havalarda çocuklar,
Gözlerinde dünyalar dolusu bahar.

İ N S A N A S A Y G I

Gözler kurur,
Saçlar ağarır,
Hiçbir şey unutulmaz,
Dayanır insan, dayanır.

Bin canla sevgi,
En yücesi yiğitliğin,
Yurdu temizlemek gibi bir şey,
Denizlere dek düşmandan.

Pamuk tarlalarında,
Döküm yerinde,
Duvarlar arasında.
İnsana saygı.

Uzay yarışı işte bu.

Selâm insana,
Aydınlık yüzlerinde çocukların.

GECE İŞÇİSİ

İşten dönerim sabahleyin,
Uykunun rengi sarıdır bilirim,
Çocukların yüzlerinden.

Tel dolapta ne var ki,
Tanrı sizi inandırsın gık demem,
Bir parmak uçtu demin,
Sigortasız, körpecik.
Gık demedi çocuk.

Yerde ekmek kırıntıları,
Boşalmış şarap şişesi,
Ve alaca karanlıkta şiir.
Niçin kederlisiniz sanki,
Dokuza kadar uyur bizimkiler.

Düşleriniz güzel olsun hepinizin,
Peri padişahının kızı, senin de,
Mendilin dolsun cuma sabahı,
Büyük anne..

ERTELENMİŞ ŞARKILAR

Bir beyaz yağmur
Çiçek tozu rüzgâr.

Çam dalı, erguvan
Ara yerlerden deniz.

Uzun güneş yığını
Balıkçılar iğilir.

Derinden geçenlerin
Güzel uğultuları.

Ertelenmiş günlerimiz
Dudakların, ellerin.

Üstünde gül ağacı
Mavi çan.

Savaşçının yüreği
Ertelenmiş şarkılar.

Ey kıyıcı
Nerde olsan duyulur.

Dolar boynuna
Sıcak aydınlığını.

Bir ince buluttur
Bir ince kan.

KALDIR BAŞINI

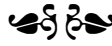
Gülün değdiği maviliğe
Göğsüm sıcacık yürüyordum.

Kuru otları alarak
Ağacı sarınca kıvılcım
Binlerce çatal yalaz
Alev dallara döndürdü beni.

Dudaklarım soğumaz
Hep o yanlışlar günü
Kollarımda ısır dünya
Yüreğim ısıtır yeryüzünü.

A canım kaldır başını
Geçip giden bulutlar
Ateşböcekleri çamlara
Ellerimiz her yerdedir.

Oralarda kar düşü yalnız
Öpüşler güneşi yurdum.

ORHON MURAT ARIBURNU

Orhon Murat Arıburnu 12 Aralık 1920'de İstanbul'da doğdu. İlköğretimine Samsun'da Şule-i İrfan'da başladı. Albay olan babasıyla Trabzon, Erzincan, İzmir, Adana, Konya gibi kentleri dolaştı. Gazi İlkokulu'nu bitirerek Konya Lisesi orta bölümüne yazıldı. Sonra, ailesinin isteğiyle, ayrılıp Konya Askerî Ortaokulu'na girdi. Buradan İstanbul Maltepe Askerî Lisesi'ne geçti. Sakıncalı kitaplar okuduğu gerekçesiyle soruşturma açılınca Bursa Işıklar Lisesi'ne, oradan da İstanbul Haydarpaşa Lisesi'ne geçti. 1938'de liseyi bitirdi. Hukuk Fakültesi'ne üç yıl kadar devam etti. Bir yandan da Kadırga Ortaokulu'nda yardımcı öğretmenlik yaptı. Esnaf Odası'nda, Belediye Hukuk İşleri'nde çalıştı. Tasviri Efkâr gazetesinde muhabirlik etti. 1944'te senaryo yazarlığına, 1946'da sinema oyunculuğuna başladı. *Kanlı Para* filmiyle senaryo yazarı, oyuncu ve yönetmen olarak üç Sinema Armağanı'nı birden kazandı. Birçok senaryo yazdı, film çevirdi. 1947'de Resimlendirilmiş Şiirler Sergisi'ni açtı. 1968-71 döneminde Türk Edebiyatçılar Derneği genel sekreterliği ile Türkiye Sanatçılar Birliği ikinci başkanlığını yaptı. 1972'de Almanya'ya gitti. *İnsan Gürültüye Gitmese* oyunuyla Berlin'de 1976 Kreuzberg Kültür Festivali'nde başarı kazandı. 1983'te *Bu Yürek Sizin*'i orada yayımladı. 11 Nisan 1989'da İstanbul'da öldü. Ölümünden sonra, şiir ve sinema alanında adına ödül verilmeye başlandı.

Orhon Murat Arıburnu ilk şiirlerini Edebiyat (1936), Servetifünun-Uyanış (1939-44), Yeni Ses (1940-46), Varlık (1940-49) dergilerinde yayımladı. Bunlardan bir bölümünü *Kovan* (1940) adlı kitabında topladı. 1950'ye kadar Çığ (1942), Yücel (1945-46), Yaratış (1945), Amaç (1946), XX. Asır (1947), Genç Nesil (1947), Edebiyat Dünyası (1948-49), Kaynak (1949), 1950'den sonra Yeditepe (1950-71), Pazar Postası (1951), Küçük Dergi (1952), Yenilik (1953-57), Dost (1958), Yön (1965), Güney (1967-71), Türk Solu (1968), Forum (1969), May (1969), Gelecek (1971) dergilerinde göründü.

Orhon Arıburnu başlangıçta Garipçilerin açtığı yeni şiir akımından etkilendi. Fakat duygu ve imgeye sırt çevirmedi. Daha sonra kendine özgü bir şiir kurdu. Toplumsal taşlamayla insan sevgisini temel alan, barış, özgürlük ve kardeşlik özlemiyle yoğrulan özlü, buruk, alaylı, düşündürücü ürünler verdi. [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *Kovan* (1940), *Bu Yürek Sizin* (1983), *Buruk Dünya* (Seçme şiirler, 1985). Oyun: *İnsan Gürültüye Gitmese* (1972).

H A V V A N I N K I Z I

Bacak bacak üstüne koyma
 Ortadan ayırma saçlarını
 Gülerken deli edersin
 Gülme
 Esvabın darını giyme
 Hele kapının önünde durup mehtaba karşı
 Elini elime verme

Zor olur ayrılması senden
 Bak söylüyorum
 Delikanlıyım
 Fena olurum
 Günahkâr olurum
 Yapma

Ş İ F R E

Kaşın şifre
 Gözün şifre
 Gülmen konuşman şifre
 Yaradan şifre yaratmış,
 Seni çözmek için
 Şifre müdürü mü olmalı?

L Â L E

Lâlelim
 Lâlelide oturur
 Lâleli lâle kokar lâlelimden.

Lâleliden geçilir
 Lâlelimden geçilmez!.

K A S A P

İşlerin yolunda gidiyor kasap
 İşlerin yolunda
 Satırın
 Saldırman belinde.
 Elin hayvanı emrinde.
 Yere yatırıp biçersin,
 Çengele geçirip yüzersin.

Mal derdinde kasap
 Can derdinde koyun
 Ne çirkin oyun
 NE BERBAT KAFİYE!

C A N D A R M A

Ankara'nın yolları asfalt
 Candarma
 Ne olur dinle beni
 Çözüver sallansın ellerim
 Vur mavzerin boynuma
 Dilersen bağdaş kur omzuma
 Candarma
 Sevdiğin Kezbanlar aşkına
 Ne olur dinle beni
 Göreyim sallanan ellerimi.

Ankara'nın yolları asfalt
 Candarma.

Z A M P O K E Y İ N P İ

İki cambaz bir iptе oynamaz
 Bir iptе bir sürü cambaz
 Hilebaz, Madrabaz, Kumarbaz

İki cambaz bir iptе oynamaz
 Bir iptе bir sürü cambaz
 Ateşbaz, İşvebaz, Hokkabaz

İP NİYE KOPMAZ
 ZAMPOK EYİN Pİ!

MAHKÛMLAR

Ekseriya sabaha karşı
Kurşuna dizilir mahkûmlar
Bir sünger taşına döner
Anne sütünden yapılan heykel

Bari şu trampetler çalmasa
İnsan gürültüye gitmese

IŞIKLI SEVDA

Bastığın dalları kestimse sizler için
Bir zeytini parçalara böldümse
Altın sofralara sırtımı dönüp
Altın yürekli kardeşlere ellerimi uzattımsa
Yangınımı yangınınızla suladımsa
Sizler için .

İnsansam
Bir ıııklı sevdaya tutulmuşsam
Ama sevap
Ama günahsam
Bir yaprak üzerinde
Faydalı bir damlaysam
Sizler için .

Sizler için yaşamak en güzeli
Ölmek sizler için en mutlusu
Namusluysam .

K A R Ç İ Ç E Ğ İ

Yüce dağların
 Yüce doruğunda
 Bir kucak karın örttüğü
 Bir avuç toprak içinde
 Bir küçük kar çiçeği
 Doğuyor gökyüzüne sancılarla
 Gümür gümür gümbürdeyerek
 U m u t l a r l a . .

Bir küçük kar çiçeği
 Sallıyor dünyamızı yerinden
 Bir küçük kar çiçeği
 Bir avuç toprak içinden

Yüce dağların
 Yüce doruğunda
 Yepyeni bir dünya doğuyor dünyamızdan
 Altın ışıklarla
 Altın yürekle
 Sana
 Bana
 Bizlere
 Yepyeni bir dünya doğuyor dünyamızdan

Çiçekler, çiçek oluyor şimdi
 İnsanlar, İnsan

Yüce dağların
 Yüce doruğundan
 Yepyeni bir dünya doğuyor

V a r d a n
 Y o k t a n . .

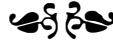
ACI LOKUM

Acı lokum,
 Acı lokum
 Seni sevmek değil
 İçime dolduruyorum

Sen ışıık
 Sen gerçek
 Sen varlığım
 Sen yokluğum
 Sen canımın içi Türkiye'm
 Sen yüreğimin sancısı, halkım, umudum
 Sen koca bir asmada
 Salkım salkım gün görmemiş kuruğum
 Sen bitmeyen, tükenmeyen sabır tohumum
 Sen sinsice sömürülen
 Sen yüreğimin ağrısı Anadolu'm
 Sen memnu meyvam
 Deli balım
 Acı lokumum

Seni sevmek değil
 İçime dolduruyorum

Acı lokum,
 Acı lokum.

ÖZDEMİR ASAF

1923'te Ankara'da doğdu. İlkokuldan lise son sınıfa kadar Galatasaray Lisesi'nde okuduktan sonra, ortaöğrenimini Kabataş Erkek Lisesi'nde tamamladı (1942). İstanbul Üniversitesi'nin Hukuk, İktisat

Fakültelerinde, Gazetecilik Enstitüsü'nde okuduysa da yükseköğrenimini bitiremedi (1947). Bir süre sigortacılık alanında, bir süre de gazetelerde (çevirmen olarak) çalıştı. Çağaloğlu'nda Sanat Basımevi adlı küçük bir basımevi kurup çalışmalarını bu alanda sürdürdü. Bu arada kendi şiirlerini de özenli bir baskıyla kitap haline getirip Yuvarlak Masa Yayınları adı altında yayınladı. 1950'den sonraki dönemde yaygınlaşan şiir matinerlerinde, sesi ve davranışları ona dinleyicilerin özel bir ilgi göstermesini sağladı. 28 Ocak 1981'de İstanbul'da öldü. Ölümünden sonra ise, 12 Eylül döneminin getirdiği koşullar onun şiirinin sevilmesine, özellikle gençler arasında yaygın biçimde okunmasına, kitaplarının sık sık basılmasına yol açtı.

Servetifünun-Uyanış, Büyük Doğu, Varlık, Kaynak, Edebiyat Dünyası, Şadırvan dergilerinde (1940-49) çıkan ilk şiirleri, yenileşme hareketi sırasında dikkati çekti. Özellikle 1950'den sonra yazdıklarının, ortak şiir yazımından uzak, özel bir dil kullandığı (B. Necatigil), "kendisiyle insanlar ve dış dünya arasındaki bağlantılar üzerinde oluşmuş" bir öze dayandığı (A. Özkırımlı), "kendisiyle birlikte çağıyla ve toplumuyla hesaplaşmalarda buruk öfkesini içinde saklayan yeni taşlama biçimleri" getirdiği (Ş. Kurdakul), "duygu, düşünce yoğunluğunu" aradığı, "ince alay"a ağırlık verdiği (M. Fuat) vurgulanmıştır.

YAPITLARI

Şiir: *Dünya Kaçtı Gözüme* (1955), *Sen Sen Sen* (1956), *Bir Kapı Önünde* (1957), *Yumuşaklıklar Değil* (1962), *Nasılsın* (1970), *Çiçekleri Yemeyin* (1975), *Yalnızlık Paylaşılmaz* (1978), *Benden Sonra Mutluluk* (1983). Özdeyiş: *Yuvarlağın Köşeleri* (1961). Öykü: *Dün Yağmur Yağacak* (1987). Yazılar: 'Ça (1988). Çeviri: *Reading Zindanı Balladı* (Oscar Wilde'dan, 1968).

M İ

Beni istiyorsun,
 Bahçeni sulayayım diye.
 Sonra o tomurcuklar biraz ben...
 Sonra o çiçekler biraz ben...
 Sonra o yemişler biraz ben..
 Ve bir öğle sığağında
 Yapraklarımın gölgesinde
 Avaz avaz sen.

A L T R O

Şarkı söylüyormuşum
 Sokaklarda,
 Görmüşler

Yere yere bakıyormuşum
 Yürürken,
 Duymuşlar.

Sonrasını kendileri uydurmuşlar.

M A S A

Çağırdım geldiler.
 Oturmasalar ölürdüm.
 Oturdular öldüm.
 Anlamadılar.

Ş A R K I M

Hey benim koca kafam.
 Tadlar ağzımın içindedir,
 Duramaz.
 Sesler kulaklarımın derinliğindedir,
 Uçamaz.
 Kelimeler dilimin ucundadır,
 Kalamaz.

Hey benim koca kafam.
Altmış iki santimlik başım...
Saçlar sakallar içinde,
Erkek omuzlar üstündedir.
Bir bedenim var ki,
Mert sevgiler peşindedir.
Aşklar içimde,
İnsanlar yanımdadır.
Hiçbiri uzaklaşamaz.
Demir gibiyim onlarla.
Yok etmek isteyen yıkamaz.

Bak yüzüme, bak sözüme,
Dünya kaçtı gözüme,
Çıkamaz.

S A N K İ

Bu bakış seni görmek içindir,
Senden başka bir şey var mı...
Denizlere bakıyorum, denizlere...
Denizler bu kadar mı...

Bakıyorum başka şeyler göreyim diye...
Tabiat ezilip büzülüyor karşımda.
Manzaraların ömrü birer saniye.
Bulutlar ayağımın dibinde, sen başımda.

Yıldızlara bakıyorum, yıldızlara...
Bir sen varsın benimle bakan.
Ne oldu diyorum, öteki insanlara,
Hani sözleri vardı, hayatı aydınlatan...

T E N T A T I O N

Bana yaşadığın şehrin kapılarını aç...
Sana diyeceklerim söylemekle bitmez.
Yıllardır yaşamamdan çaldığım zamanlar
Adına düğümlendi.

Bana yaşadığın şehrin kapılarını aç...
Başka şehirleri özleyelim orada seninle.
Bu evler, bu sokaklar, bu meydanlar
İkimize yetmez.

K A L A N

Bir şey kaldı gecelerden birinde
 Senden.
 Öncesinde bilinmemiş bir şey,
 Silinmez bir ses gibi giden...
 Kelimelerden büyük, kelimelerin içinde,
 Bir şey kaldı senden
 Yaşamalar'ın arasında kaçamaklı.

Veriliş rengi başka, alınış rengi başka..
 Söylemeye vakit kalmadan
 Dudakların altına bırakılmış bir şey.
 Karanlıkların tam ortasında bir kırmızı nokta..
 Gözlerce pırıl pırıl, ellerce saklı.

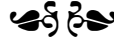
Bir şey kaldı, bir denizin kıyısında senden,
 Bakışlarla yüklü, söylemelerle sessiz..
 Seninle dolu, seninle sensiz bir şey..
 Arandıkça bulunmamış yıllar yılı,
 Bulundukça aramaklı.

L A V İ N İ A

Sana gitme demeyeceğim.
 Üşüyorsun ceketimi al.
 Günün en güzel saatleri bunlar.
 Yanımda kal.

Sana gitme demeyeceğim.
 Gene de sen bilirsin.
 Yalanlar istiyorsan yalanlar söyleyeyim.
 İncinirsin.

Sana gitme demeyeceğim.
 Ama gitme, Lavinia.
 Adını gizleyeceğim.
 Sen de bilme, Lavinia.

SELÂHATTİN BATU

25 Aralık 1905'te Eceabat'ta doğdu. Lapseki İlkokulu ile Gelibolu İdadisi'nde okudu. 1921'de İstanbul Öğretmen Okulu'na yazıldı.

Aynı yıl, açılan bir yarışma sınavını kazanarak İstanbul Yüksek Veteriner Okulu'na girdi. Burayı 1925'te bitirdi. 1926'da asistan oldu. 1927'de Ziraat Vekâleti'nce Almanya'ya gönderildi. İki yıl

Hannover Yüksek Veteriner Okulu'nda, iki yıl da Berlin Ziraat Fakültesi'nde zooteknik ve genetik ihtisası yaptı. 1931'de Türkiye'ye döndü. Ankara Ziraat ve Veteriner fakültelerinde şef asistan, doçent olarak çalıştı. 1942'de profesörlüğe yükseldi. Ulus gazetesine yazılar yazdı. Yedinci dönemde Çanakkale'den milletvekili seçildi. 1946'ya kadar Ankara gazetesinin başyazarlığını yüklendi. Bir yıl sonra Suut Kemal Yetkin'le Sanat ve Edebiyat gazetesini çıkardı. Milletvekilliği sona erince, Veteriner Fakültesi'ndeki profesörlük görevine döndü.

1969'da emekliye ayrıldı. 24 Mayıs 1973'te öldü.

Selâhattin Batu Kaynak, Doruk, Varlık, İstanbul, Hisar, Türk Dili, Çağrı vb dergilerde şiirler, denemeler, gezi yazıları yayımladı. *Güzel Helena* adlı oyunu Bregenz Uluslararası Tiyatro Eserleri

Yarışmasında ikinciliği kazandı.

Günlük yaşamdan ve toplumsal çevreden hoşlanmayan Selâhattin Batu, şiirlerinde güzeli ve yüceyi arayış duygusu ile geçmişe özlemini, Tanrıya bağlılığını, gizemli (mistik) bir yaklaşımla doğa sevgisini dile getirdi. [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *Bursa'da Yeşiller* (1949), *Rüzgârlı Su* (1962). Oyun: *Iphigenia Tauris'te* (1942), *Kerem ile Aslı* (1943), *Güzel Helena* (1959), *Oğuzata* (1961). Deneme: *İnsan ve Sanat* (1945). Gezi: *Romencero* (1953), *İsviçre Günleri* (1966), *Avusturya ve Venedik Günleri* (1970), *İspanya Büyüsü* (1972).

G E C E L E R

Niçin gecelerin bu kadar güzel, Rabbim?
 Aşk gibi, günah gibi,
 Ve yıldızlar altın damlaları nedametin?

Bu sükûn ölmek için mi sessizce?
 Ne güzel bu yağış göklerden gece,
 Rabbim, ne güzel gecelerin!

Şu lâciverde gömülü huzur,
 Bir siyah salkımın içindeki nur.
 Bu karanlıklar billûr billûr,
 Rabbim, ne güzel gecelerin!

Gözyaşları dökülür gönlümden,
 Yıkar karanlığı o ışıkla,
 Yıkar azar azar beni ölümden.

Susar kalbimdeki azaplar huzur olur,
 Akar gözlerimden geceler nur olur,
 Beni yücelere alır davetin...

Bırakma Allahım senden uzakta beni,
 Çağır bahçelerine, nuruna.
 Unutma bu kara toprakta beni,
 Geceler yüzü suyuna.

R Ü Z G Â R L I S U

İşte bir rüzgâr sağnak sağnak,
 Sular atılğan, ürpertili.
 İşte bir bulut ipek kanatlı,
 Denizde nar rengi bir şafak...

Bir dağ doruğu karşılar denizi,
 Şimdi bir haber gelecek koşarak.
 Benim bir gemi var beklediğim,
 Bir yelken bembeyaz, yumuşak.

Koyuldu rengi doruklarda karın,
Işıklar kesildi sular da.
Akşam mı bu gelen, güneş mi batacak?
Benim bir güzel var beklediğim,
Coşan dalgaları kucaklayacak.

Bırak batan güneş ağartsın çamları,
Ak bir dorukta gökyüzü iklimleri,
Su mavi buzlardan daha parlak.
Ey ışıklarda sallanan yelkenli!
Al beni de karşı dağlara bırak,
Uçan dalgaların üstünden aşarak.

G Ü N E Y D E B A H A R

Güneşi böyle içerdik biz de,
Yemişi büyüten dal olsak.
Bir altın tepsi üstünde taşırdık
Gün ışığını, bir masal olsak.

Belki bu rengi alır arzudan,
Bir çıplak vücuda değen ağız.
Böyle ıslanır dudağımız,
Toprağı besleyen serin sudan.

Güneşte yunarız acımızı,
O ateş yakınca içimizi.
Bir çiçek arzulasaydı bizi,
Acılar kordu peşimizi.

Altın tepsiler üstünde taşırdık,
Gün ışığını, bir masal olsak.
Biz de Güneşe ulaşırdık
Yemişi büyüten dal olsak.

SULTANAHMET'TE ÖĞLE

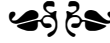
Bir mavi ışıktta uyumuş çiniler,
 Avlularda servi ve şadırvan sesi,
 Parıltılar vurmuş kemerlere yer yer,
 Serin çeşmelerde hulya neşesi.

Çiçekler ışığa serilmiş huzurdan,
 Revaklar aydınlık, gölgeler billûrdan,
 Rüya serinliği, serviler nurdan,
 Ve tâ uzaklardan bir ezan sesi.

Bir güzel rüyanın ışığında her yer,
 Akıyor sularla salkımlar, sümbüller,
 Çiçekler, ışıklar, çiniler, mermer,
 Servilerin ruha uzanan gölgesi.

Öğle sessizliği, kubbeler çın çın,
 Açmış çiçeğini seccadeler yerde,
 Camlardan dökülen ışıklar hırçın
 Bir sessiz çağıldı çinilerde.

Anlaşılmaz kime söylüyor sevincini
 Bu tılsımlı ses gizlendiği yerden?
 Kimseler yok, kim çıkıyor minberden?
 Çiniler Allaha mı açıyor içini?

İLHAN BERK

1918'de Manisa'da doğdu. Bu kentte başladığı öğrenimi Balıkesir Necatibey İlköğretmen Okulu'nda bitirdikten sonra Giresun'un Espiye bucağında iki yıl ilkökul öğretmenliği yaptı. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü'nü de bitirip bu kez Fransızca öğretmeni olarak Zonguldak, Samsun ve Kırşehir liselerinde görev aldı (1945-55). Ankara'da Ziraat Bankası Yayın Bürosu'nda çevirmen olarak çalıştıktan sonra (1956-69) emekli oldu.

Kül kitabıyla 1979'da Türk Dil Kurumu Şiir Ödülü'nü, *İstanbul Kitabı*'yla 1980'de Necatigil Şiir Ödülü'nü, *Deniz Eskisi* kitabıyla 1983'te Yeditepe Şiir Armağanı'nı, *Güzel Irmak* kitabıyla 1988'de (Ferit Edgü ile paylaşarak) Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü'nü kazandı. 2002'de İstanbul TÜYAP Kitap Fuarı Onur Ödülü'nü aldı.

1930'larda hece ölçüsüyle ve dönemin karamsar atmosferli duygucu ozanlarının etkisiyle başlayan şiir serüveni, değişik evrelerden geçerek günümüze uzanıyor. 1940-50 arasında uzun dizeli, öyküleyici bir anlatımın, doğa kesitlerini ve toplumsal olayları dile getiren toplumcu bir dönemin ardından, İkinci Yeni anlayışını benimsedikten sonra anlamı şiirden kovan, sözcüklerle oynayan, sözdizimini bozan aşırı deneyci ve soyut bir döneme girdi. Bu dönem, beslenme kaynaklarını, ilgi alanlarını durmadan değiştirerek, çeşitli savlar ileri sürüp görünümlere bürünerek inişli çıkışlı çizgisini sürdürüyor. Ortaya koyduğu birikim, "saf şiir" in uç örneklerinden biri olarak, bir yandan "doğru yanlış her anlayışla şiire ulaşması" açısından şaşırtıcı (M. Fuat) bulunurken, bir yandan da "içlerinde oyun ögesi bulunsu bile yararsız ve saçma" görülmemesi (A. Oktay) istenmekte, 12 Eylül sonrası koşullarının ürettiği toplumsal/siyasal gerçeklikten kopuk anlayışa belli başlı kaynaklardan biri sayılmaktadır.

YAPITLARI

Şiir: *Güneşi Yakanların Selâmı* (1935), *İstanbul* (1947), *Günaydın Yeryüzü* (1952), *Türkiye Şarkısı* (1953), *Köroğlu* (1955), *Galile Denizi* (1958), *Çivi Yazısı* (1960), *Otağ* (1961), *Mısırkalyoniğne* (1962), *Âşıkâne* (1968), *Şenlikname* (1972), *Taş Baskısı* (1975), *Atlas* (1975), *Kül* (1978), *İstanbul Kitabı* (1979), *Kitaplar Kitabı* (Seçme şiirler, 1981), *Deniz Eskisi* (1982), *Delta ve Çocuk* (1984), *Galata* (1985), *Güzel Irmak* (1988), *Pera* (1990), *Dün Dağlarda Dolaştım Evde Yoktum* (1993), *Avluya Düşen Gölge* (1996), *Şeyler Kitabı: Ev* (1997), *Çok Yaşasın Sayılar* (1998), *Şeyler Kitabı* (2002). Deneme: *Şairin Toprağı* (1992), *Inferno* (1994), *Poetika* (1996), *Kült Kitap* (1998). Günlük: *El Yazılarıma Vuruyor Güneş* (1983). Söyleşi: *Kanatlı At* (1994). Yaşamöyküsü: *Uzun Bir Adam* (1982).

S O N N E T

Sahi siz mi geldiniz saksılarım ııdı
 Güzel ağzın belli çarşılardan geçmişsiniz
 Bunlar Akad'da öyle defterler, kitaplardı
 Cumartesi işte ellerinizi değdiniz.

Usumda ben sizinle ne güzel gökler tuttum
 Büyüttüm kiliseler gibi yalnızlığımı
 Baktım yazılarıma, kentlerime görüyorum
 Siz getirdiniz bu şey padişah akşamını.

Böyle bir karanlık, f'li öyle birşeydiniz
 Bize o sulardan bir o rüzgârlardır vurmuş,
 Akad'da bir gül güler şimdi mektuplarda
 "Bir Haziranla bir başka Eylül arasında".

A Ş K

Sen varken kötü diye bir şey bilmiyorduk.
 Mutsuzluklar, bu karalar yaşamada yoktu.
 Sensiz karanlığın çizgisine koymuşlar umudu
 Sensiz esenliğimizin üstünü çizmişler
 Nicedir bir pencereden deniz güzel değil,
 Nicedir ışımayan insanlığımız sensizliğimizden.

Sen gel bizi yeni vakitlere çıkar.

S O N N E T

Ben senin kirallığın ölkene yetiştım
 Kaldım gölge tanımayan güzelliğınle.
 Her sabah büyüten denizimizi böyle
 Gülüşlerindi o ölkede bilmez miyim.

Sen o çıktığım sularsın, zencim benim
 Denize bakan evler gibiydim seninle.
 Dur, geliyorum ellerin ne güzel öyle
 Beni şey et gülüşlerini bekleyeyim.

Sen gittiğim o ülkesin varılmıyorsun
Vurmuş sonrasız nasıl en güzel sulara
Güzelliğin balıkları gibi İstanbul'un.

Şimdi her yerde ne güzeldiniz o kalmış
Yankımış denizlere öbür kadınlara
Dünyada sizinle İstanbul olmak varmış.

S İ Z

Size baktım. Sesin eski ve yalnız
Sizi soyuyorum. Büyük ağzınız.

Gözlerinizi alıyorum. Gözle-
riniz Ortaçağ. Kocaman ve ıssız.

Alıp ellerini beyaz diyorum
Beyaz çıplak etin, oralarınız.

Oralarınızı açıyorum. Gök-
yüzü, ağaçlar gibi kokuyorsunuz.

Uzanıp sesinizi alıyorum
Sesiniz! İstanbul. Elgin. Sonrasız.

Dik bir suru çıkıyoruz. Bir attan
iniyorum. Beyazım. Beyazsınız.

Sunu

Sonra ben bütün gün dolaştım durdum
Bu gazeli yazdım belki duydunuz.

K I Y I

Ey dirliğim eskim tükenmezim sen
Göğüm İstanbulum değişmezim sen

Seni soyuyorum uzun geceler
Duyuyor musun Vazgeçilmezim sen

Korkunç ağzın gelip beni buluyor
Görüyor musun Ey yerilmezim sen

Vücudun ki sabun gibi kayıyor
Biliyor musun Ey eskimezim sen

Yaprağım sığığım beyaz som gülüm
Aşkım kıyım yenim İlhan Berk'im sen

“NE BÖYLE SEVDALAR GÖRDÜM,
NE BÖYLE AYRILIKLAR”

Ne zaman seni düşünsem
Bir ceylân su içmeye iner
Çayırları büyürken görürüm

Her akşam seninle
Yeşil bir zeytin tanesi
Bir parça mavi deniz
Alır beni

Seni düşündükçe
Gül dikiyorum elimin değdiği yere
Atlara su veriyorum
Daha bir seviyorum dağları

S O N N E T

Güneşler, bütün o, durdum bir denizde
Bir ağa sabahta Menelaos gibiyim
Hanlık sürüyorum yeni bir ülkede.
Seni gördüm, bir gül beyazlanıverdim.
Kimbilir bir ilkçağ göğündeysen belki
Bir bulut çarpıyor eski bir kalyona
Bir sabah dünyaya nasıl bakmışım ki
Geçmiş esmerliğim tay soluklarına.
Bu çağda Troya'da güzel bir sizdiniz
Sizinle korlardı yanyana denizi
Bir daha siz sabah gibi güzeldiniz
Bir gün gelir alır aydınlığım sizi.
Geçtiniz o kadar karanfil soluğum
Baksanız kimbilir ne güzel olurdum.

S O N N E T

Troya'da siz sözü güzeldi eskiden
Baktım öpüşündü duran baktım bungun.
Benim şimdi Hitit çağı benim yorgun
Benim ey gök çılgın uzaklığın hep ben.

Büyük sularıma sen o hep geç gelen
Beni çıktığınız gecelere tutun.
Beyaz, kâğıtlarca gittiniz ya uzun
Güzelliğimde bir yarı geceler sen.

Ellerim bir daha sarı ovalarım.
Sesini dönmeyim bütün yalnızlığım
Bütün gök gök gök, o akşamlara kadar.

Güzel yalnızlığım işte dünya kadar.
Ne denizler gördüm hiç anmamışımdır
Bir sesim ben git git o binlerce yıldır.

T Ü R K İ Y E Ş A R K I S I

Senin üstünedir
 Ne varsa yalnızlık, fakirlik namına
 Sevmek, yaşamak aşkına
 Devam eden ve edecek olan adına
 Nasırlı elden sarı yüzden yana
 Yani ne varsa yorgun, fakir halkım adına
 Senin üstünedir.

Sen âhı ekenin biçenin
 Sen âhı taş kıranın, şarkı söyleyenin
 Trenler ki senden geçer
 Başı açık yalnayak halkım senden geçer
 Türkülerin en hazinleri senin üzerinedir
 Anamın, kardeşimin, kavmimin göz yaşı senin üzerinedir
 Halkım arabacısı, köylüsü, ırgatıyla senindir
 Ben bütün şiirlerimle halkımın.

O ovalar ne öyle, birbiri arkasına akıp durur?
 O yorgun o soluk o namuslu yüzler o erkek bakışlar
 O gökyüzü, sarı, kırmızı, mavi say sayabildiğin kadar
 Ya o şehirler, vefakâr Antep, zalim İstanbul, kanlı Zonguldak?
 Köyler, bozkırlar, kasabalar?
 İnsanlar ki çıkık elmacık kemikleri, acayip elleri ayaklarıyla
 durmuşlar veya yürüyorlar
 Zile'de kör bir adam gelip geçen trenlere türkü söylüyor
 Sivas'dan bıçak satıcılarının sesleri geliyor
 Pis, fakir o canım Kürt köyleri arkalarını dağlara dayayıp
 görünmez olmuşlar
 Peşleri sıra tuz gölleri, nehirler, gökyüzü kayıyor.

Sen bir kenara durmuş bakıyorsun
 Dağlar senin önünde gelip durur
 Yol senin serine görünür
 Kötüsü sana vurur rüzgârın
 Eğrisi sana yağar yağmurun
 Ekmeğin karası sana düşer.
 Sen şu koca Türkiye toprağı
 Sen Yunus'un, Karacaoğlan'ın, Pir Sultan Abdal'ın vatani
 Sen kimsesizliğimizin, büyük yalnızlığımızın, alın terinin
 memleketi

Gözümüzün içindeki sarılık
Avucumuzun içindeki yara
Sen her geçen gün biraz daha bağlandığımız
Her gün bizi bağlayan hayata
Tuzu ekmeği şiirimizin
Sen çarık, potur, kuşak
Sen çavdar ekmeği, mısır ekmeği, buğday ekmeği
Dinlenmekten yorulmuş toprak, durgun sular, ihtiyar dağlar
Karakollar, hapishaneler, okullar
Yani yirmi milyonun ümidi
Sen büyük kederimiz
Sen büyük ümidimiz
Düzülse sana düzülür destan
Yakılsa sana yakılır türkü
Ama şüphesiz en insancası işin
Devam etmektir yaşamaya.

ACININ DUVAR YAZILARI

Birer birer gelip duruyorlar cam duruluğunda
Gelip vuruyorlar acının duvar yazılarına.

Bir ala ırmağın parıltısında görünüyorlar
Ağırbaşlı uğultusunda bir ormanın.

Kitaplara yazılara kalemilerin uçlarına düşüyorlar
Beyazlığına kâğıtların.

Okula giden çocukların renginde Sadun Aren
Okuldan dönen çocukların sevincinde Can Yücel.

Denize çıkan sokakların ağızlarında buluşuyorlar
Sessizce hazırlanışında bir günün.

Bir suyun elinden tutup geliyor Behice Boran
Bir suyun sesini alıp dönüyor Muzaffer Erdost.

Ateşe suya havaya çıkıyorlar
Dış mahallelerde bir çiçeğin suyunu değiştirip geliyorlar.

Bir kumsaatini, halkının eğik bir dalını kaldırıyor Çetin Altan
Bir sokağı geçip geliyor Süleyman Ege.

Hattatlar marangozlar yapı ustaları kılığında görünüyorlar
Tanıdık otlar kokular çayırklar tadında.

Uzun güzel bir göge bakıyor Fakir Baykurt
Uzun güzel kalıyor.

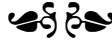
Kapıları ardına kadar açık evlere dönüşüyorlar
Alanlara dörtyol ağızlarına taçyapraklarına ya da.

Yerdeki bir kitabı kaldırıyor Aptullah Nefes
Bir göğü, kalemleri, hüznün kâğıtlarını diziyor.

Bir rüzgârın tam büyüme vakitlerinde
Dünyada tam orada oluyorlar.

Kalabalıkların sessiz yalınkat tarihinde
Ünlemler noktalar soru işaretleri halinde duruyorlar.

Birer birer gelip dönüyorlar sonra yeniden yerlerine
Birer birer gelip vuruyorlar yeniden acının duvar yazılarına.

SALÂH BİRSEL

1919'da Bandırma'da doğdu. Ortaöğrenimini İzmir Erkek Lisesi'nde (1937), yükseköğrenimini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nde bitirdi (1948). Nişantaşı Ortaokulu'nda Fransızca öğretmenliği (1943-49), Ankara ve İstanbul'da İş Müfettişliği (1953-56), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde kitaplık müdürlüğü (1956-60), Ankara Üniversitesi Basımevi Müdürlüğü (1960-72), bu arada ayrıca Türk Dil Kurumu'nda yayın kolu başkanlığı (1960-73) yaptı. Emekli olduğu 1972'den sonra, şiir alanında ürün vermeyi sürdürmek yerine, deneme türünde yoğun bir çalışmaya yöneldi. "Keçi Çobanı, Kuzu Çobanı" adlı denemesiyle 1970'te TRT Deneme Başarı Ödülü'nü, *Şiir ve Cinayet* kitabıyla 1976'da Türk Dil Kurumu'nun Deneme-Eleştiri-Gezi Ödülü'nü, *Paf ve Puf* kitabıyla 1982'de İş Bankası Deneme-Eleştiri Büyük Ödülü'nü, *Yaşlılık Günlüğü* kitabıyla 1986'da Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü kazandı. Yirmi yıllık bir aradan sonra yeniden şiir alanında ürün vermeye başladı. 10 Mart 1999'da İstanbul'da öldü.

Daha 1940'lardaki ilk şiirleriyle, duyguculuğa ve söz sanatlarını kullanmaya karşı çıkan yenileşme hareketinin içinde yer alınıştı. Bu hareketin getirdiği Garip şiirine benzer yanları zamanla azaldı. Kendine özgü dize yapısı ve söz dizimiyle, el attığı değişik temalarla usa seslenen, düşündürmeye yönelen, taşlama ve alayın ağır bastığı bir şiir geliştirdi.

YAPITLARI

Şiir: *Dünya İşleri* (1947), *Hacivatın Karısı* (1955), *Ases* (1960), *Kikirik-name* (1961), *Haydar Haydar* (1972), *Köçekçeler* (seçmeler, 1980), *Var-duman* (1993), *Yalelli* (1994), *İnce Donanma* (1995), *Rumba da Rumba* (1995), *Yaşama Sevinci* (1995), *Çarleston* (1996), *Baş ve Ayak* (1997), *Sevdim Seni Ey İnsan* (1997), *Nardenk* (1998). Roman: *Dört Köşeli Üçgen* (1963). İnceleme/araştırma: *Şiirin İlkeleri* (1952), *Rüştü Onur* (1956), *Sen Beni Sev* (1957), *Seyirci Sahneye Çıkıyor* (1989). Deneme: *Kendimle Konuşmalar* (1972), *Kurutulmuş Felsefe Bahçesi* (1979), *Paf ve Puf* (1981), *Halley Kimi Kurtarır* (1981), *Amerikalı Tolstoy* (1982), *Bir Zavallı Sarı At* (1985), *Yapıştırma Bıyık* (1985), *Şişedeki Zenci* (1986), *Asansör* (1987), *Kediler* (1988), *Hafiyeler Önde Gider* (1991), *Nezleli Karga* (1991), *Yalnızlığın Fırınlanmış Kokusu* (1992). Tarih: *Salâh Bey Tarihi: Kahveler Kitabı* (1976), *Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu* (1976), *Boğaziçi Şingir Mıngır* (1980), *Sergüzeşt-i Nono Bey* (1982), *İstanbul-Paris* (1983). Günlük: *Günlük* (1955), *Kuşları Örtünmek* (1976), *Hacivat Günlüğü* (1986), *Yaşlılık Günlüğü* (1986), *Aynalar Günlüğü* (1988), *Bay Sessizlik* (1990), *Gece Yarısı Mektupları* (1991).

GÜZİN'İN SONRAKİ YILLARI

Koltuğuna gömülür de Güzin
 Derdi ki ihtiyarlıktır önüm
 Beni yalnız bırakacaklar ah
 Yakında bütün âşıklarım

Kızım sen bilmezsın
 Dillere destandım ben eskiden
 Benim gönlümü saran çılgınlıklardı
 Erkeklerin gönlünü saran ben

Abdülhak Hâmid'i vardı ya Fatmanımın
 Benim de vardı Salâh Birsal'im
 İnce olur zeki olur ya her kadın gençliğinde
 Ben de beyazdım uyanıktım güzeldim

Ah ah ben evvelleri
 Dağda büyümüş fidan gibiydim
 Bir rüzgâr esmeye görsün
 Tomurcuklanır çiçeklenirdim

Ama şimdi şu koltukta
 Bir isteksizliktir bitiren içimi
 Saçlarımı şöyle kaldırıyorum ya
 Kaldırmasam da olur hani

Nasıl değişti erkeklerin hâli
 Anlayamadım kızım
 Artık Salâh Birsal bile geçmez
 Pencereynden sanırım.

ŞİİRLER ŞİİRİ

Yazdığım şiirler içinde benim
Bir tanesi öyle içten öyle güzel
Jale mutlak siz de beğenirsiniz
Bir yeri var hele bütün yazılanlara bedel

Sizsiniz Jale o satırlarda adı geçen
Beyhan sizsiniz Güzin siz
Siz eskiden benim şiirlerime
Hep birden girerdiniz

Siz ki keskin kokuydunuz dünyadan
Yeşildiniz parlaktınız tizdiniz
Siz aşkın kuvvetiydiniz
On sekizinde ve baharda

SOĞUKKUYU TRAMVAY CADDESİ

Ben de gezinebilmeliydim sokakta
Korkusuz seni düşünmeliydim
Yatağım su ve buluttan önce
Hatırıma sen gelmeliydin

Havanı teneffüs etsem
Bana yaşıyor derdin
Yüzüne baksam
Seviyor

Benim de saçlarım olmalıydı
Daha uzun
Ve boyum kısa senin gibi

Ben de gezinebilmeliydim sokakta
Korkusuz seni düşünmeliydim

HACİVATIN KARISI

Hacivat'ın karısı
 İncecikten yeldirmeli
 Göz kaş oynatmalı
 Gerdan kırmalı
 Belden sarmalı

Gülmeli güldürmeli

Rakı süzmeli
 Âşık üzmeli
 Şiir düzmeli

Hacivat'ın karısı
 Beyoğlu'nda gezmeli

HACİVATIN EVİ

Hacivat'ın evi
 Köşede ufaraktan
 Bir tüfek atımı duraktan
 Kapı pencere elekten
 Döşemeler zemberekten
 Dökülmekten
 Sökülmekten
 İncelmiş süprülmekten

E M İ R G Â N

Hepiniz Emirgân'a koşacaksınız
Eylülde veya ekimde
Kurulup semaverlerin karşısına
Çay üstüne çay demleyeceksiniz

İş miş unutulacak geride
Kendi eviniz gibi yayılacaksınız
Akşamlara dek çınar altında
Mısır da mısır yiyeceksiniz

Yok hiç yolu yok baylar
Topunuz gülecek bağıracaksınız
Oturacak kalkacak
Nargile tokurdatacaksınız

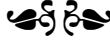
A T L I A S E S

Kilimlerle senin sofalarla var yürüyüşün
Geldik şimdi bu saçların ki çözdüm ve çözmedim
Kuşluk yürüyüşün senin gerinmelerle ikinci yürüyüşün
İnceciksin terliklerle uzunsun ya da gözlerle

Öyle yürüyüşün ki inmiş atlardan ya Erzurumdan
Aşkın ardınca oldular ki anlayın işte artık
Her İzmirde Kordon boyuyla senin şıkırtıların
Geldik şimdi bu ellerin ki tuttum ve tutmadım

Böyleleyin yürüyüş kilerlerde sayılmış değil
Badem yürüyüşün kavunlarla Kırkağaç yürüyüşün
Çıplaksın yürüyüşünle kaşlarla esmersin ya da
Geldik şimdi bu ayakların ki öptüm ve öpmedim

Taylar gibi yürüyüşün senin Konya düzü gibi
Geldik şimdi bu atlar ki yıkıldım bittim
Ekmelerle birikmiş değil bolluk böyleleyin
Rüzgârlarla senin buğdaylarla var yürüyüşün

NECATİ CUMALI

1921'de Florina'da doğdu. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra yurda gelen ailesi Urla'ya yerleşti. İlkokulu orada (1932), ortayı İzmir Öğretmen Okulu'nda (1935), liseyi İzmir Atatürk Lisesi'nde (1938) tamamladı.

Ankara Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1941). Bir süre Ankara'da Toprak Mahsülleri Ofisi'nde memur oldu (1941-42). Ardından Yedek Subay Okulu'na gitti. 1945'te Millî Eğitim Bakanlığı Yayınlar ve Güzel Sanatlar Umum Müdürlüğü'nde çalıştı. 1949'da İzmir'e yerleşti. İzmir ve Urla'da avukatlık yaptı (1950-57). Paris Basın Ataşeliği'nde memur olarak bulundu (1957-59). Dönüşte İstanbul Radyosu'na redaktör olarak girdi. İki yıl İsrail'de (1963-65), sonra yine Paris'te görev yaptı. Daha sonra yazarlık yaparak yaşamını sürdürdü. 2001'de İstanbul'da öldü.

Değişik Gözle kitabıyla 1957'de Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, *Yağmurlu Deniz* kitabıyla 1969'da Türk Dil Kurumu Şiir Ödülü'nü, *Makedonya 1900* kitabıyla 1977'de Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, *Yaralı Geyik* ile 1979'da Muhsin Ertuğrul Ödülü'nü, *Dün Neredeydiniz* ile 1982'de Kültür Bakanlığı Tiyatro Ödülü'nü, *Tufandan Önce* kitabıyla 1984'te Yeditepe Şiir Armağanı'nı, *Viran Dağlar* kitabıyla 1995'te Orhan Kemal Roman Armağanı'nı ve Yunus Nadi Roman Ödülü'nü kazandı.

Necati Cumalı'nın ilk şiiri 1939'da Urla Halkevi dergisinde çıktı. Bunu Ocak (1939), Yeni İnsanlık (1940), Küllük (1940), Varlık (1945-51), Ant (1945), Ülkü (1945), Doğu (1945), Gün (1946), Yenilikler (1946), Edebiyat Dünyası (1948-49), Fikirler (1948-49), Meydan (1948), Yaprak (1949-50) dergilerinde yayımlanan şiirleri izledi. 1950'den sonra Varan, Varlık, Türk Dili, Oluşum, Yeni Dergi, Gösteri, Yeni Ufuklar, Yeditepe, Yenilik, Yazko Edebiyat vb dergilerde görüldü.

İlk döneminde Garip akımından etkilenen Necati Cumalı, sonra kendine özgü bir şiire ulaştı. Çocukluk, gençlik, aşk, ayrılık, özlem, doğa temleriyle barış, kardeşlik, özgürlük ve adalet düşüncesini açık, duru ve içten bir deyişle ve iyimser, insancıl bir bakışla dile getirdi. Bireysel durumların yanında toplumsal gerçeklere, özellikle küçük insanların yaşamlarına ilgi gösterdi. [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *Kızılçullu Yolu* (1943), *Harbe Gidenin Şarkıları* (1945), *Mayıs Ayı Notları* (1947), *Güzel Aydınlık* (1951), *Denizin İlk Yükselişi* (Toplu basım, 1954), *İmbatla Gelen* (1955), *Güneş Çizgisi* (1957), *Yağmurlu Deniz* (1968), *Başaklar Gebe* (1970), *Ceylan Ağıdı* (1974), *Aç Güneş* (1980), *Bozkırda Bir Atlı* (1981), *Yarasın Beyler* (1982), *Tufandan Önce* (Bütün şiirleri I, 1983), *Aşkılar Yalnızlıklar* (Toplu şiirler I, 1985), *Kısmeti Kapalı Gençlik* (Toplu şiirler II, 1986). Öykü: *Yalnız Kadın* (1955), *Değişik Gözle* (1956), *Susuz Yaz* (1962), *Ay Büyürken Uyuyamam* (1969), *Makedonya 1900* (1976), *Kente İnen Kaplanlar* (1976), *Dilâ Hanım* (1978), *Revizyonist* (1979), *Yakubun Koyunları* (1979), *Aylı Bıçak* (1981). Roman: *Tütün Zamanı* (1959), *Yağmurlar ve Topraklar* (1973), *Acı Tütün* (1974), *Aşk da Gezer* (1975), *Viran Dağlar* (1994). Oyun: *Mine* (1959), *Nalınlar* (1962), *Derya Güllü* (1963), *Oyunlar I* (1969), *Oyunlar II* (1969), *Oyunlar III* (1969), *Oyunlar IV* (1969), *Oyunlar V* (1973), *Oyunlar VI* (1977), *Yasak* (1981), *Yaralı Geyik* (1982), *Dün Neredeydiniz* (1983) *Her Evde Hır Var* (1985), *Bir Sabah Gülerek Uyan* (1990), *Vatan Diye Diye* (1990), *Devetabanı* (1992). Deneme: *Niçin Aşk* (1971), *Senin İçin Ey Demokrasi* (1976), *Etiler Mektupları* (1982), *Niçin Af* (1989), *Şiddet Ruhu* (1990), *Ulus Olmak-Atatürk Denemeleri* (1995). Günce: *Yeşil Bir At Sirtında* (1990).

KIZILÇULLU YOLU

Hıdırellez günü, Kızılçullu yolu
Beni herkes severdi çocukluğumda
Arabacı yanına oturtur
Kırbacı bana verirdi.

Ben Fitnat hanımın oğlu,
Zayıf bir kızı severdim
Gözlerinin içi gülerdi.

Hıdırellez güneşi,
Beraber tırmanmadık mı ağaçlara?
Siz kanatmadınız mı ellerimi
Elma çiçekleri?

G Ü N A Y D I N

-Nurullah Ataç'a-

Günaydın tavuklar, horozlar
Artık memnunum yaşamaktan
Sabah erkenden kalktığım zaman
Siz varsınız;
Gece yıldızlar var, karım var,
Günaydın tavuklar, horozlar!

K A R A B A T A K

Dalar gider pencereler önünde şimdi
Ilık yaz akşamlarını hatırlar
Vapurlar geçer bomboş güverteleri
Bomboş uzanan denizin üstünde
Aç bir karabatak dalar çıkar

Bilirim yalnızlık üşütür insanı
Kalp daima sevecek birini arar
Hatırlar bakışlarda kalan aşklarını
Avuçları hafif terli, yanakları al al
Ağaçlıklı yollarda akşam dolaşmalarını

İlk yıldızlar karanlık basmadan doğar
 Hafif çiçek kokuları gibi uçar içiniz
 Yavaşlar eve dönerken adımlarınız
 Esen rüzgâra, durur, kulak verirsiniz
 Bakışlarınız bütün kadınlarla karşılaşır

Daha önünüzde uzun bir yaz vardır
 Bütün gün şurada burada gecikir oyalanır
 Döner durur yatağında bütün gece
 Ay ışığı, sıcak hava, tutuşturur kanını
 Uykularını kaçıır en ufak bir düşünce

Şimdi rüzgârlar soğuk eser yüzünüze
 Hüzün verir yağmur sularından geçen bulutlar
 Bayırlarda yol alan posta arabaları
 Şimdi birbirinden ayrı yaşar kurtlar, kuşlar
 Sular çakıllardan ayrı akar

Dalar gider, gözleri büyür büyür de
 Ilık yaz akşamlarını hatırlar.
 Avuçları hafif terli yanakları al al
 Bomboş uzanan denizin üstünde
 Aç bir karabatak dalar çıkar.

S O N

İçimden hep iyilik geliyor
 Yaşadığımız dünyayı seviyorum
 Kin tutmak benim harcım değil
 Çektiğim bütün sıkıntıları unuttum
 Parasız pulsuzum ne çıkar
 Gelecek güzel günlere inanıyorum

Gelecek güzel günlere
 Sonunda galip geleceğine eminim
 İyiliğin, zekânın ve cesâretin
 İmanım var zaferine
 Aşkın, adaletin ve hürriyetin

Yetiştigim halkın içinde
 Bütün şiirini duydum
 Çalışmanın ve sefaletin
 Kulak verin işe gidenlerin türkülerine
 Yorgun argın dönüşlerini seyredin.

Şairleri peygamberleri düşünüyorum
 Yaşamak o kadar tatlı ki
 Daimî bir sevgi içinde
 Galip sesini işitiyorum hakkın
 Asırlarca zulme ve işkenceye

Gelecek güzel günlere inanıyorum
 İmanım var bereketine toprağın
 Ve makinenin kudretine
 Parasız pulsuzum ne çıkar
 Huzuru içindeyim rahata kavuşanların
 Hayatının son senelerinde.

Y A Z G E C E L E R İ

I

Ben samanyollarını seyrettim
 Harman yerinde yaz geceleri
 Taşranın küçük kasabalarında
 Sebze arabalarıyla yolculuk ettim.

Bir gece, bütün koğuş uykuda
 Ben nöbetteydim.
 Bir gece, bir tren penceresinde
 Saatlerce konuştum bir kızla.

Yeni biçilmiş buğday tarlalarında
 Adım atışıma sevindim
 Hayatın böyle güzel
 Yıldızların bol olduğu geceler
 Kimseye düşman değildim!

AKDENİZ

I

Kenarında doğdum büyüdüm
 Huyum iklimine benzedi
 Tembelim, sıcağı severim
 Havana suyuna alıştım
 Ayrılısam hasta olurum
 Ne kadar güzel maviliğin Akdeniz
 Beş kardeşim mavi gözlü
 Ben değil,
 Her vakit üzülrüm

II

Akdeniz gençlik gibidir
 Bir bakarsın mavi
 Bir bakarsın yeşil
 Bir bakarsın birdenbire değişir
 Bembeyaz kesiliverir

UZAK HAZİRAN

İki dudak arası bir zaman
 Göz göze geldikse geçerken
 Mayısla Haziran arasında
 Yağmurlu bir saçak altından
 Aştı uçup giden üstümüzden
 Aştı değip geçen yanımızdan

Uyanıp kış uykularından
 Şubatla Mart arasında
 Eylülle Ekim arasında
 Yaz sularından kıyıya çıkan
 İki adım arası bir zaman
 Göz göze geldikse geçerken
 Günlük güneşlik bir kaldırımdan
 Aştı uçup giden üstümüzden
 Aştı değip geçen yanımızdan

Aştı görmedik bilmedikse
 Kimbilir hangi Eylül bir daha
 Hangi uzak Haziran

S U L A R D A

Yağmurlu çamurlu bir İstanbul günü
 İsterse yama yama olsun papuçlarım
 Bağlamanın tellerinde parmak uçlarım
 Ben İstanbul söyler İstanbul çalarım
 Vallah billâh bilmem başka bir türkû

Balıkpazarı'nda çektim vay anasını
 Karaköy'e inerken tuttu da bir yağmur
 İki yanım iki duvar eski mi eski
 Alt tarafı yaşamam ne bir kısa yağmur
 Ben de yağdım yağmasına çektim bir çizgi

Benden İstanbul diye diye ölmesi
 Bakarsın diye diye sözüm İstanbul olur
 Bir yanım Sarayburnu bir yanım Kızkulesi
 Arada gider gelir arabalı bir vapur
 Sularda ardı sıra âşık gözlerim pul pul

K İ S M E T İ K A P A L I G E N Ç L İ K

-Melih'e-

Maçka'dan aşağı bir tütüncü tanıdık
 Bir şişe rakı bir merhaba maksat hatır
 Her akşam ayaküstü birkaç lâf atardık
 Ardımdan o kalkar dükkânını kapatır
 Ben açardım İstanbul'a karşı rakımı

İstanbul'a karşı iç iç düşün bu ne iştir
 Günün bir yarısı çamur öbür yarısı
 Durup dururken başlayan o baş ağrısı
 Bunca yıl yalan okuduk yalan dinledik
 Aklına kim gelirse bağır ver verıştır

Üzgün kısmeti kapalı koca bir gençlik
 Karşımızda canım İstanbul canım deniz
 İçtik içtik kahrlandıık bunca yıl dilsiz
 Kimdik ki yaşamımızı berbat ettiniz
 Sizlere el uzattık düşman gibi itildik

Fakat İstanbul dev gibi büyük bir şehir
 İyi kötü ne günler görmüş geçirmiştir
 Geceleri yorgun çocuklarının terli
 Alınlarında o doğurgan ana eli
 Dinlendirir dizlerinde ümitlendirir

Kimse alamaz elimizden bu ümidi
 Bunca yıl bu ümit bizleri tutan dimdik
 Neydik düne kadar daha üç beş kişiydik
 Çektik kapıları çıktık evlerimizden
 Meydanlara sığmıyoruz kardeşler şimdi

G Ü N E Ş S A A T I

Darılmışım kendi kendime
 Artık hiçbir şey açmaz beni
 Ne kadın, ne şarkılar, ne etrafta manzara
 Ah, her zaman insanın içi nasılsa
 Dışı da öyle

Saatlerdir elimde bir değnek
 Deniz kenarı sazdan bir kahvede
 Toprağı eşerim
 Sanki Robenson'un adası
 Oturduğum masa ile iskemle

Vakit ikindi
 Biri beni geçti
 Seni de geçecek
 Biz seninle sevişemedik
 Sevişemeyeceğiz de
 Gölgele önümde bir karış ileri gitti

Ağaçlar denize doğru gidiyor
 Deniz karşı dağlara doğru
 Gittikçe ufalıyor küçülüyorum
 Olduğum yerde
 Neredeysen uzat ellerini
 Başım dönüyor.

KAR AYDINLIĞINDA

Uyandım kar aydınlığında
 O küçük kasaba uykuda
 Uykusuz bir sıra kavak
 Uykusuz bir su akar
 Hem gider hem dinlerim
 Düş önüme yol göster derem benim
 Kar mihı atımın nallarında
 Cebimde bir şişe konyak

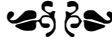
Evlerinin avlusunda ayva nar
 Sedirinde acı biber rengi bir kilim
 Odan ıslak tahta kokar biraz da toprak
 Gözlerim sana değer ısınır
 Uzattım mı mangalına ellerim
 Her yanımla tane tane mısır
 Sanırdım patladı patlayacak

Sen sıcaktın yataklar sıcak
 Pencerede aydınlık kar
 Ateşim kömürüm esmerim benim
 O günlerin tadı başka nerde var
 Gençtik âşıktık deliydik
 Seviştikçe ağardı karanlıklar
 Bunca dağın karlarını erittik

GÜNEŞ DELİSİ

Akan suyu severim ben
Işıldayan karı severim
Bir yeşil yaprak
Bir telli böcek
Yeşeren tohum
Güneşte görsem
Sevinç doldurur içime
Bir günü
Güzel bir günü
Güneşli bir günü
Hiçbir şeye değişmem

Onun için savaşı sevmem
Onun için zulümü sevmem
Onun için yalanı sevmem
Bilirim yaşamaz güneşte
Bilirim yaşamaz yan yana aşkla
Ne haksızlık
Ne korku
Ne açlık

İLHAN DEMİRASLAN

24 Ağustos 1928'de Gelibolu'da doğdu. Değişik illerde okuduktan sonra Çanakkale Ortaokulu'nda, İstanbul'da Kabataş Erkek Lisesi'nde ortaöğrenimini tamamladı. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde (1947-54) yükseköğrenim yaptı. İç hastalıkları uzmanı olarak Tunceli, Artvin, Tire ve Trabzon'da çalıştı. Biri askerlik görevi yaptığı sırada askeri mahkemede olmak üzere 142. maddeden iki kez yargılandı, ikisinde de amlandı. 29 Kasım 1980'de Trabzon'da öldü.

Koşma biçiminde yazdığı ilk şiirleri Folklor Postası ve Yedigün gibi dergilerde yayınlandı (1944-45). Tanınmasını ve ozan kişiliğinin oluşmasını sağlayan şiirleri 1947'den sonra sürekli olarak Varlık dergisinde çıkmıştır. İlk kitabına aldığı örnekler anılara yer veren, gençlik yıllarının duygu dünyasını yansıtan ürünlerdi. Zamanla düşüncelerin ağır bastığı, başka insanların duyarlıklarına da yönelen bir şiire ulaştı.

YAPITLARI

Şiir: *İncir Ağacı* (1952), *Eller Ekmeğe Doğru* (1958).

YOLCULUK ŞİİRİ

Ne zaman yolculuğa çıksam ne zaman
 Hep birşeyler unutmuş gibi olurum
 Ceplerimi yoklayacağım tutar
 Bilinen şeylerden yana değil korkum
 Ne zaman yolculuğa çıksam ne zaman

Bilmem ki ne demeli bu hâlîme
 Üstelik bir de akşam oldu mu tamam
 Bildiğim akşamlardan kırmızı
 Birşey çöker içime anlatamam
 Bilmem ki ne demeli bu hâlîme

Gariplik başka, yolculuk gene başka
 Bu teller işte telgraf telleridir
 Kimbilir neler geçer telin içinden
 Ya benim içimden geçenleri kim bilir
 Gariplik başka, yolculuk gene başka

E L İ Ş İ

El değdikçe, daha güzel,
 Misafir odaları, sofalar,
 Masaların üstü meselâ
 El değdikçe güzel.

Kız güzel, ama ne kadar güzel,
 Kolları başka güzel, kalçaları başka
 Memeleri, hele memeleri,
 El değdikçe daha güzel.

Hastanın gözleri güzel ama,
 Daha güzel oluyor,
 Hastanın alnına
 El değdikçe.

Her şeyin güzeli, en güzeli,
 Bu kadar insan var,
 Bu kadar insanın eli,
 Birbirine değdikçe.

DUVARA ÇİZDİĞİM İNSANLAR

Hâlâ çizdiğim yerde mi dururlar
Yine duvarlarda mıdır insanlarım
Güneşlerin yıldızların yanında
Bir kısmı bütün bir kısmı yarım
Yine duvarlarda mıdır insanlarım

Çizgi vücutlu çizgi bacaklıydı
Kömürle çizdiğim insanlar duvara
Kirpikli kirpikliydi gözleri
El ele tutmuşlardı sıra sıra
Kömürle çizdiğim insanlar duvara

Hâlâ iyi şeyler mi düşünürler
Duvara kömürle çizdiğim insanlar
Kardeş kardeş mi otururlar hâlâ
Hâlâ çizdiğim yerde mi dururlar
Duvara kömürle çizdiğim insanlar

TAN YERİNİN ELLERİ

Ne horoz ürküyor ne kuş korosu
Tan yerinin elleri tetiktedir

Sabaha düzenliyor tellerini
Horozum da gerçeği bilmektedir

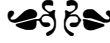
Gördü ki bir dönemin öldüğünü
Sabah yıldızları dellennemektedir

Ve horozum ve kuşlarım ayakta
Almış yerlerini beklemektedir

Sömüreni kan emeni katili
Mest olup uykuda gerinmektedir

Bir ölüm perdesi ki ağır ağır
Her gece üstlerine inmektedir

Horozum öt horozum öt uzatma
Tan yerinin elleri tetiktedir

BAKİ SÜHA EDİBOĞLU

1915'te Antalya'da doğdu. Ortaöğrenimini İstanbul Hayriye Lisesi'nde (1936) bitirdikten sonra, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde okudu. Tan, Akşam, Cumhuriyet gazetelerinde çalıştı (1934-40). Ankara Radyosu'ndaki, Basın Yayın Genel Müdürlüğü'ndeki görevlerinin ardından İstanbul Radyosu'nda başspikerlik, İzmir Radyosu'nda müdürlük (1950-56), yeniden İstanbul Radyosu'nda söz ve temsil yayınları şefliği, radyo müdür yardımcılığı yaptı (1966-72). 15 Eylül 1972'de İstanbul'da öldü.

Servetifünun-Uyanış (1929) dergisinde yayınlanan ilk şiirinin ardından Ülkü, Aile (1942-48), Varlık (1934-70) dergilerinde ve Cumhuriyet gazetesinde çıkan genellikle aşk ve doğa temalarını işleyen şiirleriyle tanındı. Öyküler de yazdı.

YAPITLARI

Şiir: *Cenup* (1942), *Gece Yağmuru* (1947), *İşaret* (1953), *Karanlıkta Geçen Gemiler* (1958). Öykü: *Sel Geliyor* (1944). Seçki: *Türk Şiirinden Örnekler* (1944), *Atatürk İçin Bütün Şiirler* (Faruk Çağlayan'la, 1962). Anı: *Bizim Kuşak ve Ötekiler* (1968). Yaşamöyküsü: *Falih Rıfkı Konuşuyor* (1946), *Ünlü Türk Bestekârları* (1962).

YAĞMUR

Aynı başı boş düşünceden
Nedir, her gün her gün bu yağmur.
Görünmeyen uzak geceden
Durmadan yağar yağar durur...

Hep aynı gül kokusu içinde
Bahçeme gülümseyen rüzgâr,
Ömrüm sonsuzluğun hiçinde
Yağmur gibi toprağa koşar.

MEZARLIK

Dün akşam gün batmadan,
Yaşlı ölülerin arasına
Bir küçük misafir geldi.
Çocuk bahçesinde kovanı kalmış,
Kumların üstünde küçük küreği.
Besbelli çok yorgun, hemen uyudu.
Doğruldu yerinden yaşlı bir ölü
Örttü örtüsünü:
Madem ki burda annesi yok,
Bu küçük kız bize emanet.
İlerde yatan başka bir ölü
Yavaşça seslendi:
Başındaki kurdelayı çözüp katlayın
Ütüsü bozulmasın.

PARK TAKİLER

Elin dert görmesin nisan güneşi.
Çocuklar bahçede, yaşlılar parkta.
Güzelin soluğu, çirkinin sesi,
Kolkola yürüyor güneş sokakta.
Ne kadar bekledi penceresinde
Bahar günlerini şu sakat çocuk,
Bir karasevda'nın aydınlığında
Yüzen gözleriyle şu güzelim dul.
Şu yalnız dolaşan umutsuz adam,
Taptaze o ekmek kokusu gibi
Çekiyor göğsüne yeşil havayı.

T U Z L U S U

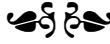
Tut elimden güzel bulut
Götür beni denizlere
Artık bekleyemez oldum
Görünsün vapur iskele.

Sedeyten yollarda boy boy
Balıklar gezer balıklar
Ana, kardeş hep beraber
Devran orda da döner.

H A Z İ R A N

Kırlangıç yuvasından
Yeni yavrular saldı,
Gözlerimi avutan
Renkler mayısta kaldı.

Ne olur ağarsın tan,
Susun kuşlarım bir an;
Bahçelerde haziran
Yeni uykuya daldı.

FAHRİ ERDİNÇ

1 Ocak 1917'de Akhisar'da doğdu. 1936'da Balıkesir İlköğretmen Okulu'nu bitirdi. Afyon, Manisa, Tekirdağ ve Balıkesir köylerinde iki yıl kadar öğretmen olarak bulundu. 1938-39 döneminde Ankara Konservatuvarı Tiyatro Bölümü'nde öğrenim gördü. Sonra yeniden öğretmenliğe döndü. 1943'te öğretmenlikten ayrıldı. Bir süre yapı işlerinde puvantör olarak çalıştı. 1946'da sınavı kazanarak Ankara Radyosu'na geçti, üç yıl aktörlük etti. Radyoda on kadar oyunu oynandı. 1947'de devlet başkanına sataşmaktan tutuklanıp yargılandı, beraat etti. 1949 Eylülünde iki arkadaşıyla Bulgaristan'a kaçtı. Orada şiirler, öyküler, romanlar yazdı. Türk asıllı Bulgar yurttaşlarının kültürce yükselmesine yaptığı hizmetler dolayısıyla 1967'de ödüllendirildi. 1979'da Türkiye Yazarlar Sendikası onur üyesi oldu. 1977'de Türkiye'de bütün eserlerinin yayını başlatıldıysa da tamamlanamadı. 11 Kasım 1986'da Sofya'da öldü.

1947-49 yılları arasında Seçilmiş Hikâyeler, Adım Adım, Büyük Doğu, Varlık, Şadırvan dergilerinde öyküleriyle görünen Fahri Erdinç'in ilk şiir kitabı *Şen Olasın Halep Şehri* 1945'te basıldı. Şiirleri, daha sonra, şu dergilerde yayımlandı: Türkiye Defteri (1975), İlerici Yurtsever Gençlik (1977), Doğrultu (1977), Felsefe Dergisi (1978-79), Edebiyat Cephesi (1979-80), Sanat Emegi (1980), Varlık (1983-86).

Yıllarca yurt dışında yaşamasına karşın Fahri Erdinç yurdunu hiç unutmadı. Şiirlerinde hem ülkesine duyduğu özlemlili sevgiyi, hem de oradaki insanların gerçeklerini açık, yalın ve içten bir anlatımla dile getirdi. Öyküde olduğu gibi şiirde de "şairin karnındaki anlamı okurun da açık seçik bilmesinden yana" çıktı. "Her iki türde de dolaysız, sade, bir köşeciği ve ayrıntısı bile karanlıkta kalmadan söyleyebilmenin, mesaj haline getirebilmenin" önemini vurguladı. [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *Şen Olasın Halep Şehri* (1945), *İşte Böyle* (1956). Öykü: *Akrepler* (1952), *Asi* (1955), *Memleketimi Anlatıyorum* (1960), *Diriler Mezarlığı* (1964), *Canlı Barikat* (1973), *Türkiye Hikâyeleri* (1976). Roman: *Ali'nin Biri* (1958), *Acı Lokma* (1959), *Kore Nire* (1966), *Kardeş Evi* (1978). Oyun: *Göç* (1951). Anı: *Nâzım Hikmet ve Bulgaristan* (1977), *Kalkın Nâzım'a Gidelim* (1987). İnceleme: *Kapitalist Türkiye'de Çocuklar* (1951). Seçki: *Yeni Türk Şiirinden Örnekler* (1966), *Türk Toplumcu Şiirinden Seçmeler* (1968).

AYRILIK OLMASAYDI

Bu hoşçakal'ı
 bu allaismarladık'ı
 ve bu elveda'yı filân
 kimler bulup buluşturmuş bilmem
 bunların hangisini söylesem
 ve öperek ayrılısam senden
 bir adım ötesi düpedüz özlem.

Kanıksamışım ayrılıklara çünkü
 “ölüm elde bir, ayrılık olmasaydı”
 diyen demiş bir kere
 işte bu benim için en zorlu türkü.

KELEBEK

Seni seviyorum
 senden güzeli yok çünkü
 yaşamı seviyorum
 bundan iyisi yok
 dünyayı seviyorum
 bir ikincisi yok.

Hele olsun ikincisi bu yok dediklerimin
 hele bir olsun diyorum
 hemen hazırım geçmeye ötekine
 aldatı sayan saysın bunu
 ben kelebeklere imreniyorum.

YALTA'DA GÖRDÜĞÜM DÜŞ

Yalta'da fesleğen gördüm
 ve görende donandı gözlerimde memleketim
 cumbalı bir pencere eşiği
 eşikte fesleğen saksıları
 ve babam ak takkesi geceliği
 bir kez koklaması yeterdi fesleğeni
 bin yorgunluğunu unutmak için akşamları

Yalta'da çınar gördüm ulu mu ulu
 açılıverdi belleğimde Akhisar'ın istasyon yolu
 aklımdan hızlı uçak yok ya varıverdim
 bir çay içeyim dedim Tahtakale çınarının altında
 bir daha ya kısmet olur ya olmaz

Yalta'da selviler gördüm ama avlularda parklarda
 selvi boylum gelemeden aklıma
 mezarlıklar geldi bizim
 ve yol boyları silinmiş mezarlar tek selviler
 selviler bulutu altında Karacaahmet
 anam nerde yatar bildiğim yok
 ama selvisi başucunda kendisinden çok yaşadı

Yalta'da zeytin ağacı gördüm delice
 şunca yıldır tadını yitirmedeğim
 çocukken değerini bilemediğim kara gözlüm
 üç tekiyle öğün ettiğim fukara leblebisi
 assınlar beni senin dalına

Yalta'da incir gördüm
 balı dudağındaydı domurlanmış
 yumuşacık kopar beni diyordu ve de ye beni
 ille manolya görmek Yalta'da deli etti beni
 İstanbul'da böylesini götürmüştüm bir kez Beykoz'dan kadınıma
 yanağında manolyayı kokladım manolyada yanağını
 ve Nişantaşı'nda demincek öpüşmüşüz gibi
 ağzımda bir çağla tadı

Yalta'da bademler çatladı çatlayacak
 payamdır bizim oralarda bademin adı
 bir tek payam ağacım yok şu dünyada dikili
 Acıpayam köyünde öğretemdim bir zamanlar
 kırdığım her payam acı çıktı

Yalta'da Karadeniz karşıma çıktı
 dalgaları yeni dönmüş Sinop zindanını döğmekten
 Mustafa Kemal'e silâh taşıırken bu kadar yorulmamışlar
 Yalta'da dalgalarla şöyleştik memleketten

Yalta'da neye baktımsa güzel gördüm
 ve ne gördümse acı - tatlı memleket düşü
 olacak bre dedim şunca yıldır en içten
 olacak bu göçmenliğin bir de dönüşü.

ASFALT RESSAMLARI

Amanın
 duvarları değil de
 asfaltları resimleyin çocuklar
 benden size izin
 acımayın renkli tebeşirlere
 tavşan mı uçak mı ev mi çiçek mi
 ne isterseniz çizin.

Bir avuç tohum serpilmiş sanki asfalta
 pır diye gelip konmuş bir alay serçe
 cıvıl cıvıl öbek öbek oğlan-kız
 kolay değil ikibüklüm ressamlık gerçi
 güneşe güneşe bakıp dururken
 ufacık fıccık popolarınız.

Bacaysa eğer çizdiğiniz
 uzatın daha da yükselsinler
 evse eğer
 saraylar hiç kalmalı yanında
 kuşsa eğer
 bütün iklimlerden olmalı
 gagalarında da birer müjdeli mektup

ve söyleyin ürkmesinler
 çiçekse eğer çizdiğiniz çocuklar
 güller dizin ki asfaltın gümüş tepsisine
 işte bahçe dediğin böyle olur desinler.

Geçerim sabah-akşam sevinerek
 bakarım tüm asfalt ak güvercinli kilim
 ve çiçekli bezek
 parmağım ağzımda kalır hep
 büyük hünerinizi ne zaman görsem
 ürkütürüm sanmayın ha kuşlarınızı
 ve ayaklarım kırılısın eğer
 çizdiğiniz bir tek gülü karanfili çiğnersem.

L Â D E S

Beklemeye razıyım
 cehennem azabı da olsa bu
 bekleyeceğim
 isterse gelmesin beklediğim.
 Ama mektupla telgrafla telefonla mı olur
 arada bir yazarak konuşarak bağırarak
 gelmeyeceğim desin
 daha vakit var desin
 hatta gecikeceğim galiba
 ömrün yetmeyecek kadar gecikeceğim desin.
 Yani bizimkisi bile bile lâdes
 maksat sabır tazelensin.

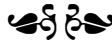
PAYDOS VAKİTLERİ

Nedir bu paydos vakitleri
 saat altı suları
 içime sığmazlığı içimin
 vınlar durur yüreğimde bir arı.

O yüreği yumuşumdur terimle gıcır gıcır
 fişek kovanı gibiyimdir henüz boşalmış
 ve mermisi hedefe çoktan varmış
 aldım mı artık akşam güneşini sırtıma
 önümde babamca uzayıp gider gölgem
 ve babamca yeder beni.

Ulu çınarın altında akşam yeli
 bir alıp götürür beni memleketime
 bir getirip bırakır yine yerime
 düpedüz deli eder beni.

Nedir bu paydos vakitleri
 içime sığmazlığı içimin
 ve titremesi henüz kazanmışım gibi azatlığımı
 hizmete gecikmenin yürek ağrısı mı bu
 yoksa yetişmenin yürek rahatlığı mı?

BEKİR SITKI ERDOĞAN

9 Eylül 1926'da Karaman'da doğdu. Yükseköğrenimini Harp Okulu'nda (1948) bitirdikten sonra çeşitli birliklerde subaylık yaptı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde (1953-57) ayrıca öğrenim görüp görevini Heybeliada Deniz Lisesi'nde öğretmen olarak sürdürdü. Cumhuriyetin 50. Yıl Marşı Yarışması'nı kazandı, şiirini Necil Kâzım Akses besteledi (1973).

Aruz ve hece ölçülerini kullanarak yazdığı şiirler Şadırvan, Hisar, Çağrı (1949-71) dergilerinde yayınlandı. Bunlarda geleneksel çizgiyi daha yalın bir kullanımla sürdürdüğü söylenebilir. Kimi şiirleri, özellikle "Bin Birinci Gece" şiiri büyük bir yaygınlıkla okundu ve bestelendi.

YAPITLARI

Şiir: *Bir Yağmur Başladı* (1949), *Dostlar Başına* (1965).

K I Ş L A D A B A H A R

Kara gözlüm, efkârlanma gül gayrı!
 İbibikler öter ötmez ordayım.
 Mektubunda diyorsun ki: “Gel gayrı!”
 Sütler kaymak tutar tutmaz ordayım.

Ah çekerim resmine her bakışta,
 Bir mahzunluk var o boyun büküşte!
 Emîn ol ki, her sigara yakışta,
 Sanki duman tüter tütmez ordayım...

Mor dağlara karargâhlar kurulur;
 Eteğinde bölük bölük durulur,
 On dakika istirahat verilir;
 Tüfekleri çatar çatmaz ordayım...

Dağlar, taşlar bu hasretlik derdinde;
 Sabır sebat etmez gönül yurdunda
 Akşam olur, tepelerin ardında,
 Daha güneş batır batmaz ordayım...

Aramıza dağlar girmiş koskoca;
 Meraklanma, gönlüm dağlardan yüce!
 Bir gün değil, beş gün değil, her gece
 Yatağıma yatar yatmaz ordayım...

Bahar geldi; koyun, kuzu koklaştı,
 İki âşık dört senedir bekleşti
 Kara gözlüm, düğün dernek yaklaştı,
 Vatan borcu biter bitmez ordayım!..

BİN BİRİNCİ GECE

Gurbetten gelmişim, yorgunum hancı
 Şuraya bir yatak ser yavaş yavaş...
 Aman karanlığı görmesin gözüm!
 Beyaz perdeleri ger yavaş yavaş.

Sıla burcu burcu, ille ocağım,
 Çoluk çocuk hasretinde kucağım...
 Sana her şeyimi anlatacağım,
 Otur baş ucuma, sor yavaş yavaş.

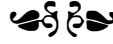
Güç belâ bir bilet aldım gişeden,
 Yolculuk başladı Haydarpaşa'dan!
 Hancı n'olur elindeki şişeden,
 Birkaç yudum daha, ver yavaş yavaş.

Ben o gece hem ağladım, hem içtim,
 İki gün diyardan diyara uçtum...
 Kayseri yolundan Niğde'ye geçtim;
 Uzaktan göründü Bor yavaş yavaş...

Garibim; her taraf bana yabancı,
 Dertliyim; çekinme doldur be hancı!
 İlk önce kımıldar hafif bir sancı,
 Ayrılık sonradan kor yavaş yavaş...

Bende bir resmi var, yarısı yırtık,
 On yıldır evimin kapısı örtük!
 Garip, bir de sarhoş oldu mu artık,
 Bütün sırlarını der yavaş yavaş.

İşte hancı! ben her zaman böyleyim,
 Öteyi ne sen sor, ne ben söyleyim!
 Kaldır artık, boş kadehi neyleyim,
 Şu benim hesabı, gör yavaş yavaş...

BEDRİ RAHMİ EYUBOĞLU

1913'te Görele'de doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Trabzon'da yaptı. Bir süre İstanbul'da Güzel Sanatlar Akademisi'nde okudu (1929-30). Nazmi Ziya ve İbrahim Çallı'ya öğrenci oldu. Fransa'ya gidip Dijon, Lyon ve Paris'te çeşitli atölyelerde resim çalışmaları yaptıktan sonra yurda döndü (1933). Bir grup ressamla birlikte D Grubu'nu kurdu. İlk kişisel sergisini Bükreş'te açtı (1935). Güzel Sanatlar Akademisi'ne asistan olarak girdikten sonra (1936), bir Amerika gezisi (1960-63) dışında, uzun süre burada öğretim üyeliği yaptı ve aralarında Orhan Peker ile Turan Erol'un da bulunduğu birçok ressam yetiştirdi. Halk sanatı kaynağından beslenen resimleriyle ünlendi. 21 Eylül 1975'te İstanbul'da öldü.

Resim çalışmaları yanısıra, şiir ve yazılarını yayınlamayı sürdürmüştür. Resimleri gibi şiirlerinde de, halk sanatının söyleyiş özelliklerinden ve motiflerinden yararlanarak, kendine özgü bir söylem kurmuştur. Şiirlerini "bir türkü gibi" yazdığı (A. Oktay), "halkın beğenisini aramanın değişik bir yolunu uyguladığı" (M. Fuat) öne sürülmüştür.

YAPITLARI

Şiir: *Yaradana Mektuplar* (1941), *Karadut* (1948), *Tuz* (1952), *Üçü Birden* (1953), *Dördü Birden* (1956), *Karadut 69* (1969), *Dol Kara Bakır Dol* (1974), *Yaşadım* (1977). Gezi: *Cânım Anadolu* (1953), *Tezek* (1975). Sanat yazıları: *Delifişek* (1975). Resim yazıları: *Binbir Bedros* (1977), *Resme Başlarken* (1977), *Karadut* (1979), *Babatomiler* (1979). Mektup: *Aşk Mektupları* (1999-2000, Eren Eyuboğlu ile, 3 cilt.)

CAN ERİĞİ

Bir kelime buldum çın çın öter;
Adı candır.
Bir erik kopardım can dalından;
İç can dolu,
Adı can, yaprağı can, lezzeti candır.
Bir gölge düştü önüme dedi ki:
Bir yüküm var benden ağır
Bir yüküm var beni taşır
Adı candır.
Toprak dedi ki:
Can Allahın yongasıdır
Fakat ben bir deri bir kemik kaldım
Bir de misafir var adı candır.
Işık dedi ki:
Renklerden kokulardan,
Seslerden önce koşup geldim
İnsan oğluna nur topu gibi
Bir müjde getirdim,
Adı candır.

SITEM

Önde zeytin ağaçları arkasında yâr
Sene 1946
Mevsim
Sonbahar
Önde zeytin ağaçları neyleyim neyleyim
Dalları neyleyim.
Yar yoluna dökülmedik dilleri neyleyim.
Yâr yâr!.. Seni kara saplı bir bıçak gibi sineme sapladılar
Değirmen misali döner başım
Sevda değil bu bir hışım
Gel gör beni darmadağın
Tel tel çözülüp kalmışım.
Canımın çekirdeğinde diken
Gözümün bebeğinde sitem var

P A R A M P A R Ç A

Ağaç bütün
Işık bütün
Meyve bütün
Benim dünyam paramparça.

Büyük bir ayna kırılmış
Kırılıp yere dökülmüş
Kâinat içine düşmüş
Düşmüş amma paramparça.

Yaprak yaprak yapıştırdım
Diyar diyar dolaştırdım
Bir alevdir tutuşturdum
Yandım amma paramparça.

K A R A D U T

Karadutum, çatal karam, çingenem
Nar tanem, nur tanem, bir tanem
Ağaç isem dalımsın salkım saçak
Petek isem balımsın ağulum
Günahımsın, vebâlımsın.

Dili mercan, dizi mercan, dişi mercan
Yoluna bir can koyduğum
Gökte ararken yerde bulduğum
Karadutum, çatal karam, çingenem
Daha nem olacaksın bir tanem
Gülen ayvam, ağlayan narımsın
Kadınım, kırsığım, karımsın.

Ç A K I L

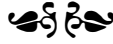
Seni düşünürken
Bir çakıl taşı ısınır içimde
Bir kuş gelir yüreğimin ucuna konar
Bir gelincik açılır ansızın
Bir gelincik sinsi sinsi kokar

Seni düşünürken
 Bir erik ağacı tepeden tırnağa donanır
 Deliler gibi dönmeğe başlar
 Döndükçe yumak yumak çözülür
 Çözüldükçe ufalır küçülür
 Çekirdeği henüz süt bağlamış
 Masmavi bir erik kesilir ağızda
 Dokundukça yanar dudaklarım

Seni düşünürken
 Bir çakıl taşı ısınır içimde.

HELE BİR BAŞLASIN

Hele bir başlasın ılık yaz yağmurları, içimdeki çocuk!
 Hele bir kanatlınsın ufuklar,
 Hele bir içini çeksin orman,
 Hele bir kere güneşler yansın,
 Kertenkeleler üşümesin,
 Hele bir kere toprak kansın,
 Mevsim demlensin,
 Hele bir ballansın böğürtlen dikenleri!
 Gelincikler bedava,
 Gökler sahipsiz
 Bahçeler zilzurna...
 Hele bir başlasın ılık yaz yağmurları, içimdeki çocuk!
 Dudaklarında kalın kabuklu bir portakal kokusu,
 Tabanlarında, kınalı keklikleri bol dağların rüzgârı karıncalansın...
 Hele bir kere dallarda sallansın
 İri kalçaları şeftalilerin;
 Hele bir duyulsun uzaktan
 Yaylı çingirakları,
 Yıldızlar seslensin,
 Hele bir armut ağacı temmuzu yüklensin,
 Hele bir kerrecik daha yalınayak yere değsin içimdeki çocuk...

FEYZİ HALICI

1924 yılında Konya’da doğdu. 1941’de Konya Lisesi’ni, 1950’de İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi’ni bitirdi. Kimya mühendisi oldu.

Fakat bu işi yapmayarak Konya’da babasının dükkânında halı ticaretiyle uğraştı. 1957’de Çağrı adlı bir sanat ve düşünce dergisi çıkarmaya başladı. 1968’de Konya’dan senatör seçildi. Konya Turizm Derneği başkanı oldu. Bu derneğin girişimiyle 1966 yılından başlayarak Konya Âşıklar Bayramı’nın düzenlenmesinde görev aldı.

Feyzi Halıcı’nın şiirleri Çınaraltı (1942-44), Yedigün, Şadırvan, Ayda Bir, İstanbul, Varlık, Hisar ve Çağrı dergilerinde çıktı. Şiirlerinin yanı sıra dergilerde deneme ve yazıları da yayımlandı.

Feyzi Halıcı önceleri Fezai takma adıyla halk şiiri çizgisinde ürünler verirken, sonraları yeni şiire yöneldi, ama gelenekten kopmadı. Şiirlerinde ulus, yurt, Tanrı, doğa sevgisi ile din inancını, aşk ve dostluk duygusunu yansıttı. Bir yazısında sanat anlayışını şöyle açıkladı:

“Geleneğe saygılı, tarih bilinci içinde ve memleket sevgisine bağlı olarak vatandaşlarımızın konuştuğu, anlaştığı Türkçeyle modern sanatın yeni imkânlarını deneyerek, bu aziz yurdun ve civanmert insanların sevinçlerini, hüznlerini, yaşantılarını, duygu ve düşüncelerini mısra mısra işlemek... Şiirde gayem budur.” [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *Bir Aşkın Şiirleri* (1947), *Masmavi* (1951), *İstanbul Caddesi* (1957), *Günaydın* (1960), *Dinle Neyden* (1961), *Selçukya’da Aşk* (1967). Deneme: *Gecenin Bir Yerinde İki Ceylan* (1966). Seçki: *Bizim Şairler* (1952), *İstanbul ve Fetih Şiirleri* (1953), *Saz Şairlerinin Diliyle Atatürk* (1981).

G Ü N A Y D I N I M

Şavkım, sana doğru yolların,
Sana doğru, denizlerin çağrısı.
Çırıl çırıl ötelerde bir güzel
Günaydınım, nar çiçeğim, sevdiğim..

Çıkmaz sokaklarda bu minyatür kim?
Bu göğüs kim, ya bu gözler, bu saçlar?
Uzak bir özlemde ayak seslerin
Günaydınım, nar çiçeğim, sevdiğim..

Kırk odanın kırkında da kırk güzel,
Kırk aynada çengi çengi bir güzel.
Çağlar ötesinde bir avuç nota
Günaydınım, nar çiçeğim, sevdiğim..

Bu yıldızlar doğan günü çağırır,
Bu gündüzler gözlerini çağırır.
Ya kimlere verdin avuçlarını?
Günaydınım, nar çiçeğim, sevdiğim..

Vurdum tellerine seni, sazımın,
Sende anahtarı alın yazımın.
Yağmur yağmur serpil, yalnızlığıma
Günaydınım, nar çiçeğim, sevdiğim..

N İ Y E Y D İ

Sen yoktun en yakın duraklarda,
Dillerin çağrması niyeydi?
Yalınız bir Anadolu akşamında
Gözlerin seğrimesi niyeydi?

Yavaşça, güzelce kendiliğinden,
Bir dorukta salkım salkım bir bulut.
Uçsuz, bucaksız zamanlarda
Avuçların kapanışı niyeydi?

Kaç özleme karşı, kaç muta karşı,
Yollar geçecekti göğnümüzden.
Toprağınan, buğdayınan, aşkınan,
Tabloların donanışı niyeydi?

Bir senin gücündü, ışıyan
Gülerken, dururken, konuşurken.
Yaşamak uğrunca saksılarda,
Sularla eskimek niyeydi.

BİR HALI DOKUNMAKTADIR

Bir ıslak masal ebemkuşağından
Dudaklarda akpak okunmaktadır.
Boyanmış ipleri gün ışığından
Ufukta bir halı dokunmaktadır...

Büyümüş yaprağın, açmış çiçeğin
Halıcı kız türküsünde gerçeğin.
Altın tezgâhında geleceğin
Taptaze bir halı dokunmaktadır...

Kopan meyva düşedurur dalından
Ayrılamam düşlerin en güzelinden.
Buğday başağından, Raman petrolünden
Bembeyaz bir halı dokunmaktadır..

Bir umuttur tuttu tutar bacaları
İlmek ilmek boşa verdik acıları.
Gündüz al al, yıldız yıldız geceleri
Ufukta bir halı dokunmaktadır..

Bakmayın bir rüzgâr gibi estiğine
İçimde büklüm büklüm duygular, yine...
Toprak toprak, destan destan, iğne iğne
Ufukta bir halı dokunmaktadır...

İSTANBUL CADDESİ

II

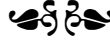
Kaldırılan kepenklerde arayın,
 Günlük çabaların âhengini!.
 Seslenir hayata, bu caddeden
 Bütün şehrin fakiri, zengini..

Sabahın doyumsuz güzelliğinde
 Tıngır mıngır tatar arabaları;
 Uykulu gözlerle öğrenciler,
 Önlerinde anneleri, babaları..

Pahalılık boş bulmasın meydanı,
 Çekilir koyunlar gibi besiye.
 Süpürgesi, zeytinyağı, ekmeği
 Her şey veresiye..

Yaşamak, nicedir, bir görünüz,
 Toptozlu haziran günleri,
 Yağız amelelerle birlikte,
 Dört buçuk liraya öğünleri...

Gençler kahveye gider akşamları,
 İhtiyarlar câmiye.
 İstanbul Caddesi'nde duyuldu ilkin
 Memurlara beş maaş ikramiye..

CAHİT KÜLEBİ

2 Ocak 1917'de Zile'nin Çeltek köyünde doğdu. İlköğrenimini Artova ile Niksar'da, ortaöğrenimini Sivas ile Bursa'da yaptı. 1936'da İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu'na girdi, 1940'ta bitirdi. Askerliğini Trakya'da Süvari Alayı'nda yaptı (1940-42). Terhisten sonra, 1943'te Antalya Lisesi'ne, 1946'da Ankara Devlet Konservatuarı'na, 1954'te Gazi Lisesi'ne, 1956'da Millî Eğitim Bakanlığı Müfettişliğine atandı. 1960'ta Öğretim Müfettişi ve Kültür Ataşesi göreviyle İsviçre'ye gönderildi. Dört yıl sonra yurda döndü. Millî Eğitim Başmüfettişliğine verildi. Kültür Bakanlığı Müsteşar Yardımcılığına getirildi. 1972'de emekliye ayrıldı. 1976'dan 1983'e dek Türk Dil Kurumu Genel Yazmanlığı yaptı. 20 Haziran 1997'de Ankara'da öldü.

Yeşeren Otlar kitabıyla 1955'te Türk Dil Kurumu Edebiyat Ödülü'nü, *Yangın* kitabıyla 1981'de Yeditepe Şiir Armağanı'nı kazanan Cahit Külebi ilk şiirlerini Toplantı (1933), Yücel (1935), Gençlik (1938), Varlık (1938), Sokak (1940) dergilerinde yayımladı. Önceleri Ahmet, Mahmut Cahit, Nazmi Cahit imzalarını kullanıyordu. Sonra kendi adıyla İnsan (1941), Varlık (1940 →), Yaratış (1944-46), Türk Dili (1951 →), Kültür Dünyası (1954) ve Hisar dergilerinde yazdı.

Başlangıçta halk edebiyatından kaynaklanan Cahit Külebi, duru dili, içtenlikli deyişi, duyarlılığı, uyumlu anlatımıyla ilgi çekti. Anadolu gerçeğini, memleket ve doğa sevgisini, Atatürk'ü ve Kurtuluş Savaşı'nı, lirik ve yalın bir söyleyişle ortaya koydu. [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *Adamın Biri* (1946), *Rüzgâr* (1949), *Atatürk Kurtuluş Savaşında* (1952), *Yeşeren Otlar* (1954), *Süt* (1965), *Şiirler* (Toplu şiirler, 1969), *Türk Mavisi* (Seçme şiirler, 1973), *Sıkıntı ve Umut* (1977), *Yangın* (1980), *Bütün Şiirleri* (1982), *Güz Türküleri* (1991). Deneme: *Şiir Her Zaman* (1985). Anı: *İçli Sevdalı Yolculuk* (1986).

H İ K Â Y E

Senin dudakların pembe
 Ellerin beyaz,
 Al tut ellerimi bebek
 Tut biraz!

Benim doğduğum köylerde
 Ceviz ağaçları yoktu,
 Ben bu yüzden serinliğe hasretim
 Okşa biraz!

Benim doğduğum köylerde
 Buğday tarlaları yoktu,
 Dağıt saçlarını bebek
 Savur biraz!

Benim doğduğum köyleri
 Akşamları eşkıyalar basardı.
 Ben bu yüzden yalnızlığı hiç sevmem
 Konuş biraz!

Benim doğduğum köylerde
 İnsanlar gülmesini bilmezdi,
 Ben bu yüzden böyle naçar kalmışım
 Gül biraz!

Benim doğduğum köylerde
 Kuzey rüzgârları eserdı,
 Hep bu yüzden dudaklarım çatlaktır
 Öp biraz!

Sen Türkiye gibi aydınlık ve güzelsin!
 Benim doğduğum köyler de güzeldi
 Sen de anlat doğduğun yerleri,
 Anlat biraz!

Ö Z G Ü R L Ü K

Eğer kuvvetim yetse benim
 Rıhtıma koşarım yalnayak.
 Halatlarını bütün gemilerin
 Bıçağımla keserim.
 Gemiler açılır sallanarak,
 Ben de artlarından bakarak
 Gülerim,
 Bütün kuvvetimle bağırarak
 Azat olun gemilerim, azat olun gemilerim!

Eğer kuvvetim yetse benim
 Kentin bütün çocuklarını alırım evlerinden
 Hepsine kiraz çiçeklerinden
 Bir çift kanat takarım.
 Çocuklar havalanır uçarak
 Ben de artlarından bakarak
 Gülerim,
 Bütün kuvvetimle bağırarak
 Azat olun bebeklerim, azat olun bebeklerim!

Sonra da kendi kendime
 Artık işin kalmadı derim,
 Çeker arabamı giderim.

S İ V A S Y O L L A R I N D A

Sivas yollarında geceleri
 Katar katar kağnılar gider
 Tekerleri meşeden.
 Ağız dil vermeyen köylüler
 Odun mu, tuz mu, hasta mı götürürler?
 Ağır ağır kağnılar gider
 Sivas yollarında geceleri.
 Ne, yıldızlar kaynaşır gökyüzünde,
 Ne, sevdıyla dolar taşar gönüller,
 Bir rüzgâr eser ki bıçak gibi
 El ayak şişer.
 Sivas yollarında geceleri
 Ağır ağır kağnılar gider.

Kamyonlar gelir geçer, kamyonlar gider
 Toz duman içinde,
 Şavkı vurur yollara,
 Arabalar dağılır şoförler söğer,
 Sivas yollarında geceleri
 Katar katar kağnılar gider.

İSTANBUL

Kamyonlar kavun taşır ve ben
 Boyuna onu düşünürdüm,
 Kamyonlar kavun taşır ve ben
 Boyuna onu düşünürdüm,
 Niksar'da evimizdeyken
 Küçük bir serçe kadar hürdüm.

Sonra âlem değişiverdi
 Ayrı su, ayrı hava, ayrı toprak.
 Sonra âlem değişiverdi
 Ayrı su, ayrı hava, ayrı toprak
 Mevsimler ne çabuk geçiverdi
 Unutmak, unutmak, unutmak.

Anladım bu şehir başkadır
 Herkes beni aldattı gitti,
 Anladım bu şehir başkadır
 Herkes beni aldattı gitti.
 Yine kamyonlar kavun taşır,
 Fakat içimde şarkı bitti.

KADINLAR

I

Geçen gün aklıma geldi
Kadınlar da güzeldir dedim,
Seneler var ki ben onları
Ne yalan söyleyim düşünmezdim.

Semaver nasıl kaynar fıkır fıkır,
Öylesine kaynar kadınların içi,
Çiçeklenmiş narin ağaçlardır,
Isıtırlar insanı güneş gibi.

Öyleleri var ki hey Allahım hey!
Geç karşıdan bak,
Ak topuk beyaz gerdan,
Tüy döşekler kadar yumuşak.

Hiç hovarda meşrep değilim
Kim ne derse desin,
Ben öldükten sonra da bu mısralar
Kadınlara yadigâr olsun.

İSTANBUL'DAKİ

İstanbul'da bir sevdiğim vardı
Keçi yavrusuna benzer,
Rüzgârlar eserdi hafiften gözlerinde
Halden anlardı.

Bütün Şehzadebaşı bilir hikâyemizi,
Gülhane Parkı bilir, gemiler bilir,
Gelip geçen bakardı.

Yanakları güz elmasına benzer
Soğuk havalarda,
Ormanlar gibi bakışları;
Çocuktuk, aceleci bir hâli vardı.
Bahar günleri geldi miydi
Saçları uçardı.

Adını bile unuttum
 Yüzünü de gemileri de,
 Yalnız arasına hatırladığım oluyor,
 Sabah akşam iş başında
 Ve asfalt caddelerde.

BİR UMUT

Yorgunsun, uzaklardan gelmişsin,
 Yitirmişsin nen varsa birer birer.
 Bir sağlık, bir sevinç, bir umut
 Onlar da nerdeyse gitti, gider.

Dost bildiğin insanların yüzleri
 Aynalar gibi kapkara.
 Suyu mu çekilmiş bulutların
 Dönmüşsün kuruyan ırmaklara.

Taşlara düşen saat gibi
 Ne artı, ne eksi.
 Bir sağlık, bir sevinç, bir umut
 Hikâye hepsi.

T E R E K E

Daha ben ölmeden paylaşın
 Sabrım zamanım karımın olsun.
 İşte boş cüzdanım cebimde
 Oğullarıma kalsın.

Dostlara bıraktım türküleri,
 Gözlerimi delikanlılara.
 Hayallerim hepsine yeter,
 Bolca dağıtılsın kızlara.

Gövdemi şölen ettim böceklere,
 Mezarıma milyonlarca dolsun.
 Özgürlüğü duyardı saçlarım
 Bütün şairlere selâm olsun.

TOKAT'A DOĞRU

Çamlıbel'den Tokat'a doğru
 Tozlu yolların aktığı ırmak!
 Ben seni çoktan unuttum,
 Sen de unuttun mu, dön geri bak.

Atların kuyruğu düğümlü,
 Bir yandan yağmur yağar, ıslak...
 Bir yandan hamutlar şak şak eder,
 Bir yandan tekerler döner, dön geri bak.

Orda, derenin içinde
 İki üç akçakavak.
 Tekerler döner, başım döner,
 Kavaklar yeşeriyor dön geri bak.

Orda, derenin içinde
 İki üç çırılçıplak
 Alçacık damı düşündükçe
 Gözlerim yaşıyor, dön geri bak.

İrmaklar gibi uzaklaşır
 Bir türkü kadar uzak
 Tekerler iki çizgi bırakır,
 Hamutlar şak şak eder, dön geri bak.

ZERDALİ AĞACI

I
 Havalar güzel gidiyor
 Sen de çiçek açtın erkenden
 Küçük zerdali ağacım,
 Aklın ermeden.

Bak kurt gibi kalın yapılı
 Görmüş geçirmiş ağaçlara
 Küçük zerdali ağacım,
 Pişman olursun sonra.

Şimdi okşar da hafif hafif
 Bir gün yerden yere çalar rüzgâr
 Küçük zerdali ağacım,
 Bakma güzel gitsin havalar.

Sallansın dalların çocuklar gibi
 Bakma güneş ışıtsın varsın
 Küçük zerdali ağacım,
 Sonra donarsın.

Zemheride bahar mı olur
 Akşamları seyret anlarsın
 Sakın erkenden çiçek açma
 Küçük zerdali ağacım.

II
 Kar yine başladı yağmaya
 Küçük zerdali ağacım
 Ne soran ne arayan bulunur
 İnsan naçar kalmaya.

İnceydin sevgilimin bileklerinden
 Daha maviydi damarların
 Üşüyor musun karanlıkta
 Küçük zerdali ağacım.

Düşün bir kere, yaz günlerini
 İnsanlar doldurmuş sokakları,
 Güneşle kucak kucağa
 Hafif bir toz kaplamış yaprakları.

Düşün bir kere, çiçek içindesin
 Bir kız alıp göğsüne takmış,
 Düşün bir kere, meyve vermişsin
 Çocuklar dallarına çıkmış.

Düşün bir kere, büyümüşsün, gelişmişsin
 Kayık yapmışlar;
 Küçük bir bulut yelkenin sanki
 Denize bırakmışlar.

Şimdiyse senin halin
 Ölümden acı,
 Karakış ortasında
 Küçük zerdali ağacı.

H A R P İ Ç İ N D E

Babalar evlerine mahçup döndü her akşam
Harp içinde.
Anaların sütü kesildi,
Çocuklar ağladı,
Erkekler askere gitti.
Kadınlar bir deri bir kemik.
Harp içinde kızlar sarardı.

Savaşanlardansa
Ancak bir hatıra kaldı.

A T A T Ü R K ' E A Ğ I T

Edirne'den Ardahan'a kadar
Bir toprak uzanır,
Boz kanatlı üveyikler üstünden uçar
Ardahan'dan Edirne'ye
Edirne'den Ardahan'a kadar.

Kopdağı'nda akar bir çeşme var
Serçe parmak kalınlığında suyu
Haram etmiş gece gündüz uykuyu
Akar da akar.

Samsun'un evleri denize bakar
Sokakları yosun içinde,
Çaparlar, takalar, mavnalar
Bilyalar gibi suyun yüzünde
Bir iner bir kalkar.

İstanbul'dan bir yâr sevdim
Adamı günaha sokar.
Savaştepe Köprüsü'nden geçen trenler
Sel olur İzmir'e akar.
İzmir'in denizi kız, kızı deniz
Sokakları hem kız hem deniz kokar.

Bu toprak bizim yurdumuzdur
 Deli gönöl yücesine çıkar,
 Bir üveyik olur uçar gider
 Ardahan'dan Edirne'ye
 Edirne'den Ardahan'a kadar.

Amasya'ya benzin yüklü bir yaylı geldi
 Yağmurlu bir günde.
 Devrisi gün silâh çattılar
 Candarmalar hükümetin önünde.

Kemal Paşa çıkageldi
 Bir alevdir aldı gitti yurdumuzun gönlünde
 Çorap gibi söküp attı
 Düşmanları ordumuzun önünde.

Bu ne inançtır ki Gazi Paşa!
 Atının teri kurumadan
 Sürüp gittin yeni yeni savaşların peşinde!

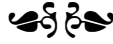
Davullar zurnalar döğende
 Ben seni hatırlarım!

Binip trene gezende
 Ben seni hatırlarım!

Tam iki yaşındaydım
 Düşman İzmir'e girende!

Ben de gelecektim ama anam koymadı.
 Küçüksün oğlum dedi,
 Ben giderim ana bırak dedim.
 Gideceğin bu yol dedi.

Şimdi büyüdüm sürüp geldim
 Felek, koydun ise bul dedi.

BEHÇET NECATİGİL

1916'da İstanbul'da doğdu. 1936'da İstanbul Kabataş Lisesi'ni, 1940'ta Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Kars (1940-41), Zonguldak (1941-43), Kabataş (1945-60) liseleri ile Eğitim Enstitüsü'nde (1960-72) edebiyat öğretmenliği yaptı. 1957'de *Eski Toprak* kitabıyla Yeditepe Şiir Armağanı'nı, 1964'te *Yaz Dönemi* kitabıyla Türk Dil Kurumu Şiir Ödülü'nü kazandı. 13 Aralık 1979'da İstanbul'da öldü.

Behçet Necatigil ilk şiirini 1935'te Varlık'ta yayımladı. Sonra Oluş (1939), Sokak (1940), Hamle (1940), Yeni İnsanlık (1940), Yaratış (1945-46), Yenilikler (1946), XX. Asır (1947-53), Yenilik (1954-57), Türk Dili (1951-64), Yeditepe (1950-60), Dost (1958-60), Ataç (1962-63), Değişim (1962), Yelken (1963), Dönem (1964), Yeni Dergi (1965-71) dergilerinde göründü. Şiir dışında radyofonik oyunlar yazdı, sözlükler hazırladı, çeviriler yaptı.

Ev, aile ve çağın dar sınırları içinde bunalan çoğu orta tabakadan insanların günlük yaşantı ve acılarına, özlem ve anılarına sevecen bir duyarlılıkla, yalın bir anlatımla tanıklık etti. Biçime çok önem verdi. Geleneksel kültür birikiminden yararlanarak yenilik denemelerine girişti. Kendine özgü bir dünya ve yapı kurdu. [A. B]

YAPITLARI

Şiir: *Kapalı Çarşı* (1945), *Çevre* (1951), *Evler* (1953), *Eski Toprak* (1956), *Arada* (1958), *Dar Çağ* (1960), *Yaz Dönemi* (1963), *Divançe* (1963), *İki Başına Yürümek* (1968), *En/Cam* (1970), *Zebra* (1973), *Kareler Aklar* (1975), *Sevgilerde* (Seçme şiirler, 1976), *Beyler* (1978), *Söyleriz* (1980). Radyo oyunu: *Yıldızlara Bakmak* (1965), *Gece Aşevi* (1967), *Üç Turunçlar* (1970), *Pencere* (1975), *Ertuğrul Faciası* (1995). Çeviri: *Yalnızlık Bir Yağmura Benzer* (1984). Sözlük: *Küçük Mitologyya Sözlüğü* (1957), *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü* (1960) *Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü* (1971).

BARBAROS MEYDANI

Biliyorum, ayıp ve mânasız
Ama peşlerinden gidiyorum
Gezmeye çıktıkları vakit
Ana kız.

Utanır da belki
Anasının sırtındaki
Yeldirmeden,
Kız bir adım önde gider.
Sezdirmeden.

Beşiktaş'ta Barbaros Meydanı
Sağı anıt, solu türbe
Ortası kare şeklinde,
Parkıdır yoksulların
Bilhassa yaz ayları.

Fidanların, mezarların önünde
Yontulu taşlar çepçevre,
Yer yer banklar konulmuş
Meydana dolmuş millet,
Sıra sıra oturmuş.
Ah genç kız kalbi,
Sıralara bakar elbet.

Meydanın ilersi deniz kıyısı
Karaya çekilmiş kayıklar,
İskele gazinosu yanda
Sulara dökülmüş ışıklar,
Üsküdar şu karşısı.

O nemli topraklara
Ana çöker yorgun argın,
Kalmış gözü arkada
Kendi ayakta kızın.

En gürültülü şarkılar
Çalarken plakta,
Onlar orda oturur
Denize bakarlar.

Avunmaya muhtaç bu gençlik
Ey kız anası ihtiyarlar,
Ey denizlerden esen serinlik.

ÇOCUKLAR

Çarşılarda bir şey
Biz pek aramazdık çocuklar olmasaydı.

Kasaplarda manavlarda bazı yorgun kadınlar
Hep de تنها saatleri seçerler
Sonra yavaş bir sesle
Çocuk için hasta kaç gündür yemiyor
Biraz et biraz meyva isterler.

Sevdiği bir reçeli gün aşırı yalnız ona
Kaşıklarla beraber büyük bir üzüntü
Uykularda bile bitiyorsa
Yağların şekerlerin çayların
Annelere düşündürdüğü.

İnsanlara tegâhlara kâğıtlara kolaydı
Biz bu kadar eğilmezdik çocuklar olmasaydı.

KIR ŞARKISI

Tam otların sarardığı zamanlar - -
Yere yüzükoyun uzanıyorum - -
Toprakta bir telâş, bir telâş..
Karıncalar ötedenberi dostum.

Ellerime hanımböcekleri konuyor,
Ne şeker şey onlar.
Uç böcek, uç böcek diyorum,
Uçuyorlar.

Pan'ın teneffüsü bile
Ilık - - okşamakta yüzü
Devedikenleri, çalılık vesaire,
Bir âlem bu toprakların üstü.

Tabiatla haşır neşir,
Kırlarda geçen ikinci vakti.
Sakin, dinlenmiş, rahat
Bir gün daha bitti.

DEĞİŞEN DÜNYA

Çocukluğumun geçtiği sokakta
Biraz dolaşayım dedim
Şimdi oturduğum yerden uzakta.

Öyle bir hüzün çöktü ki içime
Ne bileyim,
Ağlayasım geldi kendi kendime.

İnsanları değişmişti
Ondan belki de.
Sonra pek çok evlerin yerinde
Yeni yeni binalar belirmişti.

Ahtapotlar gibi apartımanlar
Buraya da salmış kollarını
Yoksul aileler çekilmişler
Satıp savıp mallarını.

Böyle böyle benim eski mahalle
Hoyrat servetlerin karşısında
Silinip gitmiş bile.

Eski günler neredesiniz
Açın kapınızı da evinize gireyim
Ama nerde o evler
Ne bileyim.

Şimdi anam ağlıyor
Zenginliği, fakirliği
İnsan zamanla anlıyor.

K E Y İ F

Meyhane sen güzelsin
 Satıcıların olmasa.
 Ezilir siteminde kısılmış gözlerin
 Masalar, bir masa.

İhtiyar adam gelir, açlıktan kalma, yanık
 Börek satar, taze.
 Aldınız, yiyemezsiniz
 Oturur midenize.

Siz kızarsınız başka, irin gibi yüzü
 Çiçekçi kadın gelir:
 Çoğaltır bardaktaki hüznü,
 Uzattığı karanfil.

– Karides, deniz gülü karides..
 Tatmadınız ömrünüzde.
 Duyarsınız al bir utanç gibi bikes
 Pörsük antenleri gönlünüzde.

– Parfümlerim var, esans..
 Babacan bir adam.
 Muhteremdir,
 Dayatıyor madem.

– Dolması, midye, sıcak..
 Kirli beyaz önlüğü
 Gizler bir parıltı, içli, yaltak
 Uykulu gözlerdeki yorgunluğu.

Sen küçük kız, ver bir gazete
 Hangisi olursa olsun!
 Öperdim ellerini kötüyeye çekilmese,
 Çocukluğunu satıyorsun

Hiç düşündünüz mü, sarhoşsunuz..
 İğrençtir âdeta.
 İstedığınız kadar yoksul olunuz,
 Keyfediyorsunuz ya!

K Ö R D Ü Ğ Ü M

Seni iş başında sırtına geçirdiğin
Siyah gömleğinle seviyorum.
Yanına çekinmeden giriyorum,
Arkadaşların beni tanıyorlar.

Bazan haftalarca yokum ortalarda
Aklına binbir şey geliyor
Acaba başkalarıyla mı geziyor
O güzel gözlerini saran tasada
Böyle üzüntüler var, biliyorum.

Ama, boşuna bu kuruntun
Küçük bir memurum ona bakarsan,
Aldığım ne, eğlencelerim olsun.

Ölüsünü göstermeyen cins kediler gibi uzağında
Hayalimde ufak bir yuva kuruyorum.
Sonra yaşamak zorluğu geliyor akla
– Dikkat, kapılma aşka.. diyen sesler duyuyorum.

Bu kaygılı günlerimde bir zaman,
Sana görünmemeyi yerinde buluyorum.
Orda burda, tek başıma, perişan
Dolaşıp duruyorum.

G İ Z

Gözleri parlayarak yaklaşırlar
Geçse ellerine diderler tiftik.

Karanlıksa, dizilmişse ve kapkacaksa
Dolaşır ayaklara kutular
Bir sürü örtü kılıf ve hep korkulacaksa
Çekilen bir iskemle bir kötürüm olarak
Getirmişler, bırakmışlar ve gitmişlerse
Kim açıkça söyler bilerek, bilmeyerek
Sana, bana ve ona ettiği kötülüğü - -
Taş taş uzaklaş kuyulara gidiyor.

Titrek mumlar dibinde birikmiş gölgeleriz
 Yüzler, eşya ve kaplar bir görünüm olarak
 Karşımızda değişmez bir ufuk adına
 Kim, neyi ne kadar tanır karanlığında - -
 Taş taş uzaklaş hepsi yola gidiyor.

T R A V E R S

Sonraki ben mumyalarda ölümden sonra
 Islak bölmelerde saklı -
 Kağşamış kapağım kaldırılırsa
 Yaşadığım çağdan çarpar genze
 Buruk bir arsenik kokusu.

Ben bir traversim entroverti:
 Gökdelen ve eham çürük omuzlarımda
 Dünyanın bütün dilleri varyantlarımla dolu
 Dağbaşı raylarımda hatta
 Büyük şehir yorgunluğu.

Varım dünya kurulalı, bir suyun başındayım
 Bir kuyunun dibinde, bir tezgâhın önünde
 Bir geminin yanında, bir kalem elimdeyim.
 Geçer gider trenler transit
 Ben kendi derdimdeyim.

Geçer gider koca kompartımanlar
 Ve zift üzerimde, dört yanımda vida, somun
 Ağır demir raylara ben çakılı.
 Geçer gider uğultusu çok tez trenlerin
 Kalır makas, kalır kara somunlarda tuzu
 Alnımdan düşen terin.

Kaldırmış diye belki bunca ağırlıkları
 Gösterilir sonraki ben uygarlıkların
 Gösterişli müzelerinde yitik
 Kat kat sargılarda bir mumya
 Gibi gülünç belki
 Paslı, ezik, hurda
 Bir travers entroverti.

SOLGUN BİR GÜL DOKUNUNCA

Çoklarından düşüyor da bunca
 Görmüyor gelip geçenler
 Eğilip alıyorum
 Solgun bir gül oluyor dokununca.

Ya büyük şehirlerin birinde
 Geziniyor kalabalık duraklarda
 Ya yurdun uzak bir yerinde
 Kahve, otel köşesinde
 Nereye gitse bu akşam vakti
 Ellerini ceplerine sokuyor
 Sigaralar, kâğıtlar
 Arasından kayıyor usulca
 Eğilip alıyorum, kimse olmuyor
 Solgun bir gül oluyor dokununca.

Ya da yalnız bir kızın
 Sildiği dudak boyasında
 Eşiğinde yine yorgun gecenin
 Başını yastıklara koyunca.

Kimi de güz ortası yanıma sokuluyor
 En çok güz ayları ve yağmur yağınca
 Alçalır ya bir bulut, o hüznün bulutunda.
 Uzanıp alıyorum, kimse olmuyor
 Solgun bir gül oluyor dokununca.

Ellerde, dudaklarda, ıssız yazılarda
 Akşamlara gerili ağlara takılıyor
 Yaralı hayvanlar gibi soluyor
 Bun alıyor, kaçıp gitmek itiyor
 Yollar, ya da anılar boyunca.

Alıp alıp geliyorum, uyumuyor bütün gece
 Kıvıldıyor karanlıkta, ne zaman dokunsam
 Solgun bir gül oluyor dokununca.

R İ N G

Bir kişi ringde
Boğuşur yokken karşıda kimse.

Bizi hep erdemlere ittiler
Döktüler tarlamıza mayın.
Kaçırdılar yangında mal ve kaçak
Yıkılan dünyalar bizcileyin.

O neydi cepleri
Ben ben diye diye paralar.
Cıvıl cıvıl caddelerinden biri
Kentin, bankalar.

Geçti. Gece:
Ger bu saat bu caddede olsalar
İssız ve karanlık - - görüp görecekleleri.

İttilerdi, indi gece, el ayak çekildi
Ve onlar vardılar - -
Hangi yoldan anlatsam ki?

Bir kişi ringde
Boğuşur yokken karşıda kimse.

ÇIKAR ÇIKMAZ / D A

Aldatıcı görüntüler yüksek kulelerde
İp ya da saç merdiven - - elleri
Kesilir, bir şey değil, çıkar: çıkmaz/da
Hangi kapıyı açsa ondan önce ordalar - -
Düştüğü taş, düşen taş, eski taş.

Bir onuru korumak başka nasıl olurdu
Kalır bir şeylerimiz bir kişide/yakınsa/
(Sevdiği birine ne kadar benziyordu)
Bilmez geri kalanlar - - sevindi birkaç kişi/de
(Eğri çizgiler yorumu).

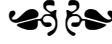
Neden önce boğulmuşlar bu kadar uzaklarda
Bir daha boğulurlar
Gelir görünce birden kaboran denizi - -
Bu sular/da neden düşerler üstümüze
Biz bile unutmuşken kendi hikâyemizi.

S Ö Y L E R İ Z

Çoğu yanlış yargılardır
Biri bizden neden kaçır
Neden gelir bilmezden
Nasıl utanç
Asıl neden?

Biri bize açılmaz
Yaklaşsak da gönülden
Ailede bir pürüz, bir onur yarısı
Çekilir suskunluğa
Uzaklaşır kendinden.

Senin belki acın yok
Böyle gizlenecek
Anla
Çok değişik yağmur yağır
Doğanın göklerinden.

R Ü Ş T Ü O N U R

1920'de Zonguldak'a bağlı Devrek'te doğdu. İlköğrenimini orada yaptı. Orta ile liseyi Kastamonu ve Zonguldak'ta okudu. 1938'de Zonguldak'ta Çelikel Lisesi'nde okurken vereme tutuldu. O yıl okula gidemedi. 1939 başında yeniden öğrenime başladı. Fakat hastalığı nüksedince, yıl ortasında okuldan ayrılmak zorunda kaldı. Maliyede Varidat Memur Muavini oldu. 1941 başında hastalığı yeniden depreşti. Üç ay kadar Zonguldak'ta bekledi. Sonra İstanbul'da Haybeliada Sanatoryumu'na yattı. 1941 yılı sonundan 1942 Mart ayına kadar burada tedavi gördü. Zonguldak'a döndüğünde iyileşmiş gibiydi. Yine memurluğa başladı. Hastalığı yine başgösterince hastaneye yattı. Orada tanışıp sevdiği bir hasta kızla (Mediha Sessiz) nişanlandı. 1942 güzüne doğru İstanbul'a giderek nişanlısının evine yerleşti. Fakat tifodan zayıf düşen nişanlısı kasım ayında öldü. Bu acı olay Rüştü Onur'u iyice sarstı. Kendini içkiye verdi. 2 Aralık 1942'de Beşiktaş'ta ciğerlerinden aşırı kan gelmesiyle boğularak öldü. Ortaköy'de nişanlısının yanına gömüldü.

Rüştü Onur'un ilk şiirleri Gündüz (1938) dergisinde çıktı. Ardından Yeni İnsanlık (1940), Varlık (1941), Ses (1941), Servetifünun-Uyanış (1941-43), Ocak (1942), Değirmen (1943), Amaç (1943), Yeni Zonguldak (1942), Kara Elmas (1943) dergi ve gazetelerinde şiir ve yazılarıyla göründü.

Rüştü Onur genç yaşta öldüğünden şiirini geliştirip tamamlamaya olanak bulamadı. Dünyaya, Tanrıya bağlılık, yaşama sevgisi, yolculuk özlemi ve mutsuzluk duygusuyla örülen bireysel şiirlerinde içten bir anlatımla üzüncü bir lirizme yer verdi. Garipçilerin yol açtığı yeni şiir akımından etkilendi. [A. B.]

YAPITI.ARI

Rüştü Onur'un seçme şiirleri ile mektupları ve yazıları Salâh Birsell'in hazırladığı şu kitapta bir araya getirilmiştir: *Rüştü Onur* (1956).

MEMNUNİYET

Benden zarar gelmez
 Kovanındaki arıya
 Yuvasındaki kuşa;
 Ben kendi halimde yaşarım
 Şapkamın altında.
 Sebepsiz gülüşüm caddelerde
 Memnuniyetimden;
 Ve bu çılgınlık delicesine
 İçimden geliyor.
 Dilsiz değilim susamam
 Öyle ölümler gibi
 Bu güzel dünya ortasında.

DENİZE SERENAD

Neyim varsa
 Sana bırakmalıyım deniz
 Sende geçmeli mevsimlerim
 Sende çiçek açmalı ağaçlarım

 Sende yaşamalıyım deniz,
 Asî ve hür
 Sende ölmeliyim
 Bulutlara bakarak.

H Ü L Â S A

Ben ölsem be anacığım
Nem var ki sana kalacak.
Ceketimi kasap alacak,
Pardösümü bakkal
Borcuma mahsuben...

Ya aşklarım
Ya şiirlerim n'olacak
Ya sen ele güne karşı
Nasıl bakacaksın insan yüzüne.
Hülâsa anacığım
Ne ambarda darım
Ne evde karım var.
Çıplak doğurdun beni
Çıplak gideceğim

İ S İ M S İ Z

Bir avuç toprak sana
Bir avuç toprak bana
Dünyada değilse de
Karanlıkta yan yana

Sen ev sahibi
Ben kiracı
Şu bir işsiz adam

O bir patron
Bu bir serseri
Öte yanda bir mirasyedi.

Dünyada değilse de
Karanlıkta yan yana.

E N D İ Ş E

Kanadımı kırdılar,
Artık uçamıyorum.
Elim var ayağım var
Bu sudan geçemiyorum.

Nedendir neden Tanrım
İçimi kimselere açamıyorum.
Bir nasip kalmamış gecelerde
Başımı alıp kaçamıyorum.

N E D A M E T

Tanrım açamadık içimizi
Artık buluşmak mahşere kaldı.

Ne yelken ne gemi var limanda
Kaçmak bir uzun sefere kaldı.

Mercan bir sahildeymiş gemiler
Bulmak kasvetli günlere kaldı.

B A H A R

I

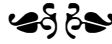
Bir sabah bütün kuşları
Çağırarak için odama
Sabahı bekleyeceğim pencerede.
Biliyorum güzel olacak
Kuşlarla hasbıhal sabah sabah.

II

Ve saka kuşuna sesleneceğim,
Çocukken olduğu gibi
Erik ağacından...

III

Sabah dönüşünde annem,
Bütün kuşları,
Odamda bulacak.
Ve ben kimbilir o zaman,
Nerelerde olacağım?

ŞİNASI ÖZDENOĞLU

1922'de Gümüşhane'de doğdu. İlk ve ortaokulu Gümüşhane'de, liseyi Trabzon'da okudu. 1944'te Ankara'da Siyasal Bilgiler Okulu'nu ve 1953'te Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. 1944-52 yılları arasında Anadolu'da Hadim, Sürmene, Sorgun ve Lüleburgaz'da kaymakamlık yaptı. Bir süre avukatlıkla uğraştı, Emniyet Genel Müdürlüğü'nde çalıştı. 1954 seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi'nden aday oldu. Seçimden sonra memuriyetten ayrıldı, avukatlığa döndü. 1960'ta Kurucu Meclis'e seçildi. 1969-73 döneminde Ankara'dan C.H.P. milletvekili olarak parlamentoya girdi. 1974'ten sonra avukatlığı sürdürdü.

Şinasi Özdenoğlu şiirlerinin yanı sıra inceleme ve denemeler de yazdı. Şiir ve yazıları Servetifünun-Uyanış, Yücel, Ülkü, İnkılâpçı Gençlik, Millet, İstanbul, Varlık, Türk Dili, Çağdaş vb. dergilerde yayımlandı.

İlk dönem şiirlerinde aşk, ayrılık, özlem, üzünc, gece, deniz, mutsuzluk gibi bireysel temleri işleyen Şinasi Özdenoğlu zamanla toplumsal konulara da yöneldi. Yurt ve ulus sevgisiyle insanlık ve özgürlük düşüncesini birlikte yürüttü. Atatürk devrimlerini ve 27 Mayıs 1960 Anayasa'sını savundu. Soyut, anlamsız, kapalı şiire karşı çıktı. Şairi "tüm insanlığın ve halkın sözcüsü" saydı. Ona göre, şair "haksızlıklara karşı direnmeli, insanları birbirine sevdirecek sosyal barışın sağlanmasına" yardım etmelidir. Topluma umut vermeli, onun bunalımlarını, özlemlerini, tepkilerini dile getirmelidir. [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *Teselli* (1943), *Anaforda Dönen Adam* (1946), *Vatanım Benim* (1973), *Özgürlük İçin Ölmek* (1974), *Acısıyla Yanmak Türkiye'nin* (1975), *Memleketi Sevmek Suçu* (1978), *Şairler Böyle Sever* (1986), *Yasaklar Cehennemi* (1991), *Özgürlük Tek Sevgilim* (1992), *Sımsıcak Dostluğunda Ölümün* (1993). Öykü: *Seninle Bir Yılbaşı* (1989). Deneme: *Önce İnsan Olmak* (1981), *Suskunlar Ülkesi* (1988). Anı: *Anılar ve Portreler* (2001). İnceleme: *Edebiyatımızın Beş Ana Meselesi* (1949).

T E S E L L İ

Geceler
 Sedefte gölgeler döker avuçlarına.
 Yalnız sen değilsin hasret çeken
 Her yolun sonunda bekleyenler var.

İpek hörgüçlü develerdir
 Yollardan geçen
 Yaylana yaylana
 Uykudur gözlerini bayıltan
 Salkım salkım rüyalarıyla.

Geceler
 Simsiyah çiçekler serper eteklerine.
 Rıhtımda başıboş kayıklar
 Dağlarda yaşlı geyikler vardır.

Ve sen
 Neden terkedilmiş çocuklar gibi mahzunsun?

Sılaya giden yollar mı tutuk?
 Mektup mu getirmedi posta?
 Bir garip derde mi düştün yoksa?

Sevgilim
 Bana sokul, gözlerime bak.
 Neden benzin uçuk
 Kirpiğin ıslak?

G Ü Z E L S İ N

Güzelsin böyle uykulu hâlinle
 Bırak ayık yaşamayı, hep hülyaya dal
 Sal, şu deli gönlümü mâceraya sal
 Donat âlemimi hayâlinle..

Güzelsin böyle hüznü duruşunla
 Asil ruhlara ıstırap yaraşır,
 Her şeyi inkâr edip aşka sarıldık
 Gözlerimize serap yaraşır..

Güzelsin zaman geçtiği halde
Sanki yıllar kanmamış pınarından;
Hep aynı gençlik, aynı tılsım
Sanki mevsimler uğramamış kapına
Sanki poyraz esmemiş ocağında
Hep aynı alev, aynı kıvılcım..

Hâlâ, bir ömre bedelsin
Netsem, neylesem yine güzelsin...

Y A Ğ M U R

Yağmur dediğin
Böyle yağmalı
Tepeden tırnağa
Islatmalı..

Soyunup cadde ortasında
Çırılçıplak
Tüm rezilliklerden arınmalı..

Yağmur dediğin dokunaklı şarkılar gibi olmalı
Ağlatmalı benim gibi bir garibânı
Avutmalı..

Birden, gözlerin doğmalı ufkuma
Masmavi bir ayna gibi;
Gülümsemelisin
Açmalı gökyüzü
Bayramlık bir giysi gibi yepyeni..

Ve yağmur dediğin
En güzel yerinde biten bir kavga gibi
Seni öptüğüm zaman
Dinmeli.

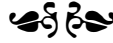
ÖZGÜRLÜK ÇİÇEĞİ

Ölme, dur
 Güzel günleri görmek için
 Daha güzel
 En güzel!

Ölme, dur
 Özgürlüğe açık pencereden
 Bir çiçek koparmak için..

Bir çiçek ki
 Bütün umutlar onda
 Yetişmiyor bir teki bile
 Milyonlarda..

Gün doğacak
 Değecek beklemeye
 Özgürlüğe açık pencerede
 Ölme, n'olur!

Ş Ü K R Ü E N İ S R E G Ü

1923'te Çankırı'da doğdu. Lise öğrenimini yarıda bırakarak çalışmaya başladı. Bir süre Adana Lisesi'nde sekreterlik yaptı. İstanbul'a gelerek Doğan Kardeş dergisine girdi, sekreterlik ve yazı işleri yönetmenliği görevlerinde bulundu. Nebioğlu Yayınevi'nde çalıştı. Yankı Yayınevi'ni kurdu. Ulus gazetesinde çocuk sayfası düzenledi. 19 Mart 1976'da İstanbul'da öldü.

Servetifünun-Uyanış, İstanbul, Hep Bu Toprakdan, Varlık, Fikirler, Diyelim (1941-53) dergilerinde ilk şiir ve yazıları yayınlandıktan sonra, çocuklar için şiirler ve masallar yazmaya yöneldi.

YAPITLARI

Şiir: *Buğu* (1942), *Yağmur* (1944), *Canım Dünya* (1945). Çocuk şiirleri: *Elma Ağacı* (1971). Çocuklar için öyküler: *Onlar da Çocuktuk* (1972).

Y A Ğ M U R

Hep böyle yağmur yağsın,
Bahçelerde yıkansın mevsim
Huzur kanat açsın dallarda.

Hep böyle yağmur yağsın,
Soyunsun günahlarını bulutlar.
Kuşlar gelsin pencereme.

Hep böyle yağmur yağsın,
Gurbet uyusun başucumda
Yağmur yağmur koksun saçların.

B U S A B A H

Bu sabah ne güzel, ne güzel Rabbim
Asude ırmak, toz pembe ufuk.
Ve bir rüya bahçesinde gezinen
Yaramaz çocuk.

Bir tazelik var bu sabah içimizde
Yağmur yağmış, kokular yayılmış dallardan.
Kuşlar ve ağaçlar sarhoş
Her şey memnun yaşamaktan.

Islak şarkılar dolar gözlerimize
Bu sabah gökyüzü ne güzel Rabbim
Maviliğini dökecekmiş gibi üstümüze.

Ü Z Ü N T Ü

Gökyüzünün bu en güzel anında
 Sen de mi yapraklarını dökcektin ağaç.
 Hani gölgesini esirgemeyecekti dallar,
 Tadını unutmayacaktık meyvaların,
 Bahçemizde bir bebek gibi gülecekti bahar.

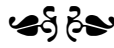
Şehrin rüyasıyla dolacaktı yelken
 Mehtaplı geceler sıldan dönecekti.
 Yeniden başlayacaktı macera.

Ve uykusunu bozmamak için ölülerin
 Bizi rahat bırakacaktı hatıra.

H A R P İ Ç İ N D E

Boşuna demir atıyor vapur,
 Boşuna bal yapıyor arı,
 Boşuna sürülüyor toprak.
 Ne çiçek koklamak istiyor canı insanın
 Ne gezip dolaşmak;
 Ne aşktan bahsetmek sevgilisine..

Öyle habersizce geliyor ki ölüm,
 Rüyalar tamamlanamıyor,
 Giyinip kuşanılamıyor,
 Gülünüp ağlanamıyor.
 Ve son bir defa olsun insan
 Göz göze gelemiyor..

HASAN ŞİMŞEK

25 Temmuz 1918'de Tarsus'ta doğdu. Ortaöğrenimini Adana Ziraat Lisesi'nde bitirdikten sonra, Toprak Mahsulleri Ofisi'ne girerek değişik şubelerinde çeşitli görevlerde çalıştı.

Hep Bu Topraktan, İstanbul, Yücel, Başkent Ankara (1936-41) dergilerinde yayınlamaya başladığı şiirleri, en çok Varlık dergisinde yer aldı. Hece ölçüsüyle, kendi halinde insanların dünyasını, onların doğa ve yaşam karşısındaki duygularını, küçük mutluluklarını anlattı.

İkişer üçer heceli dizelerle kendine özgü bir yapı arayışına girdi.

YAPITLARI

Şiir: *Gece Gündüz* (1952), *Beyaza Duran* (1963).

S Ü R G Ü N

Ben güneyden kalkıp gelmişim kardeş,
Sımsıcak bir öpüş alnımda gün,
Yumruk kadar yüreğimde bir dünya,
Toprak kokan avuçlarımda güneş,
Ve urbam gibidir üstümde hüznü..

Sürgünüm yalnızlığında ömrün
İki gözümde iki damla yaş,
Dün Tarsus, bugün Tosya
Yarın belki Sarıkamış, belki Muş;
Çekip götürecektir elbet kader bu ya!
Bir yerde karar kılmak ne mümkün;
Ekmek atlı ben yaya...

Y A L N I Z L I K D E D İ Ğ İ N

Yalnızlık dediğin,
Bir kent koskocaman!
Hangi sokağına baksan
Ben geçiyorum;
Ben konuğum bütün otellerinde,
Bütün meyhanelerinde ben içiyorum.

G Ü N E Ş Y Ü Z Ü M D E

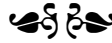
Diyorum ki :
 Zamanı bir el çevirse geri
 Ters dönmeğe başlasa akreple yelkovan,
 Harcadığım milyonlarca dakika;
 Arısı uçmuş kovan
 Neye yarar ki?

Oysa şimdi şu anda varım
 Saat gibi işliyor alışkanlığım aşka
 Görmek dileği geçiyor içimden seni,
 Öpmek isteği geçiyor sınırsız
 Yürüyorum güneş yüzümde,
 Duruyorum güneş yüzümde
 Dünya dönüyor, ben dönüyorum.
 Umudum, küçük sevinçlerim, aldanişlarım yeni
 İki çıra yanıyor iki gözümde
 Görüyor ve görünüyorum.

Günü kuşanmak oluyor ilk işim
 Sonra, savaş barış kavga aşk içindeyim;
 Her susayışım bir kaynağa itiyor beni...

D A Ğ A R C I K

Elleri dert görmesin kim katıyorsa uykuma
 Aşk şarkısını.
 Yıldızları boşluğa kim asıyorsa her gece,
 Kim salıyorsa dört nala bu ışık yılmısını
 Elllerine sağlık;
 Mutlu uyanıyorum seninle yatmalardan
 Sıcaklığım ihtilâl utangaç yerlerinde...
 Siyahı etek gibi sürüyorum ardımca
 Beyazı yürüyorum;
 Sırtımda günlerden bir dağarcık.

SABAHA TTİN TEOMAN

1 Nisan 1914'te İstanbul'da doğdu. Ortaöğrenimini İstanbul Erkek Lisesi'nde (1935), yükseköğrenimini Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde bitirdi (1939). Maliye Bakanlığı'ndaki görevlerin ardından, Gümrük ve Tekel Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü (1960), Sanayi Bakanlığı Sanayi Dairesi Başkanlığı (1962), Ortak Pazar Daimî Delegation danışmanlığı (1965), Maliye Bakanlığı Tetkik Kurulu üyeliği (1968) yaptı.

Büyük Doğu, Doğuş, Hep Bu Topraktan, İstanbul, Ülkü, Yaratış, Yücel, Şadırvan (1943-49) ve Varlık (1941-72) dergilerinde yer alan şiirleriyle lirizm ve ritm açısından dikkat çektiği, 1940 kuşağı içinde duygucu şiir anlayışını sürdürenler arasında bulunduğu söylenebilir.

YAPITLARI

Şiir: *Rıhtım Sisleri* (1943), *Beşinci Mevsim* (1945)

ODAM

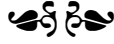
Oturduğum odadan vapur sesi duyulsun isterim
 Dışarı bakınca ilkin bahçe,
 Sonra liman görünmeli,
 Pencерem açılınca bir çiçek kokusu duymalıyım:
 Yasemin veya hanımeli.
 Üstündeki yağmur dolu göğе bakınca insan
 Öğleden sonrayı düşünüp
 Gizlice gülebilmeli.

IŞIĞIN ÇAPRAZ GELDİĞİ SAAT

Yalnız kalmak istediğim anlar olur,
 Kapımı kilitlerim, perdemi indiririm.
 Kitaplarım söylenir, iskemlem gel otur der,
 Su içilmek ister, ayna bakılmak.
 Sırtüstü uzanır gözlerimi yumarım:
 Üşüşür geçmişim başıma.
 Ama nasıl yalnız kalırım?
 Bu odada hatıra ve eşyadan başka
 Kovup atamadığım bir de “Ben” varım.

GÜN

Sen uyandın diye gün doğar,
 Şu yol geçtiğin için güzel,
 Bakmadığın için çirkin şu adam.
 Su aksın,
 Dal gölgen içindir
 Ve sen varsın diyedir
 Bu dünyada yaşamam.

MUZAFFER TAYYİP USLU

Rüştü Onur'un arkadaşı olup onun gibi genç yaşta ölen
Muzaffer Tayyip Uslu, 1922'de İstanbul'da doğdu.

Çocukluğunun dört beş yılı Mersin'de geçti. (Babası polis
komiseri idi.) İlk ve ortayı İstanbul'da okudu. Lise'nin son iki
sınıfını 1943'te Zonguldak'ta Çelikel Lisesi'nde tamamladı.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'ne
yazıldı. On yedi yaşındayken zatürree olmuştu. İyi
bakılmadığından hastalığı vereme dönüştü. Gerek bu hastalığı,
gerekse para sıkıntısı yüzünden fakülteyi bıraktı. Zonguldak'a
giderek iş aradı. İş Mükellefiyeti Dairesi'ne memur olarak girdi.

Hastalığı gitgide ilerledi. Sanatoryuma yatmak için gereken
parayı toparlayamadı. 3 Temmuz 1946'da yirmi dört
yaşındayken Zonguldak'ta öldü.

Muzaffer Tayyip Uslu lisedeyken şiire başladı. Zonguldak'ta
çıkan Ocak (1942) ve Kara Elmas (1943-46) gazete ve
dergilerinde şiirler, yazılar yayımladı. Ayrıca Varlık (1941),
Değirmen (1943) dergilerinde de görüldü. Şiirlerini 1945'te tek
kitabı *Şimdilik*'te topladı.

Rüştü Onur gibi Muzaffer Tayyip Uslu da hep ölüm tasası çekti.

Öyleyken yaşama, dünyaya bağlı, insanlarla doğayı seven,
yolculuktan hoşlanan, yoksulluktan yakınan, ölüme baş eğerken
bile barışı, mutluluğu özleyen ince bir şair olarak tanındı. Gizli
bir özgünlükle ve duyarlıkla beslenen yalın, içten, yoğun bir
anlatım ve temiz bir dil kullandı. Garipçilerin açtığı yenilik
hareketine katıldı. [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *Şimdilik* (1945, Muzaffer Soysal'ın önsözüyle).

G E C E

Geceyi kapımda bekletemem
 Ya içeri odama almalıyım
 Ya beraber dışarı çıkmalıyım
 Geceyi kapımda bekletemem

G Ü N A Y D I N

Kapalı duran penceremden
 Odama giren sabah güneşi
 Günaydın diyor

Sandalyenin sırtında ceketim
 Dün gece olup bitenleri unutmuş
 Uzun etme diyor işte.

Ve bir mırıltı
 Kulağımın dibinde
 Ben başlayan günüm
 Aydınlığı getirdim sana
 İnsanoğlu

Hadi kalksana.

Peşinden lafa karışıyor pencere
 Günaydın Muzaffer bey
 Sokaklar seni bekliyor
 –Sokaklar beni bekliyormuş–
 Günaydın.

A R K A D A Ş L I K

I

Şiirler söylemek istiyorum size
En tatlı ümitler içinde
İstiyorum ki korkutmasın sizi mezarlık
Göreceksiniz o kadar
O kadar can sıkıcı değildir
Benimle arkadaşlık
Ben

Rivayete göre
Allahın talihsiz kulu

Ben

Üsküdarlı Şükriye Hanım'ın
Ortanca oğlu

Ve Yirminci Yüzyılın

Eli ayağı bağlı

Zavallı şairi

Muzaffer Tayyip Uslu

Şiirler söylemek istiyorum size
Siz sevgili insan kardeşlerime

II

Sevgili insan kardeşlerim
Size bütün kalbimle teşekkür ederim

Ellerinizin yardımıyla
Saçlarımı tarıyorum
Her sabah

Siz kitaplarda yazmasaydınız
Ben nereden bilecektim
İki kere ikinin dört ettiğini

Ve gökyüzünü yatağımdan
Seyredebilir miydim böyle
Aklınıza gelmeseydi
Bu pencereyi açmak odama

Ah biliyorum
 Biliyorum bir gün gelir de ölürsem
 Omuzlarınızda gidecek cenazem
 Size teşekkür ederim şimdiden

III

Bilmelisiniz ki insan kardeşlerim
 Deniz denilen bir şey vardır yeryüzünde
 Ve gökyüzü mavidir ekseriya
 Sonra aklınızda bulunsun
 Ne olur ne olmaz
 Aklınızda bulunsun
 Yalnız yaşamak için geldik bu dünyaya

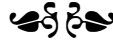
Başka hiçbir şey için değil
 Mesut olabilmemiz içindir
 Ne varsa bu dünyada
 Gökyüzünden tutun da
 Ağaçların meyvesine
 Hatta gölgesine varıncaya kadar
 Ne varsa bu dünyada
 Mesut olabilmemiz içindir
 Aklınızda bulunsun.

K A N

Önce öksürüverdim
 Öksürüverdim hafiften,
 Derken ağzımdan kan geldi
 Bir ikindi üstü durup dururken

Meseleyi o saat anladım
 Anladım ama, iş işten geçmiş ola
 Şöyle bir etrafıma baktım,
 Baktım ki yaşamak güzeldi hâlâ

Meselâ gökyüzü
 Maviydi alabildiğine
 İnsanlar dalıp gitmişti
 Kendi âlemine

HALİM YAĞCIOĞLU

1919'da İzmir'de doğdu. Ortaöğrenimini İstanbul Erkek Lisesi'nde, yükseköğrenimini Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü'nde tamamladı. Zonguldak, Eskişehir, Ankara, Urfa, Sivas, Gaziantep, Bolu ortaokul ve liselerinde öğretmen olarak çalıştı. Ankara'da Kütüphaneler Genel Müdürlüğü'nde memurluk yaptı.

Çınaraltı ve Ülkü (1941-45) dergilerinde yayınladığı ilk şiirleri hece ölçüsüyle, halk şiiri geleneğinde yazılmıştır. 1945'ten sonra, yenileşme hareketlerinin de etkisiyle, yeni bir yazış biçimine, toplumcu şiir anlayışına yöneldiği görüldü. Bu tür şiirlerini Kaynak, Dost, Edebiyat Dünyası, Fikirler, Seçilmiş Hikâyeler, Çağrı, Türk Dili, Varlık dergilerinde yayınlamıştır.

YAPITLARI

Şiir: *Samanyolu* (1944), *Anzelha* (1955), *Kasım Rüzgârı* (1955), *Destan Türk* (1973), *Altın Günlerin Eşiğinde* (1976).

YOL BOYUNCA

Koparabilir misin bana yıldızlardan
 Avuçlayabilir misin karanlığı
 Sen ki milyonlar içindesin
 Neden kalbinin yalnızlığı

Bulabilir misin bana dost dost
 Ki sevsin seni karşılık beklemeden
 Buz üstüne yazılır mı çocuğum
 Düşündün mü deniz dikiş tutmaz neden

Düşündün mü gecelerde ne var
 Böyle insanı ürperten
 Sanır mısın ruhsuz bu karanlıklar
 Ölüm sükûnuyla yürüyen

Tutabilir misin geçen zamanı
 Dönebilir misin on beşine
 Şaşmadın mı hiç çocuğum
 Baharın sessizce gelişine

Kim sürdü gözlerine maviyi
 Ki denizleri hatırlatır
 Hiç dönen var mı öteden
 Sır.

BİR TÜRKÜNÜN GETİRDİĞİ GEMİ

Bir gemici türküsü dinledim
Perişan bir gemici türküsü ayrılık tüten
Ağır ağır söyleniyordu yürekten
Bozkırımda serinledim

Rüzgâr doldurmuştu yelkenleri
Sancak direğinde kalbim gibiydi bayrak
Dalgalar dövüyordu tekneyi şırak şırak
İslanmıştı aydınlık serenleri

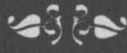
Nasıl da yan yatıyordu öyle pervasız
Dört bir yanı ıslıl ıslıl güneş yüklü
Tayfalar şendi küçüklü büyüklü
Beni görmüyordu vefasız

Mercan kefal çipura götürüyordu
Canlı canlı diri diri oynayan
Geveze martılarla peşinden çılgınca koşan
Köpükten bir iz sürüyordu

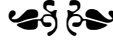
Miçoluğa razıyım bu serin gemilerde
Avucumdan soğuk soğuk sular süzölsün
Gönlüm ayrılıklarla üzülsün
Saçlarım tuz içinde

Bütün limanlara uğramalı kardeş limanlara
Doyumsuz yemişler almalı aşk almalı
Cömert sofrada kalpler buluşmalı
Silinmez yer etmeli bu hatıra

Ne zaman gözlerimi yumsam görürüm
Açık denizlerde çalkanan gemileri
O yürekten söylenen türküleri
Duyamayagöreyim ölürüm.

1950'DEN SONRA

AHMED ARİF

21 Nisan 1927'de Diyarbakır'da doğdu. Ortaöğrenimini Diyarbakır Lisesi'nde bitirdikten sonra, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü'nde okurken, ceza yasasının 141. maddesine aykırı eylemde bulunma savıyla tutuklandı (1950), işkence gördü. Aynı savla 1952'de bir daha tutuklanıp yargılandı.

İki yıl ceza aldı. Böylece öğrenimini tamamlayamadı.

Cezaevinden çıktıktan sonra Ankara'ya yerleşip gazetelerde çalışmaya başladı. 2 Haziran 1991'de Ankara'da öldü.

1940'lı yıllardaki ilk ürünleri duygusal şiirin etkisi altındadır. Sonraki yıllarda toplumcu gerçekçi bir çizgide gelişim gösterdi. Yetiştigi yörenin halk türküleri, ağıt ve masallarıyla beslenen, toplumcu şiirin ortak değerlerini bu birikimden gelen dil tadı, söyleyiş güzelliğiyle buluşturan, epik ile lirik öğelerin bileşiminden her dönemde gündemde kalmayı, toplumun vicdanı olmayı sürdürecektür gür bir sese, etkili bir yaygınlığa ulaştı.

YAPITLARI

Şiir: *Hasretinden Prangalar Eskittim* (1968). Söyleşi: *Ahmed Arif Anlatıyor* (1990). Mektup: *Cemal Süreya'ya Mektuplar* (1992).

ANADOLU

Beşikler vermişim Nuh'a,
Salıncaklar, hamaklar.
Havva Ana'n dünkü çocuk sayılır,
Anadolu'yum ben,
Tanıyor musun?

Utandırım,
Utandırım fıkarcılıktan,
Ele, güne karşı çıplak...
Üşür fidelerim,
Harmanım kesat.
Kardeşliğin, çalışmanın,
Beraberliğin,
Atom güllerinin katmer açtığı
Şairlerin, bilginlerin dünyalarında
Kalmışım bir başıma,
Bir başıma ve uzak.
Biliyor musun?

Binlerce yıl sağılmışım...
Korkunç atlarıyla yağmalamışlar
Nazlı seher-sabah uykularımı,
Hükümdarlar, saldırganlar, haydutlar,
Haraç salmışlar üstüme.
Ne İskender takmışım,
Ne Sultan Murat.
Göçüp gitmişler, gölgesiz...
Selâm etmişim dostuma
Ve dayatmışım,
Görüyor musun?

Nasıl severim bir bilsen,
Köroğlunu, Karayılanı, Meçhul Askeri...
Sonra Pir Sultan'ı ve Bedreddin'i.
Sonra, kalem yazmaz bir nice sevdâ...
Bir bilsen, onlar beni nasıl severdi,
Bir bilsen Urfa'da kurşun atanı,
Minareden, barikattan, selvi dalından
Ecele nasıl gülerdi.
Bilmeni mutlak isterim,
Duyuyor musun?

Öyle yıkma kendini,
 Öyle mahzun, öyle garip...
 Nerede olursan ol,
 İçerde, dışarda, derste, sırada,
 Yürü üstüne-üstüne,
 Tükür yüzüne cellâdın.
 Fırsatçının, işbirlikçi hayının.

Dayan kitap ile,
 Dayan iş ile.
 Tırnak ile, diş ile,
 Umut ile, sevda ile, düş ile.
 Dayan, rüsva etme beni...

Gör, nasıl yeniden yaratılıyorum,
 Namuslu, genç ellerinle...
 Kızlarım, oğullarım var gelecekte,
 Her biri vazgeçilmez, cihan parçası.
 Kaç bin yıllık hasretimin koncası.
 Gözlerinden,
 Gözlerinden öperim,
 Bir umudum sende
 Anlıyor musun?

AKŞAM ERKEN İNER MAHPUSÂNEYE

Akşam erken iner mahpusâneye.
 Ejderha olsan kâr etmez.
 Ne kavgada ustalığın,
 Ne de çatal-yürek civan oluşun.
 Kâr etmez, inceden içine dolan,
 Alıp götüren hasrete.

Akşam erken iner mahpusâneye.
 İner, yedi kol demiri,
 Yedi kapıya.
 Birden, ağlamaklı olur bahçe.
 Karşıda, duvar dibinde,
 Üç dal gece sefâsı,
 Üç kök hercaî menekşe...

Aynı korkunç sevdâdadır
Gökte bulut, dalda kaysı.
Başlar koymağa hapislik.
Karanlık can sıkıntısı...
Kürdün Gelini'ni söyler maltada biri
Bense volta'dayım ranza dibinde
Ve hep olmayacak şeyler kurarım,
Gülünç, acemi, çocuksu...

Vurulsam kaybolsam derim,
Çırılçıplak, bir kavgada.
Erkekçe olsun isterim,
Dostluk da, düşmanlık da.
Hiçbiri olmaz halbuki.
Geçer süngüler namluya,
Başlar gece devriyesi candarmaların...

Hırsla çakarım kibriti,
İlk nefeste yarılanır cıgaram,
Bir duman alırım, dolu,
Bir duman, kendimi öldüresiye.
Biliyorum, "Sen de mi?" diyeceksin,
Ama akşam erken iniyor mahpusâneye.
Ve dışarda delikanlı bir bahar,
Seviyorum seni,
Çıldırasıya...

ADİLOŞ BEBE'NİN NİNNİSİ

Doğdun,
Üç gün aç tuttuk
Üç gün meme vermedik sana
Adiloş Bebem,
Hasta düşmeyesin diye,
Töremiz böyle diye,
Saldır şimdi memeye,
Saldır da büyü...

Bunlar,
Engerekler ve çıyanlardır,
Bunlar,
Aşımıza, ekmeğimize
Göz koyanlardır,
Tanı bunları,
Tanı da büyü...

Bu, namustur
Künyemize kazılmış,
Bu da sabır,
Ağulardan süzölmüş.
Sarıl bunlara
Sarıl da büyü...

UNUTAMADIĞIM

Açardın,
Yalnızlığında
Mavi ve yeşil,
Açardın.
Tavşan kanı, kınalı - berrak.
Yenerdim acıları, kahpelikleri...

Gitmek,
Gözlerinde gitmek sürgüne.
Yatmak,
Gözlerinde yatmak zindanı.
Gözlerin hani?

"To be or not to be" değil.
"Cogito ergo sum" hiç değil..
Asıl iş, anlamak kaçınılmaz'ı,
Durdurulmaz çığı
Sonsuz akımı.

İçmek,
Gözlerinde içmek ayışığını.
Varmak,
Gözlerinde varmak can tılsımına.
Gözlerin hani?

Canımın gizlisinde bir cân idin ki
Kan değil, sevdamız akardı geceye,
Sıktıkça cellâd,
Kemendi...

Duymak,
Gözlerinde duymak üç - ağaçları.
Susmak,
Gözlerinde susmak,
Ustura gibi...
Gözlerin hani?

K A R A N F İ L S O K A Ğ I

Tekmil ufuklar kışladı
Dört yön, onaltı rüzgâr
Ve yedi iklim beş kıta
Kar altındadır.

Kavuşmak ilmindeyiz bütün fasıllar
Ray, asfalt, şose, makadam
Benim sarp yolum, patikam
Toros, Anti-toros ve âsi Fırat
Tütün, pamuk, buğday ovaları, çeltikler
Vatanım boylu boyunca kar altındadır.

Döğüşenler de var bu havalarda
El ayak buz kesmiş, yürek cehennem
Ümit, öfkeli ve mahzun
Ümit, sapına kadar namuslu
Dağlara çekilmiş kar altındadır.

Şarkılar bilirim çığ tutmuş
Resimler, heykeller, destanlar
Usta ellerin yapısı
Kolsuz, yarı çıplak Venüs
Trans-nonain sokağı
Garcia Lorca'nın mezarı
Ve gözbebekleri Pierre Curie'nin
Kar altındadır.

Duvarları katı sabır taşından
 Kar altındadır varoşlar,
 Hasretim nazlıdır Ankara.
 Dumanlı havayı kurt sevsin
 Asfalttan yürüsün Aralık,
 Sevmem, netameli aydır.
 Bir başka ama bilemem
 Bir kaçınıcı bahara kalmıştır vuslat
 Kalbim, bu zulümlü sevda, kar altındadır.

Gecekonduarda hava bulanık puslu
 Altındağ gökleri kümürlüslü
 Ekmeğe, aşka ve ömre
 Küfeleriyle hükmeden
 Ciğerleri küçük, elleri büyük
 Nefesleri yetmez avuçlarına
 –İlkokul çağında hepsi–
 Kenar çocukları kar altındadır.

Hatıp Çay'ın öte yüzü ılıman
 Bulvarlar çakırkeyf Yenişehir'de
 Karanfil Sokağında gün açmış
 Hikmetinden sual olunmaz değil
 “Mucip sebebin” bilirim
 Ve “kâfi delil” ortada...

Karanfil Sokağında bir camlı bahçe
 Camlı bahçe içre bir çini saksı
 Bir dal süzülür mavide
 Al-al bir yangın şarkısı,
 Bakmayın saksıda boy verdiğine
 Kökü Altındağ'da, İncesu'dadır.

M E R H A B A

Gün açar,
 Karın verir yağmurlu toprak.
 İncesu Deresi, merhaba.
 Saçakta serçeler daha çılgındır,
 Bulutlarda kartal
 Daha çalımlı.
 Koparır göğsünden bir düğme daha
 Tezkere bekleyen biri.
 İncesu Deresi, merhaba.

Genç bayraklar vardır
 Barış düşünür,
 Kuyularda işçi, mavilikleri.
 Ben hepsini düşünürüm
 Yirmidört saat
 Ve seni düşünürüm
 Karanlık, hırslı...
 Seni, cihanların aziz meyvası.
 İlân-ı aşk makamından bir mısra
 Yeşerip kımıldar içimde,
 Düşer aklıma gözlerin...

Oysa murad alamam.
 Oysa akdan - karadan
 Bilirim payım bu kadar...
 Unutmuş gülmeyi gözbebeklerim.
 Unutmuş dudaklarım öpmeyi.
 İncesu Deresi, merhaba...

A Y K A R A N L I K

Maviye
 Maviye çalar gözlerin,
 Yangın mavisine
 Rüzgârda âsi,
 Körsem,
 Senden gayrısına yoksam,
 Bozuksam,

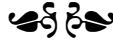
Can benim, düş benim,
 Ellere nesi?
 Hadi gel,
 Ay karanlık...

İtten aç,
 Yılandan çıplak,
 Vurgun ve belâ
 Gelip durmuşsam kapına
 Var mı ki doymazlığım?
 İlle de ille
 Sevmelerim
 Sevmelerim gibisi?
 Oturmuş yazıcılar
 Fermanım yazar
 N'olur gel,
 Ay karanlık...

Dört yanım puşt zulası,
 Dost yüzlü,
 Dost gülücüklü,
 Cıgaramdan yanar
 Alnım öperler,
 Suskun, hayın, çıyansı.
 Dört yanım puşt zulası,
 Dönerim dönerim çıkmaz.
 En leylim gecede ölesim tutmuş,
 Etme gel,
 Ay karanlık...

İ Ç E R D E

Haberin var mı taş duvar?
 Demir kapı, kör pencere.
 Yastığım, ranzam, zincirim,
 Uğruna ölümlere gidip geldiğim,
 Zulamdaki mahzun resim,
 Haberin var mı?
 Görüşmecim yeşil soğan göndermiş
 Karanfil kokuyor cıgaram
 Dağlarına bahar gelmiş memleketimin.

TEVFİK AKDAĞ

1932’de İzmir’de doğdu. Ortaöğrenimini İzmir İnönü Lisesi’nde (1951), yükseköğrenimini Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi’nde (1958) bitirdi. Askerliğin (1959-60) ardından, emekli olana dek çalıştığı Akbank’ta müfettişlik göreviyle Anadolu’nun çeşitli yerlerini dolaştı. İlk şiirleri Varlık, Mülkiye, Kaynak, Şairler Yaprığı, Yeditepe dergilerinde yer aldı (1953-55). Arkadaşlarıyla birlikte, 6 sayı çıkabilen Şimdilik dergisini yayınladı (1955).

Yoğunlukla Pazar Postası’nda şiir yayınlayan ve bir süre sonra İkinci Yeni adıyla anılmaya başlayan ozanlara katıldı.

23 Eylül 1993’te İstanbul’da öldü.

Şiirleri genellikle İkinci Yeni anlayışı içinde görülmekle birlikte, sözcük seçimiyle olsun, söyleyiş güzelliğine ve yoğunluğa önem verişiyse olsun, ortalamanın her zaman dışında kalmış, toplumsal gerçekleri dile getirip kurulu düzene öfkesini yansıtmakla her zaman “bir toplum şairi” (H. Cöntürk) kimliğini korumuştur.

YAPITLARI

Şiir: *Lâcivert Kanatlı Bir Kuştur Gece* (1968), *Çıplak ve Sevinçle* (1977), *Eski İnsan Sözleri* (1990), *Kıpırda Ey Karanlık* (Bütün şiirleri, 1994).

**SEMİRA'YA GECE
YARILARINDAN SONRA
YAZILMIŞ DELİCE MEKTUPLARDAN**

Ciğerimin ortasında üç damla kan durur
Biri yaşamak der, kabarır
Biri özgürlük der, yanar
Biri kardeşlik içindir

Gözümün bebeğinde üç damla yaş durur
Biri mutluluk der, dökülür
Biri insanlık der, taşar
Biri senin içindir

ÇIPLAK VE SEVİNÇLE

Sıkıntılar içindeki insan
Kapanıp kalma dar çevrene

Kanma bir gün olsun
Varlığını yöneten oyunlara

En yakınından en uzağa
Aç kulağını dinle ne varsa

Bin yıllık da olsa bildiklerin
Bırakma kuşkuyu elden

Konan kurallar değil
Aklındır senin en iyi dostun

Değişmeyen yalnız değişmedir
Değiş kır kabuğunu her şeyin

Dünyaya çıplak ve sevinçle gelen insan
Elindedir senin yalnızlıktan kurtulman

A K I L

Seninle yenileniyor parmakların ucundaki ışık
 Atılımların uzayan köprüsü
 Algının ölümsüz düşü doyulmaz dürtüsü
 Kalfaların depremi depremin büyük senfonisi
 Kocamış geleneği insan sabrının
 Seninle değişiyor

Seninle bitiyor kendi başına bırakılmışlığın uğultulu sancısı
 Seninle sona eriyor değer yaratan bütün organların
 Ellerin ayakların gözlerin kulakların
 Seninle sona eriyor değere değer katan bedenciklerin
 Yani milyonların yani yeryüzü sahiplerinin
 Yalanlar dünyasına sürgün oluşu

Seninle bitiyor sensizliğin acıklı güldürüsü
 Seninle tükeniyor sensizlikten ötürü
 Büyüyen örümceklerin kurbağaların ağaçkakanların
 Yoktan var olanların vardan yok olanların
 Sülüklerin salyangozların parçası bir kuruş etmeyenlerin
 Kokuşmuş kökleri

Seninle başladı başlıyor yeşermeğe doğanın sevinç tohumu
 Seninle başlıyor aşk çoğaltan aşk büyüten aşk
 Aşkın dev itişî genç edişî inceltişî
 Seninle başlıyor hücrenin ilk kez özgür soluyuşu
 Seninle geldi geliyor
 İnsanın çoğul onuru yaşamanın sonsuza giden tadı

SEVGİ YOKSA BEN DE YOKUM

Evrenin çekirdeğinde çekirdeğin nedeninde
 Boşlukta yuvarlanan cisimler düzeyinde
 Renkler biçimler ışınlar şenliğinde
 İlksiz ve sonsuzun huyunda
 Sevgi yoksa ben de yokum

Yaşamının her türlü kuralında
 Bilgece susmada taşan sabırda
 Çekilen çilede beynin beyinle savaşında
 Karşı koyan eylemin amacında
 Sevgi yoksa ben de yokum

Düşüncenin delici aygıtında
 Bitmeyen soruşunda kendini arayışında
 Tanımında çözümünde buluşunda
 Bilinmeyi bilindir yapışında
 Sevgi yoksa ben de yokum

İçe doğmanın coşkun fırçasında
 Usta kaleminde çekici sesinde
 Akılla duyguyu dengeye koyuşunda
 İnsanı insan yapan büyüsünde
 Sevgi yoksa ben de yokum

Birliğin oluşunda yürüyüşün tadında
 Bağlılığın ilk koşulunda son koşulunda
 Bozup gitmede gidip dönmede
 Sevginin örtüsünde sevginin yüzünde
 Sevgi yoksa ben de yokum

YAŞAMAK ACI BİR OYUNSA

Yaşamak acı bir oyunsa üç kişinin güldüğü
 Yazmak işimdir benim yüreğinden acı süzülenleri
 Eriyip tükenenleri basılıp söndürülenleri
 Alnına kara yazı vurulanları
 Yüzünün arkasında gizlenenleri
 Kafalarına kapatılanları çaresizliğe tutuklananları
 İçleri buz kesilenleri beyinleri soğuyanları
 Yokluktan bağırانları yokluktan susanları
 Gözlerinde karanlığı taşıyanları
 Kabuk tutanları inancı nasır bağlayanları
 Umudun kalabalık kapısında sıkışıp ezilenleri

Acıyı kim süzüyorsa onları
 Yaşamak acı bir oyunsa üç kişinin güldüğü
 Yazmak işimdir benim yüreklerde acıyla birikenleri
 Öfkenin ateşini kavganın külünü
 Çilenin ağır yağını nefretin keskin dumanını
 Üzüntünün pıhtılaşmış kanını sabrın katı tutkalını
 Yalanın uyutan şerbetini
 Kusturan şerbetini
 İğrendiren şerbetini
 Kabarmanın taşmanın çıldırmanın köpüğünü
 Kara dışkısını ölümün
 Kokusunu

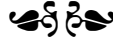
Acının içinde ne varsa onları

G Ü N Ö Ğ U L L A R I

Kendilerini severler korktuklarından
Yaşamının sinsi kâhyasıdırılar
Dünün içinde
Bugünün içinde
Yarının içinde
Nerede ararsanız bulursunuz onları
Ne zaman isterseniz oradadırlar
Nasıl bir yüz gerekiyorsa
Nasıl bir söz gerekiyorsa
Duruma ayarlı bir otomat gibi
Ne günden ilerde ne günden geridedirler

Yavaş yavaş değişirler
Gecelerin uzaması gündüzlerin kısalması gibi
Rüzgârın çıkması denizin kabarması gibi
Birden oluşmazlar
Ortamin konumuna göre yüreklidirler
Bilgili akıllı süreklidirler
Başkalarının deneylerini en iyi onlar kullanırlar
Parmak sayarlar para sayarlar oy sayarlar
Sözcüğe dayanırsa iş
Kardeşliğe dayanırsa
İnsanlığa dayanırsa
Melek kesilirler

Değer önemli değil önem değerlidir onlar için
Son söylenen değerlidir
Son yapılan değerlidir
Birden ters dönerse şemsiyeleri
Hemen kuytuya çekilirler
Sanları günoğludur
Korkarlar kendilerini sevdiklerinden

GÜLTEN AKIN

1933'te Yozgat'ta doğdu. İlkokulu orada okudu. 1951'de Ankara Kız Lisesi'ni, 1955'te Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. 1956'da evlendi ve kaymakam olan eşiyle Anadolu'da Gevaş, Alucra, Şavşat, Haymana, Kumru, Gerze, Saray ve Maraş'ı dolaştı. Bir süre yardımcı öğretmenlik ve avukatlık yaptı. Eşinin atanması üzerine 1971'de İstanbul'da, 1972'de Ankara'da yaşamını sürdürdü. Türk Dil Kurumu'nda görev aldı. Uzun yıllar İnsan Hakları Derneği, Halkevleri, Dil Derneği gibi demokratik kitle örgütlerinde kurucu ve yönetici olarak çalıştı.

1955'te Varlık dergisinin okurlar arasında açtığı yarışmada Teoman Karahun'la şiir birincilik ödülünü paylaştı. *Sığda* kitabıyla 1965'te Türk Dil Kurumu Şiir Ödülü'nü, *Maraş'ın ve Ökkeş'in Destanı* ile 1970'de TRT Sanat Ödülleri yarışmasında Şiir Ödülü'nü, *Ağıtlar ve Türküler* ile 1977'de Yeditepe Şiir Armağanı'nı, *Sevda Kalıcıdır* ile 1991'de Halil Kocagöz Şiir Ödülü'nü, Seyran ile 1992'de (Memet Fuat'la birlikte) Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü, *Sessiz Arka Bahçeler* kitabıyla 1999'da Akdeniz Altın Portakal Şiir Ödülü'nü kazandı.

Gülten Akin'ın şiirleri ilkin Son Haber (1951) gazetesi ile Hisar (1952-56), Mülkiye (1952-54), Türk Dili (1952-53), Seçilmiş Hikâyeler (1954- 56), İstanbul (1954), Yeditepe (1954-60), Varlık (1955-61) dergilerinde çıktı. Sonra, 1960-70 yılları arasında Türk Dili, Değişim, Dönem, Şiir Sanatı, Soyut, Yön, Papirüs, Forum dergilerinde, 1970'i izleyen yıllarda ise Varlık, Türk Dili, Türkiye Yazıları, Yazko Edebiyat, Gösteri, Adam Sanat dergilerinde yayımlandı.

Gülten Akin ilk yapıtlarında çocukluk, genç kızlık ve evlilik dönemlerinin yaşantıları ile doğaya ilişkin bireysel duygularını içtenlikli bir anlatımla sergiledi. Sonraki yapıtlarında ise çevreyle uyumsuzluğu, toplumsal gerçeklerin getirdiği konular ile insan ve halk sevgisini, özgürlük ve adalet özlemini (geleneksel şiirimizden çağdaş bir tutumla yararlanarak) lirik bir dyle diledi. [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *Rüzgâr Saati* (1956), *Kestim Kara Saçlarımı* (1960), *Sığda* (1964) *Kırmızı Karanfil* (1971), *Maraş'ın ve Ökkeş'in Destanı* (1972), *Ağıtlar ve Türküler* (1976), *Seyran Destanı* (1979), *Seyran-Bütün Şiirleri* (1982), *İlâhiler* (1983), *Sevda Kalıcıdır* (1991), *Sonra İşte Yaşlandım* (1995), *Toplu Şiirler 1956-91* (1996), *Sessiz Arka Bahçeler* (1998).
Deneme/inceleme: *Şiiri Düzde Kuşatmak* (1983), *Şiir Üzerine Notlar* (1996). Anlatı: 42. *Gün* (1986). Oyun: *Toplu Oyunlar* (1997).

K E S T İ M K A R A S A Ç L A R I M I

Uzaktı dön yakındı dön çevreydi dön
 Yasaktı yasaydı töreydi dön
 İçinde dışında yanında değilim
 İçim ayıp dışım geçim sol yanımlı sevgi
 Bu nasıl yaşamaydı dön

Onlarsız olmazdı, taşımam gerekti, kullanmam gerekti
 Tutsak ve kibirli –ne gülünç–
 Gözleri gittikçe iri gittikçe çekilmez
 İçimde gittikçe bunaltı gittikçe bunaltı
 Gittim geldim kara saçlarımı öylece buldum

Kestim kara saçlarımı n'olacak şimdi
 Bir şeycik olmadı –Deneyin lütfen–
 Aydınlığım deliyim rüzgârlıyım
 Günaydın kaysıyı sallayan yele
 Kurtulan dirilen kişiye günaydın

Şimdi şaşıyorum bir toplu iğneyi
 Bir yaşantı ile karşılayanlara
 Gittim geldim kara saçlarımdan kurtuldum

Y A Ğ M U R

Yağmur, yağmur.. Bu neyi anlatır?
 Bunca siste bunca ıslak serçe
 Hüznü bir köşesinden tutup kaldırmıştır.

Yağmur, yağmur.. Bu neyi anlatır?
 Son yaz derlenmiş, son ateş sönmüş
 Düz yollara inen son kaçkın, son eşkiya
 Hüznü bir köşesinden tutup kaldırmıştır.

Yağmur, yağmur.. Bu neyi anlatır?
 Oyun biter, o kesin güz çizgileri
 Sevgi, bir de ölümle örselenmiş
 Akli bir köşesinden tutup kaldırmıştır.

P A Z A R

Aldılar önceden dolmuş gününüzü
Ortalığa bıraktılar işsiz güçsüz
Yazılar masalar pencereler yok
Şimdi ne yapacaksınız

Üstünüzde on iki saat bu mavi
Sonra yıldızdan delirmiş gökyüzü
Yol, gücünüzün yettiği kadar, rüzgâr
Ama elleriniz sevginiz nerde
Şimdi ne yapacaksınız

En anlamsız yüzü yaşamının
Üstünüze üstünüze gelir
Bir ses sevgiyi yadsır bilmeden
Vaktinden önce büyümüş

Koşarsınız filimlere kitaplara
– Karanlıkta düşünmek unutmak kolay
Koşarsınız bir iki saatçik
Baştan savmaya kendinizi

Sizin yaşamınız oysa
O sizin asıl istediğiniz
Uykularda olmayacak şeylerde
Yalanlarda eskidi.

K A R K A R

Her sürmeli buzağının ardında
Bir sürmeli çocuk, ikindi
Tartışmasın kimse. İnekler damlara
Kadınlar sütlere. Bir şey söylenmesin
Her kapıda yeterince söyleniyor rüzgâr
Kar kar

Isınmalıyız, herkes kendi yüreğini
 Sevişme, daha dingin günlere kalsın
 Kurt inerse? Insin. Köpekler daha aç.
 Sonra ölümler var, gömütleri derin açamadık
 Sonra ölümler var. Sesleri ve rüzgâr
 Her kapıda yeterince duruyorlar
 Kar kar

Dam çökecek. Bir kırık nal iki göz boncuğu getirin
 Muska nerde? En'am nerde. Siz neredesiniz?
 (Gece) Kara gece. Gaz, kibrit pencere
 Yoksa dam çöktü mü? Ölmeden önce mi öldük biz?
 (Sessizlik)
 Yalnız ölümlerin sesleri dağlarda
 Kar kar

Dursak da gitsek de ölüm olunca (sabah)
 Atları yükleyin gidelim gidelim
 Hastalar binitli, sağlar yürüsün
 Patates (parası doktora)
 Yukarı Fizme'den çekip bismillâh

İnce dert, firengi kırması delimiz hey delimiz
 Damlarda kalmasın hey kalmasın ölümüz
 Düşelim yollara. Yolumuz
 Kar kar

KADIN OLANIN TÜRKÜSÜ

Git oldu can, sürgün geldi dayandı
 Sürgün yine geldi dayandı
 Kitapları topladım, çocukları giydirdim
 Hadi de doğrulalım Dranaz'ın karına

Biz nereye düşeriz, halk fakir fıkara
 Her bahar, her yaz gurbette
 Sılaya dönmesi olur velâkin
 Ne sılamız belli, ne gurbetimiz
 Çiğdemi Ardahan yaylalarında
 Nergisi Sinop'ta
 Van'da koparmışsak sarı gülü

Portakal kokusu Kumluca'dan gelir
Karıştırdık sıla nere, gurbet hangisi
Bizim gibi gurbetçi görülmemiştir.

Git oldu can, sürgün geldi dayandı
Diktiğin fidanlar sen olmayanda
Yel vura ırgalana, gün vura duldalana büyüyecek.
Yasa şu ki ekinler yürüyecek
Bebek dillenecek, güçsüz hallanacak
Sis kalkacak İsfendiyar başından

Selâm olsun bizden önce geçene
Selâm olsun dosta, hasa, çile çekene
Selâm olsun dayanana, düşene
Yüreğim yürekdir bakma gözüm yaşına.

Git oldu can, sürgün geldi dayandı
Sorulmasın vatanımız ilimiz.

AVCI OSMAN TÜRKÜSÜ

Dönektir sımsıkı sardığın gece
Güvenme karanın dostluğu yoktur
Bir ucundan aydınlığa dönüşür
İssız koyaklarda, dağlar başında
Görünce boranı yeyince yeli
Düşünce elinden kara pusatın
Anlarsın anlarsın zalım da üşür
Zulum sahabına döner bir zaman
Osman Osman

Kaç avcı boğuldu senden öncesi
Yaş ırmaklarında kan göllerinde
Arı olsan kaysı gülüne konsan
Pınar olsan yolda yolakta dursan
Kaçsan kaçsan tavşan donuna girsen
Sen de boğulursun mümkünün yoktur
Osman Osman

S A R D U N Y A

Yasadır ansıtalım:
 Tohum ekenlerin, fide dikenlerin
 Kimse durduramaz yağmurunu
 Güneşini kimse kesemez

Fesleğen ekiyorum, sardunya dikiyorum
 Arsızmış, öyle diyor komşum
 Artık siz istemeseniz de
 Açar tohumunu, yayılır toprağınızda

Ne güzel ne güzel ne güzel tanrım
 Fesleğen ekıyor, sardunya dikiyorum
 Bitiyorum arsızlığına çimenin çiçeğin
 Arsızlık bugünden geri
 Umut ve direnç demektir

Sokulmak demektir yaşamın koynuna
 Özdeşlik demektir yaşayla
 İnan olsun dostlar, inan olsun
 Dalından kopan sardunya
 Bozulmadı bikez, eğmedi başını
 Açmayı sürdürdü diktiğim toprakta

İ L K Y A Z

Ah, kimselerin vakti yok
 Durup ince şeyleri anlamaya

Kalın fırçalarını kullanarak geçiyorlar
 Evler çocuklar mezarlar çizerek dünyaya
 Yitenler olduğu görülüyor bir türküyü açtılar mı
 Bakıp kapatıyorlar
 Geceye giriyor türküler ve ince şeyler

“Memelerinde biraz irin biraz balık ve biraz gözyaşı
 Bir dev oluyorsun deniz deniz deniz
 Sisin dere ağızlarından sokulup akşamları

Fındıklarımızı basıyor
 Neyleriz kararan tomurcukları
 Çocuklarımıza yalvarıyoruz: Aç durun biraz
 Tecimenlere yalvarıyoruz:
 Bir “Hotel” bir gizli evlenme az çiziniz
 Bir banka az çiziniz bir yalvarma
 Bizden size ve sizden dışardakilere

Karılarımızı yolluyoruz tırnaklarını kesmeye ve demeye
 –Evet efendim–
 Çocuklarımızı yolluyoruz dilenmeye
 Bizler gidiyoruz yatağımız tanrıya emanet
 Yazların motorlu çingeneleri

Ah, kimselerin vakti yok
 Durup ince şeyleri anlamaya

Baba evleri, ilk kez girilen ırmağa dönüş
 Toprağa tutku, kendinden dolayı
 Kulaklarımızı tıkıyoruz: Para para para
 Kulaklarımızı açıyoruz: Kavga kavga kavga
 Sorar belki biri: Kavga ama neden kavga
 Komşumuza sonsuz balta, karımıza yumruklar içinde
 – Bilmiyoruz neden kavga

Sonra kasabamızın cezaevinde
 Silgimizi gözönüne yerleştiriyoruz
 Günlerimizi iterek genişletiyoruz
 Yer açıyoruz karılarımızı düşünmeye
 Bizsiz geçen menevşeyi düşünmeye

Durup ince şeyleri anlamaya
 Kimselerin vakti olmasa da
 Okulların kadın öğretmencikleri
 Tatil günlerini çoğaltsalar da
 Kutsal nemiz varsa onun adına
 Gözlerimiz için bağlar dokusalar da
 Birikimler ve çizgiler gitgide gitgide
 Açmaya ilkyaz çiçekleri

Bir gün birileri öte geçelerden
 Islık çalarlar, yanıt veririz”

YAPRAKLAR

Senin yüzün ölü bir güldür gözlerime takarım
 Sonra ne çok istesem unutulur kalır
 Belki unutulur, belki çıkaramam arasam arasam
 Dünya gözlerimi karmakarışık etmiştir.

Nasıl ustaca kullandığım vardır kadın ellerimi
 Elim olduğunu andığım geç saatların birinde
 Üstüme yazılmış bir kirpilikle sorarım:
 – Bulup kopardım ama yine eksik, özü eksik
 Bu kopuk yapraklar neyin?

Neyin bu kopuk yapraklar? (Tam burda şaşkınlık)
 Kadınlara vergi, en olmayacak yerde özü yitik
 (Aslında isteyen olmaz bizden, aramak boşuna)
 Ve yapraklar serpilir bir şiirin uygun yerlerine

Bir yaprak öfkenin, öfke tutkusunun –Hey gidi kızlı –
 Bir yaprak sevginin –Kuşku pusudayla–
 Bir yaprak çok yavrulu bir evcil tavşandan
 Bir yaprak hep kaçmak isteyen bir dişi kirpinindir.

Bir yaprak... Ama hangisi hangisinin?

BİR İNCEKARA
KÜÇÜCÜK OĞLANA İLAHİ

İtip düşürdüler annesini
 Kim kim diye sorma
 İtip düşürdüler annesini
 Gözleri önünde

– Amca senin oğlun olmasın
 Olursa, kıyamam, ölmesin

İnce turnasıdır annesinin
 O erkek erkeğe görüşlerde
 Selâm iletir babasına
 İtip düşürdüler annesini
 Gözleri önünde

– Amca senin oğlun olmasın
Olursa görüşüne gelmesin

Özlüyor ve dokuz yaşında
Tütüyor yaslı kara gözleri
Babası. Son görüşüydü
Koroğlusu darda Ayvaz
İmge doru ata bindi
Al at yedeğinde

İtip düşürdüler annesini
Gözleri önünde

– Amca senin oğlun olmasın
Olursa al ata binmesin

Y Ü K S E K E V D E O T U R A N I N T Ü R K Ü S Ü

Evleri yüksek kurdular
Önlerinde uzun balkon
Sular aşağıda kaldı
Aşağıda kaldı ağaçlar

Evleri yüksek kurdular
On bin basamak merdiven
Bakışlar uzakta kaldı
Uzakta kaldı dostluklar

Evleri yüksek kurdular
Cama betona boğdular
Usumuzdaydı unuttuk
Topraktan uzakta kaldı
Toprağa bağlı olanlar.

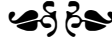
O BAHÇE O KADINLA

Kendinin zalimi bir kent
 kendinin zalimi bir kadınla
 nasıl arkadaş olabilir
 biri ötekine uzandığında
 öteki kaçmaya ya da intihara

kendinin zalimi bir sokak
 kendinin zalimi bir kadınla
 nasıl arkadaş olabilir
 biri gündüzün gezintiye
 öteki zifiri gece

kendinin zalimi bir ev
 kendinin zalimi bir kadınla
 nasıl arkadaş olabilir
 biri su diye uzandığında
 öteki kül dokunulmazlığında

kendinin zalimi bir bahçe
 kendinin zalimi bir kadınla
 şöyle arkadaş olabilir
 birinin buzları altından
 bir çiğdemin başı görüldüğünde
 öteki gülümser eliyle yüzüyle bedeniyle

SABRİ ALTINEL

1926'da Susurluk'ta doğdu. 1936'da Balıkesir'de Ali Şuuri İlkokulu'nu bitirdi. Orta ve liseyi Balıkesir Lisesi'nde (1937-1944) okudu. İlk şiirlerini önce ortaokulun duvar gazetesi Alkın'da (1937), ardından -lise öğrencisi iken- Kaynak (1943) dergisinde yayımladı. 1945'te üç ay İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne devam etti. 1946'da oradan ayrılıp Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne girdi. 1950'de Fakülte'yi bitirdi, bir buçuk yıl doktora öğrenimi gördü. 1954'te Erzurum'un Uzunahmet köyünde askerliğini yedek subay olarak tamamladı. Bir süre Yeni İstanbul gazetesinde çalıştı. 1959'a kadar İstanbul'da azınlık okullarında öğretmenlik yaptı. Fransa'yı, Almanya'yı gezdi. 1960-1982 yılları arasında Saint Joseph, Saint Michel gibi özel okullarda öğretmenliği sürdürdü. 1982 Kasımında Saint Michel Lisesi'nden emekli oldu. 18 Ekim 1985'te İstanbul'da öldü.

İlk şiirleri Balıkesir'de Kaynak (1943-44) dergisinde çıkan Sabri Altinel, sonra şu dergilerde görüldü: Sanat ve Edebiyat (1947), Genç Nesil (1947), Edebiyat Dünyası (1948), Kaynak (1948-55), Yeryüzü (1951-52), Yeditepe (1952-56), Yeni Ufuklar (1954-59), Yücel (1956), Yelken (1958), Ataç (1962-63), Yapraklar (1964), Soyut (1967-69), Somut (1980), Çağdaş Eleştiri (1985).

Şiiri bir çeşit "yaşam deneyimi" sayan, "kafayla okunma"sını isteyen Sabri Altinel edebiyatımızdaki akımlardan herhangi birine katılmadı, alışılmışın dışında yeni yollar aradı, bireyselle toplumsalı, gerçeklikle düşünceyi kucaklayan bir tutumla halktan, barıştan, özgürlükten yana çıktı. İnsan, doğa ve yaşama sevgisini, yarın umudunu dile getirdi.

Lorca'nın seçme şiirlerini Türkçeye çevirdi. [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *İnsanın Değeri* (1955), *Kıraçlar* (1959), *Zamanın Yüreği* (1982), *Şiirler* (Toplu basım, 1983), *Kentin Küçük Sokağı* (1995), *Seçme Şiirler* (1997). Çeviri: *Seçme Şiirler* (Lorca'dan, 1962).

K A R L A R

I.

Kar yağıyordu bir öğle üzeri,
Büyük göklerde, sonsuz göklerde;
Birdenbire kaybettim orta yerde,
Elimden düşürmüş gibi sesimi.

Neden karanlığında kalbimizin,
Bir acı, bir sıkıntı var?
Öylesine güzel ki dünya;
Yaşarız şunun şurasında,
Yaşayabildiğimiz kadar.

Kar yağıyordu bir öğle üzeri,
Altınbakkal sokağında orospular,
Tir tir titriyor soğuktan;
Duvar diplerinde ekmek yiyor çocuklar,
Fotoğraf çekiyor Köprü üstünde Ali.

Böyle bir gündü, hatırlarım,
Savaş daha yeni bitmişti;
İyilik, güzellik taşıyor içimden,
Dolanıyorum dört yanı,
Tâ yüreğimden bir sevinç fışkırıyor
Zilzurna sarhoşum barıştan,
Nasıl sarhoş ederse şarap insanı.
Ama kolu kanadı kırılmış insanların,
Kimse nereye gideceğini bilmiyor.

Sevdiğine çiçek vermek istiyor biri, elleri yok,
Ayaklarını uzatıp dinlenmek istiyor biri, ayakları yok.
Radyolar boyuna esenlik diliyor.

Kar yağıyordu bir öğle üzeri,
Avrupa'nın eski sokaklarında;
Çıplak insanların şakaklarında,
Duruyordu gizli bir şeyin yeri.
Acılar, bezginlik, umutsuzluk,
Zaman daha ağır akıyordu,
Hastalananlar, ölenler;
Gene de geçer bunlar diyordu içimizdeki ses,
Geçer bunlar diyordu insangücü; yaşama sevinci;
Geçip gitti günler...

II.

İstanbulun üstüne kar yağıyor,
 Altınbakkal sokağında orospular;
 Nerden aklıma geldin kar?
 Ya siz nerden sevgiler, acılar, döğüşler?
 Böyle umutlu bir yalnızlığın ortasında,
 Bir köşede.

İstanbulun üstüne kar yağıyor
 Gidiyorum.

I P I S S I Z

Şimdi nasıl da uzaklardasın benden
 Üşümüş bir kan gibi damlıyorsun geceme
 Bu alçak karanlıklardan beni bekleme
 Bir sınırdayım delinmiş ellerimden

Toprağın hüznü dinamitlerin attığı
 Yaşamış ağır elleri işçilerin
 Kanı bu namusun alınterinin
 En güzel yerinden vurmuşlar insanı

Ne şanlar aradım ne keyif ne dinlenme
 Yaşadım hep onurunu insan doğmanın
 Dibinde bu yangın yangın karanlığın
 Yapayalnız ikimiz ıpissız Türkiye

Bu eski bir sonbahara bakan pencerelerin
 Açlıklar kıvranıyordu camlarında
 Yılan ısıkları çağdan çağa
 Sömürenlerin haydutların katillerin

Kim bu, kim? Kimler sesleniyor sana
 Kimler tüketmiş emiyor kemiklerini
 Kendi sesinden ürktüğün geceleri
 Umutların Türkiyem düşer yanına

BİR ŞEY SÖYLEYİN

(Ne olur bir şey söyleyin)
 Şehirler konuşmuyor
 Telgraf telleri yollar
 Evler konuşmuyor
 Toprak konuşmuyor
 Bitki konuşmuyor
 El ayak konuşmuyor

(Ne olur bir şey söyleyin)
 Bunca yüzyılın emeği konuşmuyor
 Bunca yüzyılın sevinci konuşmuyor
 Bunca yüzyılın acısı konuşmuyor
 Müzedeki baş konuşmuyor
 Yaşayan baş konuşmuyor
 Şarabın sıcaklığı
 Ekmeğin sıcaklığı
 Öpüşün sıcaklığı konuşmuyor

(Ne olur bir şey söyleyin)
 Sevgiler konuşmuyor
 Gözyaşları erdemler konuşmuyor
 Tohumu ağaç yapan güç
 Taşı duvar yapan güç
 Sesi söz yapan güç konuşmuyor
 Ben konuşmuyorum
 Kardeşim konuşmuyor

(Ne olur bir şey söyleyin)

GÜZ GELİYOR

Taşıdım umutlu bir yüreği
 İnsanın yanibaşında doğurgan aydınlıkta
 Zamanın ucunda
 Güz geliyor işte güz
 Aşağılara iniyor sesler
 titriyor su

Ey kardeşler
 Ne adımız kalacak geriye
 Ne gözyaşı kırıkları
 Akıp gidecek yaşam
 Bin bir görüntü içinde

Güz geliyor işte güz
 Hışirtısı kırmızı yaprakların
 Alev alev bir geçiş uzaktan
 Duyguların sığınağı
 Buğday ve yağ
 Kalemler defterler dükkânlarda
 Günün üstüne yağıyor yağmur
 Sokakta habersiz çığlıkları çocukların
 Ölüler bizim ölülerimiz

Hiçbir şeyi unutamayız artık biz
 Apaçık bir ter indi toprağa
 Savruldu emek
 Unutamaz
 Demir çelikteki Rıza
 Irgat Hasan tütünden Osman
 Hatice ve kocası ve çocukları
 Unutamaz
 Tren makinacısı Tevfik
 Sılasını sırtında götüren tren

Ürkütölmüş bir kuş gibi
 Yalnızlığın akasyaları arasından
 Bozkırın toprağına
 Unutamaz
 Yoksul söğütler uzak çalıların köyleri
 Ölüm öğlesi yollar
 Ve tek tek adamlar ovada
 Ve kentlerde yürüyüşteki
 Ve dokumada
 içini hüznle dokuyan
 İnsan emeğı ter
 Süt ve yaşam
 Unutamaz

Y A Ş A M V A R

Nedir bu bize kadar gelen nedir bu durduğu yerden
 Kıyı bir yüzle alışılmamış bir yüzle
 Tüm konuşmaları duyuyorum hıçkırıkları gülmeleri
 Yarının düşü içinde büyüyor dünya
 Issız çığlıklarda sevinç ve acı
 İnce sular gibi çocukların yüzleri

Uzat ellerini uzat
 Yolun sonuna varıyoruz artık
 Açık ve sevgisiz kalmış kent
 Kana batmış yüzü
 Çırılçıplak bir umut gözbebeklerinde
 Sokaklar duruyor evler
 Örtülü kapılar
 Akşamları yitik bir bahçede
 İnsanı düşündüğümüz yerde
 Bırakıp denizi ve anıyı
 Dalları ve gözyaşını bırakıp
 Yepyeni bir göğe geriliyor kuşlar
 Eski ve upuzun bir ölüdür kar
 Unutmuş yaşadığını

Ah bu ikiyüzlülük zamanı insanın
 Geçmişle gelecek arasında
 Bilinmeyen bir saatte
 Gördüm gördüm durmadan
 Ölüme gideni ve doğanı
 Belleğe düşen yağmurda adsız taşlarda
 Yaşam var dışarda
 Dostluk ve kardeşlik var

Yolun sonuna varıyoruz artık
 Sevinsin ellerin
 Vur dizini toprağa
 Gurbete kesen yüreğini aç

Sevgi tükenmez insanda

ÇÖZÜLÜYOR YAŞAMIN GİZİ

Eski sokaklarından kentin
Usul bir su gibi iniyorum aşağılara
Umudun gücü inancın ateşi
Toprak ve kan yüreğimde
Gülsün artık çocukların yüzü
Kadınların yüzü yoksulların yüzü
Yalnızlığın durduğu yerde
Çözülüyor yaşamın gizi
Ey değişmeyen sessizlik
Yüreğimde bir damla gözyaşı

Ürkmüş bir at gibi deli
Denize geçen bir rüzgâr gibi
Bir salkım üzüm gibi güze kalmış
Kıraça düşen bir tohum gibi
Savurun ovaya savurun beni

EY İYİLİĞİN AÇIK YÜZÜ

I
Uyu canım sevdiğim
Yıldızlar alınca yolunu
Bir dağ elmasına düşte
Uzat sıcak elini

Sok ayaklarını sularına yaşamın
Güne düşünce mavi bir ışık
Zaman bizim artık
Aşklar çocukların sevinci
Bembeyaz sabahlarda
Yenilgilerin ve yiğitliklerin
Unutulduğu sabahlarda

II
Seni görüyorum düşümde
Yepyeni güneşler içinde
Ölmezlik ve sevinç
Ateşten kar sokaklarda
Bir beyaz papatya gibi
Sessizlikler otlar arasında

Seni görüyorum düşümde
 Ey iyiliğin açık yüzü
 Topla bir denizi uğul uğul
 Sabahların içine

B İ L İ Y O R U M

Biliyorum yazlar olur güzler olur
 Biliyorum dünyamız güzel
 Biliyorum içimizde iyilik var umut var
 Biliyorum bilimde ilerliyoruz
 Biliyorum babalar iş tutar
 Biliyorum analar yas tutar
 Biliyorum çocuklar akşamları eve geç döner
 Biliyorum sevişiriz
 Biliyorum dövüşürüz

Y A Ş A M A S E V İ N C İ

Benim sevincime katılın
 Dünyanın gecesine geldik biliyorum
 Dövüşler çıkarlar kinler
 Güneş batacak o kadar
 Önceleri de bu renkler bu kokular vardı ortada
 Önceleri de öpücükler yalancıydı
 Kan bilinmiyordu söz bilinmiyordu
 Yaşama sevinci bilinmiyordu

Benim sevincime katılın
 Ölümün karşısında hayatım ben
 Ateşin karşısında dal
 En güzel çiçekler dünyada açar
 Dünyada verir ağaçlar en güzel meyvelerini
 Dünyada doğar bir sevişmeden çocuk
 Güçlüğün karşısında çaba
 Ölümün karşısında dirilik
 Dün varolduysa bunlar bugün de varolacak

Gözyaşları gülüşlerimiz
 Kanın sıcaklığı sütün beyazlığı
 Emekler alınteri
 Dün varolduysa bunlar bugün de varolacak
 Dün nasıl emdiyse bir çocuk
 Anasının memesini
 Bugün de kendi çocuğunu emzirecek

Benim sevincime katılın
 Suçun karşısında suçsuzluğum ben
 Umutsuzluğun karşısında umut
 Ölümün karşısında ölmezlik

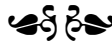
B İ L E C E Ğ İ Z

Yağmurlu çimenler gibi yüreklerimiz
 Ilık diri aydınlık
 Geceye bakıyoruz
 Bir ölüye bakar gibi uzaktan
 Toprağın üstünde ağır bir ıssızlık
 Açık bir kitap gibi yaşam önümüzde
 Alanda tozlarda sürükleniyor zaman

Günün bir yerlerinde en ince yalanlar
 Bir yalvaç bekleyişi her defasında
 Tencereler dış fırçaları atılmış ayakkabılar
 Yanıbaşında korkunç acıların
 Uyuşuk ve yaralı us
 Geceye dökülen küller ağza gelen kan
 Değişmeyen bilinci taşların

Bileceğiz artık bileceğiz
 Düşlerden geleni gerçekten geleni
 Duyulmayan bir ses ağzın ucunda
 Yaşamı üretmiş ellerimiz
 Emekçi ellerimiz
 Yaranın düşen kabuğu

Sevince yöneldik biz
 Bizimdir yeni gün ortasında
 Yeryüzü bizimdir

TALİP APAYDIN

1926'da Polatlı'nın Ömerler köyünde doğdu. Ortaöğrenimini Çifteler Köy Enstitüsü'nde (1943), yükseköğrenimini Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsü'nde (1946) bitirdi. Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü'nü de bitirdikten sonra yedeksubay okulunda çavuşa çıkarılarak askerliğini sürgün alaylarında yaptı. Askerliğin ardından Turhal Ortaokulu ve Amasya İlköğretim Okulu'nda müzik öğretmeni olarak çalıştı. DP döneminde bakanlık emrine alındıysa da Danıştay kararıyla yeniden görevine döndü. Kitapları için zaman zaman açılan soruşturmalar beraatle sonuçlandı. Eğitim alanında da baskılara, kovuşturmalara uğrayarak çalışmalarını sürdürüp 1979'da emekli oldu.

Yapıtlarından *Toprağa Basınca* ile 1964'te Doğan Kardeş Çocuk Romanı Armağanı'nda üçüncülük, *Yapılar Yapılırken* ve *Otobüs Yarışı* adlı radyo oyunları ile 1971'de iki tane TRT Başarı Ödülü, *Tütün Yorgunu* ile 1976'da Madaralı Roman Ödülü'nü, *Köylüler* ile 1992'de Orhan Kemal Roman Armağanı'nı kazandı.

İlk şiirleri öğrencilik yıllarında Köy Enstitüleri Dergisi'nde yayınlandı (1945-46). Sonraki yıllarda direnme gücünü yitirmeden Yücel, Edebiyat Dünyası, Fikirler, Beraber, Yeditepe, Yeni Ufuklar, İmece, Varlık, Türkiye Yazıları, Türk Dili, Sanat Emeği dergilerinde yayınlamayı sürdürdü. Bu şiirlerde doğa, yurt ve halk sevgisi ile Anadolu köy (bozkır) gerçeğini, aydınların durumunu imgesiz, yalın, açık bir deyiş ve temiz bir dille yansıttı. [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *Susuzluk* (1956). Öykü: *Ateş Düşünce* (1967), *Öte Yakadaki Cennet* (1972), *Koca Taş* (1974), *O Güzel İnsanlar* (1978), *Yolun Kıyısındaki Adam* (1979), *Duvar Yazıları* (1981), *Kökten Ankaralı* (1981), *Yangın* (1981), *Hendek Başı* (1984), *Hem Uzak Hem Yakın* (1985), *Sıra Dışı Öyküler* (1994), *Öykülerle Çizgiler* (1998). Roman: *Sarı Traktör* (1958), *Yarbükü* (1959), *Emmioğlu* (1961), *Ortakçılar* (1964), *Ferhat ile Şirin* (1965), *Toprağa Basınca* (1966), *Define* (1972), *Yoz Davar* (1973), *Toz Duman İçinde* (1974), *Tütün Yorgunu* (1975), *Kente İndi İdris* (1981), *Vatan Dediler* (1981), *Köylüler* (1991). Anı: *Karanlığın Kuvveti* (1967), *Köy Enstitüsü Yılları* (1979), *Akan Sulara Karşı* (1985). Köy Notları: *Bozkırda Günler* (1952). Oyun: *Bir Yol* (1966). Makale: *Bilgiden Bilince Eğitim* (1995).

A Ş K İ K L İ M İ

On sekiz yaşı'n Nisan günleri
Dünya bir kızın gözlerinden ibaret
Hayat bir tas su içimi
Ne zaman oldu aklımda yoktu
Yağmurlar yağdı hatırladım
Yayıldı içime aşk iklimi

Toprak kokusu bu muydu
Böyle miydi benim insanlarım
Ben hiç yorulduğum mu severken
Ah bu uzak ses kimin
Şüphenez olmasın şimdi bile
Düşüp ardına gidebilirim

B A H A R A D O Ğ R U

Günler Nisandan Mayıs'a doğru gidiyor
Dumanlı dağların üstünde bir yeri
Bir yeri gözlüyorum
O kar adası gittikçe eriyip bitiyor

Ah oralarda olmak şimdi
Karışmak dağlardaki sessizliğe
Bir su damlası gibi kendiliğinden
Ulaşmak o yalnızlığa kimsesizliğe

İnanıyorum gerçek bu tarafta
Öyle gecelerim oldu ki apaydınlık
Pişman değilim üzgün değilim
Git kafamdan yalnızlık

İZMİR OVASINA ŞİİR

Bir uzanışın var dağların bittiği yerden
 Baktıkça hasretliğimiz artar
 Dayanamayız tarlaların genişliğinde
 Boylarında olmuş ekinlerin
 Baktıkça hasretliğimiz artar

Sen kuzular anası danalar anası
 Yağmurlar boşuna yağmasın
 Boşuna akmasın canım sular

Bir köşene beyaz evler kuralım
 Kırmızı çatılar altında
 Aralarında kocaman ağaçlar büyüsün
 Bize ay gibi meyveler ver
 Yaramaz otların yerine
 Bir köşene beyaz evler kuralım

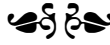
BOZKIRIN ÇAĞIRIŞI

III

Bir gün gelsin Ömerler köyünde
 Boy vermiş kavaklarım sallansın
 Yeşil parlak yaprakları
 Bozkırın تنها göklerine
 Bir yadigârım kalsın

Benim o ihtiyar öğretmen
 Elleri bütün karanlıklardan çıkmış
 Kavgalarında hem yenilmiş hem yenmiş
 Bir ayağım çukurda olsa bile
 Bir gün o günler gelsin

Ekmek zor biçmek güzel
 Öğrencilerim ve ağaçlarım yetişmiş
 Bakarsın beyaz saçlarım gibi günler
 Yaslanmışım yeşil bahçelerime
 O zaman Bozkır hakkını helâl etsin

ECE AYHAN

1931'de Datça'da doğdu. Ortaöğrenimini İstanbul'da Atatürk Erkek Lisesi'nde, yükseköğrenimini Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde bitirdi (1959). Maiyet memurluğu, Çorum'un Gürün, Alaca ilçelerinde (1962-63) ve Çardak'ta (1965-66) kaymakamlık görevlerinde bulundu. Mesleğinden ayrıldıktan sonra, İstanbul'da yayınevlerinde, Meydan Larousse Ansiklopedisi'nde, Sinematek'te çalıştı. Hastalanıp ameliyat için gittiği İsviçre'den dönüşünde çeşitli süreler İstanbul, Gümüşlük ve Çanakkale'de yaşadı. 13 Temmuz 2002'de öldü.

İlk şiiri Türk Dili dergisinde (Şubat 1954) çıktı. Varlık, Yenilik, Seçilmiş Hikâyeler, Yeditepe'de yayınlanan şiirleri (1954-55) sözcük seçimi ve sözdizimindeki değişik kullanımla dikkati çekti. Pazar Postası ve a Dergisi'nde (1956-60) yayınladıkları ise, bir süre sonra İkinci Yeni adını alacak bir şiir anlayışının öncü örnekleri sayıldı. Kişiliğinin temel örnekleri sayılabilecek şiirlerinde, kaynaklarını kolay ele vermeyen karanlık bir arkayapı sezilir. Bağlantıları özellikle silinmiş çağrışımlar, söyleyiş geleneklerinden özellikle koparılmış bir sözdizimi ve ritm, anlamından özellikle kaydırılmış sözcük ve deyimler, bu arkayapıyı, kimi zaman siyasal ve toplumsal gerçekleri yansıtır gösterse de, çoğu kez tarih, cinsellik, ahlâk kavramlarını irdeler görünen birtakım yorumların ardına saklar. Kimilerince özgün bir şiir dünyasına kanıt sayılan bu işleyiş, zamanla, yöneltmek istenen ilgilere sırt dönmeyi, kurulmak istenen bağlantıları budamayı yeğleyecek bir noktaya gelmiştir.

YAPITLARI

Şiir: *Kınar Hanımın Denizleri* (1959), *Bakışsız Bir Kedi Kara* (1965), *Ortodoksluklar* (1968), *Devlet ve Tabiat* (1973), *Yort Savul* (Bütün şiirler, 1977), *Zambaklı Padişah* (1981), *Çok Eski Adıyladır* (1982), *Çanakkaleli Melâhat'a İki El Mektup ya da Özel Bir Fuhuş Tarihi* (1991), *Son Şiirler* (1993), *Bütün Yort Savullar* (Bütün şiirler, 1994). Günce-anı: *Defterler* (1981), *Yeni Defterler* (1984), *Başbozuk Günceler* (1993). Yazılar: *Yalnız Kardeşçe* (1984), *Kolsuz Bir Hattat* (1987), *Şiirin Bir Altın Çağı* (1993), *Sivil Şiirler* (1993), *Aynalı Denemeler* (1995), *Dipyazılar* (1996), *Sivil Denemeler Kara* (1998). Anlatı: *Morötesi Requiem* (1997). Söyleşi: *Hay Hak! Söyleşiler* (2002)

FAYTON

–Erol Gülercan’a–

O sahibinin sesi gramofonlarda çalınan şey
incecik melankolisiymiş yalnızlığının
intihar karası bir faytona binmiş geçerken ablam
caddelerinden ölümler aşkı pera'nın

Esrikmiş herhal bahçe bahçe çiçekleri olan ablam
çiçeksiz bir çiçekçi dükkânının önünde durmuş
tüllere sarılı mor bir karadağ tabancasıyla
zakkum fotoğrafları varmış cezayir menekşeleri camekânda

Ben ki son üç gecedir intihar etmedim hiç, bilemem
intihar karası bir faytonun ağış göğ atlarıyla birlikte
cezayir menekşelerini seçip satın alışından olabilir mi ablamın.

KÖTÜ İLGİLERİN GİDİŞİ

Buruk bir ezgi seziliyordu içlerinde
kinleri gibi renk renk
ölmüş atlarını bırakıp
tahta pabuçlarıyla gittiler
gözlerinde frank kırallarının eski hüznü

Bir şarap gibi gönüllerimizi alıp
çocuk dudaklarında götürdüler
anılarının ayrıntısı
ve burada bir sürü şarkıları kaldı
kumsalda kocaman izlerini siliyor deniz.

ÇAPALI KARŞI

Kollarında eski balık dövmeleri
teodor kasap perhiz ahâli içmez
ay türkçe rakı çıkmıştır kapalı
ve geniş muhlis sabahattin'den
ayşe opereti ne güzel bir hiç

Üç yıllar var ki minyatürlere mahkûm
teodor'un o eski balık dövmeleri
ay osmanlılaşmış âbi tüfekçi olmuş
ve korkunç taş gülmekler muhlis'te
gibi merdivenli bir sokaklar uzatmış
çiçek bahçelerine kaçabilsin ayşe
atlı tramvaylarla ne güzel bir hiç

İşte o biçim gecelerde kucaklamış
getirir enflasyon arkadaşlarını
kova abdülhamit akşam gazeteleri
dağlar gibi yalnızlık ne güzel bir hiç.

BAKİŞSİZ BİR KEDİ KARA

Gelir bir dalgın cambaz. Geç saatlerin denizinden. Üfler lâmbayı. Uzanır ağladığım yanıma. Danyal yalvaç için. Aşağıda bir kör kadın. Hısım. Sayıklar bir dilde bilmediğim. Göğsünde ağır bir kelebek. İçinde kırık çekmeceler. İçer içki Üzünc Teyze tavanarasında. İşler gergef. İn-sancıl okullardan kovgun. Geçer sokaktan bakışsız bir Kedi Kara. Çu-valında yeni ölmüş bir çocuk. Kanatları sığmamış. Bağırır Eskici Dede. Bir korsan gemisi! girmiş körfeze.

MİSR ÂYİM

Kaçtığı bilinmeyen bir ülkesinde cinler padişahının, bir yeniyetme. Değiştirmiştir adını, saçlarını kazıtmıştır. Soğuk bir tabanca yastığının altında, uyuyabilir ancak. Bir yelek giymiştir dimi; kuşbilime çalışır, omuzunda simruğ kuşu, eskiden ötermiş.

Bir tehlikeye yaslanmıştır; uçurtma uçurur, yüzlüğü düşmüş. Yakalanır ming izleyicilere, bileği incecik. Bir kılıçla keserler kirpiklerini uzun. Kırarlar eklemlerini, pantolonunu sıyırıp gümüş bir şamdana oturturlar, ziftle boğarlar tekne, damgalarlar.

Uçsuz bucaksız kucağındadır barbar anasının, bir yeniyetme. Büyük bir alınla karşılar ölümü de, alkışlayarak karşılar; unuttunbeni mavisinden bir yelkenliye binmiştir. Hamsin yelleri eser mısırâyim'den, kırk gün. Saçlarını uzatmıştır, yalnızlığı sever.

ORTODOKSLUKLAR

XV

Bir leylâk çakımı! Ağacından yontulmuş bir yüzlük.

[Anlıyor ki geniş ve derindir.

Diz çökmüş inliyor bir Bünyamin. İçilmesine olanak bırakılmayan

[bir fincan ağı.

Bakıyor bir panola da var, döşemedi.

[Çınlıyor bir kule, yıkanmış sağanakta.

Haykırarak süslüyor bir tahtirevan'ı, karartılmış.

[Babadan doğma bir çırılçıplak.

Ve bir kokoniça, ucu kırık bir kılıç veriyor kendisine.

[Basamaklarda görünüyor.

İki yılan sarılıptır, erirken yörünge'ler bir konakta.

[Nite büküntülerle çevrilmiş.

Bir puhu kuşu kılığında baştanbaşa dolaşmaya çıkıyor kenti.

[Dönmemek üzere bir daha.

MEÇHUL ÖĞRENCİ ANITI

Buraya bakın, burada, bu kara mermerin altında

Bir teneffüs daha yaşasaydı

Tabiattan tahtaya kalkacak bir çocuk gömülüdür

Devlet dersinde öldürülmüştür

Devletin ve tabiatın ortak ve yanlış sorusu şuydu:

- - Maveraünnehir nereye dökülür?

En arka sırada bir parmağın tek ve doğru karşılığı:

- - Solgun bir halk çocukları ayaklanmasının kalbine!

dir

Bu ölümü de bastırmak için boynuna mekik oyalı mor

Bir yazma bağlayan eski eskici babası yazmıştır:

Yani ki onu oyuncakları olduğuna inandırmıştım

O günden böyle asker kaputu giyip gizli bir geyik
Yavrusunu emziren gece çamaşırcısı anası yazdırmıştır:
Ah ki oğlumun emeğini eline verdiler

Arkadaşları zakkumlarla örmüşlerdir şu şiiri:
Aldırma 128! İntiharın parasız yatılı küçük zabıt okullarında
Her çocuğun kalbinde kendinden daha büyük bir çocuk vardır
Bütün sınıf sana çocuk bayramlarında zarfsız kuşlar gönderecek.

YALINAYAK ŞİİRDİR

1. Biz tüzüklerle çarpışarak büyüdük kardeşim

Emrazı Zühreviye Hastanesi'ne kapatıldı anamız
Adıyla çalışan ermiş Sirkeci kadınlarındandır

Şeker atar hâlâ mazgallardan Cankurtaran'da
Acı Bacı'nın acı bilmez uçurtma çocuklarına

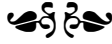
Yıl sonu müsamerelerine kimler çıkarılmaz?

2. Velhasıl onlar vurdu biz büyüdük kardeşim

Babamız dövüldü güllâbici odunlarla tımarhanede
Acaba halk nedir diye düşünür arada işittiği

Dudullu'dan tâ Salacak'a koşarak alkışlayalım
Fazla babalarıyla dondurma yiyen çocukları

Hangi çocukların neye imrenmesi yalınayak şiirdir?

HALİL İBRAHİM BAHAR

25 Ocak 1928'de Trabzon'a bağlı Vakfıkebir kasabasının Kavaklı (Zara) köyünde doğdu. İlkokulun üç sınıfını Kavaklı'da, iki sınıfını Çarşıbaşı'nda (Iskefiye) okudu. Orta öğrenimini Trabzon Lisesi'nde (1940-46) tamamladı. 1946'da İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne girdi, 1952'de bitirdi. 1954-57 yıllarında psikiyatri dalında uzmanlık eğitimi gördü.

1957-58 döneminde askerlik görevini yedeksubay olarak İzmir ve İstanbul'da yaptı. 1960'ta Sosyal Sigortalar Kurumu İstanbul (Samatya) Hastanesi Nöroloji Kliniği'nde çalışmaya başladı. 1965 Mayıs'ında çıkardığı Soyut dergisinin yayımını 1977 Eylülüne kadar sürdürdü. 1974'te, çalıştığı kliniğin şefliğine atandı. Bu görevden emekli oldu.

Halil İbrahim Bahar'ın ilk şiirleri Beş Sanat (1950-52) dergisinde yayımlandı. Bunları, daha sonra şu dergilerde basılan şiirleri izledi: Doğu-Batı (1956), Esi (1956-57), Yelken (1963-65), Evrim (1964), Yeni İnsan (1964-65), Ataç (1964), Dönem (1965), Soyut (1965-77), Papirüs (1967-69), Somut (1980), Gösteri (1983-84), Yazko Edebiyat (1984), Düşün (1984), Varlık (1984).

Evrene karamsar bir gözle bakan ve bu durumdan “mutluluğa bir yaratıyla (şiirle) geçmeye” çalışan, dün yazdığını bir daha okumak istemeyen, özgürlüğü amaçlayarak ortak/beylik öğelere, kuramlara yaslanmaktan kaçınan Halil İbrahim Bahar'a göre “şiir temadan, konudan, düşünceden değil, yaşamdan, derin bir duyarlığın süzgecinden imgeleşerek çıkar. Bu bakımdan düşe benzetilebilir. Düşlerse önceden yönetilemez. Onun için, bir ön belirlemeyle şiir yazılamaz. Şiirde tema da, düşünce de olabilir, ama bu önceden belirlenmiş değildir, şiirin yazılışıyla ortaya çıkan bir durumdur, şiirin önüne geçmemesi gerekir.”

Bu görüşlere göre davranan Halil İbrahim Bahar, gerçi şiirlerini bir çeşit ‘özdevinim’le (otomatizm) yazdı, noktalama işaretlerini de kullanmadı, ama gerçeküstücülüğe bağlanmadı. [A. B.]

Halil İbrahim Bahar'ın şiirleri henüz kitaplaşmadı.

B A S K I N

sözcükler bu sabah ayaklandı
 karşı çıkıyorlar bana
 özgürlüklerini almışım sözde
 şiire tutsak etmişim sıkılmadan
 ellerini ayaklarını bağlamış
 en acısı atardamarlarını kesmişim
 karanfil büyötmek için saksılarda
 karakorsan demişim kimilerine

elbirliği etmişler yuh çekiyorlar
 taş atıyorlar pencerelerime
 halden anlamıyorlar gözleri dönmüş
 ha babam bindiriyorlar
 anlaşıldı asacaklar beni avluda
 güneşi de göstermeyecekler
 üstelik tıkamış boğazımı saçları
 leylâk kokulu sevgilimin

can cana baktım durum sıkıda
 aldım elime dedemin kavalını
 çaldım yürekten bir sepet havası
 aman bir sessizlik bir duraklama
 üfledikçe etekleri dolaştı birbirine
 hani o sözcükler ıspanyol boğası
 bırakıp kılıçlarını kalkanlarını
 tutturmuşlar bir hıçkırık iki çeşme

O Y U N B O Z A N

gözlerim kayan yıldızlarda
 gece düşlerine daldım
 büyük kiraz ağaçları altında
 düşler dolunaya dönüşürdü
 bir tarlakuşunun
 oyunbozanlığı güneşi ürkütmeden
 kalkardım
 ayaklarım bir hızlı
 yaz ırmağının içinde

G İ B İ

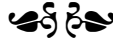
aydınlığına karanlığına saat kulelerine
 mevsimlerine ayarlasam da kendimi doğanın
 saçların gibi bir uzayıp bir kısalıyor
 saçların gibi renk değiştiriyor günlerim
 sürekli bir başdönmesi oluyor bu yüzden
 hem uzağında hem yakınında yaşadıklarım

A Ş I L A M A

bana öylesine bir düş gücü
 aşıladın ki gözlerinle
 tam bir gerçekçiyim
 bir daha görmek istemem seni

kırçiçekleri delisiydim
 toplayıp getirdin hepsinden
 solmuş duruyorlar saksıda
 burkuluyorum bakınca şimdi

bir çiçek çobanı olarak
 kırlara çıkacağım her sabah
 dolaştırmak için akşama
 bu güzelim çiçek sürülerini

MEHMET BAŞARAN

1926'da Lüleburgaz'ın Ceylân köyünde doğdu. Ortaöğrenimini Kepirtepe Köy Enstitüsü'nde, yükseköğrenimini Hasanoglan Köy Enstitüsü'nde bitirdi (1946). Atandığı Antalya Aksu Köy Enstitüsü'nde öğretmenlik yaparken askere alındı ve yedeksubay okulundan çavuşa çıkarıldı. Askerlikten sonra gezici başöğretmen olarak Edremit bölgesinde görev yaptı. İki yıl köy öğretmenliğinin ardından İstanbul Halk Eğitim'e atandı (1956). Kartal ve Göztepe Ortaokullarında Türkçe öğretmeni olarak çalıştı (1960-70). İstanbul Aryamehr Lisesi edebiyat öğretmenliğinden emekliye ayrıldı (1979).

Türkiye Öğretmenler Sendikası çalışmalarına katılıp görevler üstlendi. Ansiklopedilerde görev aldı. "Elif Diye Bir Türkü" adlı öyküsüyle 1970'de TRT Başarı Ödülü'nü, "Ayrılanmak" adlı öyküsüyle 1974'te Sabahattin Ali Hikâye Yarışması'nda ikincilik ödülünü, *Memetçik Memet* romanıyla 1979'da Orhan Kemal Roman Armağanı'nı kazandı. 1997'de Edebiyatçılar Derneği ve Rıfat Ilgaz Onur Ödülleri verildi.

Köy Enstitüleri Dergisi'nde yayınlamaya başladığı ilk şiirleri ve ilk kitabıyla dikkatleri çektikten sonra, kırsal kesim insanının doğa ve yaşam karşısındaki duyarlılığından kente ve dünyaya uzanan sorumlu bir şiirsel aydınlığa, duygu ve düşünce genişliğine ulaştı.

YAPITLARI

Şiir: *Ahlat Ağacı* (1953), *Karşılama* (1958), *Nisan Haritası* (1960), *Kocakent* (1963), *Pıtraklı Memleket* (1969), *Gök Ekin* (1975), *Meşe Seli* (1982), *Günler Tuz Rengi* (1986), *Sis Dağının Başında Borana Bak Borana* (1990), *Koca Bir Troya Dünya* (1997), *Pir Sultan Ölür Ölür Dirilir* (2002). Köy notları: *Çarığımı Yitirdiğim Tarla* (1955). Öykü: *Aç Harmanı* (1962), *Zeytin Ülkesi* (1964), *Sürgünler* (1970), *Boyalı Irmak* (1979), *Dilsiz Oyunu* (1983), *Yasaklı* (1987), *Hoşçakal Dünya* (1990), *Giz Kokan Suskunluk* (1991). Deneme: *Tonguç Yolu* (1974). Anı: *Sabahattin Eyuboğlu ve Köy Enstitüleri* (1990), *Özgürleşme Eğilimleri ve Köy Enstitüleri* (1990). Roman: *Mehmetçik Mehmet* (1978), *Eylülün Kızgın Soluğu* (1996).

MAVİ ÇOCUKLAR

Bilmeden ölüme yakın durmuşlar
 Elllerinde yürekleri
 Bakmaları gülmeleri hüzünden
 Mavi çocuklar

Oyun sanıyorlar yitmeyi
 Günün ak köylüğünde
 Neden korkuyor anneleri
 Anlamıyorlar

Aşklar acılar sessizliğinde
 Yüzleri sonsuz güz
 Büyüte büyüte ölümü
 Yaşıyorlar

KAFDAĞI KONUŞUR

Beni dinleyin beni insanlar
 Unutulmuş masallarda
 Ben dağların en ihtiyarı
 Sevmişim sizi ananız kadar

Sanki yüreğime damlamış
 O sıcacık gözyaşınız
 Ya toprağa bakışınız
 Hiç çıkmaz hiç hatırımdan

Sizin kadar güzel gülmemiştir
 Masallarımın kızı
 Ne temizdir ne temizdir içiniz
 Göğün yıldızlarını severim
 Sizin gözlerinizi

Bazı geceler ben de dalarım
 Güneşli bir deniz gibi aklıma gelir
 Sizin çocukluğunuz benim masallarım
 Görmüşlüğüm var aynı gemide sizi
 Kardeş olduğunuzu bilirim
 Güvenirim aklınıza yüreğinize

Artık elleriniz konuşsun ben dinleyeceğim
 İşte kırk anahtarı veriyorum size
 Dünya hergün bir başka güzel
 Başlayın başlayın sevişmenize

Şu kara toprağı bir gelin edin
 Düğününüz olur kırk gün kırk gece
 Geniş buğday tarlalarında
 Mutluluğunuz büyür masallar gibi

K O C A K E N T

Yüzbin gecekonduda bitmeyen kavga
 Vay neymiş yaşamak ölmek
 Elimde yükselen yapılarda
 Bana yer yok
 Bir yere götürmez açtığım yollar
 Hanlar büyük, geceler büyük
 Bana yer yok

Güçsüz bir erim ben bu kavgada
 Hangi taşı kaldırsam yok
 Bir tarla getirmişim aklımda köyden
 Yalnızlığımı, garipliğimi büyüten
 Bir çitim maviye sığarım ama
 Dolmuş yıkıntılar köşeler
 Yer yok.

Ellerim boşuna sabah pazarlarında
 Patron dedi ki yer yok
 Vardığım alanlar sessiz yontu
 Sosyal adalet satıyor gazeteler
 Yüreğim kendinde biriken isyan
 Hastanelerde gömütlüklerde
 Yer yok.

B E N S İ Z

Susmalarım yanıltıyor sizi hep
 Duymuyorsunuz dediğimi toprakla
 Bayat törenlerde yitiyor sesim
 Ben ki yapılarda tuğlayım
 Kafalarda ılık başak tarlada
 Öfkenin mutluluğun işçisi yani
 İsa'dan önce benim ellerim

Kara bir nehir gibi akan gecede
 Yıldızlı boşluk şaşırtıcı
 Ayın öbür yüzü güzeldir ama
 Zaman uzayında benim ellerim

Düşünün tarihi bensiz
 Ateşi bulan demiri döven kentleri kuran yok
 Spartaküs de yok, köleler de Roma da
 Ne çarmıhtayım ne kitaplarda
 Düşünün yoksulluğunu beş ana karanın
 Don Kışot da benim Hamlet de Faust da
 Sorguya çekilen kim her gün Dâva'da
 Cehennem günahlarıma borçlu varlığını
 Cennet sevgilerime
 İhtiyar tanrımın halini düşünün bir
 Bensiz

İ L Â N I A Ş K

Gücüm senden
 Acım senden
 Senden dizimde derman gözümde fer
 Terim değil mi
 Dudağında titreyen çığlar
 Rengin alnıma vurmuş
 Tabanlarımda hâlâ sızın
 Sırtım terli
 Bak nasıl yanıyor avuçlarım
 Kara toprak
 Seni seviyorum

OY YAŞAMAK

Ölüm bir işverendi kuşkusuz
Söndürüldüğü yerde ilkyazın
Pey sürüyordu dağın kanına
Şafağın terine umutlarına halkın
Ölüm bir işverendi kuşkusuz

Oy ateşin suların dokuduğu kilim

Bir işverendi hain ve korkak
Talan ediyordu yıldızları ve gözlerini
Savaş alanına dönmüştü çarşı
Yakılan kitapların sürüklenenlerin şavkı
Yolları aydınlatıyordu

Oy al atım gümüş mavzerim

Geçtiği yerde ne başak ne çimen
Ölüm bir işverendi kuşkusuz
Demir ökçelerle ezik toprağın alını
Ama sonsuza dek çırpınır gayrı
Bozkırın yüreğine diktiğin bayrak

Oy yaşamak güzel işçim

ÇAĞRILMAMIŞ İŞÇİ

Beklenmedik yerde açan gelincikler gibi
Gelip durmuş alanlara
Tadı mı uzak kırların
Yeni günlerin kızartısı mı
Şaşırtan uygarlığı

En derin ocaklara iniyor şevkle
En ağır yükleri omuzluyor düşünde
Mavi tulumlarını giyiyor fabrikaların
Uyanınca
Kursağında kalıyor sevinci

Bozkırı gezdiriyor alnında izinsiz
 Hem de Selçuklulardan kalma bozkırı
 Yaban ellerde
 Ağrıları Torosları işliyor gökbitimine
 Kimbilir hangi yalnızlıklardan –
 Acılardan büküp
 Gecenin kök boyalarıyla boyadığı iplerle
 Anadolu güneşinde parlayan
 Irmakların uğultusunu bırakarak ardında
 Yitip gidiyor teri

YANLIŞ OKUL

Sabah çiyllerine benzeyen gözlerini
 Söndürüyor tozlu kitaplar
 Güneşi kapatan duvarların dibinde
 Taş kesilmiş soğuk bir dünya
 Yıldızlara dokunmak çiçek sulamak varken
 Anlaşılmaz çizgiler karatahtada

Rakamlarla harflerle ince bir tuzak

Krallardan savaşlardan sözediyor boyuna hasta bir ses
 Yengi diye belletiyor kanı ve külü
 Dağları denizleri gözkamaştırıcı göğü
 Sinsice bir yana itip
 Tanrı diyor her şeyi silen karanlığa
 Kafalara kuruyor sömürgesini

Bir ses ki toprağa güllere uzak

Neye yarar bu kırık taşlar ölü kentler
 Kurutulmuş zaman koleksiyonları
 Nerde ellerin sonsuz coğrafyası
 Buğdayın şafağı yaz kımıltıları
 Yüreğin buluşlarını anlatan Tarih
 Nerde erişilmez dorukları aşkın

Nerde yaşam o gürül gürül akan ırmak

GÜL OLMAK

Yıkıp taş duvarlarını bir zindanın
 Toprakla yatmak gibidir gül koklamak
 Çünkü kaç güzelin sıcaklığı onda
 Terlemek gibidir yıldızları
 En iri güllerdir sabahlar

Yapraklarında Nisan çiyleri
 En iri güller dağ kokar
 Hızlandırır ırmakları yaşamı
 Kaç yiğit köklerini kabartır aşkla
 Ve onları anlatır kitaplar

Koklamak isterdim bütün gülleri
 Ve bütün iyi kitapları okumak
 Vursun isterdim alnıma
 Buğdayın ve aşkın gül aydınlığı
 Toprağı soğutan ölümü unutmak

Ey güllere ve türkülere kızanlar
 Kaçıranlar gözlerini Anadolu güneşinden
 İsterdim sustuğu yerde yüreğin
 Köroğlu'nun Pir Sultan'ın sesiyle yanan
 Çoban ateşleri gibi gül olmak

BÖCEKLERLE DOST
ALIÇLARLA KOMŞU

Yok ki kırların dili
 Nasıl yaşadığını anlatsın
 Şurda yatanın
 Yumruk kadar çocukken daha
 Gözlerinin ellerinin
 Nasıl sızdığını toprağa
 Nasıl kırıştığını alnının
 Yok ki eli çözsün
 Yolları kamaştıran gizlerini

Bay Doglas unutmamıştır belki
 Petrol ararken Ardıcılık'ta
 En ağır boruları
 Bir solukta kuleye çıkardığını
 Sarı bir ışığın
 Tam üç yıl
 Katran koktuğunu ekleğinin

Nasıl unuttur işten çıkarıldığı gün
 Delik deşik tarlalar gibi
 Ortada kaldığını

Kentlerin belleği yoktur
 Taş ocaklarının fabrikaların hiç
 Sorulsa anımsamazlar
 "İş" diye alanlarda dikilen
 Tırnakları avuçlarına batan birini
 Ve bilmezler bir işçiyi
 Kaç çeşit yaraladıklarını

Ayakları mı
 Yüreği mi yoruldu önce
 Neden solup gitti gözlerinde
 Yağmurkuşağına benzeyen düşleri
 Hey toprak kara toprak
 Hani anaydın
 Yok muydu oğlunun kulağına
 Diyecek sıcak bir sözün

Son iş yeri
 Bir un fabrikası
 Çuval yüklüyordu kamyonlara
 Asgari ücretle bütün gün
 Una kesmişti kirpikleri sesi
 Sırtında taş ocakları
 Sırtında inşaatlar mandıralar
 Soluğu kesiliyordu ikide bir

Sıkıştırınca göğsündeki sancı
 İlk kez doktora çıktı
 Ota çöpe bakar gibi baktılar yüzüne
 “Gayri tükenmişsin sen ahpap” deyip
 Ç ı k ı ş ı n ı verdiler
 Sigorta numarası: 5461869
 Emekliliğe yetmiyordu günleri
 Dudaklarında sönen sigara gibi
 Kül kesildi ıslığı

O gün bugündür
 Toprağın sırtında
 Yara gibi bir tümsek
 Böceklerle dost
 Alıçlarla komşu

IŞIK'IN SESİ

–Işık Ergüden’e–

Mapus damıydılar önlerinde üç ağaç incir
 Ama o güzden, Eylülden sonra
 Özel tip cezaevi, özel tip yargılamalar
 Değiştirdi savcılarını, yargıçların huyu da
 Hangi yara kapanmaz bilir misiniz
 Kaç volta dayanabilir sorguda insan
 Neden terlidir düşler, geceler korkunç
 Gün doğdu mu, sanırsınız her yer sabah

Geçip ölümlerin, grevlerin içinden
 Bartın’dan geldi Işık’ın sesi
 Nedir ki on üç yıl yatmak? bileyi taşı
 Acı baharın, yitik günlerin yankısı biraz
 Hiç görmemiştik tanıımıyorduk
 Uzun boylu muydu, esmer mi, ne renkti gözleri?
 Buyur etsek, oturur muydu soframıza
 Acap nerelerdeydi dostları, sevgilisi

Sorgulayan mı haklı, sorgulanan mı?
 Kimi zaman nasıl da karartılır dünya
 İnsanı mı, yaşamı mı açıklar kitaplar?
 Ne düşünür “idam!” derken bir yargıç
 Değer mi ensesine yağlı ip...
 Açar mı söndürülen güller bir daha
 Kaç oğul, kaç sevgili, kaç ana...
 Yollar da yorgun beklemekten

“Yaşamboyu”na döndürülünce “idam”
 Yalnızlığın okulunu açmış Bartın’da Işık
 Burçlarını, ak dilini öğrenmiş suskunluğun
 Dokunarak ıslak köklerine direncin
 Süremlerini, ezgilerini tanımış burgaçların
 Kimi zaman buluşup ölenlerle sıcacık
 Mavi sarmaşığına tırmanmış göğün
 Parmaklarının ucunda kan çiçekleri

O ezgiler tadında Işık’ın sesi şimdi

KANITLAMA

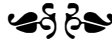
Açarsam güneşle açıyorum her sabah
 Ondan tütüyor aşkın gülü

Seversem toprakla seviyorum sizi
 Ondan ısıtıyor buğday evleri

Konuşursam denizle konuşuyorum
 Ondan sözcüklerim ıslak ve tuzlu

Kızarsam ormanla rüzgârla kızıyorum
 Ondan dolduruyor kenti uğultu

Gelirsem halkın gücüyle geliyorum
 Ondan kesemez kimse yolumu

SABA HATTİN BATUR

1920’de Devrek’te doğdu. Ortaöğrenimini Kastamonu Lisesi’nde (1940), yükseköğrenimini Yüksek Öğretmen Okulu Felsefe Bölümü’nde bitirdi (1946). Bir süre öğretmenlik yaptıktan sonra, İzmir Arkeoloji Müzesi’nde (1951-54), müdür yardımcılığı göreviyle Ankara, İzmir, İstanbul kütüphanelerinde çalıştı (1955-60). Mesleğiyle ilgili, bir yıl Paris’te kaldı. Atıf Efendi Kütüphanesi, Topkapı Sarayı, Sadberk Hanım müzelerinde müdürlük göreviyle çalışmalarını sürdürdü. Yaratış, Varlık, Fikirler, Gün, Yenilik gibi dergilerde (1941-47) yayınladığı şiirler, dönemi içinde ilgiyle karşılandı. Bir suskunluk döneminin ardından Dost, Yeditepe, Türk Dili dergilerinde yayınladığı sonraki şiirleri de “evren ve kişi sorunları”nı (Ş. Kurdakul) işleyen ürünler olarak değerlendirildi.

Şiirlerini kitap olarak yayınlamadı.

TÜKENDİĞİMİZ YERDE ÇOĞALMAK

Doğarken tüketir ömrümüzü böyle durmadan
 Başkaldırmak aklın, direnmek duyguların işi;
 Benim de bir dileğim var elbet,
 Güneşin çıkmasını beklemeyelim şimdi!

Uçsuz bucaksız sayılanır kendince başlayan,
 Birbirini çağırır düşünceler aralıksız;
 Onulmaz acılara doğru güzelleşir insan,
 Bereket versin gene de sıcak ellerimiz.

En güzel kötülüğü içimizden içimize uzayan,
 Yapayalnız ve karanlık bu savaşta
 Görüyorum boşuna değil her sabah yeniden,
 Kimse kimseyi kurtaramaz yaşayan.

Daha da büyür gezegenler arasında zaman,
 Işık hızından korkusu özgürlüğün boşlukta,
 Değişir ölçekleri alıştığımız ne varsa,
 Ağlarınız coşkunluklar içinde güldüğümüz zaman.

Bugün onlar gidiyor, yarın sıra sizde, öbür gün
 Dolup dolup boşalan olukları sevincin,
 Yoksa biz daha önce mi varız yaşadığımızdan,
 Öyleyse kimin rüyasıdır bu izlediğimiz?...

Anlaşılmaz gerçeği tükendiğimiz yerde uyanan,
 Elimizde değil mi, gücümüz yetmez mi başkasına,
 İlkbahar yaz, sonbahar kış ve yeniden
 Bir şey var dölümüzde bize karşı çoğalan!...

İ L K Ç A Ğ A

Mermer köpüklü kumsallara doğarsın yeniden;
Defneli rüzgârlarda kurur tuzlu saçların.
Tanrılar tanrısı sütunlar içinde uzayan gölgen,
Dokunulmaz gibi sonsuz baharı sevdaların.

Mutluluklar boz bulanık akışında zamanın,
Umut kesilir kara yelkenler üstünden,
Sunak taşlarına adağı ben olurum büyük duanın
Dağlar dereler kana bulanır senin yüzünden.

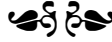
Kıyıdan uzaklaştıkça sınırsız büyüyen deniz,
Sevmeler, sevişmeler ülkesinin pişmanlığı Helena;
Yayılmasın Pandoranın kutusunda saklanan giz,
Ölümsüzlerle savaştım nice yıllar uğruna.

A L B E N İ Z

Kuşlar mıydı onlar kanat seslerinde umudun,
Alev alev uçardı yanaklarından;
Kuşlar mıydı acemi gagalarında tohum
Ürkek bakışlarla süzülür ufuklarımdan?

Balıklar mıydı yoksa en derininde suların,
Çeşitli yönlerden gelen titreşimlere uyanık.
Balıklar mıydı yoksa yarı bilincinde sevdaların,
Yumurtalar dökerdi akıntılı burunlarına denizlerin?

Albeniz'in karşı konulmaz çağrısında yoksa,
Sen miydin neşeye zorlayan hüznümüzü?
Belki geceydi belki gündüz, belki bilinmeyen bir zaman,
Sen miydin boşlukları sırlıslıkla elleriyle dolduran?

EDİP CANSEVER

8 Ağustos 1928'de İstanbul'da doğdu. Ortaöğrenimini İstanbul Erkek Lisesi'nde bitirdi (1946). Yüksek Ticaret Okulu'ndaki öğrenimini yarıda bıraktı. Askerlik dönüşü, 1950'de Kapalıçarşı'da halı ve antika eşya alım satımıyla uğraşan bir işyeri açtı. 1976'da ticaretten çekilip 28 Mayıs 1986'da İstanbul'da ölünceye değin bütün vaktini şiire ayırdı.

İlk şiiri İstanbul dergisinde yayınlandı (1944). Arkadaşlarıyla birlikte Nokta adlı bir dergi çıkardı (1951). Yücel, Fikirler, Edebiyat Dünyası (1946-48), Yenilik ve Yeditepe (1950-54) dergilerinde yayınlanan ilk dönem şiirlerinin ardından, değişim geçirerek, ilerde İkinci Yeni diye anılacak yeni bir anlayışın örnekleri arasında yer alan ürünler vermeye başladı.

Yerçekimli Karanfil kitabıyla 1957'de Yeditepe Şiir Armağanı'nı, *Ben Ruhi Bey Nasılım* kitabıyla 1977'de Türk Dil Kurumu Şiir Ödülü'nü, *Yeniden* kitabıyla 1982'de Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü'nü kazandı.

İlk şiirlerinin, Garip anlayışının etkisi altında, "büyük şehirde varlıklı bir delikanlının yaşama sevincini, tatlı gevezeliklerini dile getirdi"ği (B. Necatigil) öne sürüldü. Sonraki şiirlerinde "varoluşçuluk akımının etkisi" (B. Necatigil) olduğu, "duyumsanan, düşünülen, ama başkalarına aktarılması kolay olmayan şeyleri anlatma çabası"nın (M. Fuat) ağır bastığı kabul edildi.

YAPITLARI

Şiir: *İkinci Üstü* (1947), *Dirlik Düzenlik* (1954), *Yerçekimli Karanfil* (1957), *Umutsuzlar Parkı* (1958), *Petrol* (1959), *Nerde Antigone* (1961), *Tragedyalar* (1964), *Çağrılmayan Yakup* (1966), *Kirli Ağustos* (1970), *Sonrası Kalır* (1974), *Ben Ruhi Bey Nasılım* (1976), *Sevda ile Sevgi* (1977), *Şairin Seyir Defteri* (1980), *Yeniden* (Toplu şiirler, 1981), *Bezik Oynayan Kadınlar* (1982), *İlkyaz Şikâyetçileri* (1984), *Oteller Kenti* (1985). Düzyazı: *Gül Dönüyor Avucumda* (1987).

DİPSİZ TESTİ

Beni dinlersen Üsküdar'a gitme
 İbrahimi görme şiir yazma
 Şu herkesin bildiği düzlük
 Bu deli alacası çayır
 Ardiç kuşu türkülü sokak
 Senin için değil

Sen yoksun
 Çevrende kimseler yok
 Zengin de olsan
 Yoksulluğun gitmez

MASA DA MASAYMIŞ HA...

Adam yaşama sevinci içinde
 Masaya anahtarlarını koydu
 Bakır kâseye çiçekleri koydu
 Sütünü yumurtasını koydu
 Pencereden gelen ışığı koydu
 Bisiklet sesini çıkırık sesini
 Ekmeğin havanın yumuşaklığını koydu
 Adam masaya
 Aklında olup bitenleri koydu
 Ne yapmak istiyordu hayatta
 İşte onu koydu
 Kimi seviyordu kimi sevmiyordu
 Adam masaya onları da koydu
 Üç kere üç dokuz ederdi
 Adam koydu masaya dokuzu
 Pencere yanındaydı gökyüzü yanında
 Uzandı masaya sonsuzu koydu
 Bir bira içmek istiyordu kaç gündür
 Masaya biranın dökülüştünü koydu
 Uykusunu koydu uyanıklığını koydu
 Tokluğunu açlığını koydu

Masa da masaymış ha
 Bana mısın demedi bu kadar yüke
 Bir iki sallandı durdu
 Adam ha babam koyuyordu

YERÇEKİMLİ KARANFİL

Biliyor musun? Az az yaşıyorsun içimde
 Oysa ki seninle güzel olmak var
 Örneğin rakı içiyoruz, içimize bir karanfil düşüyor gibi
 Bir ağaç işliyor tıkır tıkır yanımızda
 Midemdi, aklımdı şu kadarcık kalıyor.

Sen o karanfile eğilimlisin, alıp sana veriyorum işte
 Sen de bir başkasına veriyorsun daha güzel
 O başkası yok mu? Bir yanındakine veriyor
 Derken karanfil elden ele...

Görüyorsun ya bir sevdayı büyütüyoruz seninle
 Sana değiniyorum, sana ısınıyorum, bu o değil
 Bak nasıl, beyaza keser gibisine yedi renk
 Birleşiyoruz sessizce.

INFİLÂK

Ben gidince hüznler bırakırım
 Bu senin yaşadığındır
 Bir ev sıkılır kadınlardaki
 Bir adam sıkılır kadınlardaki
 Seni sevmek bu kadar mı
 O benim yaşadığımdır.

Bazan da bir yerde kuşlar vardır
 Ne uçmak, ne görünmek için
 Bir karanfil pencereyi deler
 Bir kapı kendiliğinden kapanır
 İstesek sevişirdik, ama olmadı
 Biz değil yaşayan acılardır.

Gitsem de her yerde biraz vardır
 Hatırda zamansız bir pılâk
 Bir otel kapısı, biraz istasyon
 Vardır o seninle birlikte olmak
 Buluşur çok uzaktan ellerimiz
 Ve nasıl göz gözeyiz ansızın bir infilâk.

P H O E N İ X

Ben orda, akşamına orospular dadanan
 Camlarında pis sinekler gezinen, ben orda
 Eskimiş bir tutuşla şarabını içiyor
 Kadınlarda oluyor kadınsız bakışlarla
 Başıyla öne düşmüş yüreğiyle beraber
 Ya Tanrıya inanır ya da isyana.

Kimseye vermiyor ki acılardan artarsa
 Kuytular çıkarıyor sevişmeler onlardan
 Bu nasıl bir bakış ki dünyaya intiharla
 Ya da hep kar yağıyor da düşünmesi siyahtan
 Öyle ya kim sevişirdi acıları olmasa
 Kim bakardı uzağa köpekleri saymazsam.

Orası bir ölümdür şarabımı doyuran
 Ölünen yüzler gibi bir bütündür adamlar
 Vaftizi gün ışığında bir garip protestan
 Tanrısıyla sevişir; herkes bilir sevişmeyi okadar
 Kim ne derse desin ben bu günü yakıyorum
 Yeniden doğmak için çıkardığım yangından.

U M U T S U Z L A R P A R K I ' n d a n

III

Binlerce, ama binlerce yıldır yaşıyorum
 Bunu göklerden anlıyorum, kendimden anlıyorum biraz
 İnsan, insan, insandan; ne iyi ne de kötü
 Kolumu sallıyorum yürürken, kötüysem yüzümü buruşturuyorum
 Çok eski bir yerimdeyim, çürüyen bir yerimden geliyor
 Öldüklerimi sayıyorum, yeniden doğduklarımı
 Anlıyorum, ama yepyeni anlıyorum bıktığımı
 Evlerde, köşebaşlarında değişmek diyorlar buna
 Değişmek
 Biri mi öldü, biri mi sevindi, değişmek koyuyorlar adını
 Bana kızıyorlar sonra, ansızın bana
 Kimi ellerini sürüyor, kimi gözlerini kapıyor yaşadıklarına
 Oysa ben düz insan, bazı insan, karanlık insan
 Ve geçilmiyor ki benim
 Duvarlar, evler, sokaklar gibi yapılmışlığımdan.

Bilmezler, kızmıyorum, bunu onlardan anlıyorum biraz
 Erimek, bir olmak ve unutulmak içindeki onlardan
 Ya da bir başkaca şey: ben kendimi ayırıyorum
 O yapayalnız olmağtaki kendimi
 Böyleyken akıp gidiyorum bir nehir gerçeği gibi
 Sanki ben upuzun bir hikâye
 En okunmadık yerlerimle
 Yok artık sıkılıyorum.

KAR YANGINI

Neden bu kadar kar, bu kadar yıl, bu kadar yağış
 Bu kadar uzaklardan nedir bu kadar gelen
 Bir uzun çan kulesi bembeyaz Samatya'da
 Bir oğlan bir martıyla upuzun seviştiğinden
 Yaslı bir kadın gibi gözleri kendine bakan
 Kendine baktıkça da çocukları olan hüzünden.

Belki bir söz yığını, yıllar var konuşulmamış
 Çıkarlar kar yangını her biri duyduğu yerden
 Yüzleri, saçlarıyla, bir de gözbebekleri
 Asırlılar boşluğa çocuksu seslerinden
 Birtakım dünyalarla önce ve güzel
 Kış güneşi, sarmaşık, kim ne anlıyor sanki ölümden

O yanık ikindiler, sonrasız, loş gecelerden
 Üstlerinde bir sürü çocuk gözleri
 Tutuşurlar ne zaman karların ateşinden
 Bir ölüm kadar şaştığımız onlar ve kendileri
 Yani bu dünyanın en yılgın havarileri
 Orada çan kulesi bembeyaz öldüğünden.

ESKİ BİR TAKVİM İÇİN ŞİİRLER

I

Evlerin saat beş olma hali
Ben yorgunum anlamaktan
Bir duvar, bir tebeşir gibi yazmaktan yazılmaktan.

Ve akşam

Alanların caddelerin bana biraz fazla geldiği
Üstümü başımı bilmediğim bir akşam
Ne yapsam
Alkollere gitsem. Giderim alkollere bir mektup gibi
Alkollerden gelirim bir mektup gibi
Bellidir sırtımdaki kan lekesinden ve puldan.

Yağar ki sokaklarda bir uzun yağmur
Islanırım ıslanırım anlamam
Sanki nedir bir yağmurun güzel olması
Sahi bir yağmurun güzel olması
Yağarken kendine severek bakmasından.

GÖKANLAM

V.

Dokunsam okşasam eski eski şeyleri
Arduvazdan bir damı, revaklı ahşap evleri
Sabahsa, bir uzun boyunlu hazıransa kent
Kent bir uzun boyunlu hazıransa
Aşklar da kayıpdaysa ne yer ne içer şimdi.

Kaç eski çocuktum? Acısız bir vakit olsa
Yokuşlardan aşağı, köşebaşlarında durunca
Ey dalgaların devrilirken bıraktığı gül
Asaraktan seni asaraktan boynuma
Çarşılarda hem büyük hem biraz mavi durur
Ve öğle sıcaklığında ve sonsuz bir hafta sonunda
Bir uzun boyunlu hazıransa kent
Kent bir uzun boyunlu hazıransa
Sapsarı gözleriyim kuşkusuz bir vakit olsa.

X.

Ben büyürüm ne zaman her yerde hep deniz olan'a
Yarısı kesik inceden bir parmakla
Ondan ki yaşlısıyım durup durup sevmenin
Ondan ki çoraklarda büyüdüm bir dilim tatlı kavunla.

Seni bir çare yaptım sana özendim
Bazı şiirler yırttım yenilerini edindim.

Geçtimse bir durumdan bir başka duruma hızla
Kanla ölümle değil bir çeşit sokulganlıkla
Artık ki güçlüsüyüm bir kişiden fazla olmanın
Bir anıdır susmamsa bakınca kesik parmağıma.

Açınca gözlerimi ipe çekilmiş güneşler varsın
Mavi bir çocuksun aşkımız mavi bir ambarın ortasından bakarsın.

MENDİLİMDE KAN SESLERİ

Her yere yetişilir
 Hiç bir şeye geç kalınmaz ama
 Çocuğum beni bağışla
 Ahmet abi sen de bağışla.

Boynu bükük duruyorsam eğer
 İçimden böyle geldiği için değil
 Ama hiç değil
 Ah güzel Ahmet abim benim
 İnsan yaşadığı yere benzer
 O yerin suyuna, o yerin toprağına benzer
 Suyunda yüzen balığa
 Toprağını iten çiçeğe
 Dağlarının, tepelerinin dumanlı eğimine
 Konyanın beyaz
 Antepin kırmızı düzlüğüne benzer
 Göğüne benzer ki gözyaşları mavidir
 Denizine benzer ki dalgalıdır bakışları
 Evlerine, sokaklarına, köşebaşlarına
 Öylesine benzer ki
 Ve avlularına
 (Bir kuyu halkasıyla sıkıştırılmıştır kalbi)
 Ve sözlerine
 (Yani bir cep aynası alım-satımına belki)
 Ve bir gün birinin adres sormasına benzer
 Sorarken sorarken üzünçlü bir ev görüntüsüne
 Camcının cam kesmesine, dülgerin rende tutmasına
 Öyle bir cıgara yakımına, birinin gazoz açmasına
 Minibüslerine, gecekondularına
 Hasretine, yalanına benzer
 Anısı ıssızlıktır
 Acısı bilincidir
 Bıçağı gözyaşlarıdır kurumakta olan
 Gülemiyorsun ya, gülmek
 Bir halk gülüyorsa gülmektir
 Ne kadar benziyoruz Türkiye'ye Ahmet abi.

Bir güzel kadeh tutuşun vardı eskiden
 Dirseğin iskemleye dayalı
 –Bir vakitler gökyüzüne dayalı, derdim ben–
 Cıgara paketinde yazılar resimler
 Resimler: cezaevleri
 Resimler: özlem
 Resimler: eskidenberi
 Ve bir kaşın yukarı kalkık
 Sevmen acele
 Dostluğun çabuk
 Bakıyorum da şimdi
 O kadeh bir küfür gibi duruyor elinde.

Ve zaman dediğimiz nedir ki Ahmet abi
 Biz eskiden seninle
 İstasyonları dolaşırdık bir bir
 O zamanlar Malatya kokardı istasyonlar
 Nazilli kokardı
 Ve yağmurdan ıslandıkça Edirne postası
 Kıl gibi ince İstanbul yağmurunun altında
 Esmer bir kadın sevmiş gibi olurdun sen
 Kadının ütülü patiskalardan bir teni
 Upuzun boynu
 Kirpikleri
 Ve sonra Ahmet abi
 Uzaktan uzaktan domates peynir keserdi sanki
 Sofranı kurardı
 Elini bir suya koyar gibi kalbinden akana koyardı
 Cezaevlerine düşsen cıgaranı getirirdi
 Çocuklar doğururdu
 Ve o çocukların dünyayı düzelterek ellerini işlerdi bir dantel gibi
 O çocuklar büyüyecek
 O çocuklar büyüyecek
 O çocuklar...
 Bilmezlikten gelme Ahmet abi
 Umudu dürt
 Umutsuzluğu yatıştır
 Diyeceğim şu ki
 Yok olan bir şeylere de benzerdi o zaman trenler
 Oysa o kadar kullanışlı ki şimdi

Hayalsiz yaşıyoruz nerdeyse
 Çocuklar, kadınlar, erkekler
 Trenler tıklım tıklım
 İşçiler
 Almanya yolcusu işçiler
 Kadınlar
 Kimi yolcu, kimi gurbet bekçisi
 Elllerinde bavullar, fileler
 Kolonyalar, su şişeleri, paketler
 Onlar ki, hepsi
 Bir tutsak ağaç gibi yanlış yerlere büyüyenler
 Ah güzel Ahmet abim benim
 Gördün mü bak
 Dağılmış pazar yerlerine benziyor şimdi istasyonlar
 Ve dağılmış pazar yerlerine memleket
 Gelmiyor içimizden hüzünlenmek bile
 Gelse de
 Öyle sürekli değil
 Bir caz müziği gibi gelip geçiyor hüznü
 O kadar çabuk
 O kadar kısa
 İşte o kadar.

Ahmet abi, güzelim, bir mendil niye kanar
 Diş değil, tırnak değil, bir mendil niye kanar
 Mendilimde kan sesleri.

Ö L Ü M Ü D E N İ R

Ölü mü denir şimdi onlara
 Durmuş kalbleri çoktan
 Ölü mü denir şimdi onlara
 Kımıldamıyor gözbebekleri
 Ölü mü denir peki
 En büyük limanlara demirlemiş
 En büyük gemiler gibi
 Kımıldamıyor gözbebekleri
 Ölü mü denir şimdi onlara.

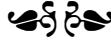
Suratları gergin
 Suratları kararlı
 Belli ki çok beklemişler
 Kabuğundan çıkan bir portakal gibi gelen sabahı
 Suratları gergin
 Bir savaş alanına benziyor suratları
 Dudakları nemli
 Son defa kendi etini öpüp
 Yani son defa gerçek bir insan etini
 Hazla kapanmışlar öyle
 Geçirmiyor gövdeleri soğuğu
 Geçirmiyor sıcaklığı da
 Ve ikiye ayrılmış bir nehir gibi bacakları
 Akıyorlar sonsuza
 Ölü mü denir şimdi onlara.

Kimse hüznü olmasın
 Sırası değil hüznün daha
 Bir gün bir şehrin alanında
 Bir mermer yığınının gözlerine
 Omuzlarına düşerse bir çınar yaprağı
 Hüznü lensin yaşayanlar o zaman
 Sırası değil hüznün daha.

Öylesine sıkılmış ki yumrukları
 İyice sıkılsın diye yumruklar
 Saklansın diye bir armağan gibi bu katılık
 Öylesine sıkılmış ki yumrukları
 Kimse hüznü olmasın
 Kimse hüznü olmasın diye
 Sırası değil hüznün daha.

Unutulsun bir gövdeye duyulan hasret
 Unutulsun bu alışılmış duyarlık
 O kadar sade, o kadar kalabalık ki
 Unutulmaya değer onların insan gövdeleri
 Ve unutulmalı mutlaka
 Dolsunlar diye yüreklere
 Dolsunlar damarlara.

Ölü mü denir
 Ölü mü denir şimdi onlara.

ARİF DAMAR

23 Temmuz 1925'te Gelibolu'nun Karainebeyli köyünde doğdu. Ortaöğrenimini Yenikapı Ortaokulu'nu bitirdikten sonra (1941), İstanbul Erkek Lisesi'nde sürdürürken yarım bıraktı. Ankara'da memur olarak çalıştı (1944-47). Ant dergisinin yazı kuruluna katıldı (1945). İstanbul'a dönüp Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi'ne girdi (1946). Sürgün alaylarında geçen askerliğin ardından bir süre İstanbul'da işportacılık yaptı (1950). Ceza Yasası'nın 141. maddesine aykırı eylemde bulunmak savıyla tutuklandı (1951), kanıt yetersizliğinden aklanarak cezaevinden çıktı (1953). Çeşitli şirketlerin muhasebe servislerinde çalıştıktan sonra, İstanbul'da Suadiye semtinde Yeryüzü Kitabevi'ni açtı (1969). Bu arada, *Günden Güne* kitabından (1956), Türk Solu dergisinden çıkan bir şiirinden (1967) dolayı iki kez yargılanıp aklandı. Kitabevinde yasak yayın bulundurmak gerekçesiyle gözaltına alındı, açılan davada üç ay hapis cezasına çarptırıldı. Eski bir şiirinin gazetede yayınlanması dolayısıyla açılan davada ise aklandı. 1984'te kitabevini kapatıp emekli oldu.

İstanbul Bulutu adlı kitabıyla 1959'da (Cemal Süreya ile paylaşarak) Yeditepe Şiir Armağanı'nı kazandı.

Ant dergisinde yayınlanan ilk şiirleri, dönemin sevilen toplumcu ozanları arasında yer almasını sağladı. 1950'den sonra yazdıklarında yeni dil ve söyleyiş olanakları aradı. "Yüksek sesle okunacak coşkun söyleyişler yerine öz yönünden toplumsallığı hiç yitirmeyen, değişik duyarlıklara açılan, temiz, etkili, kendine özgü buluşlara ve imge gücüne dayandığı" (Ş. Kurdakul) kabul edilen bir şiire ulaştı.

YAPITLARI

Şiir: *Günden Güne* (1956), *İstanbul Bulutu* (1958), *Kedi Aklı* (1959), *Saat Sekizi Geç Vurdu* (1962), *Alıcı Kuş* (1966), *Seslerin Ayak Sesleri* (1975), *Alıcı Kuşu Kardeşliğin* (Toplu şiirler, 1975), *Ölüm Yok ki* (1980), *Ay Ayakta Değildi* (1984), *Acı Ertelenirken* (Seçme şiirler, 1985), *Yoksulduk Dünyayı Sevdik* (1988), *Ay Kar Toplamaz ki* (Toplu şiirler, 1991), *Onarıırken Kendini* (1992), *Eski Yağmurları Dinliyorum* (Seçme şiirler, 1995), *Kitaplar Kitabı* (Toplu şiirler, 2000).

ANALAR

Analar bu çocukları nasıl güldürüyorsunuz
 Nasıl yaz gökleri gibi böyle
 Durgun sular iyi çağlar gibi
 Kulaklarına neler fısıldıyorsunuz
 Ne öğütler veriyorsunuz
 Analar bu çocukları nasıl güldürüyorsunuz

Bir çocuk koşuyor ardından çocuklar koşuyor biri daha koşuyor
 Sarı at kuyruğu saçlar kırmızı kurdeleler benekli morlar
 Bu etekleri nasıl biçiyorsunuz analar
 Bu gömlekleri nasıl dikiyorsunuz
 Analar bu çocukları nasıl giydiriyorsunuz

Nasıl büyütüyorsunuz nasıl şaşıyorum şaşıyorum
 O eti o sütü nerden buluyorsunuz
 Memelerinizi gür tutuyorsunuz
 Bir top sığıyor ardından bir çocuk bir çocuk daha
 Gücümüze güçler katıyorsunuz
 Analar utandırıyorlar
 Çağı utandırıyorlar çağdaşı utandırıyorlar

GİTME KAL

Nice nice acıları aklına getir
 Bunca yoksulluğu aklına getir
 Gözyaşlarını aklına getir
 “GITME KAL” var yok dinlemez bir çocuk isteğidir
 Gitme aklına getir

Kıraç mı kıraç toprakların üstüne
 Güneşler açar yağmurlar kesilince
 Çırıl çıplak kayada yeşerir incir ağacı
 Dağların kuytusunda bir uslu çiçek
 Dağıtır mavisini kendi kendine
 Gitme beraberlik içinde
 Nasıl sevinirdik aklına getir

Her şeyi her şeyi aklına getir
Gece yarılarını aklına getir
Söylediklerini aklına getir
Sinsi yağmurlar yağıyordu
Soğuktu
Yaktığımız ateşi aklına getir

Nelerden geçiyorsun aklına getir
Gitme dünyamızın her yerinde
Yorgun eller gülleri derleyince
Ellerin sevincini aklına getir
Güllerin sevincini aklına getir

Ne çok severdik seni aklına getir

Ö L Ç Ü

Yüreğindeki sevgi,
sana kadar mı?
Yoksa evine, akrabana kadar mı?
Taşar mı fakir sokaklara
taşmaz mı?

Yüreğindeki sevgi,
ırk kadar, din kadar mı?
Sarı mı, ak mı, kara mı?

Yüreğindeki sevgi,
halk kadar, memleket kadar mı?
Uzanır mı beş kıtaya,
uzanmaz mı?

Yüreğindeki sevgi,
hey dost,
tariflere sığmaz mı!.

BÜYÜK HÜNER

İnsanları sevmek kolay değil,
bir hürriyet bu;
çetindir memleketimde.

Ben ille varım dersin,
bir gün pusuya düşersen,
insanları sevmek
büyük hüner.

Bu dünyada yaşadığın şu kadar yıl,
gerçek'ten, güzellikten, yiğitlikten
payına düşeni alabilmişsen,
vermişsen payına düşeni
gerçek için, güzellik için,
gücüne karşı konmaz
korkusuz, direnirsin...

Bilirsin,
bir kere korku düşerse adamın içine,
bir kere koparsa sevdiklerinden,
mümkünü yok
gitti gider.

Söner gözlerinde güzelim ılık,
kararır, çirkinleşir yüzü.
Önceleri utanır belki,
sonra vız gelir
umurunda olmaz dünya.

İnsanları sevmek büyük hüner,
insanlarla beraber!..

ARKADAN VURAN

1

Yaşadık gördük

Dibi kum

Dibi çakıl

Dibi balçık

Her suya düşüyor ay ışığı

Onun akli yok

Gözleri yok ki

Sen tam gece yarısı

Tüfeklerin namlusunu geçerken

Kurtulur buluttan birden

Aydınlanır dikenli tel

Kuytu sokak

İnce yol

Vay kardeşim

Vay bacım

Vay arkadaşım vay

Önlerde önlerde yürürdü

Bu gözler gördü

Kavgaya kavgaya derdi

Bu kulak duydu

Yüksek ses onundu şarkımızdaki

Vurur en ince yerimizden

Düşünceye bir soluk pay ayırırsak

Korkak oluruz

Bencil

Kaçak

Nice pusuya düştük

Nice açmaz

Nice tuzak

Kimimizin boğründe kaldı iki eli

Kimi de çekti gitti

Oysa nasıl güzeldi

Omuzları dayanırken omzumıza

Avuçlarımda demir parmaklıkların izi
 Benim hiç
 Ama hiç
 Düşman eline değmemiş
 –Bu iz ondan silinmedi–
 Ellerim ellerindeyse senin
 Bugündeki yarınlar çevrik gözlerim
 Gözlerindeyse
 Bende şu otuz yıldır
 Öyle tık tık filân değil
 Eşitlik eşitlik diye çarpan bu yürek
 Yüreğinde çarpıyorsa
 Sakın
 Arkadan
 Vuran
 Bıçaklardan

Parıltısı gözalıcı

2
 Arkadan vuran
 Bir bıçak
 İki bıçak
 Üç bıçak

Günüydü
 Ellerindeydi
 İnip kalkıyordu
 Bir balık ağı gibi parçalanıyorduk

Yıkılmıştı hiç umulmayan
 Direnci ayak altında
 Korkunun elinde tutsak
 Kör bencil umudu yitik
 Veriyordu

Veriyordu o güne dek
 Ne varsa kendini kendi yapan
 En uzak düş

En eski gerçek
 Geçip bir kalem üstünden
 Veriyordu
 Hektor'un kırgınlığını veriyordu
 Börklüce'nin kanını
 Antep'in onurunu Maraş'ın destanını
 İzmir'in 9 Eylül'ünü
 Eğin'in en gökçe türküsünü
 Afşar'ın bozlağını
 Dostun bahçesinden bir gül koparıp
 Eli kanlılara veriyordu

İrgat Süleyman da kimdi
 İşçi Zehra neydi ki
 Boşlamıştı tüm
 Saf tutmuştu
 Ağadan beyden yana
 Ayrılmazdı artık
 Çiçekleri devedikenini gibi koparan
 Aptal obur hayvanlardan
 Bir bıçak
 İki bıçak
 Üç bıçak
 Bir balık ağı gibi parçalanıyorduk

T R O Y A

*Bir tek insan
Karartıyor sonsuzu
Aydınlatıyor bazen*

Akhilleus Hektor'u öldürürken
Hektor mu öldü yalnız
Yalnız Hektor mu yerlerde sürüklendi

Binlerce
Binlerce yıl geçmemiş
Gibi bizler de
Bağlanıyoruz sımsıkı ayaklarımızdan
Arkasına demir arabaların

Zincirinden boşanmış
Öylesine çılgın
Acımasız bir Akhilleus yine
Troya'nın çevresinde
Dönerken
Alnımız taştan taşa vuruyor

Odysseus duruyor eski yerinde
Duruyor erken

Çok erkek
Kral Priamos'tan iyi yürekli
Çok kadın
Andromakhe'den bile güzel

Topraklarımız kutsal

Y A Z G I M I Z

Yazgımızdır: Yaşanacak
Kaçınılmaz

Başka bir ülkede uyanmak elde değil
Diyelim Vietnam'da
–Vietnam beyaz bir gül beyaz bir bıçak
Uyanmak ölmek Vietnam'da–

Yazgımızdır: Yaşanacak
Kaçınılmaz

Sabah güneşinden önce
Dikilir kapımıza karanlık
Alınıp götürülürüz
Sınırsız sevgimizden ötürü
Sınırsız sevgimizin yanı sıra

Yazgımızdır: Yaşanacak
Kaçınılmaz

Bir yürek parıltısıdır sorguya çekilen
Bir aydınlık özlemidir
Bir deniz kokusudur uçup giden
Bakışdır bir ay çiçeğinin

Yazgımızdır: Yaşanacak
Kaçınılmaz

Başka bir ülkede uyanmak elde değil
Yarınımızın
Bugün olduğu bir ülkede

B E N

Bir kiremit parçasıyım ben
Yoksul bir evden
Bir çoban türküsüyüm

Bir kiremit parçasıyım kırılan düşen
Poyrazda yoksul bir evden

Bir çoban türküsüyüm
Poyraza karşı söylenen

Ulu düşün çatısı çatılırken
Bir kiremit parçası bir çoban türküsüyüm
Gözyaşından alınterinden

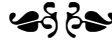
Bir kiremit sesiyim ben

Y A Ş A M A D I N A

Kahramanlık
Sevginin bilincidir aslında
Çabadır
Birlikte ya da tek başına
“Çiçek gücü”nden ince
Analık gibi derin
Ayak direyeceksin
Kıracaksın ölümü yaşam için
Yaşam adına

T U Z

Aç bir çocuk
Ağlarken ekmek diye
Kurur
Gözyaşlarının tuzu
Annesinin kirpiklerinde

METİN ELOĞLU

11 Mart 1927'de İstanbul'da Çamlıca'da doğdu. İlkokulun iki yılını Bulgurlu'da, iki yılını Kısıklı'da okudu. Üsküdar Sultantepe Ortaokulu'nu bitirince, 1943-47 yılları arasında Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü'nde öğrenim gördü. Akademiyi bitirmeden askere alındı. İzin aşımı yüzünden altı aya hüküm giydi. Bu yüzden kopuntulu olarak beş yıl kadar Diyarbakır, Sivas, Malatya, Siirt, Bingöl, Elazığ ve İstanbul'da askerlik yaptı. 1952'de Yıldız Bahçeler Müdürlüğü'ne yazıcı girdi, dayanamadı, üç ay sonra ayrıldı. Bir süre işsiz kaldı. Ardından ressamlıkla yaşamını kazanmaya başladı. 11 Ekim 1985'te İstanbul'da öldü.

Metin Eloğlu'nun ilk şiiri Mehmet Metin imzasıyla 1944'te Kovan ve ilk hikâyesi Servetifünun dergisinde çıktı. 1944-52 yılları arasında Servetifünun, İstanbul, Söz, Varlık, Kaynak, Yaprak, Fikirler, Kervan, Yeditepe, Edebiyat Dünyası dergilerinde asıl adıyla şiirleri yayımlandı. 1950'de Limasollu Naci ile Yeni Dergi'yi çıkardı. 1952'den 1960'a değin Yeditepe, Pazar Postası, Seçilmiş Hikâyeler, Dost, Yenilik, Değişim dergilerinde, 1961'den sonra Dönem, Papirüs, Soyut, May, Yeditepe, Güney, Yeni Edebiyat, Türk Dili, Varlık, Gösteri ve Yazko Edebiyat dergilerinde göründü. Şiirlerinin yanı sıra hikâye, eleştiri ve değerlendirmeler de yazdı. 1972'de *Dizin* ile Türk Dili Kurumu Şiir Ödülü'nü kazandı.

Güçlü bir zekâ, alay ve duyarlılığı sanatında birleştiren Metin Eloğlu, başlangıçta Garip akımının etkisinde kalmasına karşın, kişiliğini korudu.

Toplumcu bir anlayışla barışı, özgürlüğü, kardeşliği savundu. Son döneminde kendine özgü, alışılmadık bir yapı, dil ve deyiş yaratmaya yöneldi. Her döneminde halk dilinin tadını çıkarmasını bildi. [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *Düdüklü Tencere* (1951), *Sultan Palamut* (1957), *Odun* (1959), *Horozdan Korkan Oğlan* (1960), *Türkiye'nin Adresi* (1965), *Ayşemayşe* (1968), *Dizin* (1971), *Yumuşak G* (1975), *Rüzgâr Ekmek* (1978), *Hep* (1982), *Yine* (1982, ilk 6 kitabı bir arada), *Şiirce* (1982, *Dizin*, *Yumuşak G*, *Rüzgâr Ekmek* birlikte), *Ay Parçası* (1982), *Önce Kadınlar* (1985).

Şiirleştirmek: *Bektaşî Dedikleri* (1977, Oğuz Tansel'le).

E L O Ğ L U

Eloğlu binlik bozdurur
Ben bozduramam

Eloğlu başını yastığa kor komaz uyur
Ben uyuyamam

Eloğlunun sofrasında dokuz türlü
Benim aç yattığım olur bazan

Benim evim gecekondur
Eloğlunda apartıman

Eloğlunda ince müzik
Benimkisi aman aman

Benim kuru başım bana yeter
Eloğlunda karı kızan

Ben keçileri kaybettim
Eloğlunda usta çoban

Bu soyadı bana haram

Ç I N G I R A K

Çingiraklı saati kurdum gecedan
Göreyim seni beni şafakta uyandır dedim
Rüya dolu bir uykunun ardından
Çingirak çalınca dupduru geldim
Kendimi dar attım karşı dağın yamacına
O alaca karanlıkta olup biteni
Elbet bir kenara yazdım

Saat altı sularında yaz sabahında
Toprağın bir toprak oluşu var
Börtü böceğin hepten uyanışı
Denizin bir deniz oluşu var ki deme gitsin
Ekin tarlasının kıyıcığında
Ağacın uzayıışı var

Sonra ortalık ıdı bu ne güzel iş
 Kuş ötmeye başladı sevincinden
 Anladım ki işi oydu
 Gökyüzüne baktım rengince
 Çiçeği kokladım
 Cinsine kokuyordu

Baktım ki tabiatta yalan yok
 Çiçek açarsa meyva veriyor
 Irmak gibiyse denizlere akacak
 Dağsa ovaların çok yükseğinde
 Kuzuysa kurttan iyi
 Taşsa havadan ağır
 Balıksa suda soluyacak
 Domuz bile yavrusunu emzirecek
 Saçılan her tohum filizleniyor
 Yonca oluyor, keten oluyor, buğday oluyor zamanla
 Baktım ki tabiatta yalan yok

Ellerimiz el olmadıktan sonra
 Vazgeçelim be kardeşler
 Aklımız akıl değilse
 Gönlümüz gönül değilse
 Gücümüz boşunaysa
 Vazgeçelim olsun bitsin
 Böyle yarı yalan yarı yanlış
 Yaşamaktan fayda yok

DÜDÜKLÜ TENCERE

Pazarları daha gündüzden,
 Ahçıbaşı, aklını başına devşir;
 Börekler kızarmak nar gibi;
 Kıymalı, ıspanaklı, peynirli...
 Sonbahar yağmuru oluklarda,
 Çüşbalığı haşlanacak;

Meselâ zamkinülzarefe yemeğinin
 Akşama yetişmesi lâzım, başın darda;
 Al eline şu nesneyi,
 Dibini bir güzel yağla,
 Sovanını da doğra; düd! desin;
 Bir tutam tuz, biraz kimyon;
 Şıpın işi pişiverir.
 Baksana göbek atıyor;
 Beylere selâm, hanımlara selâm!
 Çengi misin be gâvur icadı,
 Düdüklü tencere misin?

ÇİLİNGİR SOFRASI

Bu zıkkımın yanında
 Arnavut ciğeri ister, bir
 Çiroz salatası ister, iki
 Cacık ister, üç.

Adalet müsavat hürriyet demeye
 Sadece yürek ister.

ÇILGAR

Oralar yazın mı hâlâ, güpgüzel midir
 Gayri şarapsadım ben, İstanbulsadım
 Kuşladıysa gözlerimi bir sakar tavan
 Sensiz günlerimi çarçur etmek içindir
 Ama pörsümüş, gül bitine karmış bir sarı
 Siner külçelenir tâ evimde barkımda
 Pelit acısından yavuz bir özlem kiri
 Yu canım usulcacık
 Sen bunca umudumun çılgarı
 Göğü maviltir bir kırlangıç yakamoz
 Balıklar depreşir suda

UYAN

Hadi uyan
 Günişığı çilemeye başladı başucunda
 Denizler bir mavilik edindi günden
 Seher yeline uyup kuşlar tüneğinden uçtu
 Bu türküyü dinlemeyecek misin

Hadi uyan
 Aydınlığa çık da çil gözlerin ışınsın
 İlkyazlar sıcağı biriksin yüreğine
 Yoksul olsan da uyan
 Garip olsan da uyan
 Madem ki güzelsin, güzeli yaşatmak için
 Madem ki iyisin, iyiliği yaşatmak için
 Madem ki umutlusun, umudu yaşatmak için
 Hadi uyan
 Denizi dinle, yaşamak desin
 Toprağı dinle, barışmak desin
 Göğü dinle, sevişmek desin
 Bir pilak konmuş gibi gıramofona
 İşte aşk, işte özlem, işte savaşmak gücü
 Uyan diyor, uyansana

Hadi uyan
 Sevdığım uyan
 Ne olur uyan.

ODUN

İstanbul'un ortasında bir bahçe
 Silme güvercin tavanı
 Yeşeren ekinlerin muştusunca
 Eylül bitiminin aydınlık günü

Sıcacıktın aşkıydın bence
 Sensizlikte bir yoksuldum yavandım
 Şuramda saklı o sımsıcak ekmeği
 Senin doyumluk aşına bandım

Bakmakla doyulmaz çeşniden
 Özlemlerle ışımış bir yüzün vardı
 Gayrı çil çil düzen yokluğunla küf kesilir
 Bunca ömrüm varlığınla uzardı

Salt sana vergi umudu aşılama
 Dipdiri aklın fikrin yüreğince uluydu
 İçin dışın bozelâ gümrah gözlerin
 Güzeldi yeniydi İstanbulluydu

Hayatı bölüşürken güleçtik dobra dobraydık
 Sana ekli yaşamak elbet içime sindi
 Hani yüzümüzü ağartacak günlere teşne
 Yoksun çağlar dost çağınlar içiydi

Sen vardın sonyaz vardı bitişliğimde
 Bambaşka gördüm ülkeyi halkı acunu
 Gerçekçiliğin bacasında kopkoyu tüttün
 Gürül gürül yanası ocağımın odunu

Kıvancım sensin ergem sensin bilgim sen
 Kuşandıkça beni ben eden kılık
 Barışla hürlükle sevdıyla gelen
 O cayılması ayıp mutluluk

YITIKÇI

Hadi git azıcık İstanbul iste
 Kosunlar o denizi bir çanağa
 Bir çıkına elesinler o günlerimi
 O yazdan Üsküdar'dan ne kaldıysa Elif'ten
 Doldur ceplerine
 Onlarda yoksa komşularında vardır
 Tanırlar sevinirler
 Beni bay Metin gönderdi, de

ÇIT

Zil kuş kanatlarını usulca kötürümledi
 Çıtı çıkmıyor uyuntu göğermelerin
 Pıtrak gibi güzelliğin
 Deli evcilliğini n'eyle körüklemeli

Çıt yok
 Hep kar'a, karanlığa çatlamış o küs pencereleri
 Bu ödünç barınak mı bizcil denize bakan
 Sıcacık rafta bir ılık kavanozda üreyen
 Süs balıklarına yem tatlısu pireleri

Çıt yok
 Bunlar hep yazda hırka örgüleri
 Su donar avucunda bir yalnızın
 Bir çürük sicim bir kördüğüm o aşk kangalında

Çıt yok
 Kar ıştır, ısıtır da

DEĞERLEME

Bu aşk senden önce hürriyete yöneldi
 Gecenin ortasında sen sımsıcak bir kadın
 İçinde sen varken geceler dile geldi
 Barışa yöneldi umudu darmadağın
 Onları özlemek belki senden güzeldi
 Çünkü sen ancak onlarla vardın
 Hayatın mavişliği onlarla vardı

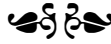
Ç O B A N

Önüm sarp, bir ağaç güdüyorum dalsız budaksız
 El-etek çeken kumruların yerini çaylaklar alıyor şıp diye
 Kuşağıma sokulu salt geçmişi törpüleyen bir eğe
 Ve ense kökümde bin bir sinek kılsız kanatsız

Döngeri edip denizi eşiklediğimde –hani şu çirkin huyum–
 Yaşamdan silkinmenin sorumsuz içeriği
 Ah mı ah, yüreğimi sızlatan o çamsakızları, caneriği
 Ve işin tuhafı hâlâ seni seviyorum.

H U Y

Uzansam mı Kısıklı'ya
 Havasında suyunda sakladığımı
 Bulsam fena olur muyum
 Yine alışır mıyım acaba
 Şiire tütüne ve insana
 Devirsem damacaneleri
 Şangır şungur oracıkta ölsem mi

YILMAZ GRUDA

14 Temmuz 1930'da İstanbul'da doğdu. Beş yaşında iken annesini yitirdi.

Babasıyla Ankara'ya gitti. İlköğrenimini İstanbul'da Yıldız'da 12.

Pansiyonlu İlkokul'da yaptı. Yeniden Ankara'ya döndü, 1942'de Ticaret Lisesi'nin orta bölümüne girdi. Liseyi bitirmedi, 1947'de onuncu sınıftan ayrıldı. Bayındırlık Bakanlığı'nda muhasebe memuru oldu. 1951'de askere alındı, 1953'te İstanbul'da Hadımköy'de görevini tamamladı. Aynı yıl

Ankara'da Akbank'a memur olarak girdi. 1954'te Koyunpazarı şubesinde muhasebe müdürlüğüne atandı. 1956'da İstanbul'a giderek Haldun

Dormen'in Cep Tiyatrosu'na katıldı. Fakat kazandığı para geçimine yetmediğinden Yeni Sabah gazetesinde çalıştı. 1957'de Dormen'le birlikte

Küçük Sahne'ye geçti. 1960'ta oradan ayrıldı, sırasıyla şu tiyatrolarda oynadı: Ulvi Uraz Tiyatrosu (1960-61), Ankara Meydan Sahnesi (1961-63), Ankara Devlet Tiyatrosu (1963-64), Oflazoğlu Tiyatrosu (1964-65), Meydan Sahnesi (1965-68), Ankara Çuvaldız Kabare Tiyatrosu (1968-70), Nisa Serezli Tiyatrosu (1971-76). 1976'dan sonra reklam şirketlerinde metin yazarlığı, müdürlük, oyunculuk gibi işlerde çalıştı.

Yılmaz Gruda'nın ilk şiiri Şadırvan (1945) dergisinde çıktı. Bunu, şu dergilerde yayımlanan şiirleri izledi: Yağmur ve Toprak (1948), Yeryüzü (1952), Mavi (1954-55), Seçilmiş Hikâyeler (1954-56), Şairler Yaprağı (1954-57), Kaynak (1954-55), Varan (1955), Şimdilik (1955), Yazı (1955), Yeni Ufuklar (1955-56), Pazar Postası (1956-59), Yeditepe (1956-58), Dost (1960-64), Yelken (1959-68), Somut (1980-81), Oluşum (1977-81), Yazko Edebiyat (1981-83), Varlık (1981), Düşün (1985).

Başlangıçta Ahmed Arif, Ömer Faruk Toprak, Enver Gökçe gibi toplumcu 1940 kuşağının şairleri arasında görünen Yılmaz Gruda, daha sonra Mavi hareketine katılarak Garip akımına karşı çıktı, giderek kendine özgü bir şiir kurdu. Bireysel yaşantısıyla toplumsal gerçekleri kaynaştırdı. Ayrıca, tiyatro üstüne kısa, fakat vurucu yazılar (kendi deyimiyile

“yörüklemeler”) yayımladı. [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *Çarmıhtaki Memet* (1963), *Kuyumcular* (1980), *Çerçi Zeus* (1997).

Deneme: *Şu Bizim Tiyatromuz* (1976).

T Ü T E N A D A M

I.

Merhaba

karanlığı tanıdın mı – camlardaki karanlığı
 yasaklar, canavar düdükları yok
 bir kere daha yoğun siyahlarda âsi maviler
 bir kere daha yenik değilsin –
 karanlığı tanırsan, beni tanıyacaksın
 beni tanımazsan, yaşamıyorsun diyeceğim
 gözlerime bak, nasıl sen demiş yanıyorlar
 nasıl – taksimli Ahmet'im değil mi:
 iri suratımda iri gülüşler
 kasketi sol kaşıma yıkmışım yine
 ne var cümleyi kelimelerde tutsak eden
 tümünü yıkmışım –
 iste: kavakta turna sesi var diyeyim
 diyeyim de sen ağla, ben ağlayayım
 Zeynep'in ağlamasını hiç istemedik değil mi
 bu merhabalara özlem ondan
 ama şu yüreğin hep beraber vurması var ya
 bana yetiyor – sana yettiği mutlak

bir sigara yak

bu ikincileri büyük caddelerde bulamıyorum
 hiçbir yerde bulamayacağım yarın
 işsizim –bir tanrı gibi susuk ve yaşlı–
 ne var ki ferman benim demişim.
 on İsa, yüz İsa olabilir çarşıta
 Suhreverdi'yi hatırlasam da bir, hatırlamasam da
 ne güne usta ellerim
 mademki bunca yıkımın sonu olmuş, olacak
 mademki direniyorsun, direniyor
 gayrısı kabûlüm değil
 elpençe divan duracaktır yaşamak
 alnımdaki yaraya bakma geçer –
 üç kişi miydiler dört mü – bilmiyorum
 birden ışıklar susuverdi bir akşam
 aşk diyorum, sorarlarsa
 kızın bir elleri...
 üst tarafını diyemiyorum – bir boğuntu çöküyor

bakma dedim geçer
 asıl içimdeki yara geçsin istiyorum
 böyle sürüp gitmesin yaşamak

şimdi bir kız var, bir nazlı, bir ürkek
 ne zaman aklıma düşse
 dar açılardan çıkıp geliyor
 bilse ben bütün gemilerimi yakmışım
 dönüş yok
 yine gelecek
 şimdi nerdeyse gelecektir
 korkunç mu seviyorum ne
 Zeynep'i anlatamıyorum bir türlü
 İyi ki burdasın – sen anlat.

KARA ŞAPKALI HAYDUT

– Türkü –

Benim hiçbir zaman şapkam olmadı
 ne beyaz, ne kara
 sevmediğimden deyip geçiyorum.
 Geçsem iyi – kara şapkalar çalıyorum düşlerimde
 Kaç çocuksu yakalıyorum kara şapkalar altında beni
 Sonra nasıl yoruluyorum, anlatamam
 Sevmediğimden deyip uyanıyorum.
 Bakıyorum benim saçlarım, hiçbir zaman olmamış
 ne beyaz, ne kara
 sevmediğimden deyip ıslık çalıyorum.

Sen hep orada, acı ışıktı dursan, kendiliğinden güzeldi
 Birden kim dedi yüreğime yürü
 Birden niçin benim hiç bir zaman şapkam olmadı
 Ya beyaz, ya kara.

Sen hep bir denize karşı oturuyordun
 Sen yine aynı denize karşı mı oturuyorsun
 Ben sustuğuma karşı oturuyorum
 Seni bana bağırp, benim diyorum
 Benim hiçbir zaman şapkam olmadı
 Ne beyaz, ne kara.

– Ağıt –

Hep bir yerlere gidecekmiş gibi yaşadı:
Okunaksız, düzensiz, tedirgin.
Bir gün baktı ki bu dünya göze-göz, dişe-diş;
Bir gün baktı ki bu dünya yaşanmayacak kadar güzel.
Silip ak kâğıtlarda yazılmış sabahlarını, akşamlarını,
Bir büyük deniz düşünerek sustu.
Artık sana şiir yok. Artık hiç kimselere yok.
Şimdi bir nehirde gidiyor kara şapkası.

Ç A Ğ R I

gün vuruyor gün almaların alnına
almaları ne benden alırsın, ne daldan
bu ne mene oluş böyle
dağlara kan çöküyor, can çöküyor bahçalarda –
gün sessiz vuruyor almaların alnına
beni sana hasret vuruyor
hiç böyleleysin yazmamıştı ol sevdâ –
yetti gayrı
yetti toprak toprak bölündüğümüz
yetti beni senden ayrı komalar
içesim yok bu duru suları, gülesim yok –
benden ayrı ağıtlara, acılara dur
benden ayrı akşamların olsun ha
sen bir başına kahrolsana
ben bir başıma kahrolayım ha
aklıma ziyan yaşadığın
konuş gayrı, gayrı gel
bu dünya rahatların koyup da gel
bütün giysilerini soyup da gel
de – dursun kula kul olmuşluğun buncası
sen kendin kulsun kendine
kendine tanrı sen
sen kendini bulmaz isen
ne umur beyin kendine –
dağ bir yana de, yol bir yana
de ben deryâyım
güneş yedim ay ne ki
burada tek ben olacak de
benden ileri
burada ne kavga ve ağrı
ne umut, ne umudun ötesi de –

ben hak dedim
 önce seni bildim, sonra beni
 yâr dedim, sen
 beni yenmektir dedim aşk –
 işte yere çalışıyorum gayrıyı, mülk'ü
 bir aşk yakıyorum şimdi bu dağbaşıda
 bir dağbaşıda sen yakacaksın
 bir kentte o –
 konuş gayrı, gayrı gel
 de – dursun kula kul olmuşluğun buncası.

gökte odlar, yıldızlar, bulutlar kayıyor
 karanlık ve karanlık ve yaslı sesi yeşilırmağın
 şimdi ovayı gözlüyor bir tepeden
 dünyanın ilk günü mü, n'oluyor
 neredelerdi halklar
 birden bağırdı, geceyi, vay nasılı uyardı:

“nerdesin halk
 sensin yere, göğe anlam sunan
 sensin önce var, sonra var
 nice yürüyeceksin dağlarla kentlerle bir ovidan
 nice yol edeceksin deryaları

um'um sensin, dünyam sen
 al da yitir beni benden
 sevdân odu yetti cana
 oy işte cânım, kopar tenden
 nice yürüyeceğiz ovalarla köylerle bir dağlardan
 nice kul edeceğiz toprağı

yu arıt cümle hırstan
 adam eyle halk beni
 yılgınım yok nice örsten
 adam eyle halk beni
 nice yürüyeceğiz dinliyle dinsizle bir karanlıklardan
 nice mekân kılacağız uçmağı

oy işte cânım kopar tenden”

“GENEL EVETLER’E” / KARŞI DÖRTLÜK’LER

“Vardığın yer karanlıksa...”

yırt o karanlığı / yak yüreğinin, bilimin ateşiyle
kapayacaksın nasıl olsa gözünü bir gün
göster oğluna / gitmeden / aydınlık ne!

*

Tamam, sen de “Azda bereket vardır!” de
yıkılır mı hiç hatrı eskilerin!
sen de uy “Bir ye, bin şükret!” sözüne –
peki, sabahlarını yırtan / bu gökdelenler kimin?

*

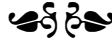
senin elindedir kalem
yoksa neden “Yürü, ya kulum!” desin Tanrı –
sen yazmamışsan / terin ile, sapan ile
gelmez başına / hiçbir yazılan!

*

yılan akar döne döne
gelir vurur döne döne
“Bana dokunmayan yılan...” diyenleri gönderdi hep
hanginiz bin yaşamaya değer şimdi / söyle!

*

sanma ki artık “Böyle gelmiş, böyle gidecek!”
bak eloğlu en uzak gezegene gidecek –
sönsün diyeydi senin yaratıcı cevherin
o egemen de sandı ki: hep öyle gidecek!

MEHMET KARABULUT

1925'te Muğla'nın Yerkesik bucağında doğdu. İlkokulu Yerkesik'te 1937'de, ortayı Muğla'da 1940'ta, liseyi parasız yatılı olarak 1944'te Antalya'da bitirdi. 1946'da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'ne girdi. Yüksek Öğretmen Okulu öğrencisi olarak 1950'de fakülteyi bitirdi, Edirne Lisesi'nde öğretmenliğe başladı. 1951'de Erzurum'a atandı. 1953-54 döneminde İstanbul'da yedeksubaylık yaptı. Askerliğini tamamladıktan sonra öğretmenliğini sürdürdü: Erzurum (1954-57), Kırklareli (1957-59), Develi (1959-63), İstanbul (1963-76). Beşiktaş Kız Lisesi'nden 1976'da emekli oldu. *Şimdi Haberleri Veriyoruz* ile 1968 May Edebiyat Ödülü'nü ve *Gün Kapısı* ile 1970 TRT Sanat Ödülleri Yarışması'nda başarı ödülünü kazandı.

Mehmet Karabulut'un ilk şiiri Yeditepe'de (1954-60) çıktı. Daha sonra ürünlerini şu dergilerde yayımladı: Yenilik (1955-57), Yeni Ufuklar (1956-59), Varlık (1958), Dost (1958), Yelken (1959-62), Ataç (1963-64), Yön (1965-67), İmece (1965-67), May (1968-69), Yansıma (1972-73), Türk Dili (1974-82), Soyut (1976), Türkiye Yazıları (1977), Yusufçuk (1980).

İlk yapıtlarında Anadolu'yu tasvir eden, memleket, insan, doğa ve Atatürk sevgisini dile getiren Mehmet Karabulut, zamanla "insancı-toplumcu" bir anlayışa yöneldi: "Dünyayı insanca yaşamada ve barış doğrultusunda düzenlemede" şiire de sorumluluk düştüğünü ileri sürdü. "Şiiri yaşamın bir parçası" saydı. Yapıtlarında bir yandan yurt gerçeklerini yansıtırken, öbür yandan dünya olaylarına da ilgi gösterdi. Barışa, özgürlüğe, bağımsızlığa ve toplumsal adalete özlemini belirtti. [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *Marçal Akşamları* (1956), *Güney Çocuk Değil* (1959), *Şimdi Haberleri Veriyoruz* (1969), *Gün Kapısı* (1974), *Ferhat Yoruldu mu* (1988), *Sonsuz Beyazlıkta Ölüm ve Spartaküs* (1994), *Sivas Üstünde Bir İnce Bulut* (1996), *Su Türküler* (1997), *Vietnamlı Adam V. S.* (1997), *Sözcükler ve Şiir* (2000), *Filozoflar Yazarlar, Şairler Siyasiler* (2001), *Tohumlar At Zamanlara* (2002), *Mavi Gülüyorum* (2002).

KARASU KENARINDA

Karasu'da bir saman çöpü var
 Yan gelip dalgalara uzanmış
 Metelik vermiyor geceye gündüze
 Bir keyifli ki sormayın
 Islak sarı saçları yüzünde

Karasu kenarında kadınlar
 Unutmuş gülmesini, perişan
 Gözleri derin, bir tuhaf
 Sudaki saman çöpüne bakar

Karasu kenarında çocuklar
 Bozkır otlarına benzer, sarı, cılız
 Ufacık yüzlerinde keder
 Bir akşam üzeri karanlıkta doğarlar
 Çoğu ölür, azı kalır
 Karasu kenarında çocuklar
 Yemyeşil çayırarda rüzgâra karşı
 Koşamazlar

Karasu kenarında adamlar
 Uzağa, derine bakar
 Susarak söverler bir garip huy
 Çiğdem gibi yüzleri kara, elleri toprak
 Karasu kenarında adamlar
 Don tutmuş yayla suları gibi
 Isınamazlar

Karasu kenarında zaman
 Akamamış, donup kalmış
 Karasu akıp gitmiş dağlardan

YALNIZ DEĞİLİZ

Bu kaş göz senin öyle de böyle de
En türsel gecelerde en yalnız
Hiç el değmedik ellere eller değse
Dünya fır dönse inatsız
Sen tek başına sevinirsin ben tek başıma
Bitişik balkonlardan uzağız.

Bakma ayrı duraklardayız yalnızız
Uzanınca aynı ellere uzanırız
Düşün biz buradayız ama ellerimizle
Güneş bekleyen yağmur bekleyen ellere
Mutlak değiniriz sevinsene.

Uçsuz bucaksız bir çemberde el ele
Çocuklar şarkı söylese kadınlar gülse
Sonuna kadar sürüp gitse bu böyle
Sen yanı başımda olsan
Bitmeyen yellere savursa saçlarını yüzüme.

S E N

Karlı dağdan yol geçirdin üşütmedin seviyi
Yünledin, ısıttın koynunda
İpe çekildin ölmedin
Çoğaldın her kurşunda.

Binlerce yöne akıttın gizini
Şafak eğirdin geceden
Dikenden gül dokudun.

Sen acının ve sevincin türküsü
Buz gibi gecelerde yalın öfke
Çevire çevire döversin dövdüğünü.

Ve aklın yatıp koştığında
Ovaların üstünde güneş, yaz
Ballı petek büyütürsün kovanlarda.

YALNIZ KADIN

Gün akşam oldu kadın odasında
 Bir dantel gibi işler kederi
 Sanki uzaklarda kalmış bir ağlama
 Kim bulup getirecek yitikleri
 Sığıdı yüksüklere azalan da, çoğalan da
 Çıkırsa bağırarak çıkmıyor sokaklara.

AŞIYORSA GÜNÜM

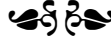
İşten işlikten döner elleri
 Su incesi elleri.

Apansız girer kapılardan
 Bembeyaz umut sepeti.

Tutmasa elim kolum, yıkılsam
 Yanımda yaz denizi.

Aşıyorsa günüm dağlardan
 Siliyor da ondan korkunun izini.

İşte boy atıyor buğdaylarda sevi
 Ayırmıyoruz buğdaylardan gözlerimizi.

SEZAI KARAKOÇ

1933'te Ergani'de doğdu. Ortaöğrenimini Gaziantep Lisesi'nde (1950), yükseköğrenimini Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde (1955) bitirdi. Maliye'de müfettiş yardımcılığı (1956-59), gelirler kontrolörlüğü (1959-65) gibi görevlerde bulunduktan sonra ayrılıp gazetecilik yaptı. Yeni İstiklâl, Yeni İstanbul gazetelerinde başladığı köşe yazarlığını Bâbıâli'de Sabah (1968) gazetesinde sürdürdü. Öğrenciliği sırasında iki sayı çıkan Şiir Sanatı dergisinden

sonra, değişik dönemlerde değişik sürelerle çıkardığı Diriliş dergisini yayınlamaya başladı. 1971-74 arasında yeniden devlet memurluğuna dönüp maliyede çeşitli görevlerde bulundu. 1974'te ikinci kez memurluktan ayrılıp gazeteciliğe döndü. Millî Gazete'de her gün yazdı. Diriliş Yayınları'nı kurarak kitaplarını yayınladı. 1990'da Diriliş Partisi'ni kurup genel başkan oldu. MTTB

Millî Hizmet Armağanı'nı (1968), Sürgündeki Macar Yazarları Gümüş Madalya Ödülü'nü (1970), Türkiye Yazarlar Birliği Hikâye Ödülü'nü (1982), Türkiye Yazarlar Birliği Üstün Hizmet Ödülü'nü (1988), XII. Dünya Şairler Kongresi'nde World Academy of Arts and Culture ödülünü (1991) kazandı.

Şiirleri önce İkinci Yeni anlayışı içinde, ama kendine özgü ve gizemci bir yaklaşımla dikkati çekti. Sonra "İslâmcı, mistik düşünceyi modern şiir akımı öğeleriyle yansıtan" (A. Behramoğlu), "çarpıcı benzetme ve imgelerle, denenmemiş sentezlere ulaşan" (B. Necatigil) bir ozan olarak değerlendirilip "kuşağının en başarılı şairleri arasında yer aldığı" (M. Fuat) ileri sürüldü.

YAPITLARI

Şiir: *Körfez* (1959), *Şahdamar* (1962), *Hızır'la Kırk Saat* (1967), *Sesler* (1968), *Taha'nın Kitabı* (1968), *Mağara ve Işık* (1969), *Gül Muştusu* (1969), *Zamana Adanmış Sözler* (1970), *Şiirler* (1975), *Ayinler* (1977), *Leylâ ile Mecnun* (1981), *Ateş Dansı* (1987), *Alınyazısı Saati* (1989). Deneme- inceleme: *Yunus Emre* (1965), *İslâm* (1967), *İslâm'ın Dirilişi* (1967), *İslâm Toplumunun Ekonomik Strüktürü* (1967), *Kıyamet Aşısı* (1968), *Mehmet Akif* (1968), *Ölümden Sonra Kalkış* (1970), *Ruhun Dirilişi* (1974), *Yitik Cennet* (1976), *Edebiyat Yazıları I* (1982), *Edebiyat Yazıları II* (1986). Öykü: *Meydan Ortaya Çıktığında* (1979), *Portreler* (1982).

K A R A Y I L A N

Güneşin yeni doğduğunu sana haber veriyorum
Yağmurun hafifliğini toprağın ağırlığını
Ve bütün varlığımla kara yılan seni çağırıyorum
Seni çağırıyorum parmaklarımdan süt içmeğe
Pamuğun ağırlığını yapan dağın hafifliğini
Sana haber veriyorum yeni doğduğunu güneşin

Ben güneyli çocuk arkadaşım ben güneyli çocuk
Günahlarım kadar ömrüm vardır
Ağarmayan saçımı güneşe tutuyorum
Saçlarımı acının elinde unutuyorum
Parmaklarımdan süt içmeğe çağırıyorum seni
Ben güneyli çocuk arkadaşım ben güneyli çocuk

Ben çiçek gibi taşımıyorum göğsümde aşkı
Ben aşkı göğsümde kurşun gibi taşıyorum
Gelmiş dayanmışım demir kapısına sevdanın
Ben yaşamıyor gibi yaşamıyor gibi yaşıyorum
Ben aşkı göğsümde kurşun gibi taşıyorum

Seni süt içmeğe çağırıyorum parmaklarımdan
Kara yılan kara yılan kara yılan kara yılan

B A L K O N

Çocuk düşerse ölür çünkü balkon
Ölümün cesur körfezidir evlerde
Yüzünde son gülümseme kaybolurken çocukların
Anneler anneler elleri balkonların demirinde

İçimde ve ellerde balkon
Bir tabut kadar yer tutar
Çamaşırlarınızı asarsanız hazır kefen
Şezlongunuza uzanıp ölü

Gelecek zamanlarda
Ölüleri balkonlara gömecekler
İnsan rahat etmeyecek
Öldükten sonra da

Bana sormayın böyle nereye
 Koşa koşa gidiyorum
 Alnından öpmeğe gidiyorum
 Evleri balkonsuz yapan mimarların

YAPI ARALIKLARI

Çocuklar gözünüzü açın
 Gün gelir iş işten geçer
 Çember çevirmeyi unutmayın
 Yapı aralıklarından bakmayı da

Çocuk dediğin bir eksik yanı olmalı
 Ki ilerde vakit kalsın iyiliğe
 Ben erginliği çocukluğumda yaşadım
 Şimdi bilmiyorum niye

KAPALI ÇARŞI

Kendi yastıklarına gölge salmasın
 Çocuklarının öpüşleri onlara anlat
 Onlara anlat yağmur karşılıklı yağar
 Ruhların içindeki müzikle karşılıklı
 Kapalı çarşı içinde bir sigara
 Bir keman kılıfı senin saçlarına sürünen yağ
 Onlara anlat kadınların gözlerinin içinden geçer
 Kapalı çarşı ve kapalı çarşayı götüren saat

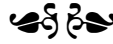
Bir inci gerdanlık dumanları içinde kapkara
 Anlamağa başladığı ağır ve çekilmez kelimeler içinde dağ
 Senin resmin ince gerdanlığın siyah parlaklığı içinde ışıklı
 Işıklı ışıksız yandan ve önden ışıksız arkadan ve içten ışıklı
 Onlara anlat ki insan kelimelerden ve şiirden yaratılmadı
 Tüylere içinde gelen yeni dünya
 Bir sandalye kadar hür olduğu gün
 Sen cuma gününün hürriyet kadar kutsal olduğunu onlara anlat

Benim aynamı küçültüp büyüten onlar
 Benim aynamı aynalıktan çıkaran
 Kapalı çarşılar içinde fikre ve gerçeğe
 Neler neler etti anlarsın onlar
 Şemsiyeler gibi
 Felâketlerin en şakacısına açılıveren onlar
 Kendi yastıklarına düşmesin
 Dostlarının kadınları üstündeki gölgesi onlara anlat
 Kapalı çarşılar içinde
 Aslanların ağaç kabuğuna yazdığı şiir
 Kapalı çarşı içerisinde
 Açık ve keskin yumuşak ve güzel Kur'an sesleri
 Kapalı çarşı içinde kapalı rüya çarşıları
 Kapalı çarşı içinde öfke ve af çarşıları

Kapalı çarşıya gittiğin zaman
 Bir yangın sonrasının gazetelerini okudun
 Bir gazete uzun ve kül olmuş bir gazeteydi kapalı çarşı
 Mavi gözlü bir gazete

Kapalı çarşı içinde bulutların en senin olanı
 Sen bana kapalı çarşı
 Şüphesiz o kadar satılan ve alınanlar var ki
 Şüphesiz bir harita kırığı
 Bir yapma deniz parçasıyla kapalı kapalı çarşı

Sen kapalı çarşılar üstüne yağmur yağanı
 Yağmurun iyi ve doğru yağmadığını onlara anlat

HASAN HÜSEYİN

1927'de Gürün'de doğdu. 1942'de parasız yatılı sınavını kazandı. 1945'te Niğde Ortaokulu'nu, 1948'de Adana Erkek Lisesi'ni bitirdi. Aynı yıl tutuklandı, yargılama sonunda beraat etti. 1950'de Gazi Eğitim Enstitüsü'nden öğretmen çıktı. 1951 yılı başında bir tertibe kurban gidecek yeniden tutuklandı. Öğretmenlikten uzaklaştırıldı. 1954'ten 1960'a kadar tabelacılık, arzuhalcilik, hayvan bakıcılığı, toprak işçiliği yaptı. 1959'da Dost (1959-66) dergisinde ilk şiiri yayımlandı. Bunu Yelken (1959-64), Varlık (1960), İmece (1961), Ataç (1962-63), Yön (1962), Sosyal Adalet (1963-65) dergilerinde basılan şiirleri izledi. 1964'te *Kavel* ile Yeditepe Şiir Armağanı'nı kazandı. 1966'da *Kızılırmak* yapıtından dolayı kovuşturmayla uğradı, beraat etti. 1968-70 yıllarında Forum dergisini yönetti. 1970'te TRT Sanat Ödülleri yarışmasında *Kızılkuğu* ile başarı ödülünü aldı. 1971'de Gelecek dergisinin kurucularına katıldı. Çeşitli gazetelerde çalıştı. 1981'de *Filizkırın Fırtınası* ile Ömer Faruk Toprak Şiir Ödülü'nü ve Nevzat Üstün Şiir Ödülü'nü kazandı. 26 Şubat 1984'te Ankara'da öldü.

Hasan Hüseyin'in şiirleri –yukarda adı geçenlerin dışında– şu dergilerde yayımlandı: Yeditepe (1964), Gelecek (1971), Yansıma (1972-74), Yapıt (1978-80), Dönemeç (1982), Yazko Edebiyat (1980-81).

Hasan Hüseyin derin duyarlılığı, gür sesi, geniş soluğu, renkli hayali, yergi gücü ve işlek Türkçesiyle ilerici bir görüş ve insancıl bir bakışa yaslanan yaşam ve doğa sevgisini, barış ve özgürlük tutkusunu, adalet ve bağımsızlık özlemini birbiriyle kaynaştıracak etkili bir bireşim kurdu. Halk kültürüyle beslenen bu bireşimin kollarını bireysel ve toplumsal yaşamın çeşitli alanlarına uzattı. [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *Kavel* (1964), *Temmuz Bildirisi* (1965), *Kızılırmak* (1966), *Kızıl Kuğu* (1971), *Ağlasın Ayşafağı* (1972), *Oğlak* (1972), *Acıyı Bal Eyledik* (1973), *Kelepçemin Karasında Bir Ak Güvercin* (1974), *Koçero Vatan Şiiri* (1976), *Haziranda Ölmek Zor* (1977), *Filizkırın Fırtınası* (1981), *Acılara Tutunmak* (1981), *Işıklarla Oynamayın* (1981), *Kandan Kına Yakılmaz* (1985), *Tohumlar Tuz İçinde* (1988). Öykü: *Öhhöö* (1964), *Made in Turkey* (1970), *Bıyıklar Konuşuyor* (1971), *Eşeğin Gözyaşları* (1981), *Aşıcı Baba* (1981), *Ormanın Öcü* (1981), *Ressamın Bildircinleri* (1981). Gezi: *Bağdat Basra Yollarında* (1974).

K O C A B E B E K

bu demir divriği dağlarından
 ben söktüm ulan ben söktüm
 bu namlu divriği demirinden
 ben döktüm ulan ben döktüm
 bu ak bileklerde bu kapkara kelepçe
 ben dövdüm ulan ben dövdüm

şimdi kaysı çiçekleri tozudur geçer
 şimdi şarap düşer kızgın bağlara
 şimdi sevdiğimi alır giderler
 göz oturur gözlerime dağlar uy!

varalım diyelim ki hey diyelim
 nakışcana duralım korolarla diyelim
 hey diyelim hey
 yıkılır bu düzmeceler yıkılır
 köprüler kurulur aydınlıklara
 gelir birgün kaşla göz arasında
 en gizli tomurcukların ucunda gelir
 ekmeksiz evin yalnızlığında
 kinasız parmakların bakışlarında
 uykusuz gecelerin ardında gelir
 gelir ulan gelir işte bal gibi gelir
 halaylarla çıkalım korolarla duralım
 hey diyelim hey

bu namlu divriği dağlarından
 bu candarma benim kapıbir komşum
 bu türkü benim türküm çoğalır kanayarak
 kelepçemin karasında bir ak güvercin
 ustam kessin ellerimi benim çocuk ellerimi
 dağlar uy!
 uy dağlar!

T A B L O

baktım ki pek çıplak duruyor
üşümesi üşütür beni mavinin
tuttum şu bulutu koydum oraya

bulut üşür mavi üşür ben üşürüm

olmadı, yenmek gerek bu titremeyi
tuttum şu ağacı koydum altına
koydum ya, gene de sinmedi içime

ağaç üşür bulut üşür mavi donacak

çektim şu masayı yanına
baktım gene olmadı, bir şey eksik
tuttum şu adamı oturttum masaya

adam da adanmış, dert kumkuması!
şöyle bir çevresine baksa ya
aldı başını elleri arasına

düşünür de düşünür düşünür de düşünür

sürdüm önüne bir şişe kanyak
bir yudum iki yudum derken
adam başladı hıçkırmağa

bir aylak geldi susturmağa
lak lak da lak lak
başladı canım sıkılmağa

herif ya büyücü ya manyak
aldı bulutu taktı göğsüne
aldı ağacı soktu cebine
aldı şişeyi dikti başına
bir de tekme masaya
ve çekip gittiler sallanarak

gökyüzü gene kaldı çıplak
ben başladım düşünmeğe

oysa o adamı koyan bendim oraya

şu işe bak

KARIMA ALTINCI EVLİLİK YILDÖNÜMÜ ARMAĞANI

silahımsın
başım havalarda gezerim
en yıkık günlerimde bile

atımsın
ölümü çiğnetmedin düşmanıma
karanlıkta kurşun yağarken üstüme

karımsın
dölümü paylaştan tarlamsın benim
kollarımda uyuttuğum geceler seni
göğsüne sığındığım geceler senin
öfkemi bir tabanca gibi denediğim geceler sende
kulaç atmışçasına kızılırmak'ta
yorulup düştüğüm geceler senden
ve ilk görüyormuşum gibi baktığım gözlerine
kızıltılı sonbaharlar
alabulut yazlar
tren tren yolculuklar

seni ben
ekmek paramız olmadığı günlerde de gördüm yığitim
seni ben
korkunun kara tırnaklı elleri
bileklerime bir hayâlet gibi sarıldığı günlerde de gördüm,
yığittin

seni ben
zorlayıp o peygamber köşkünün kapılarını
hücreme temiz çamaşır ve sigara ve selâm
[yolladığın günlerde de gördüm, yığittin

bir çift ateş karanfil
bir dost kitap
ve bir bardak su gibi beklediğin günler de
[oldu hasta yatağımın başucunda, yığittin
soframızda kuşsütü balıkyumurtası yoksa da
işçi ellerinin tadı
aydın gözlerinin balı var
ne zaman kekik koksa

göl koksa çamaşırlarım
elma erik ceviz zeytin portakal
anam koksa çamaşırlarım
ucuz çamaşırlarım
ucuz sabunlarda ellerini anımsarım
ellerin
canım karım ellerin
yaban güllerine mısırlara pırnallara değen ellerin
ellerin
canım karım ellerin
iki taştan bir un eden ellerin
ve göller bölgesi'nin gül bahçelerinden gül
[toplar gibi hazıranda şafakta
çetin kitaplardan bal toplayan ellerin
canına okumuşlar ekmeğimizin
zincire yatırmışlar delikanlı günlerimizi
kan etmişler ellerimizi düşlerimizi
canım gülüm
kan
gayrı bize ölüm yok
kavgayı
şiiiri
ve seni çok seviyorum

ACIYI BAL EYLEDİK

“pir sultan ölür dirilir”

bak şu bebelerin güzelliğine
 kaşı destan
 gözü destan
 elleri kan içinde

kör olasın demiyorum
 kör olma da
 gör beni

damda birlikte yatmışız
 öküzü hoşça tutmuşuz
 koyun değil şu dağlarda
 san kendimizi gütmüşüz
 hor baktık mı karıncaya
 kırdık mı kanadını serçenin
 vurduk mu karacanın yavrulusunu
 ya nasıl kıyarız insana

sen olmasan öldürmek ne
 çürümek ne zindanlarda
 özlem ne ayrılık ne
 yokluk ne yoksulluk ne
 ilenmek ne dilenmek ne
 işsiz güçsüz dolanmak ne
 gün gün ile barışmalı
 kardeş kardeş duruşmalı
 koklaşmalı söyleşmeli
 korka korka yaşamak ne

kahrolasın demiyorum
 kahrolma da
 gör beni

kanadık toprak olduk
 çekildik bayrak olduk
 döküldük yaprak olduk
 geldik bugüne

ekmeği bol eyledik
 acıyı bal eyledik
 sıratı yol eyledik
 geldik bugüne

ACILARA TUTUNMAK

acı çekmek özgürlükse
 özgürdük ikimiz de
 o yuvasız çalığışu
 bense kafeste kanarya
 o dolaşmış daldan dala
 savurmuş yüreğini
 ben bölmüşüm yüreğimi
 başkaldıran dizelere

kavuşmak özgürlükse
 özgürdük ikimiz de
 elleri çığlık çığlık
 yan yana iki dünya
 ikimiz iki dağdan
 iki hırçın su gibi
 akıp gelmiştik
 buluşmuştuk bir kavşakta
 unutmuştuk ayrılığı
 yok saymıştık özlemeyi
 şarkımıza dalmıştık
 mutluluk mavi çocuk
 oynardı bahçemizde

aramakmış oysa sevmek
 özlemekmiş oysa sevmek
 bulup bulup yitirmekmiş
 düşsel bir oyuncağı
 yalanmış hepsi yalan
 sevmek diye bir şey vardı
 sevmek diye bir şey yokmuş
 acılardan artakalan
 işte şu bakışlarmış

kuğu diye gözlerimde
 gün batımı bulutlarmış
 yalanmış hepsi yalan
 savrulup gitmek varmış
 ayrı yörüngelerde

acı çektim günlerce
 acı çektim susarak
 şu kısacık konuklukta
 deprem kargaşasında
 yaşadım birkaç bin yıl
 acılara tutunarak
 acı çekmek özgürlükse
 özgürdük ikimiz de

K A Ğ N I Y A R A S I

aman öküz kulun kölen olmuşum
 aman öküz ağırdan al incitme
 sap değil saman değil
 beş körpe anası bu
 aman öküz kulun kölen olmuşum
 koma beni karanlıkta darlarda
 beş körpeyi ağlatma

aman öküz kulun kölen olmuşum
 aman öküz davran biraz bekletme
 doktor uzak
 ölüm yakın
 aman öküz kulun kölen olmuşum
 koma beni karanlıkta
 beş yavruyu ağlatma

devirdi gözlerini mübârek
 bana baktı
 yola baktı
 ve karşığı dağlara
 öpülesi gözlerinde iki damla yaş
 türkü gibi bulut gibi ağıt gibi heyhey
 baktım
 güllü yorgan soğumuş

davullar dövdürdüm, etme ağgelin
 yemekler döktürdüm, etme ağgelin
 umutlar yeşerttim kırdı kıracıkta
 gitme ağgelin

kolumsun
 kanadımsın
 gücüksün
 neyim var senden gayrı
 koma beni taş başında, ağgelin
 koma beni karanlıkta kahrda
 gel gitme!

yıkıldı gök
 kaydı toprak
 birdenbire bir yalnızlık
 korku gibi açlık gibi ölüm gibi heyhey
 iki el ateş ettim dağlara
 dağlara heyhey
 çevirdim kağıdı köy mezarlığına

bir gelin giderdi bir gelin
 allı pullu bir gelin
 dağ yollarında

HÜZÜNLÜ KARANFİLLER

karanfil yollamışsın bana
 niçin zahmet ettin gülüm
 koydum koğuşun ortasına
 hoş gelmiş safalar getirmişsin

hiç böyle hüznüsünü görmemiştim karanfilin
 yarım saat geçmeden büktüler boyunlarını
 hem de hiç yakınmadan
 hem de hiç sızlanmadan

sanki alınıp götürülmüşler sıcacık uykularından
 beklemedikleri anda koparılmışlar
 sanki şafak sökerken
 kuşlar bile uyanmadan

öyle karşıt şeyler ki sevgilim
 mapusâne ile karanfil
 biri kara
 biri ak

TELEFON DEFTERİ

geçen gece bir telefon defteri geçti elime
 yıllar öncesinden kalma bir defter
 defter değil
 bir şarkı
 unutulmuş yürekçizen sözleri
 şarkı değil
 bir tanış
 serüvenler anlatıyor gözleri
 herkes çekip gitmiş de bu güzelim dünyadan
 bir ben kalmışım gibi
 iki çekiç arasında ezildi yüreciğim
 kimi göçmüş
 çizmişim
 kimi ölmüş
 çizmişim
 ayrı düşmüş yollarımız kimileriyle
 kimileri daldan dala göçebe
 ne iz kalmış
 ne izlek
 gündüzleri geçim derdi
 geceleri üzüntü
 uykular karabasan
 ve her sabah biraz daha küçülen ekmek
 geçip gitmiş koca yıllar
 sanki bozkır marşandizleri

defter bana baktı
 ben deftere
 iki yabancı gibi

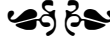
B A B A O L M A K

alttakiler çekildiler uykuya
 üsttekiler uyanık
yine uyku Aslı olmuş
 ben yine Kerem
radyoda ortadalga
bir sigara
bir sigara
 bir sigara daha

öksürüyor benim oğlan
belli ki tekmelemiş örtüyü
kalkıp örtüyorum yumuşacık
öpüyorum perçeminden
 kuştüyü

ağustos başlarında doğdu bu sığa
altı yıldır yol alıyor biryerlere doğru
 atlara zıplaya
altı yaşım zıp zıp zıplıyor yanıbaşımda

baba olmak güç değil
ev varsa ekmek varsa
kar yağarken dışarda
 kimse ellerine hohlamıyorsa
sokak varsa koşacak
bahçe varsa oynayacak
oyuncak varsa kıracak
temiz hava bol güneş
 ve kuş sesleri
masallarda kalmışsa
 insan yüzlü canavarlık
baba olmak güç değil
güç değil de laf mı yâni be dostum
anlatılmaz bir güzellik

Ş ÜKRAN KURDAKUL

23 Mart 1927'de İstanbul'da doğdu. Babası Kurtuluş Savaşı komutanlarından Binbaşı Mehmet Salih Beyi küçük yaşta yitirdi. Öğrenimini İzmir Karşıyaka Ortaokul ve Lisesinde sürdürdü. Lise öğrencisiyken Türkiye Emekçi ve Köylü Partisi'nin Denizli örgütünü kurma girişiminden dolayı 1946'da tutuklandı. Beş aya hüküm giydi, Denizli cezaevinde yattı. Bakanlık kararıyla liseden çıkarıldı. Bir süre İzmir Belediye Encümen Kalemî'nde daktiloluk etti. Maraş'taki "Sürgün Alayı"nda askerliğini tamamladıktan sonra İstanbul'a yerleşti (1950). Beşiktaş Noterliğinde, Ziraat Bankası Bahçekapı Şubesi'nde memur olarak çalıştı. Bir yandan da arkadaşlarıyla Yeryüzü ve Beraber dergilerini yayınladı. Önce "Millî Kurtuluş Şarkısı" şiirinden dolayı yargılanıp aklandı. Ardından Türkiye Komünist Partisi üyesi olduğu savıyla tutuklanıp Harbiye Cezaevi'nde iki yıl yattı (1953-55). Yargıtay kararıyla bu davadan da aklandı. *Giderayak* kitabı da toplatılıp mahkemeye verildi. Davanın düşmesinden sonra Tan gazetesi, Yeni Gazete ve Varlık Yayınevi'nde düzeltmenlik yaparak geçimini sağladı (1956-60). Yelken dergisini yönetti, Ataç Kitabevi'ni kurup Ataç (1962) ve Eylem (1964) dergilerini çıkardı, yayıncılık yaptı. Türkiye İşçi Partisi'ne üye olup bir süre Balıkesir İl Başkanlığı'nda bulundu. Politik yaşamına son verdikten sonra Türkiye Yazarlar Sendikası'nın, PEN Yazarlar Derneği'nin yönetiminde yer alıp ikinci başkanlık ve başkanlık görevlerini üstlendi.

İlk şiirleri 1942'de Yedigün ve Yarımay dergilerinde yayınlanan Kurdakul, 1983'te *Bir Yürekten Bir Yaşamdan* kitabıyla Nevzat Üstün Şiir Ödülü'nü, 1998'de Filistin Yazarlar Birliği'nin Barış Ödülü'nü, 1999'da Makedonya Yazarlar Birliği'nin Edebiyat Asası Ödülü'nü, 2002'de PEN Derneği'nin ödülünü kazandı. 2000'de TÜYAP Kitap Fuarı'nda Onur Yazarı seçildi.

Başlangıçta heceyle bireyci, romantik, karamsar şiirler yazan Şükran Kurdakul, daha sonra toplumcu, gerçekçi anlayışa bağlandı ve özgür koşuğa kayd. Çokluk kişisel yaşantılarından söz açsa bile, onların aracılığıyla toplumsal gerçeklere değinmekten, özellikle ulusal bağımsızlığı savunmaktan geri durmadı. İmge, duyarlık ve çağrışımın ağır bastığı şiirlerinde ses ve uyuma önem verdi. [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *Tomurcuk* (1943), *Zevklerin ve Hülyaların Şiirleri* (1944), *Giderayak* (1956), *Nice Kaygılardan Sonra* (1963), *İzmir'in İçinde Amerikan Neferi* (1965), *Halk Orduları* (1969), *Acılar Dönemi* (1977), *Bir Yürekten Bir Yaşamdan* (1982), *Ökselerin Yöresinde* (1984), *Ölümsüzlerle* (1985), *İhtiyar Yüzyıla* (1997). Öykü: *Tanıgım Biri* (1970), *Beyaz Yakalılar* (1972), *Kurtuluştan Sonra* (1973), *Onların Çocukları* (1975), *Öyküler* (1987). Toplu Öyküler-1: *Tanıgım Biri-Beyaz Yakalılar* (2001), Toplu Öyküler-2: *Kurtuluştan Sonra-Onların Çocukları* (2001). Sözlük: *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü* (1971). Tarih: *Çağdaş Türk Edebiyatı* (1976). İnceleme: *Namık Kemal* (1977). Yazılar: *Şairce Düşünmek* (1990). Oyun: *Zindandaki Şair* (1990).

KORKULU YALNIZLIK

Şimdi sen gideceksin, şimdi ben kalacağım
 Her defasında yeniden kaybeder gibi
 Ya bir iskele kahvesinde
 Ya bir tramvay durağında
 Uzaklaşan adımlarına bakacağım.

Tarzınevin ya da bir başka vapur
 Üsküdar iskelesinde dururken
 Seni deniz aşırı bir yolda
 Bırakmak dediğim budur işte.
 Zamanlar geçer doğrudur,
 Belki herşey zaman içinde bulur en güzel yerini
 Ama bu vazgeçilmez çırpınışlar
 Sana doğru sürüklerken beni
 Yarı düşler içinde geçen her geceden sonra
 Ellerim dalıp giderse karanlıklara
 Ellerin karanlıklara dalıp gitmesi
 Ne demek olur?..

Şimdi sen gideceksin
 Şimdi ben kalacağım
 Her defasında yeniden kaybeder gibi
 Ya bir iskele kahvesinde
 Ya bir tramvay durağında
 Uzaklaşan adımlarına bakacağım.

HASAN TAHSİN

Aradı,
 Yıllarca saati ve geceyi sırtında taşıyarak
 Her aşamada biraz daha özgür
 Kırıldı zincirin bir halkası daha
 Deniz bile utanırken denizliğinden
 Sularında aynası kirlenmeyen
 Bir bilinci kendisinde aradı.

Ölüm mü var,
 Ölümün korkusu mu vardı yoksa
 Uzak bir damarın vuruşunda inceden
 Mayıs ağaçları gibi genç ve dolu
 Dallarında bir yaşamın sürdüğünü duyarken
 Ölüm mü var
 Ölümün korkusu mu..

Körfezi, ışığı, geceyi,
 Körfezde ışığı, gecede kadını ararken,
 Ölümü yaşamda unutmaktı belki de
 Ve yıllarca yıl birikerek kendinde
 Bir hapishaneden çıktığın gün
 Bir hapishaneye kapanmaktı.

Şimdi hangisinden başlamalı unutmak için
 Bir şeye karşılık verirken kendini
 Ya hiç doğmamış gibi olmak
 Ya hiç ölmemiş gibi olmak için
 Sanki sürülmüş bir tarlaya atılan tohum
 Sanki uçuşan çiçek tozları
 Şimdi hangisinden başlamalı.

Çok eski davranışlarla birlikte gelen
 Yeni bir insanda gözlerinin içi gülüyor
 Yetmiyor yazısı, yetmiyor gazetesi..
 Gecelerce gecelediğin Bükreş hapishanesi
 Yol veriyor tutsağın özgürlüğünden
 Kalabalık önünde görmek istiyor seni.

Çok eski davranışlarla birlikte gelen
 Aynı gözler, gözlerinin içinde mi artık
 Kapanmamış üzerine bir tek gün bile
 Derebey saltanatlarının kapıları
 Ses veriyor her bir teli bunca çileden
 Aynı gözler, gözlerinin içinde, aynı kaynak
 Düşündükçe, düşüncede gelişen
 Arayınca yol veren artık.
 Hasan Tahsin'de Bedrettin, Bedrettin'de özgürlük
 Özgürlükte Hasan Tahsin olmak.

UYKUYA ÇAĞRI

Saat Onikileri geçiyor, uyusana.
 Uyusana gözbebeğim, uyusana düşüncem
 Daha yitirmedik içimizdeki güzel şeyleri
 Senin gözlerin görececek gözlerden
 Sabah olsun, gün ağarsın
 Nasıl canü gönülden duyacaksın
 Nasıl yeni adımlar gelecek adımlarına
 Bırak kendi haline, kirpiklerin kapansın
 Acısı, kaygısı bırak gitsin yoluna
 Uyusana gözbebeğim, uyusana düşüncem
 Saat Onikileri geçiyor, uyusana.

BEN SENİ ARIYORUM

Her bulut yeni bir renk arıyor şehrin üzerinde,
 Her ağaç yeni bir dal arıyor uzanacak.
 Toprak yeni çıldırmalarını dökmek için
 Yeni su, yeni hava, yeni rüzgâr...
 Ben seni arıyorum,
 İçime işleyen gözlerinden
 Ayaklarına kadar.

Hiç görmemişliğin acayip hali derken
 Bütün beraber olmaların sevinçleri
 Elllerinden itibaren,
 Gözlerinden itibaren
 Ben seni arıyorum.

Akşam mı, sabah mı, gece yarısı mı,
 Yürümek mi, oturmak mı, konuşmak mı
 Çekilip bir kitap mı okumak yüzde yüz?
 Devrilen gökler ne arıyor bilemem
 İki elim yanlarımda kalıyor,
 Ben seni arıyorum,
 Ben seni arıyorum,
 En uzak düşünceden en yakın düşünceye
 En geniş çağrışımdan, anlıyor musun?
 Ağaçlar gibi rüzgârların şarkısını çağırırsam diye,
 Baktığımı, gördüğümü biliyor musun
 Geceler gündüzlere dayandı, haberin olsun
 Ben seni arıyorum.

A R M A Ğ A N

Bunca yıl çok ışık birikti avuçlarımda
 Senin olsun
 Esinlen sevgi dokuyan ellerimden
 Bunca yıl şiirin, kardeşliğin, kavganın
 Has bahçelerinde yarattım bu gerçeği.
 Sabrım senin olsun.
 Aşkım senin olsun.

Acıların sütüyle büyüttüğüm umutlar
 Mahpushane avlularında boy verdi,
 Dolunay menekřelendi kirli kara camlarda.
 Her görüřte yeniden vurulduđumuz baba evren
 Özgürlüğe boyadı saksımdaki ieđi
 Senin olsun.

Biz ki acılar döneminden
 Ellerimizi kirletmeden geçtik.
 Direncim senin olsun,
 Sevgim senin olsun.

N A S I L O L S A

Bırakılmış gibiyim özgür, uçarı
 Ötelere sürgünüm, mavilere egemen
 Bir keyifle çıkıyorum dağlardan yukarı
 Ver elini bulut, tut elimi izgen.

Ölü yılları eskinin servilerde kaldı
 Yeni gölgeler yansıyor benden bana.
 Ey gözümü alan renk şarkıları,
 Ey beni rüzgârlara bindiren uçurtma.

Düşünle aradım, kaygıyla bekledimdi
 Ne acılarda kendimi saklaya saklaya...
 Bir güz meyvası gibi param parça düştü,
 Yorgun avuçlarıma oyunbaz dünya.

SEVGİ ORMANI

Bu sevgi ormanında
Ağaçlar gözlerimin içine güldüler
Soluğumda yeşiller çiçeklendi.

Bunca yıl özümsediğim güzel şeyler
Kirlenmiş suları arıttı denizlerimde
Garipliğimin gökyüzüne yeni maviler geldi.

Ve acıdan çatlayan damarlarıma inat
Yeni soluk yatakları yarattı yüreğimde
Sevecenliğin yarattığı hayat.

BENDEN SOR

Bunca acının çiçeği içimde büyüdü
Mahpushane saksılarındaki baharı benden sor...

Kulak ver gecenin sessizliğinde ağan sese,
Ölümcünün böldüğü uykuları benden sor.

Silâhlar doğanın yüreğini arıyor durmadan,
Bu kan kokusunun ürettiği soruları benden sor...

Gördük ki, türkülerin sonu yok dilimizde,
Kopup geldikleri dağları benden sor.

ORASI

Sular ılık çiçeklerine dönüştü
Göğüs bağır açıldı evrende
Bir yığıt coşku dolandı gönlünü
Bu bahar da o pencerede.

ÖKSELERİN YÖRESİNDE

Her dize bir köprüdür şiirimde
Unutulmaz anılara geçilen.
Yıpranmış bir kıyıda yazlar göçerken
Özgürlüğüne sevinen denizin sesi,
Yazmışım yankıları kalmış cebimde.

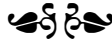
Ökselerin yöresinde kuşlar gibi
Direnci dudaklarında ürperen.
Uçan, uçamayan, tuzağa düşen
Birini bekliyor çağın ölümcüleri,
Soluğuma düşman gibi tepelerde.

A N A M

Anam kanayan bir ezgi gibiydi şiirde
Gözyaşıyla sözcüklerin yarattığı.
Eski camilerin kubbelerine yansıyan
İstanbul'un ezan seslerinde kaldı.

KAPILARIN ÖNÜNDE

Ne soracaksan ellerimi ara
Dinle gözlerimin içinde yorulmadan
Bu korkulu zamanın öyküsünü
Kanıma karıştığın her görüşme günü
Neyi duyarsan sustuğun zaman
Nereye koşarsan uçar adım
Kayıp giden özlemlerin şafağında
Sen ki meydan okuyan karanlıklara
Ben ki karanlık ülkelerin sürgünü.

ÜMİT YAŞAR OĞUZCAN

22 Ağustos 1926'da Tarsus'ta doğdu. Ortaöğrenimini Eskişehir Ticaret Lisesi'nde tamamladı (1946). Türkiye İş Bankası'nın Adana, Ankara ve İstanbul'daki şubelerinde uzun yıllar çalıştı. Emekli olunca (1977) İstanbul'da kendi adıyla bir yayınevi kurdu. Bir süre gazetecilik de yaptı. 4 Kasım 1984'te İstanbul'da öldü.

Yedigün dergisinde (1940) yer alan ilk şiirlerinin ardından İstanbul, Büyük Doğu, Yücel, Varlık, Toprak, Türke Doğru, Çığır, Hisar, Çağrı dergilerinde çıkan ölçülü uyaklı şiirleri, genellikle hece şairlerinin (sözgelimi Faruk Nafiz Çamlıbel'in) duyarlılığını taşıyan ve aşk, ayrılık, özlem gibi temaları işleyen ürünlerdir. Bunların yanısıra Orhan Veli şiirini andıran yergi ve taşlama şiirleri de yazmıştır. Oğlunun ölümünden sonra (1973) ölüm ve acı gibi temalarla yaşamı sorgulayıcı bir tutuma yöneldi. Birçok baskı yapan çok sayıda kitabıyla, şiir plâkları ve şarkı sözleriyle geniş bir okur kitlesine seslendi.

YAPITLARI

Şiir: *Insanoğlu* (1947), *Deniz Musikisi* (1949), *Dillere Destan* (1954), *Dolmuş* (1955), *Aşkımızın Son Çarşambası* (1955), *Bir Daha Ölmek* (1956), *Kör Ayna* (1957), *İki Kişiye Bir Dünya* (1957), *Beni Unutma* (Seçmeler, 1959), *Karanlığın Gözleri* (1960), *Akıllı Maymunlar* (1960), *Seninle Ölmek İstiyorum* (1960), *Üstüme Varma İstanbul* (1961), *Sahibini Arayan Mektuplar* (1961), *Yeni Dünya Rekoru* (1961), *Sevenler Ölmez* (1962), *Çıgan Gözler* (1962), *Ötesi Yok* (1963), *Hüzün Şarkıları* (1964), *Bir Gün Anlarsın* (1965), *Sadrızamın Sol Kulağı* (1965), *Mihriban'a Şiirler* (1965), *Taşlar ve Başlar* (1966), *Seni Sevmek* (1966), *İnşallahla Maşallah* (1966), *Toprak Olana Kadar* (1968), *Göbek Dâvası* (1968), *Ben Seni Sevdim mi* (1968), *Halktan Yana* (1969), *Aşk mıydı O* (1969), *Önce Sen Sonra Sen* (1971), *Rubailer* (1972), *Yalan Bitti* (1974), *Acılar Denizi* (Seçmeler, 1977), *En Eski Yalnızlığımdır Aşk Benim* (1978), *Dikiz Aynası* (1982), *Şiirle 40 Yıl* (Seçmeler, 1982).

O Y U N

Geçiyor ömrümüzden ağır ağır
 Bir kağıt gıcirtısıyla seneler
 Eski dostlar unutuldu zamanla
 Unutuldu en aşına çehreler

Seyirciler dağılınca bütün
 Kalmadı eski güzelliği ömrün
 Aşkın bizi terkettiği gün
 Düşüp paramparça oldu gölgeler

İster cehennem, isterse cennet olsun,
 Çaldı saati son yolculuğumuzun
 Söndü ışıklar, bitti bu oyun.
 İnsin artık, insin perdeler.

K A N D E N İ Z İ

Bir zakkum bahçesi bir kan denizi
 Yaşamak bildiğimiz, darmadağın
 Sabırla işlemek ölüme kendimizi
 Teni alıştırmak soğukluğuna toprağın

İple çekmek gecelerden şafakları
 Sonra koşmak o büyük geceye doğru
 Bir gün kanımızla beslemek toprakları
 Ve yaşadıkça hiç ölmemek korkusu.

B E N İ U N U T M A

Bir gün gelir de unutturmuş insan
 En sevdiği hâtıraları bile
 Bari sen her gece yorgun sesiyle
 Saat on ikiyi vurduğu zaman
 Beni unutma

Çünkü ben her gece o saatlerde
 Seni yaşar ve seni düşünürüm
 Hayal içinde perişan yürürüm
 Sen de karanlığın sustuğu yerde
 Beni unutma

O saatlerde serpilir gülüşün
 Bir avuç su gibi içime, ey yâr
 Senin de başında o çılgın rüzgâr
 Deli deli esiverirse bir gün
 Beni unutma

Ben ayağımda çarık, elimde asâ
 Senin için şu yollara düşmüşüm
 Senelerce sonra sana dönüşüm
 Bir mahşer gününe de rastlasa
 Beni unutma

Hâlâ duruyorsa yeşil elbisen
 Onu bir gün yalnız benim için giy
 Saksındaki pembe karanfilde çiğ
 Ve bahçende yorgun bir kuş görürsen
 Beni unutma

Büyük acılarla tutuştuğum gün
 Çok uzaklarda da olsan yine gel
 Bu ölüncesine sevdiğine gel
 Ne olur Tanrıya kavuştuğum gün
 Beni unutma

BU ŞEHİRİN SOKAKLARI

Hangi sokaktan geçsem
 Pırıl pırıl parke taşları
 Ayağın değsin yeter
 Açılır kapısı cümle güzelliklerin
 Kaldırımlar taş mıdır çimen midir bilinmez
 Bu şehirde sokaklar seni düşünür
 Bu sokaklarda evler seninle dolu
 Bu evlerde huzur bir şarkıdır söylediğin
 Sen yürürken bir kilim dokunur kilometreler boyunca
 Düşer kaldırımlara nakış nakış güzelliğin

BİRAZ GELİR MİSİNİZ ?

Zaman biter bir yerde, insan ölür çaresiz
Ölür kuşlar, ağaçlar, ölür sâhil ve deniz

Silinir bütün renkler, dağılır koku, ılık
Yeni bir âlem başlar karanlıklarda sessiz

Kemik çürür, kaybolur parıltısı gözlerin
Kımıldamaz orada ayağımız, elimiz

Öyleyse neden bunca düşmanlıklar, savaşlar
Ergeç çağrışı duyup gidecek değil miyiz

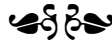
Ergeç kulağımızın dibinde çınlayacak
Ölümün soğuk sesi: “Biraz gelir misiniz?”

DEĞİL

Nasıl da değişiyor kişi zamanla
Güç o güç değil, hız o hız değil
İnançlar sarsılmış, umutlar yitik
Bu kirli çağ bizim çağımız değil

Yeşiller maviler kapkara olmuş
Yorgun eller, ayaklar, yollarsa yokuş
Ne açan güller var, ne öten bir kuş
Güneş o güneş değil, yıldız o yıldız değil

Kökünden bir kurt girmiş ağaca
Yapraklar perişan, dal paramparça
Daha çok aldanacağız yaşadıkça
Anlasana bu ilk aldanışımız değil.

AHMET OKTAY

1933'te Ankara'da doğdu. Öğrenimini Ankara Atatürk Lisesi'nde yarım bıraktıktan sonra memur olarak çalışmaya başladı. 1961'de, Yeni İstanbul gazetesinin Ankara bürosunda, gazeteciliğe muhabirlikle adım attı. Çeşitli gazetelerin muhabirliğinde bulunduktan sonra, 1965'te TRT Haber Merkezi'ne geçti. 1976'da siyasal iktidar değişimi yüzünden burdaki görevinden ayrılıp Akajans'ta ve Dünya gazetesinde haber müdürlüğü yaptı. 1978'de yeniden TRT'ye döndü. İstanbul Radyosu Haber Müdürü iken 1982'de emekliye ayrıldı. Milliyet gazetesine girip sürdürdüğü gazetecilik mesleğini 1993'te noktaladı. O tarihten başlayarak kendini tümüyle yazmaya verdi.

İlk şiiri Gerçek dergisinde (1949) yayınlanan Ahmet Oktay, 1950'li yıllarda dönemin önemli dergisi Mavi'nin yazarları arasında yer aldı. Kitaplarından *Her Yüz Bir Öykü Yazar'a* Yeditepe Şiir Armağanı (1965), *Yol Üstündeki Semender'e* Necatigil Şiir Ödülü (1987), *Hayaletle Övgü'ye* Akdeniz Altın Portakal Şiir Ödülü (2002) verildi. *Ağtlar* ve *Övgüler* kitabı ise Türkiye Yazarlar Birliği'nin Yılın Şairi Ödülü'nü kazandı. 2002'de İstanbul TÜYAP Kitap Fuarı Eleştirmen Ödülü'nü aldı.

Ahmet Oktay'ın şiir çizgisi genellikle üç aşamada ele alınmıştır. Birincisine, toplumcu gelenek içinde destansı bir söyleyişin egemen olduğu kabul edilir. İkinci aşama, İkinci Yeni'nin öne çıkardığı biçim ve söyleyiş özellikleriyle bir bireşim arayışı olarak nitelendirilmiştir. Üçüncü aşama ise, bir yandan 1980 sonrasının genel eğilimi doğrultusunda "biçimi iyice öne alma" olarak değerlendirilirken, bir yandan da "inceliklerle örülmüş, zenginleşmiş bir şiir diliyle, 40 toplumcularının ve kendi ilk şiirlerinin temalarına döndüğü, yerli ve memleketçi bir şiirin özgün ve başarılı örneklerini verdiği" (A. Behramoğlu) biçiminde yorumlanmıştır.

YAPITLARI

Şiir: *Gölgeleri Kullanmak* (1963), *Her Yüz Bir Öykü Yazar* (1964), *Dr. Kaligari'nin Dönüşü* (1966), *Sürgün* (1979), *Sürdürülen Bir Şarkının Tarihi* (1981), *Kara Bir Zamana Alınlık* (1983) *Yol Üstündeki Semender* (1987), *Ağtlar ve Övgüler* (1991), *Bir Sanrı İçin Gece Müziği* (1993), *Toplu Şiirler* (1995), *Gözüm Seğirdi Vakitten* (1996), *Söz Acıda Sımandı* (1996), *Az Kaldı Kışa* (1996).

I Ş

Bir kadın çizerim kâğıtlardan
mavilerin azaldığı yerde

Uzar

saçları uzar sabaha kadar
yorgun erkeklerin aşkından.

Bir gemi yaparım şaraplardan
zulumların çoğaldığı yerde.

Saklar

ürkütölmüş çocukları,
ah ürkütölmüş çocuklar.

Sevgili gözlerden

anne gözlerden bir yorgan
korkuların biriktiğı yerde.

S I Ğ I N A K

Kaçıp sana saklanıyorum akşam oldu mu.
Sen dokununca mı denizleşiyor masa,
senin avcılarını mı çok hayvanları kovalayan
sıkıntımın ormanında?

Üç beş günümüz var şuracığında,
nice oyuncağımızı kırdılar.
Biz de güzel çocuklardık bahçelerde
sularda alabalık.

Azla avunmaya alıştık
ne yapalım paramız yoksa,
şarabımız bitince yağmura çıkarız.

Kim güzelleşmiyor öpüşünce.

S I R A D A

Uzat saçlarını gecenin balkonundan
 isteğimin çok tüylü suyuna.
 Bir orman gecesinde
 bir kar gündüzünde,
 gördüm nasıl süzüldüğünü
 yırtıcı ölüm kuşlarının.
 Hadi, uçsun memelerindeki güvercinler
 hadi, cennet ülkeni sun.
 Kardeşliğin şarabını istemiyorlar
 söyle, kaç sofraya kaldı kurulu?

Baktıkça içleniyorum fotoğraflarına
 yüzlerini öpmüş anneleri ayrılığa benzer
 çilekeş kadınlar rüzgârlarına vurgun,
 onlar silâhları ve şarkılarıyla
 hani şuracığından geçerlerdi
 korkularıyla kaldığın zaman.
 Ölümü en güzel kullandı onlar,
 bir karanfil dişleri arasından
 aşk içinde ulaştırdıkları sana,
 cepheden, sürgünden, mapustan.

Sıra bizim, hadi günler bitiyor,
 hadi, uzat mavi saçlarını
 yenik gövdemden üstünden.

F İ L İ N T A

İnen bir balta: geceye girdik
bitkisel çılgılık örtüsüne,
izlerin yittiği karanlık
o deli ve korku resimlerine.

Girdik: mumyalanmış bir orman
yıkık bir kulenin izlenimi,
alkolle taşınan sözler ve uyuşmak
meyhanelerden renksiz evlere,
evlere taşınmak. Taşınanlar
ve aralıksız ölümü sayanlar
sergilenen, giden, gidecek olan çocukları
akşamları yıllardır domino oynayarak,
usançlı yemekler, öfkeli kahvaltılar
ve kar yağacak diye bir cümle. Kar yağar
ayaklanmış camların ardında.
Camlardır hüznü dünyaya bağlayan
açılan kapı, rüzgâr boşalan bardak,
boşaldı, unutulmadı. Unutulmayan
çiğ düşmüş çatal-boynuz ürkü,
sen dağlara doğru soluksuz kaçan;
nerelerden geldiğini, nerelere gittiğini
evini, sunağını, gençliğini anmayan.

Girdik: bir sevice rahminin
upuzun, bungun göğüne,
uğramış ve kendine dönemeyenin
dönemeyenler, belki de dönemeyecekler,
uzak yaz evlerinin kuytusunu
madensel öpüşle kanayan imlemine.
Çok im, çok kıpırtı, çok çılgılık
var bitmeyen hesaplaşmak
devimin kolla, dostluğun kinle.

Durup dururken bir kibrit yanar
bir avuç kül kalır geceden
kaldı, unutulmadı. Unutulmayan
kent haberlerinin özel adında.
İşte bir dosya, bir masa, bir yatak,

Her yerde hesabı oluyor birikmiş
 izi sürülenlerin izi sürenle.
 Ey kendini yadırgayan sürgün
 dölü kargışlı ve renkli ışıklara
 Merbolin'e, Aşkdan Kaçılmaz'a asılmış
 yüzüyle belki bir sinema dönüşü
 ve pişman bir genelev sonrasının
 bulvar şip-şakçılarına yakalanan.
 Canlı gövdenin, verilmişin üstüne
 hem dişi, hem erkek günün üstüne
 sen, bir albatros gibi alçalan.

Boyalı bir oğlanın yanında taşıyarak
 otobüs duraklarıyla süren öyküsünü
 tükenen içkinin dehşetini. Ve sonra
 oraya, oraya, dağlara doğru kaçan
 ve bulup ve yağlayıp filintasını
 alçalan bir borazan çağrısıyla
 bu durgun kumsala ve katil olan.

Katil olan bakır çanları kızartarak
 bir güvercin birikmesinin ardında
 bir küfrü bilmek, bir bıçağı taşımak.
 Kim duyabilir donan bir gölü
 kamışları ve güz yapraklarıyla?
 İşte öyle bir başdönmesidir kan
 silinmez bir satır ve akmalı. Akarak
 bu dilsiz operayı seslendiren,
 homurtuyla işleyen bulvar görüntüsüne
 alışılmış ekmek ufağına anlam veren.

Korna sesleri, afişler, Cafeteria
 umutsuzluk öğleyi mermerliyor,
 bozgunun, tutsaklığın haklı hayvanı
 deli resimlerine, törenlere katılan,
 katıldı, unutulmadı. Unutulmayan
 dengeyi hor görmüş ve orospularla
 suçlu tanıklarla ve savcılarla
 ey çanları kızartarak katil olan.

ÖĞLE PAYDOSU

Küt küt toslayarak
şuramda bir delik açtıkça
yaşamak denen bocurgat
ne rakının tadı kalıyor
ne çingene pembeleri içinde
önüne gelenle fingerdeşen
at kestanelerinin.

Yeni zamlar
sökün etti az önce radyodan,
bir yandan da cızırdayıp duruyor
tuhaf bir cümle Veysel'in mektubundan:
"doğduğumdan beri mi gezdiriyorum
boğdurulmuş bir ölüyü içimde?"

Tırnaklarımı yiyerek
parkın kanepesinde
kendini kendine sürgün eden kardeşimin
anımsarken o masmavi gözlerini
bir delikanlı çöküyor yanı başıma.
Kanat çırpın elleriyle
açıyor gazeteye sarılı paketini:
çeyrek ekmekle beş on zeytin.

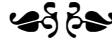
Dalmış olmalıyım ki
kazınmış başına
"hırsızlık değil" diyor "siyasî"
ve gelincik basmış bir tarla gibi
gözlerini alarak gelip geçenin
usulca dişliyor ekmeğini.

Ö Ğ R E N İ M

Hocan Bedri Rahmi
 –renkli güneşler
 bir iki kalın sözlük
 nakışlı veremler
 ve doğurgan aşklar yerdı bir oturuşta–
 çok kalabalık bir halk yüzüyle öldü;
 haftada üç gün
 gezdirirdi sizleri Tophane’de.
 Kazıbilim’de çanak-çömlek değil
 bayat ekmek ve zeytin
 yamalı bir gençlik
 sahtiyan bir yalnızlık
 bulun diye.
 Ne yazık, esrarı
 ve trahomlu bir gözün
 düşman bakışını ilk tanıdığın yer
 Karabaş’ın mahallesinden
 tek desen yok defterinde.

Yenik Güne Ezgiler XVIII. KARADIR ZAMAN

Bir martı buluyor çocuklar
kayalıklarda: Kanadı kırık, belki aç
günlerdir. Nasıl da ürkektir güçsüz,
yardım umar salt. Ah karadır zaman
kapkaradır. Bu mu gördükleri ki
bakıyor gözlerine hepsi: Okumak
için gizi. Yaban'ın
Kaçak'ın, Kovulmuş'un gizi. Ah öğrenen
büyülenmedi mi? Bir uçurum- dil
konuşan o değil mi? Çünkü gören
yitirir de. "Su verin"
diye sesleniyorsun, "biraz da
midye içi". Uçarken öyle başı boş
bir yere mi çarptı, yoksa
sapanla vurdular mı? diyorsun
içinden. Yenmez eti, vurulmuş
yine de. Ah! Cinayet
öğreniliyor besbelli. Zulüm de:
İple bağlıyor ayağından
yarananmış çocuk. Gölgede şimdi,
ama içmiyor teneke kaptan. Yorgun öylesine,
üzünçle kapanık. Kurtardım sanırken tutsak
ediyor insan. Zorba da böyle: Ermişliğine
önce kendi inanan. Muştı
sunar her yerde, söz verir. Her yürek
kırgın ama; günle birlik
acılaşır suyun tadı. Söz de
içeri çekilir. Bakarken martıya, Sadi'nin
anımsıyorsun yazıklarının: "Padişah
övülmüş olmaz yüz yüzeyken. İleniyorsa
ihtiyar kadın çıkırgının
ardında, değersizdir odanın
baş köşesinden yükselen aferin".

KEMAL ÖZER

1935'te İstanbul'da doğdu. Ortaöğretimini İstanbul Erkek Lisesi'nde bitirdi (1955). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde yaptığı yükseköğrenimi yarıda bıraktı. Öğrencilik sırasında Kim dergisinde düzeltmen olarak başladığı çalışmayı

Cumhuriyet gazetesinde (1960-1981) sürdürdü. Bu arada, Amasya'nın Destek bucağında yedeksubay öğretmen olarak askerlik görevi (1962-64), Uğrak Kitabevi'ni kurarak kitapçılık ve yayıncılık (1965-70) yaptı. Şiir ve sinema kitapları yayınlayıp Şiir Sanatı (1965-67) dergisini çıkardı. Önce a

Dergisi'nin (1956-60), sonra da Yeni a Dergisi'nin (1972-74) kurucuları/yazarları arasına katıldı. Karacan Yayınları'nda çalıştı (1981-82). Varlık Dergisi'nin genel yayın danışmanlığını üstlendi (1983-90).

Yordam Yayınları'nı kurarak kendi kitaplarını yayınlamaya başladı (1989). Türkiye Yazarlar Sendikası'nın ikinci başkanlık görevinde bulundu (1999-2000).

Sen de Katılmalısın Yaşamı Savunmaya kitabıyla 1976'da Türk Dil Kurumu Şiir Ödülü'nü, *Kimlikleriniz Lütfen* kitabıyla 1982'de Ö. F. Toprak Şiir Ödülü'nü, *İnsan Yüzünün Tarihinden Bir Cümle* kitabıyla 1991'de Yunus Nadi Şiir Ödülü'nü, *Bir Adı Gurbet* kitabıyla 1993'te Ferit Oğuz Bayır Düşün ve Sanat Ödülü'nü, 1999'da Damar Dergisi'nin Edebiyat Emek Ödülü'nü, 2000'de şiir dalında Truva Kültür-Sanat Ödülü'nü, 2001'de Dyonisos Şiir Ödülü'nü kazandı.

İkinci Yeni anlayışıyla yazılmış ilk şiirlerinin, “uzak çağrışımların izinde yürümekle çözülebilecek gizli bir bütünlük kaygısı” taşıdığı (B. Necatigil), “bir biçim ustası”nı kanıtladığı (M. Fuat) öne sürüldü. İlk üç kitabının ardından, yaşama bakışı ve dünyayı kavrayışında dönüşüm geçirerek odağında emeğin yer aldığı toplumcu bir tutumla yazmaya başlaması ise, “şiirsel kişiliğinde bir patlama” (A. Binyazar) olarak nitelenip “ideolojik olandan bilimsel olana doğru bir geçiş” (H. Yavuz) olarak görüldü.

Verdiği ürünleri değerlendirenler, şiirini “insanoğlunun direncini, dayancasını arttıracak bir çizgide geliştirdiğini” (E. Özdemir), “yaşamsal ayrıntılara yaklaşım ve yeni bir ahlâk anlayışını oluşturma bakımından yeni bir aşama” (A. Behramoğlu) ortaya koyduğunu, bu tür şiirde “ayrı bir kanal” (M. B. Mısır) olarak görülmesi gerektiğini ileri sürdüler.

YAPITLARI

Şiir: *Gül Yordamı* (1959), *Ölü Bir Yaz* (1960), *Tutsak Kan* (1963), *Kavganın Yüreği* (1973), *Yaşadığımız Günlerin Şiirleri* (1974), *Sen de Katılmalısın Yaşamı Savunmaya* (1975), *Geceye Karşı Söylenmiştir* (1978), *Kimlikleriniz Lütfen* (1981), *Araya Giren Görüntüler* (1983), *Sınırlamıyor Beni Seveda* (1985), *Çağdaş ve Boyun Eğmeyen* (seçme şiirler, 1985), *İnsan Yüzünün Tarihinden Bir Cümle* (1990), *Bir Adı Gurbet* (1993), *Oğulları Öldürülen Analar* (1995), *Onların Sesleriyle Bir Kez Daha* (1999), *XX. Yüzyıldan Duvar Kabartmaları I-II* (Bütün şiirler, 2000). Öykü: *Baba ile Kız* (1999). Deneme: *Umut Edebiyatı Yedi Canlıdır* (1992), *Acı Şölen* (1992), *Gün Olur Söze Yazılır* (1992), *Yaşadığımız Günlerin Yazıları* (1996), "Benim Ellerimi Al, Benim Gözlerimi Kullan" (2000), *Bendeki Görüntüler* (2000). Gezi: *Güldeki Şafak* (1979), *Düşmanı Kardeş Yapmak* (1994). Günlük: *Tanık Günler 1* (1993), *Tanık Günler 2* (1994), *Gölgeden Güneşe* (1999). Söyleşi: *Sanatçılarla Konuşmalar* (1979). Çocuk kitabı: *Nasrettin Hoca* (şiir, 1975), *Tatil Köyünün Çocukları* (öykü, 1981), *Trenler Ne Güzeldir* (öykü, 1983), *Dünya Onlarla Daha Güzel* (öykü, 1992), *Şiirlerle Ezop Masalları* (şiir, 1993), *Çiçek Dürbünü* (öykü, 1994), *Şiirlerle Andersen Masalları* (şiir, 1995), *Sinemayı Seven Çocuk* (öykü, 1996), *Sorulardan Bir Gökkuşağı* (şiir, 1999), *Güneş Arkasına Baktı* (öykü, 2000).

SENİ ANMAKLA ARTIYORUM

korkak değilim umutsuz değilim bundan böyle
değiştirdim sana yaşmayan günlerimi verdiklerinle

sana yaşmayan ne varsa bir bir çıkarıp attım
yeller esiyor şimdi o büyük karanlığımın yerinde

geldin kutsal bildiklerimi yeniden tanımladın
ülkemi bir bakışta bağladın güzelliğine

en varılmaz yerlere vardırдың ellerimi
en gizli denizleri açtın gemilerime

sensin artık adı bir dönölmezliği çağıran
kelimeleri ölümsüz kılan şiire

AĞIT

annem mi bir kadın
geciken bir kadın gece yatısına
ölüm kendini göstereli babamın saçlarından
günübirlik bir kadın
üsküdar'la istanbul arasında

babamdı sakalıydı babamın
bir akşam göle batırdı
çıkمامak üzere bir daha
hepsi de ekmek kokardı
sayısı unutilan parmaklarının

akşam bir attır bütün ülkelerde
serin esmer bir attır
terkisine çocukların bindiği

DENİZ ORAKÇISI

Sor kendi kendine bir sabah,
 av hazırlığına başlarken;
 sulara kim salar ilk güneşi
 sen kayığına binmesen,
 orağını almasan eline
 ilk ürünü kim biçer denizden?

Kent niye bir büyük gergeftir,
 geçirmiş ilmiğini alınterine?
 Niye aç ağızlardan örülü
 bir martı çığıdır gök;
 iner kalkar başının üzerinde,
 küçük dalışlarla yoklar tekneni?

Bir başınasın yaşamı üretirken
 zıpkın çizer, kürek acıtır, ağ yorar.
 Neden elleri bulunmaz elinin yanında,
 yorgunluğu neden paylaşmazlar
 sofrasına çökerken yeryüzünün,
 sor kendi kendine bir sabah.

BİR GÜN KONUŞMAK İÇİN

13 Ekim 1973

Kalabalığı gördüm, fışkırmış ara yollardan
 doldurmuş bir alanı göz alabildiğine.
 Bir tek yüze çevirmiş bakışlarını
 kulağını vermiş bir tek sese.

Kalabalığı gördüm, bir tek sözle
 haykırmaya hazır bir ağızdan.
 Gergin yaylar gibi atılmaya hazır
 duramıyor durduğu yerde.

Kalabalığı gördüm, elindeki bayraklar
yatıştırıyor acısını ve öfkesini.
Yan yana getirmiyor coşkunluk
o kadar kolu bir yumruk gibi.

Kalabalığı gördüm, habersiz
nereye varacağından sesinin.
Dinlemek için değil de
bir araya geldiği vakit konuşmak için.

BİR YOL AYRIMINDASIN

Ellerini aç ve bak avuçlarına
soğumadan anısı Şahin Aydın'ın,
ey gece bastırmadan evine dönüp de
kol demirini vurdu mu kapısının ardına
güvenlikte duyan kendini!

Ey “ölüm nerden ve nasıl gelirse gelsin”
diyenlere övgüyle yüreğini açan,
ama kendi içinde boğan kendi sesini,
gücünü başkasının gücüne katmayan
sana sesleniyorum bak avuçlarına!

Kışkırtmasın diye daha azgın günleri
kaygıyı çıkaran cesaretin karşısına,
karanlığı koyultmasın diye biraz daha
nicedir esirgeyen içindeki direnci
ey ölçülü yurттаş, bu sözüm sana!

Sanma ki bağışlayacak kendini aldatmanı
senin de hakkından gelmeyecek bu karanlık,
bu sarılan el Hüseyin Örek'in boğazına,
kallesçe vuran bu kurşun Kerim Yaman'ı!
Sanma ki güvenliktesin kapını kapatınca!

Öyle bir yol ayrımındasın ki artık
mümkün değil tek başına savunman hiçbir şeyi,
ya kalmana boyun eğeceksin ayaklar altında
ya alacaksın direnenlerin yanında yerini
sahip çıkmak için yaşamın aydınlığına!

HALİÇ' t e n

XV

Anlıyoruz

yolu kesilse bile

durmayacağını Haliç'in

istediği kadar çeksin ellerini yeşil

cam önlerine dizilen saksılardan

ağaçlardan çeksin ellerini, yosunlardan

istediği kadar kararsın sular

geçit vermesin gün ışığına

istediği kadar kök salsın bataklık

daralsın parmakları

gırtlığına sarılan çamurların

döküntü öbeklerine

konup kalsın istediği kadar

açgözlü martılar

Anlıyoruz

durduramayacak Haliç'in akışını

sürükleyip götüremediği artıklar

çürüyüp dağılan gemi leşleri

sinsice biriken zehir

sökülmüş teknelerden

Bölüp de durduramayacak

altından geçtiği köprüler

ve bir hüznün çılgılığı gibi

boşluğa açılan ağızları

bırakılmış iskelelerin

Durduramayacak anlıyoruz

akışını denize doğru

bakınca Galata Kulesi'nden

görünce yeniden yaratılmış

gün ışığını akşam olurken

yorgun yüzlerinde emekçilerin

görünce ışımaya hazır

çalışkan ellerinde yeniden

SONRA BİR GÜN

Ben bir kılavuzum
bakmakla görmek arasında

Ben bir kılavuzum
yılların bilemediği

İşim gücüm
görünür kılmak
bakılan her şeyi

Bilmiyordum
dünyaya susadıklarını
gezginlerin
önlerine düşüp
kılavuz olmadan önce

Bilmiyordum
bir kenti gezdirmenin
bir yazgıyı açıklamak olacağını
kulak vermeden önce
ne söylediklerine
anıtlarla çeşmelerin

Evet bilmiyordum
neler anlattığını
şu kulenin
şu oymaların
şu sedef çekmecenin
görmüyordum baksam bile
kime karşı
kaçıncı yüzyıldan
kimin eliyle
bakılanla görüleni ayıran
bir peçe vardı hepsinin yüzünde

Sonra bir gün
çekildi peçe
neye baktımsa
başladım görmeye

Sonra bir gün
 başladım dile getirmeye
 bakıp da gördüklerimi:
 “Korunmak için yaptırıldı şu kule
 Ceneviz saldırısından”
 “Ondördüncü yüzyıldan şu oymalı kapılar”
 “Sultan Orhan kestirdi şu gümüş sikkeleri
 Bursa’daki saltanatında”

O çarşı senin, bu saray benim
 yıllar yılı dolaştım durdum
 anlattım durdum İstanbul’u
 aktararak dillerine
 başka ülkelerden gelenlerin

Kanlı canlı Almanlarla
 konuşkan İtalyanlar
 deliyürek kızlarla
 ağırarak yaşlılar
 otellerine dönerken
 her akşam doygun, sevinçli
 ben de yolunu tuttum evimin
 doğrulttum gündeliğimi

Sonra bir gün
 anladım ki çekilmesi gereken
 bir peçe daha var
 bakılanla görülenin arasında

Murassa bir kılıcı övüyordum
 soğuk benizli kuzeylilere
 bir akşamüstü
 sayıp döküyordum
 nasıl dövmüş çeliğini
 baş silâh ustası sarayın
 birden
 bir aydınlık içinde kaldım
 yeni kesilmiş insan gırtlığının
 açılıp kapandığını görmeye başladım
 arkadaki duvarda

görmeye başladım birden
 fışkırmaya hazırlandığını kanın
 birikerek hıştırtılarla
 kesik gırtlığın ucunda

Başladım o günden sonra
 bir peçeyi daha kaldırmaya
 baktıklarımın yüzünden
 bir kılıç çıkınca karşıma
 başladım tutan eli de
 kesilen gırtlığı da
 fışkıran kanı da anlatmaya

DİLSİZ ÖFKE

Yaya geçitinde bir Ağustos sabahı
 bekliyoruz insafa gelsin de araçlar
 geçelim karşıki kaldırıma.

Yaya geçitinde bir Ağustos sabahı
 bekliyoruz ilk adımı atsın da biri
 yürüyelim hepimiz arkasından.

Beklediğimiz oluyor sonunda işte
 gözüpek bir adam
 atıyor kendini araçların önüne.

Hem yürüyor, hem bağılıyor öfkeyle
 sesi var ama sözcükleri yok
 anlamıyoruz ne dediğini.

Anlamıyoruz, araçlara karşı mı,
 söyleyecek sözü olup da
 susanlara karşı mı bu dilsiz öfke.

YAN YANA İKİ ÜLKE..

Yan yana iki ülke gibiyiz seninle,
 ayın önünden geçen bulut
 önce seni karanlıkta bırakır sonra beni
 senden bana eser, yerine göre,
 yerine göre benden sana
 şakaklarımızı serinleten rüzgâr.

İki kıyı gibiyiz karşılıklı,
 hem ayırır bizi hem bağlar birbirimize
 aramızda akan ırmak.
 İki tarih sayfası gibiyiz art arda
 birinde başlayan cümlelerin sonu
 ötekinde düğümlenir ancak.

Geldiği vakit hasat günleri
 iki ayrı ağızda aynı anda
 beliren bir gülümseme gibiyiz seninle
 ve iki ter damlası gibiyiz alnında
 elbirliğiyle üretilip
 kardeşçe bölüşülen bir dünyanın.

HER ÇOCUK GÖRÜLMELİDİR

Görmek istiyorsanız beni
 gözlerime bakmayın!

Yurdumun tuzuna dokunurum
 dokununca gözümün yaşına

Kopkoyu bir güneşten
 iri bir damlaya dokunurum
 dokununca gözümün yaşına

Titreşir durur perçemimde
 uzak rüzgârların biberli kokusu
 ve sıcak buğusu tropikal yağmurların

Örttüğüm ne utanç ne özlem
 çırpınan iki gece kelebeği
 derisi altında avuçlarımın

Kapkara bir yazgıya dokunurum
 dokununca gözümün yaşına

Görmek istiyorsanız beni
 gözlerime bakmayın!

ÇOĞUL ANA

Ben anayım, nerede olursa olsun
her oğul başımın üzerinde bir gökyüzü
her kız bir sap çiçek uçurumun kıyısında – –
ben anayım, gökyüzüdür soluduğum
tutunduğum bir çiçek sapı, boşluğa savruldukça.

Ben anayım, gözaltında yitirilmişse biri daha
taşırmandan duramam öfkemi sokaklara,
yazmadan ateş kızılı harflerle adını
yazmadan duramam –ben anayım–
adını ateş kızılı harflerle alnıma.

Ben anayım, canına kıyılmışsa birinin daha
pusuda, işkencede, yargısız infazlarda,
katmadan duramam çılgınlığını yüreğimin
katmadan ağıtlara acımı –ben anayım–
duramam resmini iliştirmeden yakama.

Ben anayım, nerede olursa olsun
benim de sesim var haykıran her ağızda,
her yürüyüşte havaya kalkar benim de yumruğum – –
ne gökyüzünü alabilir elimden ne çiçeği
ölüm beni susturamaz çünkü ben çoğulum.

BİR YÜRÜYÜŞÜN SONUNDA ŞARKI

Gökyüzü ilk kez benim, çünkü yukarıya
kaldırınca parmağımı değecek kadar yakın

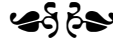
Deniz benim, ilk kez benim, sularını ayaklarımla
köpürtecek, sesini dolduracak kadar avuçlarıma

Rüzgâr ilk kez, sözcükler ilk kez benim, yelelerine
tutunup da uçacak kadar, uçuracak kadar yüreğimi

Bir yürüyüşün sonunda uç veren kanatlarla
acıyı silebilirim, yazıldıkça alnına çocukların

Bir adımda geçebilirim kentin ıssızlığından
göğün, rüzgârın, denizin coşkulu kalabalığına

İlk kez dünya benim, ilk kez soluğunu elimde
bir bayrak gibi tutuyorum, bir daha bırakmamak üzere

ALİ PÜSKÜLLÜOĞLU

1935'te Kadirli'de doğdu. Çocuk yaşta çalışmaya başladı. Mersin Lisesi'nde okurken hastalandığı için öğrenimini yarıda bıraktı (1952).

Avukat yazmanlığı, gazetecilik, kitabevi yöneticiliği gibi işlerde çalıştıktan sonra İstanbul'da Çevre Yayınevi'ni kurdu (1959).

Kadirli'de Karacaoğlan adlı haftalık bir gazete çıkardı (1960). Türk Dil Kurumu'nda, Yayın ve Tanıtma Kolu uzmanı olarak uzun süre çalıştı. Ankara Radyosu'na kitap ve dil izlenceleri hazırladı (1962-

66). Yusufçuk dergisini yayınladı (1979-80). Dil ve sözlük çalışmalarını, antoloji yayınlarını sürdürüyor.

Nasrettin Hoca kitabıyla 1981'de Türk Dil Kurumu Çocuk Yazını Ödülü'nü, *Gül Sevgili Yurdum* kitabıyla 1983'te Ö. F. Toprak Şiir Ödülü'nü kazandı.

İlk şiiri Kaynak dergisinde çıkmıştı (1951). İlk şiirlerinde önce taşra yaşamının, sonra İkinci Yeni anlayışının izleri görülürken, 1970'lerde toplumsal olguları ve temaları işleyerek toplumcu bir tutumla yazmaya yöneldi. Bu dönemde yazdıklarının "bir halk türküsü yalınlığı" (A. Behramoğlu) içinde olduğu vurgulandı.

YAPITLARI

Şiir: *Pembe Beyaz* (1955), *Aydınlık İçinde* (1956), *Karanfilli Sakı* (1958), *Uzun Atlar Denizi* (1962), *Sırtımızda Kızgın Güneş* (1965), *Unutma Onları* (1976), *Yaz ve Yağmur* (1978), *Gül Sevgili Yurdum* (1984), *Eskidikçe* (1992), *Seçilmiş Şiirler* (1996), *Babadat* (Toplu şiirler, 1998). Anlatı: *Efsaneler* (1971), *Türk Halk Öyküleri* (1982).

Çocuk kitapları: *Okuma Sevinci* (1976), *Çocuklara Şakacı Şiirler* (1977), *Nasrettin Hoca* (1980), *Anadolu Söylenceleri* (1983), *Bektaşî* (1987), *Afacan Cem* (1990). Seçki: *Sevgi Şiirleri Antolojisi* (1955), *Şiirimizin Dört Ahmedî* (1959), *Yeni Türk Tiyatrosu* (1969), *Türk Halk Şiiri Antolojisi* (1975), *Kırlangıcın Kanat Vuruşu* (1979). Dil: *Öz Dilimiz* (1966), *Konuşmalar* (1966), *Öz Türkçe Sözlük* (1966), *Yaşar Kemal Sözlüğü* (1974).

YENİ BİR GÜN

Uzak bir yaz sesi
 Gibi duyulur kokusu
 Yeni bir günün
 Değer herkesin saçlarına
 Yılların eli o an

Sür ey güzel zaman

İşitiyorum adımlarını
 Sessizce atsa da
 Uzakta su çeken bir kuyudan
 Ve dağ yolunda
 Çiçek açan

Sür ey güzel zaman

Bin şeye benzer
 Alnına düşen perçem
 Elinin değdiği yerde
 Birden leylaklar açar
 Yazı andıran

Sür ey güzel zaman

GÜNEYDE

Ben güneyde büyüdüm
 O sarı sıcaklarda
 Sarışın buğdaylardı o zaman kızlar
 O boz tarlalarda
 O deli rüzgârlarda

Düşlerimde
 Güney gecelerinin yıldızlı aydınlığı var şimdi
 Biraz muz
 Biraz portakal
 Biraz limon çiçeği

Orada derenin kıyısında
Yaban çiçekleri ve menekşeler olur
Derenin bu yamacında
Kara kapkara bir yılan
Görünmez bir deliğe akıp gitmişti

Sular
Kendine çektikçe güzellikleri
Ve parmaklar
Kenetlendikçe birbirine
Yaşamın ve ölümün karşısında her şey susar

KANAYAN YARANIN ŞİİRİ

Öldürülen gencecik
Ölüsüne çiçek bırakılmayan

Girer gibi sabaha
Çıkar gibi günden geceye

Taştır, yansır soluğu
Gelmemiştir beklenen

Ağıdı kim ağlayacak
Kim gidecek benimle

Çocuk, sen ıskın gibisin
Bahar bile anlamaz seni

Eğilen bir dalın
Yalınayak ak sakallı dedemin

Yazılmadı daha
1971'in tarihi

Ki ayırır bizden gülü
Mayıs, o sıcak yaz

Yazılmadı daha
Kanayan yaranın şiiri

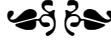
Ki söyler bize
Gecedен geceye uçan yarasa

DÜNDEN BUGÜNE TÜRK ŞİİRİ

Sana mı kaldı ölmek
 şu üç günlük dünyada
 sabrım, ey çelikten kılıcı yüreğimin!
 Sabah çiyinde ıslanan
 sarı anızları çocukluğumun
 sana mı kaldı düşlerime girmek?
 Ya sen turaç
 sonsuz bir ötüş olarak
 bitmez bir kavga gibi?

Ölü o, bilmez nedenini
 sınırlara yığılmış karanlıkların,
 kurşunun;
 kâkülü alnına dökülmüş
 yatar, sınırsızlıklarda.
 Bunu bil öfkem,
 iğrenme dokunduğun elden,
 kuşanma silâhını hemen
 binme hıncın yaman atına,
 denizi ve güneşi yüreğinde duy!

Küsme
 bile şiirini keskinleşsin.
 Ona mı kaldı güneşsiz etmek
 insan elinin çiçeğini?
 Ölürken birlikte ölürüz
 yolda birlikte yürüdüğümüz gibi;
 sabrım, güzel kinim benim
 sana yazdım bu şiiri!

TAHSİN SARAÇ

1 Ocak 1930'da Muş'ta doğdu. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü'nü bitirdi (1952). Bir süre öğretmenlik yaptıktan sonra Paris'te öğrenim gördü. Uzun yıllar Gazi Eğitim Enstitüsü'nde Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğretim üyesi yaptı. Çeviri alanında pek çok yapıtı dilimize kazandırırken, birçok ozan ve yazarımızı da Fransızcaya çevirdi. Sözlük çalışmaları gerçekleştirdi. 29 Haziran 1980'de İzmit'te öldü.

Günümüz Fransız Şiiri kitabıyla 1964'te Türk Dil Kurumu Çeviri Ödülü'nü, *Direnmeler* kitabıyla 1970'de TRT Şiir Büyük Ödülü'nü kazandı. Fransızca'dan yaptığı çevirilerden dolayı "Légion d'honneur" nişanı aldı.

Şiirlerinde özenli bir dil kullanımı ve kendine özgü kurgu özelliği dikkati çeker. İnsancıl temaları toplumcu bir yöntemle işlerken, arı Türkçeyle şiirsel bir atmosfer yaratılabileceğini kanıtlarcasına sözcüklerin kullanım alanlarını genişleten bir titizlik göstermiştir.

YAPITLARI

Şiir: *Bir Ölümsüz Yalnızlık* (1965), *Güneş Kavgası* (1968), *Direnmeler* (1973), *Güvercin Kasapları* (1978), *Bir Sergiyi Görüntüleme* (1980). Seçki: *Günümüz Fransız Şiiri* (1963), *Çağdaş Fransız Şiiri Antolojisi* (1976). Sözlük: *Fransızca-Türkçe Büyük Sözlük* (1976).

GÖK GÖK OLALI TANIK

Gök gök olalı tanık, yer yer olalı
 Çizmiş soluk bir açlığı, yazgısınca, toprağa
 Kara saban ardında çökük omuz, bükük bel.

Gök gök olalı tanık, yer yer olalı
 Vurmuş alıcı kuş hep güvercin yürekleri
 Ve tam başaklanacakken sevi: bir karayel.

Gök gök olalı tanık, yer yer olalı
 Dokunmuş hep aynı kan, aynı açlık, aynı kıyım
 Çağlar gergefinde; ne mekik değişmiş, ne el.

AK AVRUPA YA DA ISIRGAN UYGARLIK

(Pau parkındaki zenci kız yontusu için)

Isırgan bir uygarlık ortaçağ kaçkını
 Haçlı, tabancalı, birazcık da kininli
 Eli yatkın, her yolla, bire bin tecimine.

Soğuk acı yelleriyle kuzeyin durmadan
 Kayan koyu bir aptallık gemiler dolusu
 Alyanak, karpuz kışlı denizcilerle.
 Eskinin sıcak ipek ülkelerine.

Sinsi uzlaşmalarla baylar katında
 Saplanan bir kemik diş yüzyıllar boyu
 Saz benizlere, çikolata tenlere.

Tüm görkemi yanında parkların, müzelerin
 Taşan terli bir utanç Ak Avrupa'dan
 Kara yontularda baktıkça gece
 Bronz bakışlarla zenciler güneşe.

DUDAKLARIN, GÜL ŞENLİĞİ

Bir bahar kaçkını yeşil
Tomurcuklar seni bende.

Sarı sıcak güneşler ıştır
Aykırı güzel o dişlerinde.

Dudakların, gül şenliği
Öpüşmeye giriştiğinde.

Taş uyanır, yatak kışner
Ateş harmanı dişiliğinde.

Soğuk bir Kars gecesinde gürül gürül
Yanan bir soba gibisin içimde.

BİR SENLEME

Sen, kavgam
Yüreğimde taşıdığım yasak tabancam.

Kar altında kara toprak gibi diri
Kırk bahar fışkıran tenin.

Döllendi yoğurgan avuçlarımda en son
Güle gebe güvercin göğüslerin.

Okşanmaz, kudurganca aşılır ancak
O dolgun tay sağrılarına senin.

Varınca o yalın bir yaşam gizine
Daha bir göz oldu ceren gözlerin.

Ve töre tanımaz bir mutlulukta
Deli bir kan dolaşımıdır içimde sevgin.

Sen, kavgam
Yüreğimde taşıdığım yasak tabancam.

KARŞIYAKANIN ÜÇ GÜLÜ

Asılmış bir al umuttan
 Karagücün korku dalında
 Şu can topraktaki üç fidan ölü.
 Ve artık ölmezliğin son boyutundan
 Göverir yeşil bahar yağmurlarında
 Denizgülü, Yusufgülü, Hüseyingülü.

Ölümdür kimileyin kavganın tek ödülü.

Kançiçeği sökünü arkalarından...
 Açmış böğrünü hepsine ana sıcaklığında
 Devrimin kankalesi Karşıyaka gömütlüğü.
 Ve gençlik günlerine doymamışlık dağından
 Bakar, alınlar mavide ve göğüs hep namluda
 Gezmişgülü, Aslangülü, İnangülü.

İnanç bir deliçay ki yeşertir bir gün çölü.

Karşıyakanın üç gülü
 Yürek dalıma gömülü
 Karşıyakanın üç gülü
 Tüm kançiçekleriyle
 Göz pınarıma gömülü.

HALKIM, MUŞTULAR SANA

Kanlı kasap kurşunlarıyla taranmış
Yatıyor yirmi yaşın tüm filintallığıyla.

Her şeyin genci güzel, ölümün bile
Bir yeşil dal kırılmışlığıyla.

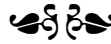
Ne bıçak bir öç çimlenecek, ne bıçak
Topraktaki şu kan sızığında!

Ve erdişi İsa bilgemsiliğiyle
Yanak uzatılmayacak artık kıyıcıya
Bu al kan yunulacak yine kanla.

Ve tansökümüne fırlatılan bir kuş sesi gibi
Namludan atılacak ilk kurşun
Sonun başı olacak tüm acılara.

Allak bullak edecek şu kül durukluğu
Şu edilgen kaypak kavgayı
Fidanlıklardan kalkacak kasırğa.

Halkım, muştular sana.

CEMAL SÜREYA

1931'de Erzincan'da doğdu. Ortaöğrenimini İstanbul'da Haydarpaşa Lisesi'nde (1950), yükseköğrenimini Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde (1954) bitirdi. Maliye'de müfettiş muavini (1955-58) ve müfettiş (1959-65) olarak çalıştı. Mesleği bıraktıktan sonra, 1961'de 4 sayı çıkardığı *Papirüs* dergisini yeniden yayınlamaya (1966-70), geçimini çevirilerle sağlamaya başladı. 1971'de Maliye Bakanlığı'na dönüp Ankara'da Maliye Tetkik Kurulu, Kültür Bakanlığı Kültür Yayınları Danışma Kurulu üyeliği, İstanbul'da Darphane Müdürlüğü (1975-76) görevlerini üstlendi. 1982'de emekli olduktan sonra, 9 Ocak 1990'daki ölümüne değin, çeşitli yayınevlerinde, ansiklopedilerde çalışıp gazetelerde köşe yazarlığı yaptı.

Üvercinka kitabıyla 1959'da (A. Damar'la paylaşarak) Yeditepe Şiir Armağanı'nı, *Göçebe* kitabıyla 1966'da Türk Dil Kurumu Şiir Ödülü'nü, *Güz Bitiği* ve *Sıcak Nal* kitaplarıyla 1988'de Necatigil Şiir Ödülü'nü kazandı.

Mülkiye, Yeditepe, Şairler Yaprığı, Evrim, Pazar Postası (1953-58) dergilerinde yayınladığı ilk şiirleri, sözcüğü birim alan dil kullanımı ve söyleyiş farklılığıyla dikkati çekti. "Konuşma dili tadı"ndan uzaklaşmayan, "özgün buluşlar, zekâ ve ironi" içeren, "yeni sözcükler, benzetmeler" (A. Behramoğlu) getiren, Batı şiirini iyi özümlediğini gösteren, fantaziye ve erotizme düşkünlük sergileyen bu şiirler, Garip şiir anlayışına tepki olarak açıklanagelen ve zamanla İkinci Yeni adını alacak yeni bir anlayışın oluşup serpilmesine yol açtı.

YAPITLARI

Şiir: *Üvercinka* (1958), *Göçebe* (1965), *Önce Öp Sonra Doğur Beni* (1973), *Sevda Sözleri* (Toplu şiirler, 1984), *Güz Bitiği* (1988), *Sıcak Nal* (1988), *Sevda Sözleri* (Bütün şiirler, 1990). Deneme: *Şapka Dolu Çiçekle* (1976), *Günübirlik* (1982), *99 Yüz* (1990), *Folklor Şiire Düşman* (1992), *Uzat Saçlarımı Frigya* (1992). Yazılar: *Paçal* (1992), *Oluşum'da Cemal Süreya* (1992), *Papirüs'ten Başyazılar* (1992). Mektup: *Onüç Günün Mektupları* (1990). Günlük: *999. Gün-Üstü Kalsın* (1991), *Sonra Günler* (1996). Söyleşi: *Güvercin Curnatası* (1997). Çocuklar için: *Aritmetik İyi Kuşlar Pekiyi* (1993). Seçki: *Mülkiyeli Şairler Antolojisi* (1965), *100 Aşk Şiiri* (1968).

G Ü Z E L L E M E

Bak bunlar ellerin senin bunlar ayakların
 Bunlar o kadar güzel ki artık o kadar olur
 Bunlar da saçların işte akşamdan çözülü
 Bak bu sensin çocuğum enine boyuna
 Bu da yatak olduğuna göre altımızdaki
 Sabahlara kadar koynumda yatmışsın
 Bak bende yalan yok vallahi billâhi
 Sen o kadar güzelsin ki artık o kadar olur

İşe bak sen gözlerin de burda
 Gözlerinin ucu da burda yaşamaya alışık
 İyi ki burda yoksa ben ne yapardım
 Bak çocuğum kolların işte çıplak işte
 Bak gizlisi saklısı kalmadı günümüzün
 Gözlerin sabahın sekizinde bana açık
 Ne günah işlediysek yarı yarıya

Sen asıl bunlara bak bunlar dudakların
 Bunların konuşması olur öpülmesi olur
 Seni usulca öpmüştüm ilk öptüğümde
 Vapurdaydık vapur kıyından gidiyordu
 Üç kulaç öteden İstanbul gidiyordu
 Uzanmış seni usulca öpmüştüm
 Hemen yanımızdan balıklar gidiyordu

D A L G A

Bulut kestiler bulut üç parça
 Kanım yere aktı bulut üç parça
 İki gemiciyken Van Gogh'dan aşırılmış
 Bir kadının yüzü ha ha ha

Bir kadının yüzü avucum kadar
 İki gözümle gördüm vallahi billahi
 Yıldızlar vardı kafayı çekmiştim
 Bu kimin meyhanesi ha ha hâ

Bu Ali'nin meyhanesi bu da masa
 Bu ipi kimse için gezdirmiyorum
 Bir kere asılmıştım çocukluğumda
 Direkler gemideydi ha ha ha

İki gemiciyken Van Gogh'dan aşırılmış
 Bir kadının yüzü kaçıyordu yetişemedim
 Ben ömrümde aşk nedir bilmedim
 Süheylâ'yı saymazsak ha ha ha

SİZİN HİÇ BABANIZ ÖLDÜ MÜ?

Sizin hiç babanız öldü mü?
 Benim bir kere öldü kör oldum
 Yıkadılar aldılar götürdüler
 Babamdan ummazdım bunu kör oldum
 Siz hiç hamama gittiniz mi?
 Ben gittim lâmbanın biri söndü
 Gözümün biri söndü kör oldum
 Tepede bir gökyüzü vardı yuvarlak
 Şöylelemesine maviydi kör oldum
 Taşlara gelince hamam taşlarına
 Taşlar pırıl pırlıdı ayna gibiydi
 Taşlarda yüzümün yarısını gördüm
 Bir şey gibiydi bir şey gibi kötü
 Yüzümden ummazdım bunu kör oldum
 Siz hiç sabunluyken ağladınız mı?

Ü L K E

Saat Çini vurdu birden: p i r i n ç ç ç
 Ben gittim bembeyaz uykusuzluktan
 Kasketimi eğip üstüne acılarımın
 Sen yüzüne sürgün olduğum kadın
 Karanlık her sokaktaydın gizli her köşedeydin
 Bir çocuk boyuna bir suyu söylerdi. Mavi.
 Birtakım genç anneleri uzatırdı bir keman
 Sen tutar kendini incecik sevdirdirdin
 Bir umuttun bir misillemeydin yalnızlığa

Yalnız aşkı vardır aşkı olanın
 Ve kaybetmek daha güç bulamamaktan
 Sen yüzüne sürgün olduğum kadın
 Kardeşim olan gözlerini unutmadım
 Çocuğum olan alnını sevgilim olan ağzını
 Dostum olan ellerini unutmadım
 Karım olan karnını ve önlerini
 Orospum olan yanlarını ve arkalarını
 İşte bütün bunlarını bunlarını bunlarını
 Nasıl unutturum hiç unutmadım

Kibrit çak masmavi yanardı sesin
 Ormanlara ormanlara yüzünün sesi
 En gizli kelimeleri akıttırdı ağzıma
 Şu karangu şu acayip şu Asyalı aşkın
 Soluğu kesen ağulayan ormanlarında
 Yaşadım o kısa ve korkunç hükümdarlığı
 Ve çarpıntılı yüreğim saçlarının akıntısında
 Karadeniz'e karıştırdı ordan Akdeniz'e
 Ordan da daha büyük sulara

Geceyse ay hemen tazeler minareleri
 Kur'an sayfaları satılan sokaklardan
 Ölüm bir çeşit sevgiyle uçar
 Ölüm uçar çocuk yüzlere
 Ben o sokaklardan ne kadar geçtim
 Damağımda dilinin yosunlu tadı
 Önce buğulu sonra cam gibi parlak sonra buğulu yine
 Birtakım tavşanları andıran birtakım su hayvanlarını
 Pazar pazartesi günlerini ve haftanın öbür günlerini
 Yani salı çarşamba perşembe cuma cumartesi

Bir başak ufak ufak bildirir Konya'yı
 O başakta o Konya'da seni ararım
 Ben şimdilerde her şeyi sana bağlıyorum iyi mi
 Altın ölçü çift ölçü ve altın karşılıksız
 Para basma yetkisini Fırat'ın suyunu Palandöken'i
 Erzincan'ın düzünü asma bahçelerini Babil'in
 Antalya'nın denizini o denizin dibini
 Beş türlü yengeç yaşayan sularında
 Çağanoz adı pavurya çingene pavuryası ayı pavuryası
 bir de çalpara

Bilinir ne usta olduğum içlenmek zanaatında
 Canımla besliyorum şu hüznün kuşlarını
 Sen kalabalıkta bulup bulup kaybettiğim kimya
 Yokluğun gayri şuradan şuraya geldi
 Bir günler şölenlerle egemen ülkende
 Şimdi iri gagalı yalnızlıklar dönüyor
 N'olur ağzından başlayarak soyunmaya
 Bir kez daha sür hayvanlarını üstüme üstüme
 Çık gel bir kez daha yıkıntılardan
 Çık gel bir kez daha beni bozguna uğrat

SEVDA SÖZLERİ

Bir süstür kara abanoz, kakılır fildişiyle. Odu ocağı harlı
 tutar, evi barkı şenlendirir. Ve bir ilâçtır, taşla demir
 arasında günlerce dövülmüş. Balkıyıp duran bir dermandır
 yaranla birlikte

Yırtılan ipek sesiyle;

Çakırpençe hekimler tarafından en eski bahnamelere
 düşülmüş bir beğençe gibidir,

Yırtılan ipek sesiyle;

Serin ve rahat ateşini düşün İbrahim'in. Niçin serin?
 Niçin rahat? Onu düşün. İşte İbrahim'in ateşi gibidir.
 Cilâsı gitmiş gümüşü parlatır. İyi gelir sayrılıklara: inme,
 hummalar, bayılma, gasyan, hatta ölüme

Yırtılan ipek sesiyle;

Güneşle birlikte bahçelerde mavi gözlü bir aslan dolaşır

Yırtılan ipek sesiyle;

Mavi gözlü bir aslan, esrik bir aslan. Zurayk dediler
 adına. Mısır'da. Tolonoğulları zamanında. Sevgili yabancı,
 aslanları düşünerek bir şeyin yeni farkına varmalısın:

insan sevişirken bütün çağlarda birden oluyor, geçmiş çağların hepsini birden yaşıyor bugünle birlikte. Ve bu gerçekten böyle oluyor. Bu bakımdan bir erginliktir sevişmek

Yırtılan ipek sesiyle;

Ya gelecek zamanlar? diyorsun. Sevgili yabancı, bir erginliktir aşk. Ne var ki mutluluğun kendisi değildir. Yine de en büyük kanıtıdır onun. İnsanın aslan kanıtıdır, güneş kanıtıdır aşk

Yırtılan ipek sesiyle;

Çin’de aslan yoktu eskiden. Marcopolo seyahatnamesi’ndeki aslanların hepsini kaplan olarak düzeltmen gerekir. Bu yüzden aslan kelimesi bir kere geçer Çince’de. Ejderha kelimesi geçer onun yerine, sayısız geçer

Yırtılan ipek sesiyle;

Dilimizde sekiz kere geçer aslan; arslan, arıslan, arılan, asılan, arıstan, arsil, aslan. Güneş de geçer bir o kadar

Yırtılan ipek sesiyle;

Sevgilim, Hacer’in bedeninden kesilen et parçası bütün göksuyunu dolaşır. Senin bedeninden et kesilmez. Ama kesilse, mevsimin bir parçası olur

Yırtılan ipek sesiyle;

Ekinim kalın yerdedir
Ekinim yufka yerde

Yırtılan ipek sesiyle;

Çarşılardan
erkek bakır
dişi bakır

Yırtılan ipek sesiyle;

TAŞIRAN DAMLA

Arı mısın türkü boku musun ne
 Seviyorum seni taşıran damla
 Adın yazılı gün sonlarına
 Kaldırdığın toz anayol tozu
 Arı mısın türkü boku musun ne

Gün gelir bir sürü şey
 Zoruna gitmeğe başlar gerçeğin
 Yenilgiler de birikir ilenç de
 Kentlerin sarı gözeneklerinde
 Zoruna gitmeğe başlar gerçeğin

Saçlarının arasına düşmüş
 Orda ilk kez öpülmüş taze
 Törene götürülmüş çiçekler
 Mayıs mıdır artık Ekim mi olur
 Törenden arta kalan çiçekler

Zıngadak duran bahçe
 Telgraf direğinde vınlı
 Son kış son sıcak aşın anısı
 Sözcükler gömlek değiştirir
 Son sıcak aşın anısı

Bir sokak daha mı kaldı
 Belki işte tam o sokakta
 Taçyapraklı mahrem dakika
 Birimlerin için için hıncı
 Herhangi bir dakika

Harara tıklımış pamuk
 Dipten oynayan dalga
 Gül ki bardakta durmaz
 Kamış ki kamaşmakta
 Kamış ki kamaşmakta

Gelir geçer otomobiller ki
 Ayışığı kaç para
 Sen güneşin her anlık dergisi
 Bin yıllık aboneyim sana
 Seviyorum seni taşıran damla

Y A R I M A D A

Zaman mı? değil zaman.

Akan zaman değil mesafelerdir.

Güneşin çekici yukarda
Suyun bıçağı aşağıda
Krom alçakgönüllü, bakır utangaç;
Ağaç: bir damla iki kıvılcım arasında.
Rüzgâr bilmiyor nerden eseceğini
Sınırlar kesik,
Yerleşme yerlerinde balkıma.

Biz kırıldık daha da kırılırız
Ama katil de bilmiyor öldürdüğünü
Hırsız da bilmiyor çaldığını
Biz yeni bir hayatın acemileriyiz
Bütün bildiklerimiz yeniden biçimleniyor
Şiirimiz, aşkımız yeniden,
Son kötü günleri yaşıyoruz belki
İlk güzel günleri de yaşarız belki
Kekre bir şey var bu havada
Geçmişle gelecek arasında
Acıyla sevinç arasında
Öfkeyle bağış arasında

Biz kırıldık daha da kırılırız
Doğudan Batıya bütün dünyada
Ama kardeşin kardeşe vurduğu hançer
İki ciğer arasında bağlantı kurar
Büyür, birgün, zenginleşir orada,
Çünkü Ali'yi diriltten iksir de saklı
Hasan'a sunulmuş ağuda,
Granitin de olur bir okyanus diriliği,
Nehirler daha uysal akar,
Bir çiçek nasıl açılıyorsa kendiliğinden
Bir kuş nasıl uçuyorsa
Öyle sever, çalışır insan,
Kıraçlar çarptıkça dağlara
Gül göçürür şafağından
Doğanın altın şafağından
İnsanın altın şafağından
Tarihin altın şafağından

Biz kırıldık daha da kırılırız

Kimse dokunamaz bizim suçsuzluğumuza.

ONLAR İÇİN MİNİBÜS ŞARKISI

Eşyanın konumunu biçimini rengini almışlardır
 Koltuğa oturdular mı koltuğun boyuna eklenir boyları
 Pat pat diye gülerler bir motosiklet neşesiyle
 Ama zariftirler de bir bisiklet kazasında ölmeği akıl edecek kadar,
 Patatesin ağaçtan mı koparıldığını tartışacak kadar naiftirler de,
 Hakçası bilmedikleri yoktur, bütün balık adlarını bilirler bir kere,
 Lunapark beğenisiyle düzenlenmiştir yatak odaları,
 Kadındırlar nişanlıları kendilerine ada falan armağan ederler
 Dardırlar da, söz aramızda, çekecek kullanarak işlemde bulunmak
 [gerekir,
 Bayramlarda trafik noktalarına gül lokumu kutuları bırakırlar,
 Uluşudurlar bunun kanıtı olarak viskiyi kâseyle içerler
 Ama batılıdırlar da lahmacuna havyar sürecektedir,
 Hekimdirler güneş gözlüğüyle kürtaaj yaparlar başarırlar da
 Şapkaları güzel bir niyet gibidir, öfkeleri dört mevsim reklâmı,
 Lirik değillerdir olmayı da istemezler zaten isteseler de olamazlar
 Ama hamarattırlar uyku hapları ve bir sürü zımbırtıyla ölümü
 [magazinleştirecek kadar;
 Padişahtırlar ferman çıkarmışlardır: hareme patlıcan ve hıyar ancak
 [kıyılarak sokulabilir;
 Sikke kesmişlerdir badem yaprağından ince kırağı tanesinden yağni;
 Tecimendirler yüzyıllar boyunca karılarına hükümdarların
 [sataşmasını ağırca bir vergi olarak kabullenmişlerdir.
 Düşünürdürler de ölülerin aile albümlerinden toplumbilim kuralları
 [çıkaracak kadar,
 Dalgalı görürler her şeyi çiçek sayrılığını omuriliklerinde
 [geçirmişlerdir;
 Efedirler, Nazilli'de Uzunçarşı onlarındır törenlere madalyalarla
 [katılırlar
 Ama yük kamyonları Denizli'den geçerken plaka değiştirir
 Ve sakıngandırlar sokakta konuşurken sırtlarını duvara verecek
 [kadar;
 Düğünlerinin provası yapılır sünnetlerinin de ölümünün de
 Kefenleri de kundakları gibi özenle hazırlanır ve aynı renktedir:
 Kızlar için pembe-beyaz oğlanlar için beyaz-mavi;
 Dünya müzesinin en renkli portreleridirler
 Tarihin sabıka kaydında fotoğrafları
 Önden güleç ve edilgin yandan keskin ve firavun;
 Dilenciler ve genelev kadınları üstüne sayısız özdeyiş yatar
 [kursaklarında,
 İçlerindeki sevgi insanları atlayarak hayvanlara yönelmiştir
 Özellikle kedilere ve köpeklerle karşı iyice duygusaldırlar iki gözleri
 [iki çeşme,

Öldürmemektir felsefeleri bir karıncayı bile, ama yaşatmayı bilmezler,
Bönlükten korkarlar, gezgin köftecilerden adamakıllı korkarlar
Fotoğrafın arabından ödleri kopar
Öğretmenlerden de korkarlar nedense
Ama elbet yerine göre gözüpektirler de
Sigaralarını yüksek fırından yakacak kadar;
Çince de demagoji olanağı var mıdır?
Arpaçay ne ilçedir?
Atçalı Kel Mehmet mi Manisalı Kör Bayram mı?
Yarın mı öbürgün mü?
Sorulardan korkarlar;
Yine de yanıtları hazırdır her şeye:
...dığı gibi, ...mekle birlikte, ...na karşın;
Olasılığa tanrı gibi taparlar da olağandan ödleri kopar,
Doğuran atı güzel bulurlar
Eski Anadolu-Bağdad demiryolu ortaklığının kitaplığında
Ve birtakım belletenlerde adları geçer,
Noterler tutar güncelerini,
Yönetmendirler kurul başkanındılar
Japon feneri ya da uçurtma tadı taşıyan senetlerden
Zamanaşımı süresi dolmadan tüyüp gider imzaları,
Kimi sözler onlar için kullanılır: saygın, ünlü, şahane
Kimi sözler onlar için de kullanılır
Kimi sözler onlar için kullanılamaz
Kimi sözlerin kullanılmaması doğrudur
Kimi sözler hiç kullanılamaz
Haşhaşla çalıştırırlar güzellik enstitülerini
İşbirlik konusunda yüce gönüllüdürler Svidrigaylov'luk taslarlar
Ama gerçekte su katılmadık birer Lujin'dirler
Taşarondurlar,
Yine de
Göçmen kuşların durumu söz konusu olunca
Bir yerlerinden birkaç Ahmet Cemil birden çıkarabilirler;
Dibe çökerler devinim evrelerinde
Durgun dönemlerdeyse kurbağa pislikleri gibi
Yan yana omuz omuza bitişe bitişe
Suyun yüzüne yükselirler
Giderek renkleri koyulaşır
Avukattırlar
Günoğludurlar
Nilüferleri kararta kararta
Kalırlar orda.

İ K İ Ş E Y

Silmeye çalışma yavrum
 lekeni gözyaşlarınla,
 çünkü bitektir leke
 taşır görkemli düşlere
 mahvolmaz renklerini dehşetin
 karanlık yol açıp kendine
 en yalın suda bile
 bir uçurum özü tanır
 güvenli derbentlere,
 sıfatıdır ölüm
 kavrulan işçi arının
 azgın peteğinin içinde,
 sayıklasa da ağaç
 gövdesine kazılı adı
 sürecektir yaprağını
 bocurgatların sesine,
 ve ay soğutacaktır
 kıkırdağını
 uçarı, gergin tayların,
 silmeye çalışma yavrum
 bir bildiridir leke
 günden ve bedenden
 yüreğe ve kansere.

Sivas'ta mı Malatya'da mı
 bir çocuk görmüştüm eskiden
 kaşları uzaklardan geliyor
 sımsıcak bitişiyordu alnında,
 dişlerinde boylamların serinliği,
 tam ben davranıp
 bir iki çift söz
 söyleyecektim ki
 bir şey oldu birden
 nasıl oldu bilmiyorum
 bir anda
 çarpıtıverdi yeryüzünü,
 bir kelime mi söylemişti?
 bir şeye dikkat mi etmişti?
 Sivas'ta mı, Malatya'da mı

baktım
her yaprak sarartıyordu şehri,
güz kanıtlarıyla işleyen bir kış
düzlükleri tutmak üzereydi,
baktım
mekkâreleri güneşin
çekip götürüyordu patikalardan
saçı sakalına karışmış dağlara
ağır ağır bir ikindiye.

İki şey: aşk ve şiir
bunlar kuşkuyla çiftleşir,
bir şey eksiktir sanki
ve vakit vardır daha,
ikircikler içinde
sallamaz Eflâtun'u
çünkü pazarlık
biraz bilgi işidir,
çılgılık çünkü
avurtlarından değil
iliklerinden kopar
öksüz çocukların.
Ferezdak'ın savunusu gibi
şeytansı, cesur,
silmeye çalışma yavrum,
iki şey: aşk ve şiir
mutsuzlukla beslenir biri
biri ona dönüşür

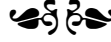
D Ü E L L O

Bir düelloda
 Daha büyük bir şey vardır
 Ve daha acıdır bu
 Ölümden de ölüm korkusundan da

Bakarsın dün en güvendiğin kişi
 Karşı tarafın şahidi olmuş
 İşte acıdır bu da
 Ölümden de korkusundan da

Daha da acısı vardır ama
 O da sevdiğin kadının
 Karşı tarafı ziyaret etmesidir
 Bu bir nezaket ziyareti de olsa
 Düello gerçekleşmemiş de olsa
 Acıdır bu
 Ondan da ondan da

Daha da acısı
 Kılıcın elinde
 Alnında bir tutam güneş
 Kalakalıyorsun ortada

Ü L K Ü T A M E R

20 Şubat 1937’de Gaziantep’te doğdu. Ortaöğrenimini Robert Kolej’de (1958) bitirdikten sonra, İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsü’nde gördüğü yükseköğrenimi yarıda bıraktı.

Özel tiyatrolarda oyunculuk (1964-68), önce Milliyet, sonra Karacan Yayınları’nda yöneticilik yaptı. a dergisi’nin (1956-60), Yeni a Dergisi’nin (1972-74) kurucuları ve yazarları arasında bulundu. Milliyet Sanat ve Milliyet Çocuk dergilerini yönetti.

Sanat Olayı dergisini çıkardı. Editör, çevirmen olarak birçok yayın kuruluşunda, ajanslarda çalıştı. Gazetelerde yazdı. Pek çok ozandan, yazardan şiirler, kitaplar çevirdi.

Mitologya kitabıyla 1965’te Türk Dil Kurumu Çeviri Ödülü’nü, *İçime Çektiğim Hava Değil Gökyüzüdür* kitabıyla 1967’de Yeditepe Şiir Armağanı’nı, *Alleben Öyküleri* kitabıyla 1991’de Yunus Nadi Öykü Ödülü’nü kazandı.

İkinci Yeni anlayışı içinde yer alan ilk şiirleri, bir yandan çevirisini yaptığı Anglo Sakson şiirinin sözdizimi, imge yapısı, tema ve söyleyiş özellikleriyle iç içe görülürken, bir yandan da taşıdığı “doğa sevgisi” ve “çocuksu duyarlık”la (M. Fuat), “simgeci özellikler”i ve “yumuşak, lirik” edasıyla (A. Behramoğlu) beğeni topladı. Sonradan humour, şaşırtıcılık gibi özellikler ve halk şiirinden özümlediği türkü tadı, şiirlerinin yayıldığı alanı genişletti. İçerik açısından da, “toplumsal kaygıların ürünü derin bir öfke”yi (M. Fuat) barındırır hale geldi.

YAPITLARI

Şiir: *Soğuk Otların Altında* (1959), *Gök Onları Yanıltmaz* (1960), *Ezra ile Gary* (1962), *Virgülün Başından Geçenler* (1965), *İçime Çektiğim Hava Değil Gökyüzüdür* (1966), *Sıragöller* (1974), *Seçme Şiirler* (1981), *Yanardağın Üstündeki Kuş* (Toplu şiirler, 1986). Öykü: *Alleben Öyküleri* (1991). Anı: *Alleben Anıları* (1997), *Yaşamak Hatırlamaktır* (1998). Seçki: *Çağdaş Latin Amerika Şiir Antolojisi* (1998).

O ESKİ BİR GÜVERCİNDİ...

O eski bir güvencindi, gittikçe hatırlanan,
 O eski bir güvencindi, uçuşu da iyiydi bana kalırsa,
 O eski bir güvencindi, çünkü tenhaydı şehirler,
 Benim saçlarıma saklanırdı, benim saçlarım çalılara;
 Onu görürdüm göllere girdiğimde, bıldırcın avladığımda akşama,
 Gelir ateşime sokulurdu, o eski bir güvencindi,
 Başka kimsecikler de yoktu galiba.

Bir başıma sevişen adam mıydım, ben neydim?
 Silâhlarımı da severdim, güvercini de,
 İnsanları da severdim, hiç görmemiştim oysa,
 Ama ben insandım ya, o eski bir güvencindi,
 O eski bir güvencindi her şeyi anlamaya.

Nasıl olduysa oldu, sardılar beni birden:
 Kadınlar ve erkekler, kemikleri de ortada,
 Anlamadım bir türlü, durmadan yürüdüler,
 Durmadan toprak kazdılar, şapka giydiler;
 Hürlük vardı, verdiler onu, istemek için yeniden,
 Belki aldılar geri, beni bağladılar ama;
 O eski bir güvencindi, şaşırdı olanlara.

O eski bir güvencindi, bıraktı beni onlara,
 Götürmedi kanatlarından bir başka yalnız suya,
 Geçti çocuk gölgelerinden, dönmedi artık,
 Yapacak işleri vardı utanmaktan başka.

VİRGÜL SİNEMADA

Tarzan New York'tayı görmüş bir kere,
 Hiç bilet alır mı artık şişeden,
 Kendi değilse de ruhu Tarzandır,
 Suyu bile içmez oldu şişeden,

Su kaynaktan içilir, atlayarak girilir
 Bir duvarın üstünden yazlık sinemalara,
 Para verecek kadar büyük değil ki virgül,
 Zaten parası geçmez, benzemiyor dolara,

Sahi, dolar görmüştü, hangi filimdi,
 Filimlerin içinde renksiz bir filim,
 Renkli kovboyun biri viski içerek
 Bayat ekmek yemişti tam yedi dilim,

Nerede o artistler, Gene Autry nerde,
 Nerde Wallace Beery, Lorelle Hardi,
 Dev Adam, Turhan Bey, Maria Montez,
Ama nerde bildir yağın kar şimdi,

Gelmez Uzak Batıya Gary Cooper gibisi,
 Ağzında saman çöpü, içinde tozlu bir kuş,
 Tabancasını çekip iyi kalpli bakardı
 Babaların babası Aslan Yürekli Çavuş,

Sinemanın içi pireyle dolu,
 Virgül kuyruğuyla kaşınır hart hart,
 Belki localarda kedi de vardır,
 Hart harta kafiye Humphrey Bogart,

Şikago'ya bastıkça hep kurşun sıçratırdı,
 Hafifçe gülümserdi, yani aşka birebir,
 Cinayet Mahkemesi, Konuşan Ferdi Tayfur,
 İpek Film Stüdyosunda Türkçeleştirilmiştir,

Say bakalım hadi, unutma sakın
 Amcalar içinde Henry Fondayı,
 Dedeler içinde Spencer Tracyyi,
 Tyrone Power desen ölmüş bir dayı,

İşin içine bazı oyuncular girince
 Şiiri, yaz babam yaz, uzatır uzatırım,
 En iyisi bağlamak atıp beyaz bir kemend,
 Aferin sana virgül, Kanun Harici aşkım,

THE END

H A N Ç E R

Geçen sonbahar gömmüştük hançerimizi
 Kara taşlardan yapılmış bir avluya;
 Hem değerli, hem keskin bir hançerdi.
 Kabzası erimiştir şimdi, benziyordur
 Sığırtmaçların yosun tutan saçlarına.

İskeletine kan yapıştırmıştır yer altında,
Solucanların, atmacaların kanı.
Avluyu örten kan taşlarına düşüp
Derinlere dağınık bir çizgi biçiminde
Uçmalarını gönderen atmacaların kanı.

Yollarındaki fenerleri yakmıştır deniz.
Hançer tek yenilgisini bizden almıştır,
Bakmaktadır oluğunun ülkesinden akşama,
Düşerken kanatlarına tutunan kuşlara.
Ve biz son yenilgimizi ondan almışızdır.

Bir dilencinin sesindeki gri sessizliği
Nedense ürkütüyor, dağcıların göğünü,
Denizleri sırtlarında birer panterle geçen
İp yürekli gemicilerin yüzünü ürkütüyor
Bir hançerin paslanırken çıkardığı gürültü.

D Ü E L L O

Yenilirsem yenilirim, ne çıkar yenilmekten?
Seninle çarpışmak kişiliğimi pekiştirir benim.
Ayak bileklerime kadar bu derezeyim işte,
Yerin yassı taşları tabanımın altında,
Alnımla birleşmekte güneşin raylarından
Hışırtyla geçen kartalların sesleri.
Unuttuğum bir bitkinin yaprakları gibi
Göğsüme değerse kurşunların, ne çıkar?

Bilmem nişancılığı, tabanca kullanmadım;
Ama karşıma alıp seni horoz düşürmek de,
Seni vuramamak da yüreğimi pekiştirir benim.
Ölürsem güzel bir ölü olurum,
Saçlarıma yuva kurar bir anda kirpiller,
Kar, örtmeye kalkışır gökkuşağını,
Ve onurlu, yoksul böceklerin gazetecisi
Ben gülümserken resmimi çeker.

SIRAGÖLLER

Haşhaş tarlaları arasından geçeceksin,
 Beyaz ve mor haşhaşları havaya savurarak
 Yeni bir afyon bulacaksın kendine.
 İşte o zaman beni unutma,
 Şairini, onun şiir yazan ellerini,
 İçine dizilen sıragöllerini,
 Kendi kendine konuştuğun seni,
 Her şeyi, hiçbir şeyi unutma.

Zakkumlar arasından bir şehre gireceksin,
 Aşk şiirleri, tabiat şiirleri, tarih şiirleri düşünerek
 Bir dinamit yapacaksın kendine.
 Korkma, ateşle onu,
 Öldürecek nice balıklar vardır sularında,
 Patlamayla dirilecek nice balıklar vardır.
 İşte o zaman an beni, yaşa beni,
 İşte o zaman beni unutma.

Hatırlanacak çok hüznler bulacaksın,
 Onların tohumunu havaya savurarak
 Uzun bir yolculuk yaratacağısın kendine,
 Her şeyin, hiçbir şeyin yolculuğu.
 İşte o zaman an kendini,
 Kıyılarda bile boğulan seni.
 Bir saz kuşu olarak gezinen hayaletini,
 Çeliğinden kemik oyan gövdeni.

İçinde bir kaçakçı yaşar senin,
 Kayıkla dolaşır göllerinde,
 Beynine tabanca ve şiir satar,
 O kaçakçının bakışını sakın unutma.

B A K I Ş

Yürürken o bakışını bırakma,
kasketin gibi kendine ekle onu.

Dağılan bir kuş kanadı gibi
sarsın alnının arkasını.

Patikalarda büyüyen hışırtilar gibi
yüreğinde büyüt onu.

Ayın savurduğu sessizlik gibi
içine savur onu.

Tut elinden o bakışını.

Çeşmeye götür,
su içir ona.

Çıkını aç,
peynir ver ona.

Dağlara taşı,
rüzgârı göster ona.

Yaşarken o bakışını bırakma.

Yıllarının hazinesi gibi
öfkenin sandığında sakla onu.

ÇOCUK VE ŞEHİR

Başladı işte.
Tozlu yollar bitti, uzun yollar başladı.
Demiryolları başladı gökte,
cambazların dolaşmadığı teller,
o tellere basıp başaşağı yürüyen taşıtlar,
mağaza önlerinde ağrı, kuşlarda düşüş başladı.
Avuçta alın yazısı, saçta kar,
bacalardan diken tütmeye başladı.
Sevda yavrum, sende sevda başladı.

Ne kadar yağarsa yağsın yağmur,
içinin ovasını sel basmıyor burada.
Elmalar bile imrendirmez oldu seni.
Otlaklara, derelere, çayır böceklerine,
ağaçlara bile gücenik oldun.
Yeni ceketine bile kırgınsın şimdi,
kundurana bile uzaksın.
Kendine bile yeniksin, benim eski
benim eskimiş-sevda yavrum.

Yürü, hep yürü, durmadan yürü,
o dağ sana adını vermişti köyde,
bu sokaklar sadece tabelâ sunuyor.
Yürü, boyuna yürü, gün gelir
tabelâları indirirsin köşe başlarından,
kimliğini asarsın onların yerine,
açlıklar seni doyurur,
yoksulluklar seni besler,
büyür sevdan, kendine bile sığmaz.

Y A Z

Yazı deniz kıyısında geçirmek güzel şey,
 Yeniden okunan bir kitabın dostluğunu taşır dalgalar,
 yosunlar, tanıdık satırlar olur.
 Rüzgârın yönünü çevirmek elindedir,
 düğmesine basarsın, susar.
 Güneşi başlatmak ise bütün gün elindedir.

Bir kayığı vardı adamın,
 adını “Hanoi” koymuştu.
 Özenerek, kırmızı boyayla yazmıştı harfleri, kendi eliyle,
 tam iki saatini vermişti bu iş için,
 sabahleyin başlamıştı yazmaya, çaydan sonra,
 biradan önce bitirmişti,
 o kadar dalmıştı ki işine,
 akşamleyin anlattığına bakılırsa
 sabah denizini bile unutmuştu.

Sonra bütün hafta balığa çıktı,
 izmaritler, istavritler yakaladı,
 akşamları evinin bahçesinde pişirdi onları,
 tanıdıklarını çağırıp buzlu rakılar içti,
 işçi yürüyüşlerinin önemini belirtmekten kaçınmadı,
 toplatılan dergilerdeki yazıları savundu,
 bazı kızları kendine hayran bıraktı,
 ortaklarını kırar gibi oldu,
 güzel fıkralar anlattı,
 ay ışığında herkesi geçti yüzmede,
 gece yarısına doğru midye topladı.

Evet, güzel şey yazı kıyılarda geçirmek,
 deniz, batık kalyonların kokusunu getirir,
 konuşacak konular verir insana
 deniz kestanelerinin dikenleri.

Kayıklarımıza “Hanoi” adını koyup
 balığa çıkmaktan başka ne yapıyoruz ki?

YENİDOĞAN

1

Mektupsuz koma beni.
 Bir daha, bir daha yaz adını mektubun sonuna.
 Bana güler yüzünü gönder.
 Yenidoğan'ı anlat.

2

Günün hangi saatte battığını görememiştik,
 tepelerin arasındaydık çünkü,
 sen evlere bakıyordun,
 yüzündeki o çocuksu cesareti inceliyordum ben.

Evler dağları sırtlanmıştı
 korumak için kendilerini çaresizlikten,
 ocaklar yeryüzünün çamurunu yakıyordu.

Klârnetçiler, matbaa işçileri, bakkal karıları dolaşıyordu
 günün battığı saatten sonra sokaklarda.

3

Saçlarının her teli bir dinamit fitilidir
 yokuşları çıkıp yorgunluğa bıraktığın an gövdeni.

4

Mektupsuz koma beni,
 denizi deniz yapan sensin,
 ormanı orman yapan sensin,
 sensin tezgâhta kan dokuyan,
 gözlerinde serçeler yanan,
 bir aşktan bir dünya kuran sensin.

Samanyoluna karışır gün ortasında attığın çığlık,
 hafta sonlarında yaktığın ağıt,
 tabutların ardında yürüdüğün yol,
 koparıp yüreğine attığın başak.

Mektupsuz koma beni,
 yılların sana öğrettiğini sen bana öğret,
 parmaklarının gölgesini gönder.

5

Sevgilim, sevgili dostum,
yaşamayı pekiştiren bir çelik çivi olacak
Yenidoğan'ın acısındaki maya.

Sen o mayadaki umudu gördün.

Yaslar donanmış babaların pencere önlerinde
çocuklarına saksı sulattıklarını gördün.

Cumartesi haftalıksız dönen ağabeylerin
sinemalara kaçak girdiklerini gördün.

Damarlarını fabrikalarda bırakan kızların
nişanlılarında yeni bir yürek bulduklarını gördün.

Nasırların yanbaşıda tarlalar gördün.

Kopan derilerin altında gökyüzü gördün.

Gördün her şeyi,
topladın her şeyi,
acına renk katıldı çeyiz sandığında.

Gülüne dipdiri bir sap takıldı.

6

Mektupsuz koma beni.
Aşkını uzun uzun anlat, utanma anlatmaktan,
senin elin benim elimi tutsun,
birlikte sıçratsın ayaklarımız
Yenidoğan'ın çamurunu,
aynı duvar halısına işlensin ceylânlarımız.

Dostum benim, yokuşlu yolum, düzgün ovam,
günün hangi saatte battığını görememiştik seninle,
tepelerin arasındaydık çünkü,
üstümüze keder çiseliyordu çünkü,
saçak altlarına sığınyordu çocuklar,
her evin eşiğinde sessizlik vardı.

O sessizliğin marşını öğret bana,
gizli bir pınar gibi toprak altında akan
ama bütün kıtaları dolaşan marşı.

BİR MEKTUP

Yıllar bana senin adını unutturmadı dostum,
 gözlerimin içinde duran ve herkese kendini söyleyen adını.
 Senin adını mırıldanıyordum öğle üstü,
 hava o kadar sıcaktı ki, saçlarımın arası bile güneşlerle doluydu.
 dağ çiçeklerinin arasından geçtim, dereye ayaklarımı soktum,
 [durmadan senin adını mırıldandım.

Dostum,
 kaygılar, yolculuk edecek köşe bırakmadı sana,
 toprağın altında bir kulübeye kapattı;
 o kulübenin duvarlarını sessizlikle örmüşler, bu yüzden ses
 [geçmiyor içeriye,
 duvarcılar erimiş malalar kullanmışlar duvarları yaparken, çekülleri
 [küftenmiş, sık sık dağılmış,
 ama sessizliği üstüste koymayı başarmışlar.

Biliyorum, çıkman zor olacak aramıza,
 ama yine de yazmak istedim,
 geçenlerde gölgeni gördüm caddede, beni adım adım izledi,
 oturduğum koltuk oldu sinemada,
 benimle birlikte bir kitabın ilk sayfasını imzaladı,
 denizde çabuk üşüdü, gülümseyerek kurulandı,
 güzel bir gölgeydi, kendini benden esirgemedi,
 içiçe yaşadığım için gölgenle
 yazmak istedim sana.

Her şeyden önce şunu unutma:
 korkuların da tadına varacaksın,
 daha doğrusu, o korkular anlamsız gelmeye başlayacak sana,
 korku bile olmayacak,
 işte o zaman öfkeni kullanabilirsin dostum,
 kayıtsızlıklardan geçerek edineceğin öfkeyi.
 Bunun için genç olman gerekmez,
 sana orta yaşlılardan birçok örnek verebilirim,
 hem hiçbir şeyin vakti geçmemiştir ki,
 daha 1970 yılındayız,
 yılların en gencinde.

Duvarları sessizlikle örülmüş kulübe yapmak kolay değildir,
 o duvarları yıkmak belki daha zordur,
 ama senin gibi bir insan için kulak kesilmek, bizim fısıltılarımızı
 [bile duymak kolaydır,

bana inan dostum,
şimdiye kadar hiç kandırmadım seni,
kolaydır diyorum onurlu bir insan olabilmek.

İki fotoğraf gönderiyorum sana.
Birini bir dergiden kestim,
1919'da Amerika'da çekilmiş, Nebraska'da,
bir zenciye linç edenlerin, yakanların yüzlerini göreceksin,
ama seni bilirim dostum,
o yüzlerin arkasında gizlenen filigranlı hisırtıyı hemen duyarsın
ve geceye nefretin beyaz karıncalarını dağıtan
kutsal alevi hemen hatırlarsın.

Bizim kelimemiz sevgidir,
ama sözlükte nefret daha önce gelir;
elinde çiçeklerle fotoğrafçıya poz verenlerden,
bu eşsiz fırsatı kaçırmamak için başını uzatanlardan,
plâjda resim çektirir gibi kasılanlardan nefret et,
bunlar zavallı kuklalardır diye düşünme,
zavallılar bir zenciye yakabilir belki,
ama tarihin sayfalarına et kokularıyla burun buruna geçmez.
Bu alçakların köpekliği yüreklendiriyor ustalarını,
nefretimiz onların arasından süzülüp sevgiye dönüşecek.

İkinci fotoğraftaki katillere biraz daha acıyarak bakabilirsin.
Vietnam. 1965. Bir Amerikan müzikalini seyreden askerler.

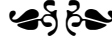
Akıtılmış kanları su diye kullanan pirinçlerin üstünde çektirmişler
[bu fotoğrafı.

Kimbilir, belki başka bir müzikali seyrediyorlardır bugün Kamboçya'da,
yarın bir başka ülkeye taşınacaklardır;
milyarlarını çoğaltmak uğruna bir Bob Hope
ulusal kıyafetler giyerek güldürmek için onları
arkalarından o ülkeye taşıyacaktır.

Kulakları çıgılları duymayacaktır artık,
kolları bağlı beş yaşındaki çocukların şakaklarına namlu dayarken
"Amerikan hayat tarzı"nı yansıtan espriler patlatacaklardır.

Asya ormanlarının yeşil yapraklarından dolar süzülmesine yardımcı
[olacaklardır.

Sevgili dostum,
benim mektubum değil, bu fotoğraflar birer hançer olsun sana,
dünyanın acısından renk kapan birer hançer.
Tükür bu fotoğraflara, duvarlarını kazımaya başla,
taşa sürünen bıçağın sesi bir dinamit gürültüsüne dönecek göreceksin,
içindeki inilti bir haykırış olarak yükselecek dudaklarından.

OĞUZ TANSEL

15 Şubat 1915'te Konya'nın Bozkır ilçesine bağlı Meyre köyünde doğdu. Ortaöğrenimini İstanbul'da Pertevniyal Lisesi'nde bitirdi. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ndeki öğrenimini bitirmeden yeterlik sınavı vererek öğretmenliğe geçti (1938). Akhisar, Amasya, Eskişehir, Konya'da ortaokullarda öğretmen olarak çalıştı. Sağlık nedeniyle emekliye ayrıldı (1969). Ölçülü uyaklı ilk şiirleri Servetifünun ve Varlık dergilerinde çıktı (1937). Yelken, Aydınlık, Yeditepe, Dost, Güney dergilerinde yer alan sonraki şiirleri sevgi, kardeşlik, özgürlük, barış, eşitlik temalarını toplumcu bir çizgide işler, halk söyleyişlerinden ve folklorik öğelerden yararlanır. Titiz dil işçiliği, şiirleri gibi, sonradan derlediği masallarda da göze çarpar. Bektaşî fıkralarını şiir diliyle yeniden yazmış, *Allı ile Fırfırı* kitabına Türk Dil Kurumu Çocuk Yazını Ödülü verilmiştir (1977). 30 Ekim 1994'te Ankara'da öldü.

YAPITLARI

Şiir: *Savrulmayı Bekleyen Harman* (1953), *Gözünü Sevdüğim* (1962), *Bektaşî Dedikleri* (Metin Eloğlu'yla, 1970), *Sarıköz Yolu* (Toplu şiirler, 1986), *Dağı Öpmeler* (1999). Masal: *Altı Kardeşler* (1959), *Yedi Devler* (1960), *Üç Kızlar* (1963), *Mavi Gelin* (1966), *Allı ile Fırfırı* (1976), *Konuşan Balıkla Yalnız Kız* (Toplu masallar, 1985), *Çobanla Beykızı* (Toplu masallar, 1985).

M A Y K U

Aylardan kiraz ayı
 Gözlerime uyku girmez oldu.
 Karanlıkların ürpermesi dolar içime
 Yüreğime ateş düştü Mayku.

İğde dallarından altınlar yağar
 Testisi omuzunda, belinde eli
 Kırangıçların sevinci eteklerinde
 Sevince dağlar dillenmeli.

Burda taş olmuş gelinler kızlar
 “Ayrılık var bir yandan” dudaklarında
 Salla saçlarını öldür beni
 Aklımı bıraktım sulara

Bahar sabahlarının tatlı yağmuru
 Sendedir mânaların en güzeli
 Ay akşamladı gözlerinde.

A Y R I L I K

Bir tren düdüğü çalarak gitti,
 Bıçak bıçak poyraz esti dostlarım.
 Ezildikçe ezen bir dağ içimde,
 Güz sonu bahçesine döndü dört yanım
 Salkım salkım, yumak yumak düşünce.

Salkım söğütlerin düşüncesi bende,
 Acısı yüreğimde ayrı olmanın
 Başımda kavak yelleri eser esmeye
 “Saat on bir veya yarım”
 Salkım salkım hâtıra, yumak yumak düşünce.

Bilinmez bir yolculuğa çıkmalıyım
 Kömür gözlü esmerim, karanfil saçlım;
 Sen bir yana, dünya bir yana.
 Yeni türküler söyleyecek dudaklar,
 Dünya, kötü oldu bir defa daha.

Işıktan dolu dolu, bağlı gözlerim
 Devrilmiş ağaç, kavrulmuş yaprak misali.
 Bıçak bıçak poyraz eser dostlarım,
 Elinden alınmış değneği,
 Kalakaldım.

ŞUNDAN BUNDAN

I

Radyolar söyler günceler yazar
Kitaplar öyle dergiler öyle
Kişioğlu asmış güneşi gökyüzüne
Yıldızları biz vurmuşuz zincire
Sözünü pek güzel ederler
Savaşla olgunlaşmış kahramanlık
Gerekliymiş birbirimizi yemek

II

Ben dağı sırtında taşıyan adamı gördüm
O gün bu gün ölmediğime gülerim
İyiden iyi güzelden güzel
Sıcak yataklarını bırakıp nehirler
Ayaklanmış bir denize akmak için
Buyruğumuza baş eğmişler

III

Allı evlenir Deli Bekir'le
Güllü boşanır İt Oğlan'dan
Ben ağaç diktim başkası apartman
Tümü yurt için ulus için
Yaşasın vatan

GURBETÇİLER

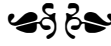
Naz telli turnam, ıraklar yakın,
 Aranızdayım, kalır usumuz geride.
 Meyre'liler, boylu poslu, ergen,
 El öpmeler, göz göze gelmeler...
 Aktaş'tan vurulurlar yola;
 Onbeş olurlar bir konak ötede
 Kuruçay'lı, Sorkun'lu, Dere'li,
 Tez gel ağam, sakın kışlama!

Konya'dan kesilir işçi bileti:
 Manisa'ya, Aydın'a, Adana'ya...
 Tarlalarda ataların alın teri
 Tütünler çapa ister, bağlar çapa.
 Kaç kuşak eridi bu yollarda
 Oğullarımız bizden sonra!
 Telli turnam, nazlı turnam oooy!
 Neye yarar bu güçlü kollar?!...

Beyninizde bi'yol çaksa o ışık.
 Değişir bu nöbet, biter bu gurbet.
 Kölelik kalktı yazar kitaplar.
 Yüreğim paramparça kardaşlar,
 Katlanmazdık İzmir'e İstanbul'a
 Ölümden acı geldi "Almancılık"
 Naz telli turnam ıraklar yakın
 Geliver ağam, gurbetleşme sakın.

BİLİNÇ İŞİĞİ

Sevgi dolu yürekleri,
 Canım dünya çocukları:
 Işık özünden hamuru.
 Mayası kardeşlik, barış,
 Yapalım tükenmez ekmeği;
 Sunalım yeryüzü sofrasına.
 Dağı bağ yapan bu bilinç,
 Güneş olur çalışan ellerde.
 Savaş, kıyım, yıkım korkusu,
 Karartmasın güneşimizi bir daha.
 Özgürlük, barış, kardeşlik
 En köklü, en soylu yasa.

BERİN TAŞAN

1928'de Merzifon'da doğdu. Beş yaşında iken annesini yitirdi. (Babası, *Merzifon Tarihi* yazarı Aziz Taşan, dedesi şair Şeyh Abdürrahim Rumî'dir.) İlkokulu Merzifon'da (1934-39), parasız yatılı sınavını kazanarak ortayı Niğde'de (1940-43) ve liseyi Adana (1944-46) ile Samsun'da (1946-47) okudu. 1947'de Adalet Bakanlığı'nın açtığı sınavı birincilikle kazanarak Ankara Hukuk Fakültesi'ne parasız yatılı girdi. 1951'de fakülteyi bitirdi. İlkın 1954'te İzmir Savcı Yardımcılığı'na atandı. Ardından Şiran (1955-58) ve Karaburun'da (1958-59) savcılık yaptı. 1959'da İzmir Infaz Savcılığı'na verildi. 1965'te Sinop Cezaevi Savcılığı'na gönderildi. 1974'te yeniden İzmir'e atandı, 1985 Ocağında Karşıyaka Başsavcılığı'ndan emekli oldu, avukatlığa başladı ve 1998'e kadar sürdürdü.

Berin Taşan'ın, lisede okurken, heceyle yazdığı ilk şiirleri Yedigün'de (1946-47) çıktı. Daha sonra şiirleri şu dergilerde görüldü. Varlık (1946-48), İstanbul (1946), Kaynak (1948-56), Fikirler (1948-49), Edebiyat Dünyası (1949), Yağmur ve Toprak (1950), Şairler Yaprağı (1956), Yeni Ufuklar (1954-56), Yeditepe (1957-60), Pazar Postası (1957), Dost (1958), Yelken (1959), İmece (1961-65), Ataç (1962), Forum (1968), Soyut (1973-1977), Güney (1973), Türk Dili (1975-80), Varlık (1983).

İlk şiirlerinde aşk, özlem, ayrılık, yolculuk, yalnızlık, ölüm gibi bireysel temleri tatlı bir üzüncü ve derin bir doğa tutkusıyla işleyen Berin Taşan zamanla toplumsal konulara da yöneldi. Anadolu halkının çetin yaşamından kesitler sundu. Çileli köylüleri, ebesiz doğum sancısı çeken kadınları, kahırlı mahpusları insan, halk, doğa ve memleket sevgisiyle beslenen açık ve içli bir deyişle anlattı. [A. B.]

YAPITLARI

Şiir: *Ellerim Gözlerim Yüreğim* (1960), *Yüzünün Bir Yanında* (1969), *Önce* (1985), *Şahdamarından* (Seçme şiirler, 2001). Oyun: *İçerdeki Adam* (1971). İnceleme: *Merzifonlu Şeyh Abdürrahim Rumî* (1975). Araştırma: *Cezaevinden Sonra* (1964), *Ağırcezalı 300 Karar* (1966).

AÇ KAPIYI BEN GELDİM

Korka korka değil usul usul değil
 Elim yüreğimde çarpa çarpa geldim
 Aç kapıyı bak ne diyeceğim
 Bir senin ellerinden bir senin gözlerinden
 Dişlerinden dudaklarından
 Nergisler ocak ayında açtı
 Kendimden bahsetmeyeceğim
 Yediveren güllerden duvardan sarkan güllerden
 Çocuklardan sabah erken okula giderlerken
 Atlardan bahsedeyeceğim
 Kan ter içinde atlardan.

Aç kapıyı bak ne diyeceğim
 Ne kadar küsülü çocuk varsa barıştırdım
 Oynuyorlar.
 Tam kırk çeşit sarmaşık gül buldum
 Penceremin dibinde açacak.
 Ekinleri dolu vurmadı
 Çekirge gelmedi
 Kurak olmadı.
 Yorgunum demeyeceğim
 Bir evimiz olsa demeyeceğim
 Yüreğim daralıyor demeyeceğim.
 Bir baksan gözlerime
 Başını çevirmeyeceksin
 Yürüyüp gitmeyeceksin,
 Elini çekmeyeceksin.
 Bir baksan gözlerime
 Dağda yakılmış ateşler göreceksin.
 Aç kapıyı kim geldi bak
 Bak nasıl havalandı güvercin
 Açmam diyemezsin artık,
 Aç!

ŞİRAN'DAN HABER

Bu kuşun koptu kanatları yine
Yine karın ortasında kaldı
Uçamaz şarkı söyleyemez
Kalbini açamaz kimseye
Rakım bin dört yüz seksen yağın kar
Bu dağlar Gâvur dağları yol vermez
Her gözlerini yumuşta İstanbul'da
Her ellerini uzatışta Kordon
Alsancak rıhtımında gemiler
Daha niye beklerler?
Bir mektup var içinde kapalı bekleyemez
Tellenmiş pullanmış senin ellerin değmiş

Buğulu camların ardında
Bugün bininci defadır resmini yapıyorum
Bir halin var ağlamaklı
Bir halin var mahzun
Bu yürek böyle saatlerde delidivane
Böyle saatlerde yorgun
Dönülmez bir yer değil Şiran
Durmaz uçar bu kuş bir gün kafesinden
Bir gün yine tutacağım ellerinden
Uzanıp gözlerinden öpeceğim
Bir sen böyle beklerken güzelsin
Bir sen canım, bir sen gülüm, bir sen sevdiğim.

K A R A B A S A N

Güneşin önüne bir bulut gelmesin
 Nasıl da seviniyor,
 Nasıl da bayram ediyorlar öyle
 Sanki hiç buluttan çıkmayacakmış gibi.

Göğsümüzün üstünde bir karabasan
 Viyana dönüşünden bu yana
 Yağmuru bahane ediyor
 Rüzgârı bahane ediyor
 Bastıkça bastırıyor
 Sanki hiç kalkmayacakmış gibi.
 Göğsümüzün üstünde bağdaş kurup oturmuş
 Uşağı var,
 Köpeği var,
 Ama niçin geceleri uyku girmez gözüne,
 Bir kuş kanat çırpırsa korkar?

G Ö Z L E R İ N E D O Ğ R U

Her gün yeni bir gezegen yapıp atıyorum
 Gözlerine ne zaman varıp dönecek bilmiyorum
 Ben burda yalnızım
 Kar altındayım
 Temmuz mu yoksa Ağustos mu diyordun,
 Gözlerim ısınsın bir kez
 Kaç ışık yılı bekleyeceğim bileyim
 Ters akan bir nehirim
 Resmini çektim gidiyorum.

MEMLEKETİMDE ÇOCUKLAR

Karakovuk köyünde çocuklar
Suya girerlerken gördüm
Simsiyah çırılçıplak.

Fener kayalıklarında çocuklar
Ben en incesini tuttum
Bıraksam atlayacaklar.

Ulus meydanında çocuklar
İzci giysileriyle gördüm
Durmuş heykele bakıyorlar.

Konak meydanında çocuklar
Elleri mosmor, yüzleri mosmor
Otobüs bekliyorlar.

Elaşlan köprüsünde çocuklar
Katil ırmak niye böyle akıyon?
Gelgiraslı Süleyman'ı vurmuşlar
Kim bu kadar yorgun
Kim bu kadar mahzun?
Eğilmiş suya bakıyorlar.

Memleketimin her yanında çocuklar
Biraz süt, biraz uyku
Sarılmış memelerine annelerinin
Bırakmıyorlar.

MEMLEKETİN HÂLİ

Sürülmüş tarla gibi memleket
Her tohumun başında bir karga, bir köstebek
Toprağa düşmeden havada kapacaklar.
Ne korkup tohumu gömmek toprağa
Ne kırılmak, ne kaçmak
İnatla, severek dokumak kumaşı
Kuşa kurda anlata anlata.

KUMRU, YILDIZLAR, AKAN SU

Balkonda yuvarlak abajurun üstüne
 Yuva yapmak için uğraşan kumru
 Ben de kırk yıldır uğraşıyorum
 Tam yerine otursun diye söz
 Birdenbire can evinden vursun
 Ölümsüz olsun
 Söylenir söylenmez.

Ben de yıldızları taşıyorum kırk yıldır
 On beş yaşında, harman yerinde yatarken
 Her gece bir yıldızla anlaştım.

Suları yatağından çeviriyorum kırk yıldır
 Köy yollarında yalınayak koşarken
 Toprak batardı ayaklarıma
 Tersakan Yedikır'ı niçin güldürmez
 Tek ağaca sığınmış bütün kuşlar
 Akdağ'dan kalkan bulutu
 Ekin biçenlerin üstüne getirsem
 Islak bir tülbent gibi yapışsam alnına
 Bir su sesi duysam.

Kumru çöp taşıyor abajurun üstüne
 Ben kitap taşıyorum
 "Oku" diye başlayan Alak sûresi
 İndiğinden beri
 Biraz daha açabilmek için kapıları
 Topladığım suları, yıldızları
 En altına koydum çeyiz sandığının
 Oğlumun, kızımın
 Takısı olsun diye.

MAVİ BİR KAPAK ÜSTÜNDE YİRMİ DOKUZ YIL

Kesip bir deftere yapıştırmışım özenle
Bir dergide çıkan ilk şiirimi
Mavi bir kapak üstünde 1 Şubat 1946.
Alt sıralara doğru yazmışlar adımı
Ama vakur duruyor bulunduğu yerde:
Ne hırsla bakıyor üsttekilere,
Ne alttakileri hor görüyor.
Bir şubat bin dokuz yüz kırk altı
Yağmurlu, karlı bir gün olmalı
On sekiz yaşında kar ne yapar?
Hele kitapçada tezgâh üstünde
Adını kapakta gördüğü zaman.

En dik yokuşunu Samsun'un
Nasıl koşa koşa çıkıp sonra indim
Denize doğru bıraktım kendimi
Yolcu iskelesinin ucunda
Yağmurla, rüzgârla, karla
Yeniden yazıyorum ne yazmışsam
Yeniden rüzgârda bağıra bağıra.

Mavi bir kapak üstünde gidiyorum
Lise, üniversite, askerlik.
Senin yüzünden kavga yaptım, sınıfta kaldım
Bezdirme, yıldırma, sürgünlük
Şiran, Karaburun, Sinop.
Evlendim, çocuklarım oldu, büyüdü
On dokuz yaşımdan gün almadım daha
Mavi bir kapak üstünde yine liseliyim
Kitapçıdan koşa koşa çıktığım gibi
Mavi bir kapak üstünde düşmeden
Sendelemeyen, geriye dönmeden.

İşçi Kurumunda kayıtsız
Güvencesiz, primsiz, sendikasıız
Yirmi dokuz yıllık ağır işçi
Bir gün ara vermeden,
Rapor almadan, kaytarmadan

Tuttum çocuğum gibi elinden
 Karşıdan karşıya geçerken
 Kapatmak için aradaki açığı
 Hep aynı yere indi yumruğum
 Ne şaşma, ne yanılma
 Af dilemeden, özür göstermeden
 Bir tuğla düşüremedim belki
 Belki de sökemedim sıvayı
 Yirmi dokuz yıldır vurduğum yerden
 Bir toz kaldırmışsam eğer
 Yirmi dokuz yıllık işçiliğim
 Benden sana helâl!

MAYISIN YİRMİ İKİSİNDE

Kale kapısından çıkar çıkmaz
 Bir gül kokusu mu bu yolumu kesen
 Ceplerime dolmuş,
 Saçlarımı tarıyor
 Afla çıkmış gibi sevinçli
 Kızıyla ip atlıyor
 Lisede sınavlara bir gün kala
 Evlerinin önünden geçiyorum
 Pencerede perdenin arkasında
 Gizlice kaçarken yakalasam
 Bana kaç gece yeterdi
 Bir ilk dizesini yazsam
 Bilmediğim sokaklara sapıyorum
 Gülleri aralayarak.

Lisede sınavlara hazırlanırken
 Başlayıp bitiremediğim şiirler
 Dün akşam notlarımın arasında buldum
 İlk çağlardan
 Günümüze kadar
 İmbikten süzüle süzüle
 Önce bir nergis tarlasından geçmiş
 Sonra denizlerden
 Dün gece yüzüne eğilince anladım
 Her gamzenin ortasında aşılı bir gül
 Yüzüm yüzüne değince açılıyor.

T A N I K

Dünyada bir tanışım kalsın diye
Küçükken bıçakla adımı yazmıştım
Merzifon'daki çitlenbik ağacına
Bıçakla kazıdığım yazıyı
Ağaç, suyuyla yudu kuruttu.

Kötü adamın gölgesi olmaz
Tanık bırakmadan gider dünyadan
Gölgesinde otursunlar, tütün sarsınlar
Sıkılınca yaprakların arasından
Gökyüzüne açılınsınlar diye
Sinop cezaevi avlusuna kiraz,
Şiran'da kavak,
Karaburun'da çınar diktim.

Köyden gelen hükümlü betona ısınamaz
Avlu beton
Duvar beton
Hapislik, kaçak tabancayla
Rakı masasında aşka gelip
Tavanı delmeye benzemiyor
Duvarı delemesin
Atına binemezsin
Gün olur bazen
On sene de senin için dersin
Yalnız toprak avluda gezineyim
Elim bir ağaca değsin.

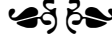
5 Haziran 1977 sabahı
Düğüne gider gibi giyindik eşimle
Sandığa ilk oyu ben attım
Barışa, kardeşliğe evet,
Soyguna, karanlığa hayır!
Sesim yetişememiş demek ki,
Bir oy, bir oy daha gerekli.

Bir tanışım da Çamlıçeşme
Azdavay-Cide arasında orman içinde
Minibüsle önünden geçerken durduk.
Suyunu içtim, yüzümü yıkadım
Kıbrıs'a çıktığımız gündü, hiç unutmam

Kendiliğinden bir şeyler oluyordu
 Çocuklar yollara koşup
 Araçlara selâm veriyordu.
 Bir yaşlı köylüyü görmüştüm orak biçerken
 Pilli radyosunu boynuna asmış
 Haberleri dinliyordu.

Yolculara su taşıdım tahta bardakla
 Sonra çamları gösterdim
 Dağlara doğru yükselip
 Denize koşarak inen
 İlk suyu içer gibi ebeden
 Gözlerini yumup, ölümlerini anarak
 Yeni görüyormuş gibi çamları
 Meraklı bir annenin oynayan elini
 Beşikten seyreder gibi
 Tam gaza basacaktı şoför
 Suyu, çamları düşündü
 Orman içinde çekilen bir birliğin
 Rütbesiz komutanı sanki
 Arkasına döndü birdenbire
 “Ağbi” dedi, “nasıl bırakırsın bu memleketi?”

Kiraz, kavak, çınar
 Seçim sandığı, Çamlıçeşme
 Buğday demetleriyle yola koşan çocuk
 Sinop kalesinin üstünde
 Taşların arasında açan
 Morlu, turunculu arslan ağzı
 Bir de benim bildiğim
 Kulağının memesindeki noktacık ben
 Hepsi de teker teker
 Tanıklık yapacak çağrılınca.

TURGUT UYAR

1927’de Ankara’da doğdu. Bursa Askerî Lisesi’ni (1946), Askerî Memurlar Okulu’nu (1947) bitirdi. Posof, Terme ve Ankara’da personel subayı olarak görev yaptı (1948-58). Askerlikten ayrıldıktan sonra Türkiye Sellüloz ve Kâğıt Sanayii Ankara Şubesi’nde, Sanayi Bakanlığı’nda memur olarak çalıştı. Emekli olunca İstanbul’a yerleşti. 22 Ağustos 1985’te İstanbul’da öldü. “Arz-ı Hal” şiiri 1948’de Kaynak dergisi şiir yarışmasında ikinci oldu. *Tütünler Islak* kitabıyla 1963’te Yeditepe Şiir Armağanı’nı, *Evrenin Yapısı* çevirisiyle (Lucretius’tan Tomris Uyar’la) 1975’te Türk Dil Kurumu Çeviri Ödülü’nü, *Kayayı Delen Incir* kitabıyla 1982’de Necatigil Şiir Ödülü’nü, *Büyük Saat* kitabıyla 1984’te Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü’nü kazandı.

1947’den sonra yayınlanmaya başlayan ölçülü uyaklı ilk şiirlerinin, “kişisel yaşantılarının ve çevresinin izdüşümleri”ni (B. Necatigil) yansıttığı, türkülerden etkilenerek “taşralı bir romantizm”in öğelerini (A. Behramoğlu) taşıdığı, İkinci Yeni anlayışını benimsedikten sonra yazdıklarının ise “hem öz hem biçim yönlerinden çeşitli açılımlar gösteren bir şiir düzeyine ulaştığı” (Ş. Kurdakul) kabul edilir.

YAPITLARI

Şiir: *Arz-ı Hal* (1949), *Türkiyem* (1952), *Dünyanın En Güzel Arabistanı* (1959), *Tütünler Islak* (1962), *Her Pazartesi* (1968), *Divan* (1970), *Toplandılar* (1974), *Kayayı Delen Incir* (1982), *Toplu Şiirler I* (1982), *Büyük Saat* (Bütün şiirler, 1984).
Deneme: *Bir Şiirden* (1983).

GEYİKLİ GECE

Halbuki korkulacak hiçbir şey yoktu ortalıkta
 Herşey naylondandı o kadar
 Ve ölünce beş on bin birden ölüyorduk güneşe karşı
 Ama geyikli geceyi bulmadan önce
 Hepimiz çocuklar gibi korkuyorduk

Geyikli geceyi hep bilmelisiniz
 Yeşil ve yabanî uzak ormanlarda
 Güneşin asfalt sonlarında batmasıyla ağırdan
 Hepimizi vakitten kurtaracak

Bir yandan toprağı sürdük
 Bir yandan kaybolduk
 Glâdyatörlerden ve dişlilerden
 Ve büyük şehirlerden
 Gizleyerek yahut döğüşerek
 Geyikli geceyi kurtardık

Evet kimsesizdik ama umudumuz vardı
 Üç ev görsek bir şehir sanıyorduk
 Üç güvercin görsek Meksika geliyordu aklımıza
 Caddelerde gezmekten hoşlanıyorduk akşamları
 Kadınların kocalarını aramasını seviyorduk
 Sonra şarap içiyorduk kırmızı yahut beyaz
 Bilir bilmez geyikli gece yüzünden

“Geyikli gecenin arkası ağaç
 Ayağının suya değdiği yerde bir gökyüzi
 Çatal boynuzlarında soğuk ayışığı”
 İster istemez aşkları hatırlatır
 Eskiden güzel kadınlar ve aşklar olmuş
 Şimdi de var biliyorum
 Bir seviniyorum düşündükçe bilseniz
 Dağlarda geyikli gecelerin en güzeli
 Hiçbir şey umurumda değil diyorum
 Aşktan ve umuttan başka
 Bir anda üç kadeh ve üç yeni şarkı
 Belleğimde tüylü tüylü geyikli gece duruyor

Biliyorum gemiler götüremez
 Neonlar ve teoriler ısıtamaz yanını yöresini
 Örneğin Manastırda oturur içerdik iki kişi
 Ya da yatakta sevişirdik bir kadın bir erkek
 Öpüşlerimiz git gide ısınırdı
 Koltukaltlarımız git gide tatlı gelirdi
 Geyikli gecenin karanlığında

Aldatıldığımız önemli değildi yoksa
Herkesin unuttuğunu biz hatırlamasak
Gümüş semaverleri ve eski şeyleri
Salt yadsımak için sevmiyorduk
Kötüydük de ondan mı diyeceksiniz
Ne iyiydik ne kötüydük
Durumumuz başta ve sonda ayrı ayrıysa
Başta ve sonda ayrı olduğumuzdandı

Ama ne varsa geyikli gecede idi
Bir bilseniz avuçlarınız terlerdi heyecandan
Bir bakıyorduk akşam oluyordu kaldırımlarda
Kesme avizelerde ve çıplak kadın omuzlarında
Büyük otellerin önünde garipsiyorduk
Çaresizliğimiz böylesine kolaydı işte
Hüznümüzü büyük şeylerden sanırsanız yanılırsınız
Örneğin üç bardak şarap içsek kurtulurduk
Yahut bir adam bıçaklasak
Yahut sokaklara tükürsek
Ama en iyisi çeker giderdik
Gider geyikli gecede uyurduk

“Geyiğin gözleri pırıl pırıl gecede
İmdat ateşleri gibi ürkek telâşlı
Sultan hançerleri gibi ayışığında
Bir yanında üstüste üstüste kayalar
Öbür yanında ben”

Ama siz zavallısınız ben de zavallıyım
Eskimiş şeylerle avunamıyoruz
Domino taşları ve soğuk ikindiler
Çiçekli elbiseleriyle yabancı kalabalık
Gölgemiz tortop ayakucumuzda
Sevinsek de sonunu biliyoruz
Borçları kefilleri ve bonoları unutuyorum
İkramiyeler bensiz çekiliyor dünyada
Daha ilk oturumda suçsuz çıkıyorum
Oturup esmer bir kadını kendim için yıkıyorum
İyice kurulamıyorum saçlarını
Bir bardak şarabı kendim için içiyorum
“Halbuki geyikli gece ormanda
Keskin mavi ve hışırtılı
Geyikli geceye geçiyorum”

Uzanıp kendi yanaklarımdan öpüyorum.

ÇOK ÜŞÜMEK

Bir Kalır uzun resimlerde anısı sakallarımızın
 Urban içinde Üşüyüp Üşüyüp kaldığımızın
 Bir Kalır yanık yağlar kokusu şehirlerde
 Uzun nehirlerle binip uzaklaşmadıkça
 Bir Kalır yabancı yataklarda o oteller
 Meydanlar, heykeller, sizin olmadığınız o her yer
 O çok yalınç gerçekli gelip gitmeler
 Bir Kalır uzun duvarlar ve onların dipleri
 Bir Kalır Yılgin Adamların hep “Evet” dedikleri
 Çok üşürdük hep üşürdük üşümekti bütün yaşadığımız
 Üşürdü ellerimiz, aşkımız, sonsuz uzun sakallarımız
 Tükenir dağınık diriliği kaşintımızın bir gün
 Bir Kalır uzun kitaplarda anısı çok Üşüdüğümüzün

YILGIN

Bir sargın umut yakaladım onu kuşandım
 Serin mavi bir gökyüzü buldum onu kuşandım
 Denize doğru sokaklar gördüm onları da kuşandım
 Üstlerine üstlük seni kuşandım
 Tedirgindim namussuzdum deli deliydim
 Uslandım
 Üç dilim kavun kestim birini ben yedim
 Kavundan üç dilim kestim birini yedim
 Birini sana ayırdım kadın al birini sen ye
 Sabah olsun sabah olsun ilk işim bu
 Öbürünü götürüp civcivlere vereceğim
 Senin bir yönün var orada durur yaşarım
 Bir de acun var ben içindeyim
 Ben içindeyim tüm itlikler sahanda yumurtalar onun içinde
 Orospular içinde Hurşit Bey içinde sen içindesin
 Üç dilim kavun kestim birini sen ye
 Kabağını at Hurşit Bey'i at itlikleri at
 Durup durup sana sesleniyorum

FEDERICO GARCIA
LORCA İÇİN ÜÇ ŞİİR'den

SESSİZ AKAN SULARA GAZEL

Ah işte her şey orda...

Ben severim omuzlarımı birgün
Sırmaları, apoletleri olmasa da.

Ben severim omuzlarımı birgün
Göçen bir maden direğinin altında

Su akar kendir tarlalarından
Ah her şeyim...

Ben severim omuzlarımı birgün
Savaşta, bir başka omuzun yanı başında
Yatakta bir ince omuzun yanı başında.

Yol uzun, hava sıcak
Kırbaçlarım atımı varırım Kurtuba'ya...

İndiğini görürsem birgün sığırcıkların
Ve sürüler halinde, ovaya
İnsanların dünyayı bölüştüklerini hatırlarım
Bir daha...

Sevişirim ölürüm, savaşırım ölürüm
Doldururum çantama kara ekmek ve peynir
Varırım Kurtuba'ya...

OBRAS COMPLETAS

Artık kat'iyyen biliyoruz;
Halk adına dökülen kan
Sapı güldalı güzelliğinde bir bıçaktır.
Dişlerin arasında...
İspanya'da
Ve her yerde...

İÇERİ GİREN'E

2

Kapılarda bıraktılar her şeyleri her şeyleri
Ey üzünç yalnız bir seni mi aldılar içeri

Saatler bir açık deniz gibi kimseden yana değil
Her zaman süslü püslü her zaman oldukça geri

Beni bir su başına götürün bir su başına
Öyle yapın ki sileyim orada hendekleri

Beni şarkılarla türkülerle aşkla donatın
Pırıl pırıl yara almaz olsun bedenimin her yeri

Eski kaleler eski bölümler ve eski çarşılar
Bir coşkunluk diye bir odak diye bulsunlar beni

Ey aklımın tarihi ey su geçirmez gücüm
Unutmadın unutmadın silâh tutan elleri

Seni şu mazgalın nöbetine koyuyorum
Sen bir akşam safası olarak gözetle saatleri

Bana hüznün ver beni kucakla beni hep tazele
Ey üzünç artık nasılsa bir seni almışlar içeri

BÜYÜYÜP GİDEN HÜZÜNE GAZEL

Bir güzel aşk yılının ortasında
Bir kestane ekerim büyür gider

Ortaçağdan bir deniz hartasında
Bir iki harf bulurum büyür gider

Sen bir aklık gibisin sırasında
Boynun ve dediklerin büyür gider

Biliyorum ikimiz arasında
Bir deste gül mü ne var büyür gider

Bize bir mavi kalır büyür gider

Ve içilir bir devin sofrasında
Arayerde bir hüznün büyür gider

YANIK TARLALAR'A

Kim koparır bu üzümleri bağlardan
 Ah tarlalar tarlalar tarlalar
 Şehirden biraz uzakta ve eski hanlardan
 Ah tarlalar tarlalar tarlalar
 Ellerin bir üzüm gibi işler sessiz çalışkan
 Ah elinin altındadır yemyeşil baharlar
 Kim başlattı bu hüznüleri o yanlış bağlardan
 Ah tarlalar tarlalar tarlalar
 Olmamak gibi şehirlerden olmak gibi dağlardan
 Ah gelinli tarlalar gelincikli tarlalar
 Alın başınızı göklere gidin dualardan
 Ah tarlalar tarlalar tarlalar
 Durdum bazı şeyleri söylemek için
 Vakit tamdı
 Hurda bir otobüsü onarmak
 Bir çiçeği sulamak için durdum
 Haritalarda ırmakları maviye boyamak
 Elimde tuttuğum gümüş
 Parılayan altın karşıda
 Bir kahvede bir iskemleye oturdum
 Güzeller güzeli bir çarşıda
 Vakit biraz akşamdı
 Dağlardan birer çığlık gibi geldiler
 Üçer beşerdiler, onbeşerdiler
 Elleri kalın ve silâha alışkın
 Çiçeksiz ve tırnaksız parmaklarıyla
 Elleri kalın kalın ve duaya alışkın
 –en güzel döneminde aşkın–
 Dağlardan geldiler.
 Çul çaput ve saç sakal halinde geldiler
 Garları, otobüs duraklarını, otelleri
 Pazarları, bankaları, caddeleri
 Ve zoraki karmaşıklığını gördüler
 Kan dökmenin ve ucuza gitmenin
 Hatırla beni!
 Hep onları bekledim
 Ağzımda kullanılmamış bir ses
 Elimde bir bıçak
 Şehir bir ihanet gibi karşımda
 Ah tarlalar tarlalar tarlalar

ACININ TARİHİ

kalın ve karanlık bir çatı merdiveni gibi
 giderilmez eksikliğini tanırım onun
 suyun bardakta duruşu gibi
 bir öfke usul usul büyürken kuytuda
 yemyeşil bir çayır görünümündedir
 haziran ortasında bir gümüş lüfer
 büyüğü bir fotoğraf bir gümüş çerçevede
 ve evinde hemen hazır bir silâh
 böyle kargaşalı günler döneminde
 beşer onar koparılan bir takvim sanki
 bahara

bunlar güzel şeyler biliyorum
 herkes de biliyor kuşkusuz
 ama ne kadar güzel ne kadar güzel
 serçenin kış günü yemidir
 alını akıtmalı bir atla düğüne gitmek
 ayışığı penceresi, bir güzel insan sesi
 ama ne kadar güzel
 kırdada bir oğlak kadar
 kırlada bir türkü kadar
 rüzgârda kuruyan tülbent kadar
 oysa gece tam yarısıdır bir günün
 ve daha güçlüdür gündüzden

ben şimdi diyorum ki bir bak şu alanlara
 sokaklara köprülere kiremitsiz damlara
 taşlara sopalara amanvermez silâhlara
 şehir haritasına trafik lâmbasına kan içinde adamlara
 kan içinde adamlara
 kan umutsuzluktur
 ona kendini hazırla
 ne kadar yalnız olduğumuzu hep hatırla
 açlıkları yoklukları kırımları
 –örneğin sensiz olmak ömrümün bir akşamında–
 bir bölgeden birine giden orduları uçaklarla
 yalanlar ihanetler karmakarışık limanlar
 iki şeyin apansız karşı karşıya geldiği dünyada

ben şimdi diyorum ki
buna inanmak gerek
bir susam gibi boyuna sulamak umutsuzluğu
ve direnmek
hep direnmek devam etmek adına

diyorum ki acılığı eksilmesin ağzımızdan
boyuna tükürmek için
boyuna

ACININ COĞRAFYASI

kente kapandık kaldık tutanaklarla belli
sirk izlenimlerinden seçmen kütüklerinden
yüzlerimiz temmuzdan ötürü sallanır ve uzar
ve her köşe bir tuzaktır
birer darağacıdır her meydan saati
öğle vaktini kesinlikle gösteren
oyşa hep güçlü dağları görmenin zamanıdır

çılgılığım uzun uzun kalır içimde
yani güller giyinmiş bir adam nerde ben nerde
rüzgâr bir dirimi dört yöne bölerken tepelerde
ve gece duruşmasından yeni çıkmışken
sabahın terazisi eksik tartar gölgemi

artık öyle açık ki kuşkuya yer yok
kim gelirse gelsin acıya hep yer vardır
tutanaklarda duvar diplerinde ve bazı yerlerde
örneğin çukurova ve mekong köylerinde
acıdır ağacın gölgesini yapan
bunu herkes bilir

kutsal acı beslegen acı sütünü emiyoruz
yatıyoruz seninle terli döşeklerde
saati seninle kuruyoruz bir çalar saati
sen donatıyorsun kalbimizi
kalbimiz çoğu zaman yeterli ve ürkek
kendi çoğunluğunu kendi üreterek

kente kapandık kaldık iki cadde iki alan bir saat
 mutsuzluk acıya varana kadar
 artık yeminimiz bir tatar gölgesi gibi
 öyle bir gölge ki belki çok dardır
 kısa vakitlerinde aceleci akşamın

artık öyle açık ki kuşkuya yer yok
 acıya hep yer vardır aramızda
 dört cepli yeleğim aynı kolaylıkla taşır herşeyi
 bozuk paraları da umutsuzluğu da
 aynı kolaylıkla tutmuş gibi olurum
 güneşin yedi renk ayasını

biliyor musun güçlü dağları görmenin zamanıdır
 şimdi bir bağırırsan çok iyi biliyorum
 ya da üst üste silâh atsan
 kent tepinir belki bütün kuşlar uçar
 belki değil mutlaka
 ama
 bir tanesi mutlaka kalır

G Ü L Ü N K A N I N D A N

gülsuyu, gülün kızkardeşi özbeöz
 bir buğu olarak tenlerde uçuşan

gülyaprağı, gülün çocuğu özbeöz
 yaşarmış gibi hep kendi okşanan

güldalı, dikenli ama güllü
 ince dirençli ve kahraman

yeni bir soydandı yepyeni
 kendi mezarında kendi açan bir güldü ilhan
 sabah da kırmızı akşam da kırmızı
 hep kırmızı kalacak solmadan

evet “süslü püslü ve şık bir bayan”
 en güzel reçelleri yapıyormuş gülün kanından

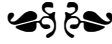
SONSUZ VE ÖBÜRÜ

en değerli vakitlerinizi bana ayırdınız
sağolunuz efendim
gökyüzünün sonsuz olduğunu bana
öğrettiniz öğrendim
yeryüzünün sonsuz olduğunu öğrettiniz
öğrendim
hayatın sonsuz olduğunu öğrettiniz
öğrendim
zamanın boyutlarının sonsuzluğunu
ve havanın bazan kuşa döndüğünü öğrettiniz
öğrendim efendim

ama sonsuz olmayan şeyleri öğretmediniz
efendim

baskının zulmun kıyımın açlığın
bir yerlere kısıtılıp kalmanın susturulmanın
aşk mutluluğunun ve eski hesapların
aritmetiğin bile

bunları bulmayı bana bıraktınız
size teşekkür ederim

ALİ YÜCE

1928'de Hatay'ın Yayladağ ilçesine bağlı Hisarcık köyünde doğdu. On beş yaşına kadar köyünde çobanlık yaptı, ilkokulu dışardan bitirdi (1946). Ortaöğrenimini Düziçi Köy Enstitüsü'nde (1952), yükseköğrenimini uzun süre Hatay'ın çeşitli köy ve kasabalarında ilkokul öğretmenliği yaptıktan sonra İngilizce öğrenip dışardan sınava girerek Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü İngilizce Bölümü'nde tamamladı (1961). İngilizce öğretmeni oldu. Antakya Ticaret Lisesi'nde çalışırken 1977'de emekliye ayrıldı.

Halk Çağı kitabıyla 1980'de Nevzat Üstün Şiir Ödülü'nü, 1982'de Yeditepe ve Türk Dil Kurumu ödülleri, *Şiir Sıcağı* kitabıyla 1985'te Ö. F. Toprak Şiir Ödülü'nü kazandı. *Şeytanistan* adlı romanıyla 1975'te Milliyet Roman Yarışması'nda mansiyon, "Olmaca" adlı şiiriyle 1994'te Palermo Akdeniz Ülkeleri Uluslararası Altın Madalya Şiir Ödülü'nü aldı. Kendisine ayrıca Evrensel Kültür Merkezi Emeğe Saygı Ödülü (1996), Damar Dergisi Edebiyat Emek Ödülü (1997), Edebiyatçılar Derneği Onur Ödülü (1998) verildi.

İlk şiirleri İkinci Yeni anlayışı içinde öykünme ürünü olarak nitelendikten sonra, değişik bir yapıda, ilginç benzetiler ve sözcük oyunları ile örülmüş, şaşırtıcı yergi ve taşlama öğeleri taşıyan, toplumsal eleştiri yüklü özgün bir şiire ulaştı.

YAPITLARI

Şiir: *Boyundan Utan Darağacı* (1976), *Halk Çağı* (1981), *Ortadoğu Şiirleri* (1983), *Şiir Sıcağı* (1984), *Antakya Çarşıları* (1986), *Şiir Tufanı* (1989), *Taş Tanrılar* (1990), *Asılacak Kitap* (1991), *Yunuslama* (1991), *Havalı Meryem* (1994), *Sevgim Servetimdir* (1997), *Aşıktır En Yüce Makam* (2000). Roman: *Şeytanistan* (1976), *Siskent* (1997). Deneme-inceleme: *Şiirin Dili, Yapısı, İşlevi* (1975). Çocuk: *Topun İçindeki Dev* (2000).

D E D E

Pipo gözlük bere boyunbağı baston
Yüz çizgi damar sinir siyatik diz
Merdiven öksürük ıhlamur yün kuşak
Aspirin nargile bronşit tesbih
Şubat hanım mangalı karıştır palto
Minder alt katta emekli polis kızım
Kapıya bak nasılsınız yünlü geceler
Siz de nasılsınız ben eskiden
Böyle mi idim zaman testere

Muhsin bey vardı bir gece kafaları
Çektik iyi mi sonra nasıl oldu bilmem
Bıyıklarım terleyiverdi bana bir şeyler
Oluyordu tabancam dolu olarak amma
Baba adamdı muhsin bey güldü sevda
Düşmez başına bana bak mahmut dedi
Seni severim ya nöbetçiyim damarlarımda
Yasa dolaşıyor bu gece nöbetçiyim
Yap ya bu gece değil şarap gibi kız
Hem seviyorum hem titriyorum tabancam
Dolu olarak sonra kayınpeder
Düğünde oynadı kaykıla kaykıla

Yün eldiven yün tabak yün çatal kaşık
Beni biraz ileri çek duvarı geri it
Gelirken çakmağıma taş getir ahmet
Yün yorgan yün döşek yün yastık
Sinir öksürük pipo bronşit nargile
Etleriniz soğuyor kefeniniz yünlü
Mü olsun pamuğu sökün yerine yün dikiş
Bu su niye acı sen kimsin şu buzu
Soğut şu ateşi ateşle hanım gömütümü
Isıt kızım tabutumu süsle ben eskiden
Böyle miydim zaman testere

EGEMENLİĞİM KOYNUMDA

Mevsim iyice gurbet vakit iyice yabancı
 Ben iyice Ali'yim ellerim koynumda
 At gibi atlar kız gibi kızlar
 Gülerken sesleri gıcır gıcır yeni
 Günaydın desem sesim ağzımı sıkar mı

Mevsim iyice çukur vakit iyice yokuş
 Ben iyice yorgunum ayaklarım koynumda
 Başımda saçım ağzımda sesim üşümüş
 Düşümde yağmur satan Antakyalı bir çerçi
 Kişneyen bir bulut yastığımın altında

Dışarda takvimden kaçmış bir mart ayı
 Ben iyice sıkıntıyım yumruğum koynumda
 Karanlığı söküp söküp diyor bir kedi
 Çiğneyip tükürüyor sevgileri bir köpek
 Kargalar kuru bir ağacı kandırıyor yurdumda

İstanbul iyice İstanbul Keşan iyice Keşan
 Ben iyice öğretmenim acılarım koynumda
 Başımda saçım ağzımda sesim ağarmış
 Elimde diş sıkan bir tebeşir izmariti
 Köpeksiz bir dünya çiziyorum tahtaya

Ankara iyice Ankara Asarcık iyice Asarcık
 Ev gibi evler suç gibi suçlar yassı dünya
 Karanlığı kuş südüyle besleyen insanlar
 Gülerken sesleri niçin buruş buruş
 Düşümde uyku satan Texaslı bir çerçi
 Ben iyice Türk'üm egemenliğim koynumda

TELEFON

Ben iyice gurbet miyim artık
 Bir horozun sesi ıslah mı ne
 Karga mıdır güvercinin iç yüzü
 Bir otobüs devrilince
 Babam ne eker gök yüzüne
 Bir tren bir dağı delince
 Anam ne kucaklar

Bir kızın saçları çağıldıyor
 Siz iyice sağır mısınız be
 Bir turna göklerimi eskitirken
 Anam hangi entarisini giyer
 Bir kağıt bir yokuşu çıkarken
 Babam hangi sigaranın dumanı

Rakı içtim şarap içtim gurbet içtim
 Telgrafın tellerine gemiler konar
 Siz iyice kör müsünüz ne
 Alo sen misin Selim Çavuş
 İstanbul aman bir büyük bir güzel
 Nasıl yapmışlar ya be

Çaldı beni bir kaval öttü beni bir kuş
 Saçından ince ses çıkardı bir kadın
 Bir horoz karanlığı kekince
 Kahkahanızın iç yüzü hıçkırık mı ne
 İstanbul'da kaç tane gök yüzü var
 Ben tek başıma sayamıyorum
 Selim Çavuş gel be

ORTADOĞULU ÇOCUK

Ekmeğin küf senin
 Ortadoğulu çocuk
 Suyun sası
 Denizine işemiş
 Sömürgeci donanması
 Adına bilim demiş

Gözlerin yeşil senin
 Saçların sarı
 Yurdunu yuvanı yemiş
 Sömürgeci canavarı
 Adına uygarlık demiş

Ya sana ne oluyor
 Ortadoğulu kavak
 Her yaprağın bir düşünce
 Esmiyor başında yel
 Ötmüyor dalında serçe
 Adına özgürlük demiş

Kül çığlıkları geliyor
 Yanmış yakılmış evlerden
 Şiirimi önüme eğiyorum
 Bilgin amca görmüyor
 Kendini işine vermiş

Anladın mı güzel çocuk
 Sen doğmadan bin yıl önce
 Azığını kimler yemiş
 Öğrenmeden gitme sakın
 Barbarlığın adı neymiş

ÇİÇEKLEME

Antakya'da
Asi kenarında şimdi
Kızlar çiçek suluyor
Yel estikçe çiçekler kız
Kızlar çiçek oluyor
Ben bu şiiri yazarken
Kalemime kuşlar konuyor

Ankara Kızılay'da şimdi
Çocuklar çiçek satıyor
Buruşmuş çiçek gibi boyunları
Gözümüzün içine bakıyor
Bir tane almadan geçmeyin
Küçülmüş gözlerine güneş
Kızarmış şiş gibi batıyor

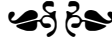
Anadolu'da şimdi
Kadınlar kilim dokuyor
Gözleri menekşe tarlası
Sesleri tarakta iplik
Nakışları türkü yapıyor
Türküleri nakış mekik

Almanya'da fabrika bacaları
Gece gündüz tütüyor
Paydos zili çalınca
Almanca açıyor çiçekler
"Kuşlar Almanca ötüyor"
Almanya'da fabrikalar
İnsanı çiğnemedi yutuyor

Dünyada şimdi
 İnsanlar uygarlaşmış
 Birbirini uygarca sokuyor
 Casuslarla bilginler
 Geç yatıp erken kalkıyor
 Dünyadan habersiz çocuklar
 Kolkola ip atlıyor

Ortadoğu'da şimdi
 Saatine bakıyor bir gerilla
 Kan tere batmış bir tiren
 Öksüre öksüre perona giriyor
 İçinde ne var ne yok
 Koyanlardan başkası bilmiyor
 Üç yaşlarında bir çocuk
 Babasının kopmuş kolu
 Kesilmiş bacağıyla oynuyor

Güleç yüzle başlayan bu şiir
 Niçin somurtarak bitiyor
 Dünyanın öbür ucunda
 Bir çocuk ağlasa hafiften
 Anasından önce şiir iştiriyor
 Böyle havalarda şiir
 Beni bile dinlemiyor

CAN YÜCEL

1926'da İstanbul'da doğdu. Ortaöğrenimini Ankara Erkek Lisesi'nde bitirdi. Yükseköğrenimine Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Klâsik Filoloji Bölümü'nde başlayıp İngiltere'de Cambridge Üniversitesi'nde sürdürdü. Bir süre yurt dışında yaşadı. Londra'da B.B.C radyosu Türkçe servisinde çalıştı. Döndükten sonra geçimini turistlere kılavuzluk yaparak sağladı (1963-65). İstanbul'a yerleşmesinin ardından, yazı ve çeviri çalışmaları yoğunluk kazandı. 12 Mart döneminde iki kitap çevirisi yüzünden toplam 15 yıla mahkûm edildi. Adana cezaevinde 1974'e kadar yatıp aften yararlanarak çıktı. O tarihten 12 Ağustos 1999'da İzmir'de öldüğü güne değin, yoğun bir yaratıcılık dönemi geçirdi. Yazdıkları bir siyasal kimlikle iç içe toplumu etkiledi ve yaygın bir üne erişti.

1950'lerdeki ilk şiirlerinde belirtileri bulunan, yeni bir deyiş tadı kazandırma çabası ve söyleyeceğini alaycı bir bakışla dile getirme eğilimini, dünya şiirinden yaptığı çeviri pratiğiyle daha da geliştirdikten sonra, 1970'i izleyen yıllarda halkın sözcülüğünü yapacak, siyasal ve toplumsal gerçekler karşısında "düşüncelerini, duygularını, öfkesini doğal bir dışa vuruşla şiire yansıtacak" (M. Fuat) kapsayıcı bir düzeye getirdi.

YAPITLARI

Şiir: *Yazma* (1950), *Sevgi Duvarı* (1973), *Bir Siyasinin Şiirleri* (1974), *Oğlum ve Ölüm* (1976), *Şiir Alayı* (Toplu şiirler, 1981), *Rengâhenk* (1982), *Gökyokuş* (1984), *Beşibiryerde* (Toplu şiirler, 1985), *Canfeda* (1985), *Çok Bi Çocuk* (1988), *Kısa Devre* (1990), *Kuzgunun Yavrusu* (1990), *Gece Vardiyası* (1991), *Güle Güle-Seslerin Sessizliği* (1993), *Gezintiler* (1994), *Maaile* (1995), *Seke Seke* (1997), *Alavara* (1999), *Mekânım Datça Olsun* (1999). Yazılar: *Düzünden* (1994), *Ve Can'dan Yazılar* (1995). Çeviri: *Herboydan* (1959).

SEVGİ DUVARI

Sen miydin o, yalnızlığım mıydı yoksa
 Kör karanlıkta açardık paslı gözlerimizi
 Dilimizde akşamdan kalma bir küfür
 Salonlar piyasalar sanatsevicileri
 Derdim günüm insan arasına çıkarmaktı seni
 Yakanda bir amonyak çiçeği
 Yalnızlığım benim sidikli kontesim
 Ne kadar rezil olursak o kadar iyi

Kumkapı meyhanelerine dadandık
 Önumüzde altınbaş altınzincir fasulye pilâkisi
 Ardımızda görevliler ekipler hızırpaşalar
 Sabahları açıklarda bulurlardı leşimi
 Öyle sıcaktı ki çöpçülerin elleri
 Çöpçülerin elleriyle okşardım seni
 Yalnızlığım benim süpürge saçlım
 Ne kadar kötü kokarsak o kadar iyi

Baktım gökte bir kırmızı bir uçak
 Bol çelik bol yıldız bol insan
 Bir gece sevgi duvarını aştık
 Düştüğüm yer öyle açık öyle seçik ki
 Başucumda bir sen varsın bir de evren
 Saymıyorum ölüp ölüp dirilttiklerimi
 Yalnızlığım benim çoğul türkülerim
 Ne kadar yalansız yaşarsak o kadar iyi

VATANDAŞ

Koçan gibi oturuyorsun içimde reis
 Ne topraksın sen ne gök ne bulut
 Ne de insana benziyorsun
 Koçan gibi oturuyorsun içimde
 İyidir diyorlar
 İnanmıyorum.
 Hoş kötü deseler de kabulüm
 Ama göz göze geliyoruz da bâzı
 Dağda bayırda pazarda
 Kahroluyorum reis
 Kahroluyorum.

YENGEÇ VÂRİ

Deniz öyle yakın ki korkunç kalabalığıyla
Dost yakamozları bile unutup
Koşuyorum yengeçler gibi kendime doğru
Kumun üstünde yazılarla ayak izlerim...

Belki de ben ömrümde ilk defa bu gece şairim
Ne köy ne kent olurmuş yalnızlıktan öğrendim

Şimdi çiy kuşu ötsen de biliyorum gayri
Poyrazın ergeç kumları dümdüz edeceğini.

SARHOŞLUĞUN BAHARI

Kibrit çakıyorsun karanlıkta badem çiçeklerini görmek için
Mart denizlerinde tedirgin, bir çift sarnıç gemisi gözlerin
Bir iş açacaksın başımıza, yangın mı olur artık bahar mı?

VOLİ

Sırılsıklam bir gökyüzü çıktı ağlardan
Masmavi bütün balıkçılar

POYRAZDAN

Çınar diye bir ağaç var çarşının reisi
O çalıyor neyse işte o yeşil şeyi
Adaçayı en püfteni gelen müşterilerin
Püfür püfür işliyor poyraz dükkânları

Kediler eskiden beri camgüzelleridir
Ve huysuz oluyor Bizans beyleri
Yıllar yılı bir odaya kapanmaktan mı nedir
Denize bakan camlarda gezinmeleri

Taşı kaldırdım altından bir ölüm kaçtı
Zangoçundur kendi olmadığına göre
Kolay mı tutup ucundan çanların
Kargaları martı etmek bir gecede

Hindibağlar lâbadalar ebegümeçleri
 Ve faltaşlarının üstünde biten bir çingene
 Torbası bıçağı ve bıçkın gözleriyle
 Bir kastı var dünyanın yeşil örtüsüne

Bu ada ki bir azizler dağından
 Sıkılıp birgün denize kaçmış
 Bir put yani toparlayıp bütün mumları
 Kilisenin önünde bir sergi açmış

Gece de açık dursun sandal bedesteni
 Uzak yerden gelenler oluyor
 Uykuda ağır düşte hafif
 Bir ay bir yıldız bir poyraz esiyor

Bİ SEN EKSİKTİN AYIŞIĞI

Bileklerimizi morartmış yeni Alman kelepçeleri,
 Otobüsün kaloriferleri bozuldu Kaman'dan sonra,
 Sekiz saat oluyor karbonatlı bir çay bile içemedik,
 Başımızda perensip sahibi bir başçavuş,
 Niğde üzerinden Adana Cezaevine gidiyoruz...

Bi sen eksiktin ayışığı
 Gümüş bir tüy dikmek için manzaraya!

Y A ' U

Elektrikler söndü dün gece,
 Zorbela toplayıp satrancın taşlarını
 Mecburen yattık.

Simsiyah kediler gibi dolaşüyor koğuştta
 Uyuyan dostların nefesleri.
 Dolaşsınlar azıcık!

Tam ben de eve doğru açıliyordum
 Şırdatmadan hiç kürekleri,
 Yanmaz mı o tepemdeki yüz mumluk ışık!

Bir kürek mahkûmunu Boğazda sandal sefasına
 Haklılar, bırakmazlar tabji ama...
 Ya'u ne güzel şeymiş meğer karanlık!

M A R E N O S T R U M

En uzun koşuysa elbet Türkiye’de de Devrim
O, onun en güzel yüz metresini koştu
En sekmez lüverin namlusundan fırlayarak...
En hızlıydı hepimizin,
En önce göğüsledi ipi...

Acıyorsam sana anam avradım olsun,
Ama aşk olsun sana çocuk, AŞK olsun!

E L T U T U Ş A T U T U Ş A

Ne kadar çok elimiz varmış meğer!
İlkin, senin elinle tutuşan benimki
Sonra çocuklarıncı
Gençlerinki
Tekel İşçilerinininki
Sonra, ellerin elleri...
Ne kadar çok elimiz oldu, baksana,
Tutuşa tutuşa
Bir orman yangını gibi!

H A Y I R D U A

N’oluyoruz diye kabaca sordum,
Nârin Bey gelecekmiş, onu bekliyorlarmış...
Dört vatandaşımız dinelmiş kapının orda,
Allah bağışlasın, dördü de ali-nâzik,
Bellerindeki emaneti yokluyorlar ikidebir...
Debormanlar havlıyor,
Mersedesler gidiyor, mercedesler geliyor.
Kapılar açılıp açılıp gümm kapanıyor,
Motorlar ısıtılıp, namlular soğutuluyor,
Devriye geziyor kartallar tepemizde,
Pike vaziyetleri...

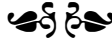
Bunca külfet, bunca zahmet
Canı tatlı bir muhteremin
Eceliyle ölmesi için...
Başka ne denir, allah muaffak etsin!..

İ Ğ N E L İ

Anam babama âşık olmuş,
 Babam da anama.
 Gezelim bu çarşamba demiş babam.
 Sur-dışlı anam, öyle şık bir fistanı yok,
 Ablasının nişanlığını istemiş ödünç,
 Teyzem daha toplu, oturmamış üstüne entari,
 Teyelle, iğneyle ayarlamışlar üstüne anamın.

Babam, kavilleri üzre, gelip Topkapı dışındaki evlerine,
 Anamı alıp, kaçbir tıramvaylan aktarma,
 Bebeğe götürmüş o Afrodit'i.
 Bebek sırtlarına çıkmışlar.
 Babam oturtmuş anamı çayıra,
 Denizi göstermiş,
 İyi şeylerden söz etmişler,
 Derken öpecek olmuş anamı,
 Anam çoktan râzı.
 Babam el atınca orasına, burasına,
 Fistandaki iğneler batmaz mı eline!
 Ay! demiş bağırmış babam...

O gün, o çayırdaki, o an
 Düştüğüm için ben anamın imgelemine,
 Yaşamda da, şiirde de
 Böyle iğneli konuşmaklığım.

NIHAT ZİYALAN

1939'da Adana'da doğdu. Adana Erkek Lisesi'nin ikinci sınıfındayken öğrenimini yarıda bırakıp Adana Şehir Tiyatrosu'nda oyuncu oldu. Ankara Sanat Tiyatrosu'nda da oyunculuk yaptıktan sonra çocukluk arkadaşı olan Yılmaz Güney'in isteğiyle sinemaya geçti. 150'ye yakın filmde irili ufaklı roller oynadı. Sinemada seks filmleri furyası başlayınca, 1980'de işçilik etmek üzere Avustralya'ya göç etti. Emekli olduktan sonra kendini tümüyle yazmaya adanmıştı.

Yeditepe, Yeni Ufuklar, Pazar Postası, Dost gibi dergilerde yayınlanan ilk şiirleri, İkinci Yeni anlayışı içinde görüldü. Sonradan yazdıklarıyla “yaşamına bağlı duyarlıkları işlediği”, “yeni bir kişilikten sesler getirdiği” (Ş. Kurdakul), “yalın, özlü, toplumsal ve kişisel konuları bütünlük içinde işleyen bir şiire yöneldiği” (A. Behramoğlu) öne sürüldü.

YAPITLARI

Şiir: *Asık Yüzlünün Biri* (1963), *Güvercin Uçuşu* (1977), *Avustralya'dan Şiirler* (1985). Roman: *Güneşle Damgalı* (1999). Öykü: *Kısa Pantolonlu Sevdâ* (2001).

A İ L E

çocukluğumda ne gördüm deme
 rahat uykuları
 eve sinmiş baba kokusunu
 yıkamasını seni ananın
 kardeşlerinin ortalığı bağirtmesini
 birlikte bir yemeğin yenme sesini düşün
 büyümenin
 alıştırmak olduğunu yaşama
 çarptıkça bir yerlere anlarsın

zamanıdır der çiçek tozlarınca uçuşur
 dağılıp saçılırsın bir başka toprakta açmaya
 analar babalar gözlemeye koyulur yolları
 bir gelen var mı uzaklardan
 büyümenin alıştırmak olduğunu yaşama
 çarptıkça bir yerlere anlarsın

ölümler geçmiş i küllendirse de
 zaman zaman anımsarsın
 kim nerede ben neredeyim diye
 göçüp giden yaşamı düşünüp dalmışken
 mevsimsiz bir kelebeğin havayı boyayarak akmasına karışırın
 karışırken yeni doğmuş çocukların kokusu
 burnunun ucundaki
 babaocağı kokusuna

BA Ğ R I Y A N I K

umuttan bir kabzayı sıkıyorum
 üstü kır çiçekleriyle süslü
 içimin ateşi avcuma vuruyor
 gölgeye koyuyorum avcumu

kızlığı bozulmamış bir şafak istiyorum
 görsün düşman
 söktükçe gökyüzünü
 avcumu terleten kabzayı
 görsün
 uçuklasın dudağı
 uyan deniz

omuz omuza vuruşmanın zamanıdır
uyan deniz, kalk gel yanıma
omuzunu yasla omuzuma

acılaş akan su, kimse içemesin seni
geri gelmesin tadın kurtuluşa kadar
sakın serinletme beni
umudun kabzasını bıraktığım zaman

dayan döşüm, bir geminin önünce ileri ver kendini
dayan döşüm
seni görsün ve koşusun herkes
görsün seni düşman
uçuklasın dudağı

yeni doğmuş çocuğumca koklayıp öpemezsem güneşi
ölürsem
kır çiçekleriyle dikin kefenimi
elbet bulur rüzgâr gözü açık yatan birini
eserr
eserrr
estikçe vurur bağrıma kır çiçekleri

ORADAYIM

yeşermez toprağımın gülüsün
sırılsıklam terimi saran rüzgâr
sırılsıklam terimi açan bir yudum dağ suyusun
düşman bil benim aşacağım yolları aşıp geleni
benden selâm getireni
sakın kanma çiçeğine
düşman bil
vuruyorum son baltayı oradayım nerdeyse

umut içimde sulanan bir köktür, düşman görür
baltamın ağzınca sevmektir işim seni, düşman görür
sana gizli yerlerimi anlatırlar
kanma
burdan oraya vurur gölgem
serinle gölgemde

yeşermez toprağımın gülüsün
 terimi açan bir yudum dağ suyumsun
 zindanı süslemişler
 zinciri parlatmışlardır
 sakın kanma

oradayım
 saçının örgüsün çözmeğe
 aralamağa perçemini
 kumru gözlerine ağıt inmiş
 kumru gözlerin silmeğe

VURUL KALBİM

nicedir şafak kalbi vuruk söküyor
 şafak nicedir utanarak;
 su kızardı ağlamaktan
 vurul kalbim.
 çiçeğim açmaz oldu
 bulutum gök arıyor kendine
 bakışların kalbi vuruk,
 yitti dağlarımın heybeti
 vurul kalbim.
 işte bağırmı söken kerpeten
 işte kardeşin kardeşe ettiği
 işte hapsolan saçımın karası
 vurul kalbim.
 satır kalkar ve iner utanarak
 alını öper yer
 kan akar sulayarak;
 sen de yürek taşıyorsun, korkabilirsin kalbim
 kork, ama vurul
 vurul kalbim.

Asım Bezirci Edebiyat tarihçisi, eleştirmen, denemeci ve çevirmen. 1927'de Erzincan'da doğdu. İlkokulu Erzincan'da, ortaokul ve liseyi parasız yatılı olarak Erzurum'da okudu. 1950'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldu. Aynı yıl, Gerçek gazetesinde yazarlığa başlayan Bezirci, 26 yıl boyunca muhasebecilik yapmak zorunda kalmasına karşın örnek bir çalışkanlıkla çok sayıda ürün verdi. Ataç'ın öznel/izlenimsel eleştiri anlayışına karşı nesnel/bilimsel eleştiri çıığırının açılması için büyük çaba sarf etti. Başta Nâzım Hikmet olmak üzere tanınmış birçok yazarın eserlerini derleyip yayına hazırladı. 2 Temmuz 1993'te Sivas toplukuyumunda 34 ilerici aydın ve sanatçıyla birlikte katledildi. Bezirci'nin bütün eserleri yayınevimizce yayınlanmaktadır.

Kemal Özer Şair, yazar. 1935'te İstanbul'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da yaptıktan sonra, 1955-60 arasında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde öğrenim gördü. Cumhuriyet gazetesinde, Karacan Yayınları'nda çalıştı. Kitapçılık ve yayıncılık yaptı. Şiir Sanatı dergisini çıkardı, a ve Yeni a dergilerini yayınlayanlar arasında yer aldı. İlk şiirleri İkinci Yeni anlayışını yansıtırken, 1970'ten sonra toplumcu gerçekçi ürünler verdi. Kitapları Türk Dil Kurumu, Ö. F. Toprak, Yunus Nadi, F. O. Bayır ödülleriyle birlikte toplam 7 ödüle değer görüldü. Şiirin yanı sıra 11 değişik türde toplam 58 kitabı yayınlandı.

Dünden Bugüne Türk Şiiri, halk ve divan şiirine ayrılan ciltlerden sonra, Yeni Şiir adı altındaki üç ciltle daha da kapsamlı hale gelmiştir. Asım Bezirci'nin gösterdiği titizlik ve taşıdığı amaç gözardı edilmeden, ama onun çalışmasına Kemal Özer'in katkısıyla hazırlanan bu ciltler, Türk şiirini bütün özellikleriyle kucaklamak üzere her bakımdan geliştirilmiş ve XX. yüzyılın sonuna değin genişletilmiştir.

Elinizdeki IV. cilt, Yeni Şiir'in 1940-1960 yılları arasındaki evresine ayrıldı. Cumhuriyet sonrası Türk şiirine önemli ivmeler kazandıran 1940 Toplumcu Gerçekçi Kuşağı, Garip Şiiri, İkinci Yeni gibi hareketlerin yaşandığı bir zaman diliminde ortaya konan ürünlerden en güzellerini kapsadığı gibi, bu döneme damgasını vuran şairlerin tek tek değerlendirildiği ayrıntılı yaşamöykülerini de içeriyor.

E V R E N S E L
B A S I M
Y A Y I N

ISBN 975-6525-20-7

9 799756 525202